

**Всеукраїнська
науково-практична конференція**

**ВИЩА ШКОЛА І РИНОК ПРАЦІ:
ІНТЕГРАЦІЯ, МОДЕРНІЗАЦІЯ,
ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ**

Збірник тез доповідей

**Україна, Мукачево
19-21 жовтня 2016 р.**

**Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки
Закарпатської обласної державної адміністрації
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Мукачівський державний університет
Кафедра теорії та методики початкової освіти
Мукачівський гуманітарно-педагогічний коледж МДУ**

Вища школа і ринок праці: інтеграція, модернізація, інтернаціоналізація

**Збірник тез доповідей за матеріалами
Всеукраїнської науково-практичної конференції
19-21 жовтня 2016 року**

**Україна, Мукачево
19-21 жовтня 2016р.**

УДК 378+331.5(063)
ББК 74.48+65. 240.5
В41

Вища школа і ринок праці: інтеграція, модернізація, інтернаціоналізація:
збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, 19-21
жовтня 2016 р., Мукачєво / Ред.кол. : Т.Д.Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачєво : Вид-
во МДУ, 2016. –266 с.

У збірнику представлено тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Вища школа і ринок праці: інтеграція, модернізація, інтернаціоналізація»

Учасниками конференції обговорено проблеми педагогічної освіти в умовах євроінтеграції, модернізації навчально-виховного процесу вищих навчальних закладів у контексті європейських стандартів, ступеневої педагогічної підготовки фахівців в сучасних умовах, інноваційних освітніх технологій та забезпечення конкурентноспроможності майбутнього фахівця, професіоналізації та диверсифікації вищої школи.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів та студентів, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д.психол.н., професор (голова), Гоблик В.В. – д.е.н., доцент,
Пап В.В. – д.е.н., професор, Товканець Г.В. – д.пед.н, професор, Кузьма-
Качур М.І. – к.пед.н., доцент, Лалак Н.В.– к.пед.н., доцент, Хома О.М.–к.пед.н.,
доцент.

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, цифр та інших відомостей
несуть автори публікації.

© Мукачівський державний університет, 2016

ЗМІСТ

АВШЕНЮК Н. М. Ключові тенденції підвищення кваліфікації вчителів у Великій Британії на початку ХХст.....	9
АНТАЛОВСЬКА М., ВАСИЛИНКА М. І. Теоретичні основи проблеми музичного виховання молодших школярів засобами мультимедійних технологій.....	11
БАРАНЬ Є. Б. Шляхи покращення рівня володіння державною мовою угорськомовних учнів шкіл Закарпаття.....	12
БАРЧІЙ М. С. Психологічна компетентність в професійній діяльності педагога.....	14
БЕГУН-ТРАЧУК Л. О. Ступенева підготовка викладачів музичного мистецтва в сучасних умовах.....	16
БЕНЦА Я. В., ХОМА О. М. Реалізація компетентнісного підходу у навчанні молодших школярів в умовах реформування початкової освіти.....	17
БЕРЕЗОВСЬКА Л. І. До питання кар'єрних орієнтацій студентів.....	19
БІЛА М. М., ЛБА О. М. Формування та розвиток умінь і навичок встановлення залежності між величинами.....	21
БІЛАК Х. В., КУЗЬМА-КАЧУР М. І. Організація фенологічних спостережень молодших школярів у контексті сучасних вимог вивчення природознавства.....	23
БІЛИК О. В. Реалізація інноваційних технологій з навчальної дисципліни «Образотворче мистецтво з методикою викладання».....	25
БОЙКО Г. О. Формування соціальної мобільності майбутніх фахівців дошкільної освіти у процесі фахової підготовки.....	27
БОКША Н. І. Актуальні аспекти розвитку інженерної освіти в східноєвропейських країнах.....	29
БРОВДІ А. П., ТОВКАНЕЦЬ Г. В. Дидактична гра у навчальному процесі.....	31
БУРЧ І., ТОВКАНЕЦЬ Г. В. Розвиток творчої особистості молодшого школяра в умовах сучасної школи.....	33
ВАГЕРИЧ Н. С., ТОВКАНЕЦЬ Г. В. Оновлення програм початкової школи як напрям реформування освітньої галузі.....	35
ВЕРНИГОРА О. Л. Лінгвокраїнознавча компетентність вчителя-україніста: компетентнісний підхід.....	39
ВОРОНОВА О. Ю. Особливості дослідження професійної рефлексії педагога-вихователя.....	40
ГАВРИЛЕЦЬ О. В. Маркетингові дослідження поведінки споживачів освітніх послуг.....	42
ГАВРИШКО С. Г. Особливості розвитку опорно-рухового апарату у дітей 6-10 років.....	44
ГАНЬКОВИЧ О., ТОВКАНЕЦЬ Г. В. Особливості роботи педагога з подолання неуспійності молодших школярів.....	46
ГАРАПКО Л. І., ЛБА О. М. Новий підхід до розв'язування задач на рух в початковій школі.....	48

ГЕРЦ Т., МОЧАН Т. М. Особливості дослідницької діяльності вчителя початкової школи.....	50
ГІПТЕРС З. В. Державна політика України щодо економічної освіти учнів і студентів.....	52
ЩЕРБАН Т. Д., ГОБЛИК В. В. Професійна самореалізація молодих учителів.....	54
ГОПКО З. М., ЛІБА О. М. Формування в учнів початкових класів поняття площі.....	55
ГРЕГІРЧАК Д. Б. Соціокультурні чинники розвитку сучасної освіти в Україні в контексті євроінтеграції.....	57
ГРИЧКА М., ЛАЛАК Н. В. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до професійної діяльності в умовах інклюзії.....	59
ГУЙВАН Н. І., ЛІБА О. М. Розвиток логічного мислення молодших школярів на уроках математики.....	61
ГУКЛИВСЬКА А. А., ТОВТИН К. І. Педагогічні умови формування здорового способу життя у майбутніх вчителів початкових класів.....	63
ГУСАР О. В. Позанавчальна пізнавальна діяльність як рушійна сила активізації професійної діяльності майбутнього вчителя англійської мови.....	65
ГУЧКАНЮК А. М., ХОМА О. М. Нестандартні уроки в початковій школі.....	67
ДАВИДЕНКО А. А. Необхідність зміщення акцентів в освітньому процесі з передачі готових знань до розвитку здібностей людини.....	69
ДАЛЕКОРЕЙ О. І., ЛІБА О. М. Використання елементів етнопедагогіки в процесі викладання математики у 1-4 класах.....	71
ДЕШКО М.-Х., ЧЕКАН О. І. Інтеграція суспільного та родинного виховання в умовах сьогодення.....	73
ДОБОШ О. М. Проблеми підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності в системі вищої освіти.....	74
ЄСИН Г. Ф., ТОВКАНЕЦЬ Г. В. Загальнокультурна компетентність майбутнього вчителя початкової школи: суть і значення.....	77
ЗАРІЧНА О. В. Вплив ринку освітніх послуг на формування конкурентоспроможності регіону.....	79
ІВАНОВА В. В. Рівні розвитку професійно-пізнавальної активності студентів в процесі особистісно-орієнтованої взаємодії.....	81
ІГНАТИШИН М. В. Співпраця вузів з роботодавцями – необхідна умова сьогодення.....	83
ЙОВБАК Н., РУСИН Н. М. Особливості сприйняття часу дітьми дошкільного віку.....	85
КАЛЕНСЬКИЙ А. А. Етичні кодекси університетів як частина професійних стандартів.....	87
КАМПО В. М. Верховенство права як принцип функціонування системи вищої освіти.....	89
КАМПОВ С. П. Виховання у дітей дошкільного віку толерантності.....	91
КАРПОВИЧ Т. А., ГОРВАТ М. В. Патріотичне виховання учнів початкової школи у позаурочний час.....	93

КАС'ЯНЕНКО О. М. Спільна діяльність освітніх закладів та сім'ї у вихованні дитини з особливими потребами.....	95
КАЧУР М. М. Інтегративний підхід у формуванні готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до патріотичного виховання дітей та молоді.....	97
КЕРТИС К. В., БАРНА Х. В. Народні ігри у формуванні позитивного ставлення до здорового способу життя у старших дошкільників.....	100
КЕРТИС Н. В. Інноваційні технології як засіб модернізації освітнього процесу у ВНЗ.....	101
КИРЧЕЙ Я. О., КУЗЬМА-КАЧУР М. І. Концепт «тварини» у змісті програми курсу «Природознавства».....	103
КЛЯП М. І. Європейські принципи реформування освітньої галузі України.....	105
КОЗУБОВСЬКА І. В., КОЗУБОВСЬКИЙ Р. В. Волонтерська діяльність студентів як складова навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах.....	107
КОЛАЧУК Т. Ю., ФЕНЧАК Л. М. Здоров'язбережувальне освітнє середовище як умова якісної організації навчально-виховного процесу ЗНЗ.....	109
КОПИН Е. М., ТОВКАНЕЦЬ Г. В. Використання інформаційних технологій у початковій школі.....	111
КОСТЕНКО С. Правове та соціально-економічне становище населення Закарпаття в період утвердження тоталітарного режиму в перші роки визволення (жовтень 1944 – початок 50-х рр. ХХ ст.).....	113
КРЕДЕНЕЦЬ Н. Я. Сучасні підходи до підготовки фахівців сфери послуг в Німеччині.....	115
КУХАР К. І., ШПЕНИК Т. Е. Соціально-педагогічні аспекти збереження та зміцнення здоров'я молодших школярів.....	116
КУШНІР І. І. Ринок праці та маркетингова компетентність керівників ВНЗ I-II рівнів акредитації: особливості якісної взаємодії.....	118
ЛАБОШ К., ГОРВАТ М. В. Ціннісні орієнтації сучасного педагога.....	120
ЛАБОШ О., ТОВКАНЕЦЬ Г. В. Анскулінг і керування інформаційними потоками як педагогічна проблема.....	122
ЛАППО В. В. Оновлення змісту виховної роботи ВНЗ – передумова формування духовних цінностей студентства.....	124
ЛЕВКУЛИЧ Д. С., БРИЖАК Н. Ю. Використання інноваційних технологій під час проведення інтегрованих уроків в початковій школі.....	126
ЛЕСИШИН А. О., ГОРВАТ М. В. Використання народних традицій при формуванні ціннісного ставлення молодших школярів до природи.....	128
ЛЕСІВ С. О., БРИЖАК Н. Ю. Формування творчої особистості молодшого школяра в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	130
ЛОЇК Г. Б. Застосування інноваційних технологій у формуванні професійної компетентності майбутніх менеджерів туризму.....	131

ЛУЗАН П. Г. Про дефініцію поняття «педагогічна технологія».....	133
МАЙБОРОДА І. Е. Декоративно-ужиткове мистецтво та дизайн на уроках трудового навчання як засіб творчого розвитку учнів.....	135
МАРКО М. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів початкових класів до використання навчально-ігрових технологій.....	138
МАРЦЕНЮК М. О. Мотиваційні аспекти професійної діяльності педагога.....	140
МИКУЛІНА А. К. Проблема формування креативності у майбутніх педагогів.....	143
МІШКО М., ЛАЛАК Н. В. В. О. Сухомлинський про виховання толерантної поведінки молодшого школяра.....	145
МІШКУЛИНЕЦЬ О. О. Інноваційна готовність майбутнього вчителя.....	147
МІЩУР Т. Л. Моніторинг як складова управління якістю освіти у вищому навчальному закладі.....	149
МОВЧАН К. М. Роль наукової бібліотеки вищого навчального закладу у формуванні інформаційної культури студента.....	151
МОЛНАР Т. І. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до оцінювання навчальних досягнень молодших школярів.....	153
МОРГУН А. В., ЛУЦА М. В. Мовознавство у системі міжпредметних зв'язків.....	155
МОРОЗ Ф. В. Травматизм та профілактика травм під час занять із футболу.....	157
МОЧАН Т. М. Особистісно-професійне становлення майбутніх учителів в умовах ВНЗ.....	159
НЕБИЛЮК М., ЛІБА О. М. Використання методу проектів для вивчення окремих тем на уроках математики в початковій школі.....	161
НОС Л. С., ПАНЧУК Б. Б. Використання інноваційних технологій у процесі формування діалогічного мовлення з англійської мови у молодших школярів.....	163
ОРЛОВА Т. В. Освіта і професія у світлі українських реалій.....	165
ОСТРОВКА А. І., ЛАВРЕНОВА М. В. Психолого-педагогічні підходи до проблеми шкільної неуспішності.....	168
ПАВКО А. І., КУРИЛО Л. Ф. Загальні риси та особливості університетської освіти модерної доби в контексті історико-педагогічного досвіду та сучасності.....	170
ПАУК І., ТОВКАНЕЦЬ Г. В. Зміст і методи формування правової культури особистості.....	173
ПЕТРУШЕНКО О. О. Особливості застосування термінологічної лексики на заняттях з ділової англійської мови у вищих навчальних закладах економічного профілю.....	175
ПОВІДАЙЧИК О. С. Соціально-економічні фактори підготовки соціальних працівників до науково-дослідницької роботи.....	177
ПОЛОВКА М. ТОВКАНЕЦЬ Г. В. Організаційна культура як умова розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи.....	179

ПОПАДИЧ О. О. Принципи формування навичок, умінь та комунікативних якостей ділового мовлення у майбутніх педагогів вищої школи.....	181
ПОПОВИЧ В. М., КУЗЬМА-КАЧУР М. І. Дефініційний аналіз поняття «суб'єкт-суб'єктна взаємодія вчителя».....	183
ПОПОВИЧ Н. Ф. Творчість Лесі Українки для дітей.....	185
ПОПОВИЧ Р. В. Шляхи і засоби професійного самовиховання студентів ВНЗ.....	187
ПОСТРИГАЧ Н. О. Історико-педагогічні аспекти теорії і практики розвитку неперервної педагогічної освіти в країнах Південної Європи (кінець ХХ – початок ХХІ ст.).....	189
ПРИЙМИЧ Л. В., КУРИЛО О. Й. Лінгводидактична концепція О. Духновича.....	191
ПРОКОПОВИЧ Л. С. Семантичне наповнення експресивної мови в поетичному дискурсі другої половини ХХ століття.....	193
РЕГА М. Г. Особливості маркетингу освітніх послуг.....	196
РЕПКО І. П., ОДАРЧЕНКО В. І. Педагогічне дорадництво в Україні: реалії та перспективи.....	197
РИБАК Т. М. Особливості вивчення української мови і літератури в діаспорних школах.....	199
РОШКО М. М., ЛІБА О. М. Використання інтерактивних технологій у процесі вивчення математики в початковій школі.....	201
РЯБЕЦЬ Д. В., МАЙБОРОДА І. О. Розвиток художньо-творчих здібностей молодших школярів у процесі вивчення вишивки на уроках трудового навчання.....	203
САВКО Я. М., КУЗЬМА-КАЧУР М. І. Результати досліджень сформованості готовності студентів до використання інтерактивних технологій навчання природознавства на констатувальному етапі.....	205
САВЧУК М., ТОВКАНЕЦЬ Г. В. Роль гри в організації навчально-виховного процесу.....	207
СВИРИДА Я. І., ЛАЛАК Н. В. Моніторинг як інструмент управління якістю освіти.....	209
СИНЕВИЧ І. С. Формування професійної компетентності майбутніх вчителів початкових класів в інноваційному освітньому просторі.....	211
СТАРОВА Ю. В. Процес професійної підготовки майбутніх менеджерів туристичного бізнесу як невід'ємна складова розвитку функціональної психологічної системи професійної діяльності суб'єкта праці.....	213
СТАХІВ М., МАКУХ М. Проблеми ступеневої педагогічної освіти в класичному університеті: теорія і практика.....	215
СТЕЦЬКО М. М., ЛАЛАК Н. В. До проблеми розвитку творчих здібностей молодших школярів.....	217
ТЕЛИЧКО М. І. Вивчення досвіду вищих навчальних закладів Німеччини в контексті європейських стандартів.....	219
ТЕЛИЧКО Н. В. Strategies for developing listening skills.....	221

ТОВКАНЕЦЬ О. С. Пріоритети розвитку в освітній політиці європейських країн.....	222
ТЯГУР В. М. Важливість використання викидних матеріалів на уроках трудового навчання в початковій школі.....	224
ТЯГУР Л. М. Фототерапія як засіб розвитку емоційно-вольової сфери молодших школярів.....	226
ТУРОВА Ж. М., ТОВКАНЕЦЬ Г. В. Забезпечення профілактики девіантної поведінки школярів у процесі педагогічного моніторингу.....	228
ТУРОК О. Ю. Екологічна освіта у формуванні ціннісних орієнтацій молоді на початку ХХІ століття.....	230
УДИЧ З. І. Нова українська школа: виклик у підготовці сучасного учителя.....	231
ФАЛИНСЬКА З. З. Інноваційний підхід до професійної підготовки магістрів спеціальної освіти.....	234
FELTSAN I. M. The official European aging statistics as a key factor for adult education promotion in the world.....	235
ФЕНЬОВ Я. І. Формування готовності вчителя початкової школи до впровадження інноваційних технологій із урахуванням пріоритетів освіти.....	237
ХОМА О. М. Вивчення елементів синтаксису за оновленою програмою з української мови в початковій школі.....	239
ЧЕКАН К. В., БРЕЦКО І. І. Соціально психологічні фактори які стимулюють виникнення комунікативної депривації.....	241
ЧЕРЕПАНЯ Н. І. Типи дитячо-батьківських відносин та їх вплив на дитину.....	243
ЧЕРНИЧКО Т. В., КУЧІНКА Т. В. Професіоналізація як процес підвищення ефективності управлінської діяльності в контексті європейських стандартів.....	245
ЧОВРІЙ М. Я. Проблема застосування інформаційних технологій у професійній підготовці фахівців з музичного мистецтва у вищих навчальних закладах.....	247
ЧУЧКА І. М., МИТРО В. Ю. Проблеми конкурентоспроможності випускників ВНЗ на регіональному ринку праці.....	249
ШИНКАР М. Ю., ЛАЛАК Н. В. Духовні основи виховання молодших школярів у творчій спадщині Івана Огієнка.....	251
ШПАК М. С., БРИЖАК Н. Ю. Роль педагога у формуванні свідомої дисципліни молодших школярів.....	252
ШТИХ І. І. Особливості «я – концепції» особистості в період навчання у ВНЗ.....	254
ШТАЄР М., ПЕРЕВУЗНИК Т., ТОВКАНЕЦЬ Г. В. Професійна освіта як соціокультурне поняття.....	256
Відомості про авторів.....	259

КЛЮЧОВІ ТЕНДЕНЦІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Організаційно-педагогічні засади ефективного підвищення кваліфікації вчителів у Великій Британії базуються на двох ключових закономірностях: інтеграції навчальної та професійно-педагогічної діяльності вчителя; демократизації управління процесом підвищення кваліфікації вчителів.

Принципами організації підвищення кваліфікації вчителів у Великій Британії є: спрямованість навчання на задоволення системних потреб школи; інтеграція підвищення кваліфікації у довгострокові програми розвитку школи; залучення вчителів до проектування й оцінки навчального процесу підвищення кваліфікації; використання групових, пошукових форм роботи; зв'язок науки і практики, що передбачає довгострокове співробітництво вчених і вчителів; систематичний моніторинг процесу й результатів підвищення кваліфікації з точки зору динаміки навчальних досягнень учнів.

Нині у Великій Британії діє п'ятирівнева програма підвищення кваліфікації, що відповідає рівням кваліфікацій вчителів: новопризначений учитель – молодий учитель – фахівець – досвідчений учитель – учитель-майстер. Вибір програм підвищення кваліфікації залежить від затвердженого плану професійного розвитку, що відповідає освітнім пріоритетам держави в межах професійної компетентності вчителів. Вчитель щорічно погоджує з директором або керівником групи професійного розвитку свої цілі і пріоритети. Цілі підвищення кваліфікації вчителів повинні включати аспекти, пов'язані з професійним розвитком, вдосконаленням їх викладацької майстерності, динамікою показників успішності учнів. В кінці року результати порівнюються з встановленими цілями. Ключовими тенденціями підвищення кваліфікації вчителів у Великій Британії на сучасному етапі розвитку системи неперервної педагогічної освіти країни є такі:

1. Тенденція до централізації управління системою підвищення кваліфікації вчителів (посилення ролі держави щодо фінансування й моніторингу якості підвищення кваліфікації вчителів).

2. Тенденція до диверсифікації постачальників послуг з підвищення кваліфікації вчителів (університети; школи; місцеві органи управління освітою; професійні асоціації вчителів і викладачів; приватні компанії; учительські центри), що сприяє забезпеченню максимально комфортних умов підвищення кваліфікації для вчителів та різноманітності форм і методів.

3. Тенденція до поширення інтерактивної моделі підвищення кваліфікації вчителів (забезпечення реальної взаємодії педагога з іншими колегами у процесі підвищення кваліфікації в умовах щоденного шкільного життя; формування соціального рефлексивного «Я» педагога, «здатного ставати об'єктом для самого себе» під впливом спілкування).

4. Тенденція до інтеграції внутрішньошкільної і позашкільної моделей підвищення кваліфікації вчителів на основі неперервної пошукової діяльності шкільних колективів, а також довгострокового співробітництва з викладачами ВНЗ на регулярній основі (створення консорціумів освітніх закладів з метою об'єднання координаційних, кадрових, інформаційних, фінансових зусиль в організації підвищення кваліфікації вчителів на базі учительських центрів). Такий підхід дозволяє кожній школі, попри наявний соціокультурний та економічний контекст, отримати рівні можливості у забезпеченні високоякісного підвищення кваліфікації вчителів на адекватній ресурсній базі.

5. Тенденція до застосування модульного підходу у процесі структурування змісту підвищення кваліфікації вчителів (забезпечення гнучкого реагування на освітні потреби, інтереси, стилі й темпи навчання різних професійних груп учителів; формування у вчителів ключових соціально-політичних, інформаційно-пошукових, міжособистісних, комунікативних компетентностей).

6. Тенденція до організації програм підвищення кваліфікації вчителів, спрямованих на забезпечення потреб розвитку шкіл, визначених на основі проблемного аналізу освітнього процесу та національних пріоритетів їх розвитку.

7. Тенденція колективного професійного розвитку педагогічного персоналу школи на її базі (професійне співробітництво вчителів, учнів та батьків для залучення різних точок зору на процес, для обміну знаннями та вміннями з метою вдосконалення роботи з конкретними групами учнів або навіть з окремими учнями).

8. Тенденція до посилення особистісно-професійного аспекту у процесі підвищення кваліфікації вчителів, підготовка вчителя-майстра, здатного гнучко й творчо мислити у обставинах, що постійно змінюються.

9. Тенденція до формування системи профільного професійного розвитку, в якій учитель може вибрати напрям свого зростання і отримати максимум послуг за цим напрямом, зокрема і у форматі дистанційної відкритої освіти.

Література

1. King M.B., Newman F.M. Building school capacity through professional development: conceptual and empirical considerations / M.B.King, F.M. Newman // *International Journal of Educational Management*. – 2001. – № 15(2). – p. 87-93.
2. Heystek, J. Reflecting on principals as managers or moulded leaders in a managerialist school system / J.Heystek // *South African Journal of Education*. – 2007. – № 27(3). – P. 491.
3. Feiman-Nemser S., Norman P.J. Teacher education: From initial preparation to continuing professional development // Moon B., Ben-Peretz M., Brown S.A. – *Routledge International Companion to Education*. – London: Routledge, 2000. – P. 732-755.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Розбудова сучасної національної системи освіти спонукає до пошуку і впровадження нових педагогічних підходів, форм і методів, які б відповідали розвитку особистості, сприяли розкриттю її моральних, духовних, розумових і фізичних здібностей. Технічний прогрес сьогодення супроводжується накопиченням інформації, значна частина якої є звукова, що репродукується через систему комп'ютерів, й опосередковано та безпосередньо впливає на стан розвитку особистості, її смакових уподобань, музично-естетичну вихованість [1].

Мультимедіа – подання інформації про об'єкти і процеси не традиційним текстовим описом, а за допомогою фото, відео, графіки, анімації, звуку, тобто в усіх відомих сьогодні формах. Ми маємо дві основні переваги – якісне і кількісне оформлення. Якісно нові можливості очевидні, якщо порівняти словесні описи з безпосереднім аудіовізуальним поданням. Кількісні переваги полягають у тому, що мультимедіа має набагато вищу інформаційну щільність.

Упровадження мультимедійних технологій у практику музичної освіти уможливорює поєднання дидактичних функцій комп'ютера з традиційними засобами навчання, збагачення і наповнення навчального процесу новими формами роботи, варіативне застосування ігрових форм навчання, створення інноваційних методик викладання музики в системі початкової освіти [2].

Методика використання мультимедійних технологій на уроках музичного мистецтва передбачає: удосконалити систему управління навчанням на різних етапах уроку; посилити мотивації навчання; поліпшити якість навчання й виховання, що підвищить інформаційну культуру учнів; підвищити рівень підготовки учнів у галузі сучасних інформаційних технологій; продемонструвати можливості комп'ютера не тільки як засобу для гри.

Мультимедійні технології можуть бути використані:

- для анонсування теми. Тема уроку подана на слайдах, у яких стисло викладені основні моменти питання, що розглядають;
- як супровід пояснення викладача. Використання мультимедіа-презентацій під час пояснення нової теми з досить лінійною послідовністю кадрів;
- як інформаційно-навчальний посібник. У навчанні особливу увагу сьогодні звертають на особисту діяльність учня з пошуку, усвідомлення й засвоєння нових знань;
- для контролю знань. Використання комп'ютерного тестування підвищує ефективність навчального процесу, активізує пізнавальну діяльність учнів.

Отже, національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті орієнтує загальноосвітню школу на широкий спектр упровадження мультимедійних

технологій, спрямованих на оновлення змісту, форм і методів навчання в початковій школі, на формування системи знань молодших школярів у галузі музичного мистецтва як засобу розуміння й пізнання ними світу.

Література

1. Бученко І. В. Компютеризація навчання – свідчення професійної майстерності педагога. Інститут післядипломної педагогічної освіти. – К., 2007. – Режим доступу: <http://ippro.org.ua>. – Назва з екрана.
2. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук. метод. посіб. – К.: Видавництво А. С. К., 2004. – 192 с.
3. Шинкаренко А.І. Урок музики як урок мистецтва // Початкова школа. – 2006. – № 4. – С. 33-36.

УДК 372.881.116.12:[811.511.141:371.212(477.87)]

БАРАНЬ Є. Б.

Закарпатський угорський інституту ім. Ференца Ракоці II
(м. Берегово Закарпатської області)

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ РІВНЯ ВОЛОДІННЯ ДЕРЖАВНОЮ МОВОЮ УГОРСЬКОМОВНИХ УЧНІВ ШКІЛ ЗАКАРПАТТЯ

Процес викладання української мови та літератури в школах з угорською мовою навчання на Закарпатті з часу незалежності має безліч проблем, викликаних рядом чинників у освітній політиці.

Один із засобів дискримінації – відсутність конкретно сформульованої мети. Адже у випадку викладання предмета «українська мова» в загальноосвітніх школах з угорською мовою навчання до сьогодні не сформульовані ті конкретні цілі і завдання, яких мають досягти учні, що вивчають цю мову. Навчальна програма передбачає вивчення граматики української мови, в той час як розвиток зв'язного мовлення учнів повністю відходить на задній план. Зі 105 годин на рік у 5-их і 6-их класах тільки 23 або ж 20 годин відводиться на розвиток зв'язного мовлення (включно аудіювання, говоріння, читання і письмо). У 7-их, 8-их і 9-их класах обсяг годин становить відповідно 18-20-18, решта годин відводиться на вивчення граматики.

Для більшості учнів видається недосяжним виконання передбаченої мети навчання української літератури в загальноосвітній школі з мовами національних меншин, а саме: підвищення загальної освіченості громадянина України; вміння *читати й усвідомлювати прочитане* (виділення наше), розширення їхніх культурно-пізнавальних інтересів учнів; сприяння всебічному розвитку, духовному збагаченню, активному становленню й самореалізації людини в сучасному світі [1]. Структура підручників з дисципліни «Українська література» для учнів шкіл з угорською мовою навчання подібна до підручників, якими користуються в школах з державною мовою навчання. Мова цих підручників не відповідає рівню знань з української мови учнів угорської національності: пояснення термінів, слів та виразів, біографічні відомості про авторів подаються виключно українською

мовою. Пояснення слів іншомовного походження, маловживаних слів та виразів, архаїзмів, діалектизмів, авторських слів, усталених слів та виразів подано українською мовою, при цьому їх кількість іноді перевищує можливості учня для їх засвоєння. Це в жодному разі не можна вважати мотивуючим методом успішного навчання української літератури.

Рекомендації щодо покращення засвоєння державної мови

На наше переконання, викладання української мови в школах з угорською мовою навчання на Закарпатті може бути ефективним і результативним лише в тому випадку, якщо держава співпрацюватиме з фахівцями угорської нацменшини. Невирішених завдань є дуже багато. Серед них, зокрема, варто виділити такі:

1. Не ставити однакових вимог з української мови та літератури для випускників шкіл з українською і шкіл з не українською мовою навчання.

2. Необхідно змінити ті державні освітні програми, які визначають мету, завдання та вимоги щодо засвоєння державної мови, а також зміст освіти. У цих програмах потрібно точно сформулювати, який рівень знання мови ми очікуємо від учня, що навчається у школі з угорською мовою навчання, на кожному освітньому рівні (початкова школа, базова середня освіта, повна загальна середня освіта). У ході викладання української не як рідної мови треба навчати не теоретичних знань (граматики), а формувати навички зв'язного мовлення українською мовою. Відповідно треба формувати й вихідні вимоги на кожному освітньому рівні для випускників шкіл з неукраїнською мовою навчання. Треба вимагати не знань з української граматики, а перевіряти те, чи розуміють вони і вміють (і на якому рівні вміють) створювати українською усні та письмові тексти.

3. У школах з українською мовою навчання та у школах національних меншин мета та завдання викладання предмета «українська мова» різні, відрізняється і кількість навчальних годин. Виходячи з цього, при викладанні дисципліни необхідно застосовувати різну методіку. З метою результативного засвоєння державної мови потрібно розробити спеціальні навчальні програми для шкіл з угорською мовою навчання, на основі яких створити підручники, робочі зошити, методичні допоміжні матеріали, засоби унаочнення, словники, аудіовізуальні навчальні матеріали.

4. Держава має готувати таких учителів-фахівців української мови та літератури для шкіл з угорською мовою навчання, які володіють угорською мовою. Для наявних подібних напрямів підготовки необхідно створити належну науково-педагогічну та матеріально-технічну базу, забезпечити фінансування у довгостроковій перспективі саме з державного бюджету України. При підготовці вчителів потрібно окрему увагу приділяти особливостям викладання української не як рідної мови.

Література

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://old.mon.gov.ua/ua>

ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

У науковій літературі останнім часом правомірно визначається пріоритет компетентності як однієї з головних якостей особистості вчителя поряд із гуманізмом, демократизмом, духовною культурою, комунікативністю, організаторським талантом.

Проблему психологічної компетентності педагога досліджували Ю.Варданян, О.Гура, А.Деркач, В.Зазикін, Н.Лісова, І.Міщенко, О.Полуніна та ін. Учені розробили концептуальну модель професійної компетентності викладача, встановили значення психологічної компоненти, яка характеризує його психологічну компетентність. Дослідники зазначають, що формувати психологічну компетентність викладача потрібно на основі психологічних, акмеологічних та інших технологій як у процесі професійної підготовки, так і безпосередньо протягом усієї педагогічної діяльності.

Психологічна компетентність представляє собою інтегровану характеристику рівня професійної підготовленості педагога, яка базується на фундаментальних психолого-педагогічних знаннях і вироблених комунікативних вміннях, що проявляються у єдності з особистісними якостями.

Сформована психологічна компетентність передбачає здатність викладача: здійснювати особистісно-орієнтований підхід під час навчання; створювати творчу атмосферу під час процесу навчання; стимулювати інтерес до власного предмету; розв'язувати конфлікти у колективі; вирішувати конфлікти між викладачем і учнем; взаємодіяти із шкільним психологом; адекватно поводитися в колективі під час спілкування з батьками, адміністрацією, учнями; оперувати знаннями з вікової психології; застосовувати новітні методики керування конфліктами [1].

На думку О. В. Казаннікової, що психологічна компетентність – це максимально адекватна, пропорційна сукупність професійних, комунікативних та особистісних якостей педагога, котрі забезпечують не тільки загально - професійну підготовленість, а й високий рівень професійної самосвідомості, вміння керувати своїм психічним станом. Науковець психологічну компетентність розглядає як багатопараметричну систему, до складу якої включаються такі компоненти: ціннісно-мотиваційний (мотивація досягнень, мотивація до оволодіння психологічними знаннями, ціннісні орієнтації); рефлексивний (усвідомлення сприйняття себе суб'єктами навчально-виховного процесу); організаторський (організація професійної діяльності); управлінський (прийняття рішень професійної діяльності); когнітивний (комплекс професійних, психологічних знань); емоційно-вольовий (комплекс знань про афективну сферу суб'єктів педагогічного процесу, вміння застосовувати знання у своїй діяльності, вміння керувати власними

емоційно-вольовими станами, емпатійність); самоактуалізуючий (саморегуляція, самовдосконалення) [1].

Психологічна компетентність учителя являє собою своєрідний особистісний інструмент, що дозволяє ефективно вирішувати різні психологічні завдання, що виникають у педагогічному процесі. Психологічна компетентність учителя змістовно може бути представлена у вигляді сукупності блоків:

1. «Я в контексті професії» - майбутньому педагогу необхідно освоїти психологічну інформацію, що описує індивідуально-психологічну своєрідність людини, і навчитися співвідносити свою індивідуальність за змістом образу ідеального професіонала, що стає можливим завдяки розвитку самодіагностики, самопізнання, самотворчості в різних видах навчальних занять, побудованих за принципами методів активного навчання.

2. «Я - учень як суб'єкт освіти», професійне збагачення майбутнього фахівця відбувається шляхом присвоєння соціально-психологічних знань про закономірності розвитку учня, комунікативного, інтерактивного і соціально-перцептивного рівня взаємодії в педагогічному процесі. Найбільш ефективним способом формування аналізованого блоку є розширене залучення соціально-психологічного тренінгу як форми організації навчальної діяльності при реалізації освітньої програми в педагогічному вузі.

3. «Я – навчальний предмет». На рівні цього блоку розвиток відбувається шляхом збагачення когнітивної сфери вчителя способами вирішення творчих професійних завдань. У процесі професійної підготовки фахівця розвиток цього блоку досягається завдяки насиченню змісту освіти творчими завданнями психолого-методичного характеру, в яких інтегрується знання психологічних закономірностей пізнання і методика викладання конкретного предмета[2].

Психологічна компетентність є однією з основних складових педагогічної діяльності, а також входить у структуру загальних педагогічних здібностей. Випускник педагогічного вузу повинен володіти таким рівнем психологічної компетентності, який забезпечував би побудову педагогічної взаємодії, що реалізує не тільки передачу певного змісту від учителя до учня, але і їх спільне особистісне зростання і розвиток.

Література

1. Кажарська О. М. Теоретична модель основних компонентів психологічної підготовки молодого вчителя в системі післядипломної освіти / О. М. Кажарська // Актуальні проблеми психології: зб. наук. пр. Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України; за ред. С. Д. Максименка. – Т. X, Ч. 3. – К., 2008. – С. 193–203.

2. Саврасова-В'юн Т. О. Зміст і структура професійно-психологічної компетентності майбутніх педагогів /Т.О. Саврасова-В'юн //Освітологічний дискурс . –2015. –№2. –С.241-252

СТУПЕНЕВА ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Проблеми модернізації сучасної системи освіти в Україні – це головний напрям приведення навчання майбутніх педагогів до відповідності сучасним потребам особистості та суспільства.

Особливого значення нині набуває підвищення ефективності професійного навчання, інноваційного розвитку наукових знань, підвищення якості знань студентів. Ідеться про ступеневу підготовку викладачів музичного мистецтва в сучасних умовах, а саме налагодженні стійких зв'язків педагогічних навчальних закладів з музичними школами та школами мистецтв, системою підвищення кваліфікації педагогів, зміною навчальних програм тощо, тобто про неперервність педагогічної освіти.

Проблемі неперервності освіти присвячені дослідження С. Алферова, А. Вербицького, Б. Гершунського, І. Зязюна, Г. Льїна, Н. Попович та ін.

Неперервна освіта – процес, який охоплює все життя людини і забезпечує поступовий розвиток творчого потенціалу особистості та всебічне збагачення її духовного світу, це цілеспрямована систематична пізнавальна діяльність щодо освоєння і вдосконалення знань, умінь і навичок, здобутих у загальноосвітніх і спеціальних установах, також шляхом самоосвіти. Інакше кажучи, неперервна освіта – це освіта впродовж усього життя в умовах швидких змін як засіб адаптації [1, с. 581].

Реалізація неперервної освіти в межах навчального закладу – це досить складне завдання, що передбачає пошук нових підходів до перебудови змісту навчання на всіх його етапах. Одним із перспективних напрямів у системі професійної освіти має стати неперервне навчання студентів: довузівська підготовка; університет; аспірантура; докторантура.

У сучасних наукових працях з питань професійної музичної освіти уточнюються переважно дидактичні аспекти удосконалення навчального процесу: його принципи, зміст, методи, форми, засоби формування професійної компетентності майбутнього викладача музики. Пропоновані дослідниками модифікації навчального процесу, крім засвоєння спеціальних знань, набуття фахових умінь, передбачають, чи не в першу чергу, музично-виконавську компетентність. Її специфіка полягає в нероздільності двох складових – педагогічної та музичної. Професійне володіння відповідним музичним інструментом для викладача музики є тією найсуттєвішою фаховою характеристикою, яка вирізняє його з-поміж інших вчителів. Основним видом музично-педагогічної діяльності викладача музики є музично-виконавська, поза якою його не називали б учителем музики.

Фахова компетентність викладача музики, який здобув виконавську підготовку, охоплює комплекс загальних музично-педагогічних знань. Саме

ступенева освіта надає можливість формування у майбутніх педагогів фахової компетентності як складової професіоналізму, яка охоплює багаторічну виконавську підготовку, теоретичні знання, практичні здатності у сфері професійної діяльності. Згідно з таким підходом, у структурі фахової компетентності майбутнього викладача музики органічно поєднані: особистісний розвиток, професійна підготовка, сформованість загальної та музичної культури, здатність самостійно здійснювати професійну діяльність. Основними ознаками фахової компетентності викладача музики є: рівень загальної і спеціальної ерудиції, рівень спеціальних (фахових) здібностей, необхідних для вирішення типових і нестандартних завдань; рівень розвитку професійно значимих орієнтацій.

Література

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний редактор В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с. 2. 2.
2. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз : Монографія / В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименк; за ред. В. Г. Кременя. – К. : Наукова думка, 2003.
3. Неперервна педагогічна освіта: організаційно-методичні засади. Навч. посібник/Попович Н.М. – Ужгород: Видавництво ФОП Бреза А.Е.2014. – 124 с.

УДК: 372.881.116.12

БЕНЦА Я.В.

ХОМА О.М

Мукачівський державний університет

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Початкова школа стала на шлях реформування. Міністерством освіти і науки України схвалено зміни до навчальних програм 1-4 класів. З 1 вересня вчителі початкових класів працюють за оновленими програмами. Основне завдання, яке стоїть перед школою, полягає у переході на компетентісний підхід, розвантаження програм і оновлення змісту освіти. Компетентісний підхід базується на особистих досягненнях учнів, на вивченні тем, що важливі для соціалізації особистості, її здатності до самовдосконалення. Реалізація компетентісного підходу передбачає спрямованість навчання на розвиток і формування ключових компетенцій, що визначені Державним стандартом початкової загальної освіти [1].

На сучасному етапі розвитку освіти початкова школа не може залишатися осторонь від процесів модернізації, які відбуваються нині в усьому світі, і в Україні зокрема. Початкової ланки освіти також стосуються інновації: особистісно орієнтований підхід, інформатизація, інтеграція тощо. До них належить і компетентісний підхід, що полягає в протиріччі між програмовими вимогами до учня, запитами суспільства і потребами самої особистості в освіті. Адже довгий час

у вітчизняній системі освіти домінував знаннєвий підхід, результатом навчання якого була сукупність накопичених учнем знань, (як інформації) умінь і навичок. Накопичення знань, знаннєвий підхід до навчання відійшов на інший план. Нові навчальні програми для початкової школи спрямовані на формування компетентностей.

Інформаційне суспільство формує нову систему цінностей, в якій володіння знаннями, вміннями і навичками є необхідним, але недостатнім результатом освіти. Від людини вимагаються вміння орієнтуватися в інформаційних потоках, освоювати нові технології, самонавчатися, шукати і використовувати нові знання, володіти такими якостями, як: працьовитість, чесність, відданість справі.

Йдеться про компетентність як про нову одиницю виміру освіченості особистості, при цьому увага акцентується на результатах навчання, в якості яких розглядається не сума завчених знань, умінь, навичок, а здатність діяти в різноманітних проблемних ситуаціях. Цю роботу слід починати з початкової школи.

Теоретичні засади, які розкривають сутність понять «компетентність», «компетенція», визначають структуру компетентності, їх класифікацію висвітлені у низці публікацій науковців (Байбара Т., Бібік Н., Бондар С, Вашуленко М., Єрмаков І., Зимня І., Локшина О., Овчарук О., Пометун О., Савченко О., Трубачева С. та інші). Науковцями виділено ключові, загальнопредметні і предметні компетентності, які визначають якість сучасної освіти. О.Савченко серед ключових компетентностей називає вміння вчитися провідною. «У процесі провідної діяльності – учіння – молодший школяр поступово оволодіває її розгорнутою структурою прийняття мети, добір засобів її досягнення, виконавські дії, контроль і оцінка результатів» [2, с.151]. О. Пометун розкриває теорію і практику послідовної реалізації компетентнісного підходу в навчання школярів. О.Локшина проводить моніторинг рівнів досягнень компетентностей.

Компетентнісний підхід визначається вченими як спрямованість навчально-виховного процесу на формування та розвиток ключових (базових) і предметних компетентностей. Результатом такого процесу має бути формування загальної компетентності, що є інтегрованою характеристикою досягнень учня.

Умови реалізації компетентнісного підходу в навчальному процесі розкриті С. Трубачевою [3]. За дослідженням ученої, реалізація компетентнісного підходу в освітньому процесі передбачає дотримання низки дидактичних умов. Перша з них полягає в чіткому усвідомленні учасниками навчального процесу дидактичної специфіки, закладеної в поняття «компетентність» як педагогічної категорії, яка може характеризувати як певний етап в освітньому процесі, так і його кінцевий результат – результат освіти. Таке тлумачення пов'язане насамперед з тим, що перелік освітніх компетенцій розглядається як вимога, як задана соціальна норма освіченості учня, необхідна для його подальшого ефективного функціонування в певній сфері людської діяльності, а оскільки набуття цих компетенцій відбувається поступово в процесі навчання, рівень компетентності учня на різних етапах навчання буде різним. Таке бачення свідчить про рівневий характер компетентнісного підходу в навчанні, про доцільність визначення певних послідовних рівнів у формуванні компетентності учнів.

Отримання позитивного кінцевого результату в навчанні передбачає періодичний контроль за його досягненням. Сьогодні розроблено нові вимоги до оцінювання знань учнів початкової школи, в основі яких формування умінь учитися та розвиток предметних компетентностей.

Література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова освіта. – №18. Травень 2011. – С.8-30.
2. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів / О.Я.Савченко. – К.:Генеза,2002.– 368с.
3. Трубачева С.Є.Умови реалізації компетентнісного підходу в навчальному процесі/ С.Є. Трубачева.– К.:К.І.С., 2004.– С.53-56.

УДК 316.6+316.477

БЕРЕЗОВСЬКА Л. І.
Мукачівський державний університет

ДО ПИТАННЯ КАР'ЄРНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ

Кожна людина має особистісну концепцію, таланти, спонукання, мотиви і цінності, якими вона не може поступитися у процесі здійснення вибору кар'єри. Є певний сенс, який людина хоче реалізувати при виборі та здійсненні своєї кар'єри. До них належать індивідуальні поєднання і послідовність атитюдів, що пов'язані з досвідом та активністю особистості у сфері роботи впродовж усього життя.

Період навчання у вищому навчальному закладі є одним з важливих періодів розвитку кар'єрних орієнтацій, адже тут відбувається активний процес постановки кар'єрних цілей і розробки планів. Для даного етапу характерним є придбання конкретних уявлень, пов'язаних з професійним і особистісним майбутнім, з вимогами, що пред'являються конкретною професією.

В останні роки досить докладно вивчені особливості різних аспектів становлення кар'єрних орієнтацій студентів. Розглядався кар'єрний та професійний розвиток майбутніх практичних психологів (В. Фомічова, К. Міхно, М. Сурякова). Вивчалися питання формування «образу кар'єри» та «образу професійного майбутнього» професійних психологів (І. Панкратова, А. Курденко). Досліджувалися особливості кар'єрних орієнтацій студентів-випускників, що обирають спеціалізацію психолога-тренера (А.Є. Книш), студентів економічних спеціальностей (О.В. Скориніна-Погребна), студентів-психологів, студентів референтів-перекладачів та студентів-провізорів (І.В. Головнюова, Н.П. Гога), майбутніх юристів (Р.В. Каламаж), гендерні особливості студентів (В. Гупаловська) [1].

У широкому розумінні кар'єра – професійне просування, зростання як послідовність етапів сходження людини до професіоналізму, перехід від одних його рівнів до інших. Результат кар'єри – високий професіоналізм людини, досягнення визнаного професійного статусу. У вузькому розумінні кар'єра – це посадове просування. Тобто це не тільки оволодіння рівнями і ступенями професіоналізму,

але й досягнення певного соціального статусу у професійній діяльності, обіймання певної посади. На думку дослідників кар'єра означає успішне просування в області суспільної, службової, наукової та іншої діяльності, рід занять, професію [2].

У кожної людини зазначені сторони кар'єри можуть не збігатися. Справжній професіонал може не зробити службової кар'єри, а людина на високих посадах – не досягти високого рівня професіоналізму. Кар'єра першого типу вимагає професійної компетентності, кар'єра другого типу – соціальної компетентності. Саме тому, різні типи кар'єри вимагають від людини різних психологічних якостей, саме тому є підстави для дослідження саме індивідуальної кар'єри. Як свідчать результати різних досліджень, індивідуальна кар'єра – це індивідуально усвідомлена і спонтанно здійснювана послідовність просування по службі та послідовність розвитку поглядів, стилю поведінки, досвіду роботи. Це шаблі трудового життя людини та її ділової активності, метод її самоврядування [3].

На розвиток кар'єри студента впливає ряд чинників. Зазначимо, до параметрів, які багато в чому можуть бути названі визначальними у кар'єрі, можна віднести зовнішні і внутрішні чинники. Так, до зовнішніх можна віднести соціальну, професійну, організаційну ситуацію, можливості ієрархічної структури організації, вплив подій, випадків. Внутрішні чинники обумовлені насамперед інтелектом і мотиваційною структурою особистості, самооцінкою, набутими знаннями, а також особливостями індивідуального особистісного життєвого шляху [4].

Значно на майбутню кар'єру студента впливає його професійне самовизначення. У сучасній психологічній науці поняття успішної кар'єри пов'язується, насамперед, із успішним професійним самовизначенням. Проаналізувавши теорію професійного самовизначення Дж.Сьюпера, яка є однією з найпопулярніших в психології, зазначаємо, що найважливішою детермінантою професійного шляху людини є її уявлення про свою особистість – так звана «професійна Я-концепція», яку кожна людина в житті втілює в серії кар'єрних рішень. Професійні уподобання і тип кар'єри – це спроба відповісти на питання: «Хто я?». Обрана професія і кар'єрні досягнення здійснюють суттєвий вплив на нашу загальну «Я-концепцію» та самооцінку. При цьому дуже часто людина реалізує свої кар'єрні орієнтації не усвідомлено. Дж. Сьюпер розділив професійний шлях людини на п'ять характерних етапів. Як свідчить аналіз його робіт, у першу чергу він цікавився проблемою з'ясування індивідуумом своїх нахилів та здібностей і пошуком відповідної професії. Під час цього пошуку молода людина розвиває і уточнює «професійну Я-концепцію»[5].

Отже, особливості уявлення та побудови кар'єри особистості закладаються у процесі навчання у вищому навчальному закладі, на які впливає ряд внутрішніх та зовнішніх чинників.

Література

1. Березовська Л.І. Психологічні особливості кар'єри особистості. / Л.І. Березовська, А.А. Тангел // Вісник Національного університету оборони України : Збірник наукових праць. – Київ : НУОУ, 2015. – №1(44). – С.212-217.

2. Технології роботи організаційних психологів : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів післядиплом. освіти / За наук. ред. Л.М. Карамушки. – К. : Фірма «ІНКОС», 2005. – 366 с.
3. Зеер Е.Ф. Психология профессионального развития : учебн. пособ. для студ. высш. учеб. завед. / Зеер Е.Ф. – 2-е изд. – М. : Издательский центр "Академия", 2007. – 240 с.
4. Березовська Л.І. Психологічні особливості кар'єри особистості. / Л.І. Березовська, А.А. Тангел // Вісник Національного університету оборони України : Збірник наукових праць. – Київ : НУОУ, 2015. – №1(44). – С.212-217.
5. Пряжников Н.С. Профессиональное самоопределение в культурно-исторической перспективе // Вопросы психологии. – 1996. – № 1. – С. 64.

УДК 373.3031:372.851

БІЛА М. М.

ЛІБА О.М.

Мукачівський державний університет

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК УМІНЬ І НАВИЧОК ВСТАНОВЛЕННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ МІЖ ВЕЛИЧИНАМИ

Розробкою методики формування та розвитку умінь та навичок встановлення залежності між величинами займалися, зокрема, Т. Д. Щербан, Г. В. Щербан, Я. А. Король, І. Я. Романишин.

З метою формування уявлень молодших школярів про змінні та сталі величини, про зв'язки між величинами у діючих підручниках з математики подаються вправи з таблицями, вправи на знаходження значень виразів зі змінною, задачі з пропорційними величинами.

У початкових класах учні ознайомлюються з вимірюванням деяких величин (довжина, площа, маса, час), встановлюють зв'язки між величинами: ціна, кількість і вартість; маса одного предмета, кількість предметів і загальна маса; швидкість, час і відстань при рівномірному русі тіла тощо. Діти спостерігають, як змінюється результат арифметичної дії від зміни компонентів. Названі величини попарно перебувають у різних видах залежностей: прямо пропорційній (ціна і вартість, множник і добуток); обернено пропорційній (ціна і кількість, дільник і частка); лінійній (доданок і сума, зменшуване і різниця) [1; с. 285].

Завдання вчителя полягає в тому, щоб під час виконання відповідних вправ спрямувати увагу учнів на ці зв'язки і залежності. При цьому, звичайно, не використовують відповідні термінологію й символіку. Ознайомлення дітей з функціональною залежністю відбувається в неявному вигляді. Вчитель оперує лише словами «залежність», «змінна величина» [1; с. 285].

Задачі, пов'язані з пропорційними величинами, належать до типових задач. Серед типових є задачі на знаходження четвертого пропорційного (на спосіб прямого і оберненого зведення до одиниці та спосіб відношень), на пропорційне ділення, на знаходження числа за двома різницями [2; с. 14-24, 112-126, 145-157].

Розв'язування задач, пов'язаних з пропорційними величинами, ґрунтується на знанні відповідних зв'язків між величинами. Наприклад, коли відомі ціна товару, його кількість, то можна знайти вартість, виконавши дію множення. Отже, для успішної роботи над розв'язуванням задач цих видів треба передбачити в підготовчій роботі ознайомлення з новими величинами, звертати увагу дітей на характер залежності між величинами, змінювати числові дані в задачі і потім порівнювати її з попередньою [3; с. 21].

Порівняємо дві задачі, щоб з'ясувати стан залежності між величинами.

1. Троє дівчат працювали на збиранні огірків і разом заробили 150 гривень. Скільки грошей зароблять четверо дівчат за таких самих умов праці та оплати?

2. Троє дівчат йшли і на дорозі знайшли 150 гривень. Скільки грошей знайдуть четверо дівчат, якщо підуть тією самою дорогою?

У першій задачі відповідь – 200 гривень. Заробітна плата залежить від кількості працюючих ($150 : 3 \cdot 4 = 200$) [3; с. 15].

Неважко передбачити і відповідь другої задачі. Найімовірніше чотири дівчини на тій дорозі вже не знайдуть жодної гривні. У цій задачі перша величина (число дівчат) – незалежна величина від кількості знайдених грошей.

Величини можуть змінюватися по-різному. Їхні числові значення можуть спадати або зростати (збільшуватися або зменшуватися), рівномірно спадати або рівномірно зростати.

Розглянемо приклади таких величин. Зокрема, довжина сторони квадрата, його периметр і площа. Знаходитимемо периметр і площу для сторони квадрата довжиною в 1 см, 2 см, 3 см, 4 см і т. д. Виконавши обчислення, видно, що всі три величини зростають, причому довжина сторони квадрата і периметр – рівномірно: перша щоразу зростає на 1 см, друга – на 4 см. Зростання третьої величини – площі квадрата не рівномірне [3; с. 16].

Порівняємо зростання першої і другої величин. Збільшимо перше значення першої величини в 3 рази: $1 \cdot 3 = 3$. Визначимо, як змінилося значення другої величини для значень 1 та 3. Периметри для цих значень відповідно дорівнюють 4 і 12. Порівняємо числа 12 і 4; $12 : 4 = 3$. Отже, значення другої величини також збільшилося в три рази. Це засвідчує, що довжина сторони квадрата і периметр квадрата знаходяться в прямо пропорційній залежності.

Розглянемо залежність довжини і ширини прямокутника за умови сталої площі. Візьмемо прямокутник з площею 36 см^2 . Будемо добирати довжини його сторін у цілих числах. Порівняємо ці змінні. Нехай, довжина прямокутника 1 см, тоді ширина – 36 см. Якщо першу змінну збільшити в 2 рази ($1 \cdot 2$), то друга зменшується в два рази ($36 : 2 = 18$); якщо збільшити в 3 рази ($1 \cdot 3$), то друга зменшується в 3 рази ($36 : 3 = 12$); якщо першу збільшити в 4 рази ($1 \cdot 4$), то друга зменшується в 4 рази ($36 : 4 = 9$). Це вказує на те, що між довжиною і шириною прямокутника при сталій площі існує обернено пропорційна залежність [3; с. 17].

За поданими зразками залежних і незалежних величин, прикладів на різний характер змін змінної величини бажано при нагоді проводити бесіди з учнями 3 – 4 класів.

Література

1. Богданович М. В. Методика викладання математики в початкових класах: Навчальний посібник, 3-є вид., перероб. і доп. / М. В. Богданович, М. В. Козак, Я. А. Король. – Тернопіль: Богдан, 2006. – 336 с.
2. Король Я. А. Математика. Методика роботи над текстовими задачами. 4 клас: Навчальна книга / Я. А. Король, І. Я. Романишин. – Тернопіль: Богдан, 2003. – 184 с.
3. Щербан Т. Д. Вивчення елементів алгебри в початковій школі: Навчальний посібник / Т. Д. Щербан, Г. В. Щербан. – К.: Кондор, 2015. – 278 с.

УДК 372.881.116.12

БІЛАК Х. В.
КУЗЬМА-КАЧУР М. І.
Мукачівський державний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ФЕНОЛОГІЧНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИМОГ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА

Як засвідчує практика що знання приходять до школярів не лише з підручників та слів учителя, і не лише на уроках, тому педагоги визначали необхідність навчити дітей молодшого шкільного віку бачити, спостерігати, адже тоді велике розмаїття може відкритися очам дитини, і навколишня дійсність (сади, парки, ліси, вулиці, річки, театри, музеї, пам'ятники тощо) стане джерелом нових знань. Природний інтерес дітей до природи потрібно використовувати таким чином, щоб спрямовувати цікавість, увагу на найголовніше, характерне, найважливіше з того, що їх оточує, навчити їх прийомам спостережливості.

Важливою умовою накопичення досвіду діяльності є оптимальна організація фенологічних (сезонних) спостережень за природою, яка передбачає набуття уявлень про самоцінність та неповторність компонентів природи.

Досвід фенологічних спостережень передбачає оволодіння дитиною системою навичок набуття знань, естетичного досвіду, балансу естетичних вражень, необхідних для подальшого духовного розвитку. Молодші школярі мають розвинутий та закладений самою фізіологією дитини пізнавальний інтерес, зокрема до довкілля. Саме в цьому віці вони сприймають світ в цілому, що сприяє формуванню системних знань та становить основу екологічного світогляду.

Результати досліджень науковців Т. Байбари, О. Біди, В. Ільченко, О. Лінник та ін., передовий педагогічний досвід дають змогу виділити такі основні напрями організації фенологічних спостережень дітей в процесі ознайомлення з природним довкіллям: застосування системи самостійних робіт, використання інтелектуальних карт, використання нових структурних форм заняття й різноманітних дидактичних та наочно-технічних засобів, які забезпечують активність пізнання; розвиток спостережливості під час екскурсій та ведення календаря природи.

Особливий акцент на проведення фенологічних спостережень робиться у програмі природознавства 2 класу:

- учні повинні спостерігати за хмарністю, опадами, явищами у живій і неживій природі;
- вимірювати температуру повітря та фіксувати результати спостережень і вимірювань у класному календарі природи (двічі на тиждень під керівництвом учителя) [1].

Фенологічні спостереження мають на меті ознайомлення дітей з процесом змін або перетворенням об'єктів і явищ в природі. Цей тип спостереження є більш складним, вимагає розвиненої спостережливості, розумових процесів (аналіз, синтез, абстрагування, порівняння, узагальнення), встановлення причин змін і перетворень у об'єктах чи явищах. Такі спостереження формують у молодших школярів певних уявлень про зміни, що відбуваються в природі за відповідний проміжок часу (пору року), що складає відносно завершені знання про явища природи.

За дидактичною метою спостереження поділяють на первинні, повторні і заключні. Не можна дати дітям повне уявлення про об'єкти, показавши їх лише один раз. Первинні спостереження мають на меті створити перше уявлення про найбільш характерні властивості об'єкта, дати дітям цілісне враження, але це перше враження повинно доповнюватися повторними спостереженнями, в процесі якого знання про предмети закріплюються, уточнюються і поглиблюються. Повторні спостереження пов'язані з виявленням нових особливостей у будові, у поведінці і пристосуваннях тварин і рослин, з закріпленням раніше здобутих знань. Розуміння основних принципів організації фенологічних спостережень у початковій школі, дозволяє врахувати принцип наступності навчального процесу, позитивно впливає на способи керування навчально-пізнавальною діяльністю учнів, закладають основу досвіду взаємодії з природним довкіллям. Сезонний принцип структурування матеріалу найкраще впливає на становлення особистості в цілому, оскільки сприяє розвитку мислення, мовлення, емоційної сфери. Набуття знань – не самоціль освіти в шкільному віці, вони лише допомагають сформувати у дітей адекватне, ціннісне ставлення до природи, певну життєву позицію.

Таким чином, можна зробити висновок, що формування і розвиток у дітей молодшого шкільного віку уміння проводити спостереження є цілеспрямованим процесом, який починається з наслідування дій вчителя, органічно входить у систему навчально-виховної роботи і передбачає поступове ускладнення знань для самостійної роботи. В процесі організації фенологічних спостережень використовуються різноманітні методи та прийоми, які реалізуються у відповідних формах навчально-виховної діяльності.

Література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/education/average>

**РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО З МЕТОДИКОЮ
ВИКЛАДАННЯ»**

Сучасна професійна освіта спрямовує майбутніх фахівців початкової школи на формування індивідуально-творчих рис особистості. У державних та міжнародних документах з проблем вищої освіти наголошується на необхідності формування нової генерації педагогічних кадрів, підготовленої до якісного забезпечення освітніх потреб особистості, розвитку її інтелектуального та культурного потенціалу. Вирішення даного питання в сучасних умовах вимагає від учителя глибокого усвідомлення особистісно зорієнтованої парадигми освіти, творчого підходу до організації навчально-виховного процесу з усіх дисциплін початкової школи, фахової грамотності, оволодіння інноваційними педагогічними технологіями [3].

Проблема актуальності мистецької освіти у структурі професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи розглядається в низці сучасних наукових досліджень І. Зязюна, Л. Масол, О. Отич, О. Рудницької, О. Шевнюк, Л. Хомич. Особливості професійної та педагогічної освіти вивчаються В. Бехом, О. Бідою, Г. Васяновичем, О. Дубасенюк, В. Євтухом, І. Зязюном, С. Лісовою, Н. Ничкало, А. Нісімчуком, Г. Яворською. Дослідження змісту, методів та засобів професійної підготовки всебічно вивчено А. Алексюком, В. Бондарем, О. Горською, А. Капською, М. Шкілем, О. Ярошенко. Розкриття сутності інтегративного поліхудожнього підходу до викладання мистецьких дисциплін репрезентують С. Коновець, Л. Масол, Г. Падалка, О. Рудницька, С. Соломаха.

Під інноваційним розвитком мистецької освіти майбутніх учителів початкової школи слід розуміти комплекс створених і впроваджених організаційних та змістових нововведень, розвиток низки чинників і умов, необхідних для нарощування інноваційного потенціалу професійної педагогічної підготовки студентів педагогічних факультетів до художньо-естетичного виховання молодших школярів. Під інноваціями мистецької освіти вбачається новизна, що ефективно змінює результати професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у галузі художньо-естетичного виховання молодших школярів, створюючи вдосконалені нові освітні, дидактичні, виховні системи; освітні педагогічні технології; методи, форми, засоби розвитку особистості, організації навчання і виховання в умовах вищого навчального закладу [1].

Для успішної підготовки вчителів початкових класів у галузі мистецької освіти до навчальних планів педагогічних факультетів включено професійно орієнтовану дисципліну «Образотворче мистецтво з методикою викладання». Вона має на меті формування основ професійно-педагогічної свідомості вчителя початкових класів шляхом ознайомлення студентів педагогічних факультетів з основами образотворчої грамоти, найефективнішими формами організації

навчального процесу, найдоцільнішими методами і прийомами навчання молодших школярів на сучасному етапі розвитку початкової школи і науки про дитячу художню творчість [2, с. 10]. У ході її досягнення реалізуються наступні завдання:

- опанування майбутніми вчителями початкових класів знаннями теорії, історії, методів наукових досліджень у галузі образотворчого мистецтва з методикою викладання;
- оволодіння знаннями про цілі і завдання, плани і програми педагогічної діяльності та педагогічного спілкування, об'єкти і суб'єкти педагогічної взаємодії, усвідомлення професійно значущих цінностей;
- оволодіння студентами інтелектуальними та практичними вміннями вирішувати завдання викладання образотворчого мистецтва в початковій школі, сучасними вимогами до уроку та підготовки вчителя до нього;
- створення основи для наступного формування творчого підходу до діяльності вчителя початкових класів у школі.

Структура методики обумовлена вимогами чинної програми «Образотворче мистецтво. 1-4 класи загальноосвітніх навчальних закладів» (авт. кол.: Р. Шмагало, Ж. Марчук, І. Вачкова, О. Чорний, М. Гнатюк) і сучасним розвитком науки про дитячу художню творчість. Основне місце навчальної дисципліни «Образотворче мистецтво з методикою викладання» займають питання формування в учнів початкових класів кольорознавчих, композиційних знань, умінь і навичок, уміння передавати форму об'єктів навколишнього світу, об'єм та простір.

Під час фахової практичної підготовки (лекційних, практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи, педагогічної практики) доцільно використовувати інноваційні художньо-педагогічні технології, які формують широкі професійні компетентності у галузі мистецької освіти. Серед них варто виділити: технологія педагогічного спілкування – фасилітована дискусія, вербалізація змісту художніх творів, художнє ілюстрування словесних пояснень, демонстрація етапності виконання художніх творів, метод арт-терапії, навчально-педагогічні ігри, сугестивна, терапевтична, імпровізаційна, інтерактивна технології, створення навчально-методичних комплектів учителя, упровадження медіа-технологій, педагогічний тренінг, мастер-клас.

Використання інноваційних технологій навчання дозволяє кожному студенту усвідомити себе як особистість, а отже, побачити особистісну цінність своїх майбутніх вихованців; активізує мислення студентів, формує у них позитивні мотиваційні установки щодо майбутньої педагогічної діяльності у галузі мистецької освіти; виробляє звичку активно, креативно-творчо, раціонально мислити та діяти. Реалізація цих освітніх технологій у підготовці майбутніх фахівців у галузі початкової освіти є одним з шляхів удосконалення процесу навчання у сучасному гуманітарному вищому навчальному закладі.

Література

1. Дичковська І. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І. Дичковська. – К., 2004. – 352 с.

2. Красовська О. О. Образотворче мистецтво з методикою викладання у початковій школі : навч.-метод. посіб./О. О. Красовська. – Львів : Світ-2000, 2012. – 300 с.
3. Отич О. М. Педагогіка мистецтва: сутність та місце в системі наук про освіту / О. М. Отич // Мистецтво та освіта. – 2008. – № 2.

УДК 378.14

БОЙКО Г. О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Підготовка людей високої освіченості і моралі, кваліфікованих спеціалістів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, мобільності та конкурентоспроможності на ринку праці, є вагомим складовою системи вищої освіти.

Сучасне українське суспільство є суспільством змішаного типу, в якому статус і приписується, і досягається, де діють фактори, що спонукають до мобільності та перешкоджають їй [4, с.181].

На сьогодні відбувається переосмислення науковцям сутності мобільності. Комплексний аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчує, що зміст поняття «мобільність» розглядається неоднозначно: як здатність до діяльності взагалі; готовність до довільного управління власною поведінкою і руховими діями; готовність до змін стереотипів, основу якої становить адаптація та ін. [3, с.93].

Дослідження соціальної мобільності майбутніх педагогів справедливо називають яскравим прикладом прогресу педагогічної науки. Аналіз проблеми соціальної мобільності дає можливість сформулювати певний досвід соціальної адаптації особистості, різноманітних проявів її соціальної активності, визначити умови розвитку соціальної мобільності.

Людина не просто пристосовується до змінюючогося природного і соціального середовища, а впродовж усього періоду своєї еволюції активно впливає на ці зміни відповідно до своїх потреб і інтересів, включаючись в усі реальні суспільні відносини – економічні, політичні, культурні, які являють собою різні сфери буття [1, с.6].

Соціальна мобільність віддзеркалює конкурентоздатність, зацікавленість у навчанні та безперервній освіті, здатність до швидкої адаптації до динамічних соціальних умов і кон'юнктури ринку праці [6, с.244].

Для дослідження проблеми соціальної мобільності майбутніх вихователів доцільно проаналізувати компоненти адаптації.

Соціальний компонент адаптації відображає входження людини у новий соціум. У цьому компоненті визначено показники: міжособистісні стосунки,

на які впливають соціум, соціально-екологічне походження студента, взаємини у сім'ї, з викладачами, контакт зі шкільними приятелями, рівень розвитку колективу, соціально-психологічні явища студентського соціуму і комунікативна компетентність (реалізація потреб студента у спілкуванні).

Професійний компонент характеризує ставлення студента до майбутньої професійної діяльності як основної життєвої перспективи. Показниками цього компоненту є: розвиток професійної мотивації (особливості мотиваційної сфери студента, професійний інтерес) і процес інтеріоризації (вплив зовнішніх чинників на внутрішні переконання студентів).

Індивідуально-особистісний компонент відображає інтегрований результат адаптації, коли людина відчуває психологічний комфорт від ситуації свого життя, приймає її як конструктивно значущу, що відкриває подальші перспективи розвитку [2, с.109].

Зростає значимість формування соціальної мобільності майбутнього вихователя в умовах вищої педагогічної освіти, де формується особистість педагога як організатора освітнього процесу.

Майбутній вихователь повинен вміти приймати рішення і відповідати за них, розвиваючи в собі не тільки професійно значущі якості, що мають поліфункціональний характер, але і суб'єктивну готовність до безперервної самоосвіти [5,с.36-37].

Отже, сучасний вихователь повинен бути готовим швидко, із мінімальним періодом адаптації виконувати різноманітні професійні завдання.

Література

1. Бондаренко Олена Михайлівна. Соціальна адаптація особистості в умовах пострадянського суспільства: дис... канд. філос. наук: 09.00.03 / Південноукраїнський держ. педагогічний ун-т (м.Одеса) ім. К.Д.Ушинського. - О., 2004.-26с.
2. Галус О.Педагогічне управління процесом адаптації студентської молоді *Studia Zarządzania i Finansów Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu* Nr 7/2014 *Zarządzanie organizacjami w świetle ekonomii behawioralnej.* ThePoznanSchoolofBankingPressPoznan. 2014. - с.105.
3. Залібовська-Ільніцька З.В. Мобільність майбутніх соціальних педагогів у ВНЗ: фактори активізації /Вісник Житомирського державного університету.– Випуск 1 (79). – Педагогічні науки.– с.93-95.
4. Макеєва С.О. Соціологія : Навч. посіб. / За ред. С.О. Макеєва. – 3-тє вид., стер. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2005. – 455с. – (Вища освіта ХХІ століття).
5. Олійник М. І. Сутнісна характеристика готовності майбутнього фахівця дошкільної освіти до професійної мобільності / М. І. Олійник, О. А.Брухальська // Науковий часопис імені М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики : зб. наук. пр. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – Вип. 19 (29) – С.34-40.
6. Пачковський Ю.Ф. Соціологія : підручник / Ю. Ф. Пачковський, Н. В. Коваліско, І. В. Городняк та ін.. ; за ред. д-ра соціол. наук, проф. Ю. Ф.Пачковського. –Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. -418с.

**АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ІНЖЕНЕРНОЇ
ОСВІТИ В СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ**

Згідно Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки основна педагогічна діяльність повинна бути спрямована на підвищення якісного рівня освіти, її конкурентоспроможності як умови інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки, кожного громадянина України[1]. Прагнення української спільноти до європейських стандартів зумовлює необхідність збагачення освіти дієвими теоретичними і практичними розробками, оптимізації її структури, забезпечення високоякісними кадрами. Важливим кроком в даному напрямку стало підписання Україною Болонської декларації – міжнародного документа, що встановлює підходи, норми і критерії до процесу навчання і виховання на єдиному освітньому просторі в Європі.

Розбудова нової освітньої системи української держави в цілому та інженерно-технічної освіти зокрема на сьогоднішній день відбувається в надзвичайно складних, соціально-економічних умовах. Вирішення соціальних та економічних проблем, що стоять перед українською державою через призму системи освіти, буде залежати від того, чи вдасться забезпечити максимальну мобілізацію можливостей і реалізацію здібностей кожної людини як суб'єкта діяльності в різних галузях народного господарства, зокрема в галузі легкої промисловості.

Легка промисловість є однією з галузей промислового виробництва, що активно розвивається, її продукція користується стабільним попитом і щорічним приростом обсягів виробництв. Підприємства даної галузі представлені в усіх групах країн, на всіх континентах. Виробництво продукції легкої промисловості – одне з найбільш вигідних і найбільш високооплачуваних видів діяльності, не потребує значних капіталовкладень, дозволяє швидко отримати оборотні кошти. Загальний рівень розвитку галузей легкої промисловості, зокрема швейної та взуттєвої, їх технічна озброєність, якість виробів, характеризуються більш високими показниками у країнах Європи, США, Канаді, Японії. Наприклад, серед найбільших центрів швейної промисловості виокремлюються Нью-Йорк, Париж і Мілан як «модні центри», що визначають напрями розвитку моди і галузі швейного виробництва в світі [2].

Проте в розвинених країнах майже не існує великих фабрик з виробництва одягу, взуття, текстильних матеріалів, оскільки процес виготовлення даних видів продукції вимагає значних трудових ресурсів, а праця робітників тут коштує досить дорого. США та країни Євросоюзу все більше спеціалізуються на виготовленні дороговартісних, ексклюзивних елітарних виробів, висока ціна яких окупує витрати на заробітну плату працівників в розвинутих країнах. Інший напрямок діяльності таких країн в галузі легкої промисловості – логістика постачання сировини та матеріалів і збут готової продукції; розробка проектно-

конструкторської документації і прогресивних технологій із застосуванням сучасних систем автоматизованого проектування (найбільш інтелектуально вагомий етап промислового виробництва), за якими країни, що розвиваються, здійснюють масове виготовлення (найбільш ресурсозатратний, в тому числі по трудовим ресурсам, етап виробництва).

«Виробничим цехом» розвинених країн донедавна були вичерпно азіатські країни з їх дешевою працею найманих робітників. Конкуренцію азіатам на початку 90-х років ХХ ст. склали постсоціалістичні країни Європи, де праця робітників була така ж дешева, а якість набагато краща. Західні підприємці активно переносили виробництва в Польщу, Угорщину, Чехію, Словаччину, Румунію. За таких умов активно здійснювався міжнародний обмін новітніми технологіями, інноваціями в даному виді діяльності, відбувалося технічне переозброєння промисловості вищевказаних країн.

Активний розвиток легкої промисловості в Східній Європі сприяв зростанню попиту на інженерно-технічних працівників даного профілю нового рівня кваліфікації, що, в свою чергу, спонукало галузь професійної освіти східноєвропейських країн до удосконалення. Система підготовки інженерно-технічних кадрів для легкої промисловості у вищевказаних країнах трансформувалася, акумулюючи кращі національні педагогічні напрацювання, а також переймаючи прогресивний досвід в даному напрямку від країн Західної Європи.

Умови розвитку сучасних швейної, взуттєвої, текстильної промисловостей, їх інтелектуалізація, оптимізація усіх виробничих етапів, ресурсів, екологізація технологій виготовлення, широке впровадження сучасних інформаційних технологій вимагають від сучасної системи професійної освіти підготовки спеціалістів, що володіють високою професійною мобільністю та багатофункціональністю. На сьогоднішній день Польща, Угорщина, Чехія та Словаччина можуть поділитися з Україною позитивними тенденціями розвитку легкої промисловості, а відтак і напрацюваннями в напрямку організації якісного рівня професійної освіти спеціалістів даного інженерного профілю.

Вивчення основних аспектів розвитку та становлення системи інженерно-технічної освіти в країнах Східної Європи, прийняття і адаптація позитивного нормативно-правового, організаційно-управлінського та методологічного досвіду її формування в середовище української системи освіти може мати значний позитивний результат.

Література

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/ru/documents/15828.html>.
2. Виробництво товарів легкої промисловості. Навчальні матеріали онлайн. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchniki.com>.

ДИДАКТИЧНА ГРА У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Гра належить до традиційних та визнаних методів навчання і виховання, дошкільників, молодших школярів, підлітків. Цінність цього методу полягає в тому, що в ігровій діяльності освітня, розвиваюча й виховна функція діють у тісному взаємозв'язку. Гра як метод навчання організовує, розвиває учнів, розширює їхні пізнавальні можливості, виховує особистість. Як засіб навчання, виховання і розвитку школярів використовуються дидактичні ігри. У будь-якій грі розвивається увага, спостережливість, кмітливість. Сучасна дидактика, звертаючись до ігрових форм навчання на уроках, вбачає в них можливості ефективної взаємодії педагога і учнів, продуктивної форми їх спілкування з властивими їм елементами змагання, непідробної цікавості.

Дидактична гра – це практична групова вправа з вироблення оптимальних рішень, застосування методів і прийомів у штучно створених умовах, що відтворюють реальну обстановку. Під час гри в учня виникає мотив, суть якого полягає в тому, щоб успішно виконати взяту на себе роль.

Процес створення гри містить ряд етапів: вибір теми гри; визначення мети й завдань гри; підготовка і проведення гри (повідомлення учням теми гри, підготовка унаочнень, проведення гри, підбиття підсумків).

Успіх проведення гри залежить від дотримання вимог: ігри мають відповідати навчальній програмі; ігрові завдання мають бути не надто легкими, проте й не дуже складними; відповідність гри віковим особливостям учнів; різноманітність ігор; залучення до ігор учнів усього класу.

У навчальних іграх немає тих, хто програв або виграв, тут виграють усі. Їх можна проводити на будь-якому етапі уроку. Це дасть змогу виявити знання учня і вміння користуватися ними. Якщо після гри вміння й навички учнів не зростають, це означає, що гра не ефективна і результати її впровадження негативні. Тоді треба шукати причини негативних наслідків. Їх може бути дві: перша – якість самої гри низька і не відповідає вимогам; друга – методика проведення гри має серйозні відхилення від належного рівня.

Гра в початковій ланці загальноосвітньої школи є засобом пізнання навколишнього світу і себе в ньому, усвідомлення дітьми мети своєї діяльності, опрідмечування абстрактних понять, розвитку творчої уяви та здібностей, встановлених людських взаємин. Більшість вчителів використовує гру як засіб цілеутворення педагогічної діяльності та інтерпретації її в особистості дії учня. Гра допомагає розвивати творчу уяву та творчі здібності дитини.

Гру можна пропонувати на початку уроку. Такі ігри мають збудити думку учня, допомогти йому зосередитись і виділити основне, найважливіше, спрямовувати увагу на самостійну діяльність. Інколи гра може бути ніби фоном для побудови всього уроку. Коли ж учні стомлені їм доцільно запропонувати рухливу гру. Ігри важливо проводити систематично і цілеспрямовано на кожному уроці,

починаючи з елементарних ігрових ситуацій, поступово ускладнюючи і урізноманітнюючи їх у міру нагромадження в учнів знань, вироблення вмінь і навичок, засвоєння правил гри, розвитку пам'яті, виховання кмітливості, самостійності, наполегливості тощо.

Дидактичні ігри можна використовувати для ознайомлення дітей з новим матеріалом та для його закріплення, для повторення раніше набутих уявлень і таких, для повнішого і глибшого їх осмислення засвоєння, формування умінь та навичок, розвитку основних прийомів мислення, розширення кругозору.

Щоб ігрова діяльність на уроці проходила ефективно і давала бажані результати необхідно нею керувати, забезпечивши виконання таких вимог:

1. Готовність учнів до участі у грі (кожний учень повинен засвоїти правила гри, чітко усвідомити мету її, кінцевий результат, послідовність дій, мати потрібний запас знань для участі у грі).

2. Забезпечення кожного учня необхідним дидактичним матеріалом.

3. Чітка постановка завдань гри. Пояснення гри – зрозуміле, чітке.

4. Складну гру слід проводити поетапно, поки учні не засвоять окремих дій, а далі можна пропонувати всю гру і різні її варіанти.

5. Дії учнів слід контролювати, своєчасно виправляти, спрямовувати, оцінювати.

6. Не можна допустити приниження гідності дитини (образливі порівняння, оцінки за поразку в грі, глузування тощо).

7. Доцільно розсадити учнів (звичайно непомітно для них) так, щоб за кожною партою сидів учень сильніший, а другий – слабший. У такому разі ігри між сусідами по парті проходять ефективніше і постійно контролюються сильнішими. Розподіляти учнів по рядах парт треба так, щоб рівень їхніх знань і розумового розвитку був приблизно однаковим, щоб шанс виграти мав кожен ряд учнів.

8. Гра на уроці не повинна проходити стихійно, вона має бути чітко організованою і цілеспрямованою. Учні мають засвоїти правила гри, крім того, зміст гри, її форма повинні бути доступними для учнів [1].

Надзвичайно важливу роль в ігровій ситуації відіграють правила. Якщо вони заздалегідь не продумані, чітко не сформульовані, то це утруднює пояснення ходу гри, осмислення учнями її змісту викликає втому і байдужість учнів. Правила гри зобов'язують учнів діяти строго по черзі чи колективно відповідати за викликом, уважно слухати відповідь товариша, щоб вчасно виправити його і не повторювати сказаного, дисциплінованими, не заважати іншим, чесно визнавати свої помилки. В процесі проведення уроків з елементами гри реалізуються ідеї співдружності змагання, самоуправління, виховання через колектив, відповідальності кожного за результати своєї праці, а основне – формується мотивація навчальної діяльності й інтерес дітей до навчання. Науковцями, вчителями-практиками вироблені певні вимоги до проведення уроків з елементами гри: адекватність форм проведення занять їх змісту (ігровою є тільки форма заняття); навчальний зміст має бути посилюючим для кожної дитини (містити елементи диференціації навчання); навчальний зміст має відповідати дидактичній меті уроку; наявність аудіовізуальних засобів навчання; правила гри – прості й чітко сформульовані; підсумок уроку – чіткий і справедливий[2].

Таким чином, використання дидактичних ігор на уроках допомагає формувати в учнів певні навички, розвивати мовленнєві уміння, навчати уміння спілкуватися. Гра є широким полем для колективної діяльності учнів. Проте, ігри повинні відповідати рівню підготовки учнів. Вибір форми гри має бути педагогічно і дидактичний обґрунтований, ігри повинні проводитися методично грамотно. Не можна допустити, щоб гра перетворилася на самоціль і з дидактичної стала грою-розвагою. Варто звернути увагу на те, щоб викликана її ходом захопленість була спрямована на практичне опанування навчального матеріалу.

Література

1. Петрушина Л. Вчимося гратися / Л. Петрушина // Початкова освіта. – 2004. – №24. – С.4-5
2. Роменець В.А. Психологія творчості / В.А. Роменець: Навч. посібник. – 2-ге вид., доп. – К.: Либідь, 2001. – 288с.

УДК 373.1.036-057.874

БУРЧ І.

ТОВКАНЕЦЬ Г.В.

Мукачівський державний університет

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ

На сучасному етапі проблема створення умов для розвитку творчої особистості є особливо актуальною. Важливими рисами такої особистості є здатність до творчого сприйняття світу; соціальна активність та ініціативність; вміння висловити свої почуття, думки, дати оцінку побаченому, почутому; здатність до емпатії, розуміння позиції, поглядів іншого; потяг до самовдосконалення та самоосвіти протягом життя та ін. [1].

«Головною тезою системи освіти сьогодні є положення, за яким педагогічний процес ґрунтується на психології розвитку дитини, а точкою відліку в оновленні змісту, форм і методів навчання та виховання є ідея цінності її як творця. Вирішального значення набуває проблема виявлення та забезпечення сприятливих умов для особистісного становлення, творчої самореалізації дитини, формування у неї активно-пізнавального, творчого ставлення до реального світу, уміння успішно орієнтуватися в усьому розмаїтті предметів та явищ, озброєння способами діяльності, стратегіями мислення», – зазначає І. Біла [2, с. 3]. Естетичне виховання дитини, її культурний розвиток є невід'ємною складовою формування гармонійної особистості.

Над розробкою педагогічних проблем, пов'язаних з творчим розвитком особистості працювало чимало видатних вчених: Л. Виготський, Б. Теплов, К. Роджерс, П. Едвардс, а також сучасні дослідники: О. Антонова, Г. Ковальова, О. Музика, Н. Сисосва, Н. Терентьєва, Л.Футлик, В. Роменець.

Хоча ця проблема не є новою, однак і досі залишається багато нерозв'язаних питань, а головне – школа так і не спрямувала вектор на нові пріоритети,

проголошені в освіті. Існуючі форми організації творчої діяльності дітей у навчально-виховному процесі часто не сприяють формуванню в учнів активної творчої діяльності, пригнічують бажання творити. На практиці, на жаль, освіта залишається ареною змагання двох протилежних моделей: особистісно-орієнтованої та навчально-дисциплінарної [2].

О. Лук визначає творчу особистість через такі її характерні риси: готовність до ризику, імпульсивність, незалежність, нерівномірність успіхів при вивченні різних навчальних предметів, почуття гумору, самотність, пізнавальна скрупульозність, несприймання на віру, критичний погляд на ті речі, які вважають «священими», сміливість уявлення та мислення [3]. І саме до роботи з такими дітьми повинні бути готовими сучасні педагоги. Одним з найважливіших факторів творчого розвитку дітей є створення умов, що сприяють формуванню їх творчих здібностей. Серед цих умов можна виділити наступні:

- створення обстановки, що випереджає розвиток дітей (необхідно, заздалегідь забезпечити дитину таким середовищем і такою системою відносин, які стимулювали б його найрізноманітнішу творчу діяльність);
- надання дитині великої свободи у виборі діяльності, у чергуванні справ, в тривалості занять, у виборі способів діяльності тощо. Таким чином бажання і інтерес дитини, емоційний підйом послужать надійною гарантією того, що більше напруження розуму не призведе до перевтоми, і піде дитині на користь;
- створення комфортної психологічної обстановки;
- використання програм, що передбачають виконання дітьми цікавих, корисних і посильних творчих завдань;
- систематичне використання в процесі навчання творчих задач як найбільш ефективний серед усіх інших засобів розвитку творчого мислення особистості;
- формування в учнів умінь розв'язувати творчі завдання, що включають в себе різні рівні співвідношення активності й самостійності, якою керує дорослий;
- стимулювання творчих тенденцій мислення дітей;
- забезпечення відповідності творчих задач вимогам особистісно-орієнтованого підходу у навчанні та вихованні;
- демократичний стиль виховання (М. Лісіна), співтворчість, діалогічне спілкування з дорослим, які надають простір дитячій ініціативі та самостійності;
- вироблення оптимістичної гіпотези розвитку кожної дитини, вираження довіри до її можливостей, опора на її позитивні якості та здобутки;
- дозування, повторення, варіювання творчих завдань, враховуючи рівень розумового розвитку, здібностей кожної дитини;
- використання багатоманітних форм організації занять;
- естетизація творчої діяльності.

«Важливо бачити потенційні творчі здібності в кожній дитині, – наголошував Г. Костюк. – Наше завдання керувати розвитком здібностей усіх дітей» [4, с. 355]. Отже, робота може бути плідною лише у разі знання педагогом індивідуальних особливостей кожної дитини, гнучкого планування системи роботи. В. Сухомлинський наголошував: «Від того, яке було дитинство, хто вів дитину за руку

в дитячі роки, що ввійшло до її розуму й серця з навколишнього світу, – від цього значною мірою залежить якою людиною стане сьогоднішній малюк» [5].

Література

1. Коновальчук М. Розвиток творчості молодших школярів : Система літературних завдань. /М. Коновальчук. — К. : Шкільний світ, 2010. — 120 с. — (Бібліотека «Шкільного світу»)
2. Біла І. М. Психологія дитячої творчості./І. М. Біла. – К. : Фенікс, 2014. – 139с.
3. Лук А. Н. Психология творчества / А. Н. Лук. – М.: Наука, 1978. – 127 с.
4. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості /Г. С. Костюк; за ред. Л. М. Проколієнко. – К.: Рад. школа, 1989. – 608 с.
5. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. /В. О. Сухомлинський. – К.: Рад.школа, 1985. – 137с.

УДК 371.06

ВАГЕРИЧ Н.С.
ТОВКАНЕЦЬ Г.В.

Мукачівський державний університет

ОНОВЛЕННЯ ПРОГРАМ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК НАПРЯМ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Щоб змінити українську школу, має змінитися свідомість та підходи до навчання – маємо перейти від принципу трансляції знань до компетентнісного підходу, передати учням віру у свої сили та можливість змін. *Часом навчання в початковій школі ставало стресом не тільки для вчителів, дітей, але й для їхніх батьків. Чинні навчальні програми були надто складні, не відповідали віковим особливостям дітей, підручники заплутані, визначення правил важкі, а деякі теми безпідставно дублювалися у різних класах.*

Однією з основних освітніх подій нового 2016/2017 навчального року є оновлення програм для 1-4-х класів. Зміни до програм початкової школи стали результатом безпрецедентно відкритого обговорення на освітній Інтернет-платформі TdEга? у якому взяли участь більше чотирьох тисяч вчителів, батьків, науковців, які внесли більше восьми тисяч пропозицій.

Зміни покликані забезпечити більшу логічність навчального процесу та надати більшої свободи вчителю в підходах, дати йому можливість більше вибирати, а також дати дитині розкритися, «не зашорювати, не формувати її, як ту цеглину», а максимально розвинути її індивідуальність [1].

Для того, щоб полегшити вчителям роботу за новими програмами, в методичних рекомендаціях детально розписано методичні підходи, які можна використовувати для навчання, показано приклади інтерактивної роботи та компетентнісно-орієнтованих завдань[2].

Які ж зміни чекають початкову школу?

1. *Розширення можливостей діяльності вчителя.* Знято розподіл годин за темами, тобто тепер вчитель розподілятиме навчальні години відповідно до особливостей того класу, в якому він викладає.

2. *Вилучення застарілої та зайвої інформації.* Навчальний матеріал розподіляється так, щоб він був більш зрозумілим для дітей та відповідав їх віковим, фізичним та психологічним особливостям.

3. *Внесено зміни до орієнтовних вимог до оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти.* Зокрема, наказом МОН №1009 від 19 серпня затверджено нову редакцію орієнтовних вимог до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи [3].

Оцінювання зараз – це *конфіденційна інформація*, яка стосується лише вчителя, дитини та її батьків, тобто навчальні досягнення учнів не мають озвучуватися на батьківських зборах чи вивішуватися публічно у вигляді різноманітних рейтингів. Також знято *оцінювання каліграфії*, вимоги до якої були занадто деталізовані в попередній редакції документу, залишено лише вимогу, що письмо має бути охайним та розбірливим. Також учням не будуть знижувати оцінки за «неправильний» відступ кількості клітинок та рядків.

Вилучено вимоги та критерії щодо *підписання зошитів* та щомісячну оцінку за ведення зошитів *Домашні завдання* не повинні задавати на вихідні, святкові та канікулярні дні (канікули), а їх обсяг віднині обмежено. Так, в перших класах домашніх завдань не повинно бути зовсім, в 2 класі – не більше, ніж дитина може виконати самостійно за 45 хвилин, в 3 класі – за 1 годину 10 хвилин, в 4 класі – за 1 годину 30 хвилин. В методичних рекомендаціях наголошено на неприпустимості *перевантаження учнів* завданнями, які містяться у додаткових посібниках, зошитах з друкованою основою тощо. Нагадується, що *оцінювання* в 1 класі немає, а 2 клас також може не оцінюватися за рішенням педагогічної ради школи. До предметів, що *не оцінюються* за бальною системою протягом всієї початкової школи, додано «Трудове навчання» та «Я у світі». Тобто, загалом за бальною системою в 1-4 класах не оцінюються «Інформатика», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», інтегрований курс «Мистецтво», «Основи здоров'я», «Фізична культура», «Я у світі» та «Трудове навчання».

4. Щоб понизити психологічне напруження у першокласників до сформування навички письма рекомендується *користуватись простим олівцем*. На розсуд учителя допускається виправлення або гумкою, або закресленням. При цьому наявність охайних виправлень, здійснених самою дитиною, не впливає на зниження балу за роботу, а час і етап *переходу на кулькову ручку визначає сам учитель*, індивідуально для кожної дитини. Вчителям також *не рекомендують користуватися червоною ручкою* при перевірці письмових робіт в адаптаційному періоді (1 клас). Колір ручки для виставлення оцінок в зошитах і щоденниках вчитель може вибирати самостійно.

5. Є певні особливі зміни при навчанні предметів.

Основне завдання курсу *«Українська мова»* – це навчити дитину висловлюватись у будь-якій ситуації. На жаль, цього орієнтиру ніколи не дотримувались, бо програми були перевантажені теоретичним матеріалом. Пріоритетними були завчені правила. У *програмі з української мови* оголосили

війну застарілим словам. В оновленому варіанті замість *телеграми, агронома та комбайнера* до переліку «словникових слів» увійдуть поняття *приятний, врівноваженість, оптимізм, творчість, креативний* тощо, що сприятиме розвитку емоційного інтелекту у дітей молодшого шкільного віку.

У 3-му класі вводиться робота над *есе*, щоби стимулювати дітей вільно висловлювати свою думку. У старші класи перенесли текст-роздум, текст-міркування, текст-розповідь.

Одне з основних нововведень у програмі з *літературного читання* – відтепер не буде кількісного показника темпу читання. За словами розробників програми, акцент має бути на «розвитку якісного читання дітей». Тобто вчитель має розвивати не лише темп, а й спосіб читання, виразність, правильність, розуміння прочитаного.

З кола читання вилучили неактуальних радянських авторів і додали сучасних. До програми залучили таких авторів – Іван Андрусак, Катерина Бабкіна, Галина Вдовиченко, Зірка Мензатюк, Лариса Денисенко, Василь Голобородько, Ігор Січовик, Мар'яна Прохасько та Тарас Прохасько, Ірен Роздобудько, Марина та Сергій Дяченки, Юрко Бедрик та багато інших.

Запланували видання хрестоматії для учнів початкових класів для серії "Шкільна бібліотека".

Відтепер на уроках літератури будуть оцінювати не героя (позитивний-негативний), а вчинки. Дитину стимулюватимуть висловлювати свої емоції від прочитаного, розвивати задоволення від читання, а не вимагати виконання інструкцій.

Оновлена програма з математики – яскравий приклад зміщення акцентів зі знанневих результатів на діяльнісні. В оновленій програмі реалізується принцип «ножиць»: при потребі, учитель той чи інший зміст може подати глибше, а перевіряти - лише обов'язковий мінімум і то не на рівні знання правил, формулювань, а здебільшого на рівні їх застосування при виконанні практично – зорієнтованих вправ, завдань тощо, дібраних учителем у відповідності до вікових особливостей учнів, їх життєвого досвіду та уподобань. Ще одною істотною ознакою оновленої програми є **"розтягнення" у часі процесу навчання певних питань**. Цей підхід застосовано і до таблиць множення та ділення. **Вчитель має запропонувати учням достатню кількість вправ, щоб в результаті їх виконання відбулось не механічне запам'ятовування табличних результатів, а усвідомлене оволодіння відповідною обчислювальною навичкою.**

Наприклад, учням 1–2-х класів більше не треба буде завчати напам'ять таблиці додавання, віднімання тощо.. Дітей вчитимуть віднімати і додавати, практично формуватимуть ці навички, але не буде вимоги щодо знання цих таблиць напам'ять.

З метою зменшення теоретичного навантаження курсу, у програмі 1- 4 кл. доступнішою і зрозумілішою мовою виписані деякі формулювання, як у змістовій частині, так і у Вимогах. У програмі 3-го класу, наприклад, перенесено акцент з теоретичних знань на вироблення обчислювальних навичок при розв'язуванні вправ, задач: «застосовує, а не «знає») правило множення суми на число у випадку множення двоцифрового або трицифрового числа на одноцифрове; застосовує, а не

«знає») правило множення числа на суму або переставний закон множення; застосовує, а не «знає») правило ділення суми на число у випадку ділення двоцифрового, трицифрового числа на одноцифрове» та ін. Подібні зміни відбулися в програмах усіх 1-4 класів.

Програма з природознавства також виявилась надто складною для маленьких дітей. **Дітям цікаво досліджувати, майструвати, подорожувати, а не читати сухі визначення та класифікації.** Деякі теми для першокласників практично повністю дублювали теми з географії для старших класів. Теми – «Уявлення про пісок і глину як гірські породи», «Склад ґрунту», поняття «гірські породи», «господарська діяльність людини» такі ж далекі першокласнику, як андронний колайдер. Зменшена кількість проєктів, їх тематику може визначати сам учитель. Знято дублювання змісту в навчальних предметах «Основи здоров'я», «Я у світі», «Природознавство». Ключовими змінами також є те, що процес навчання привели у відповідність до вікових можливостей молодших школярів, а термінологію програм – уніфікували.

На уроках інформатики вивчатимуть пошук зображень, текстів, відео в Інтернеті, знаходитимуть рідний край на картах, орієнтуватимуться в картах сузір'їв, планет. І, що вчора здавалося фантастикою, навчатимуться робити на карті мітки та позначення. Програма з інформатики оновлена з дотриманням принципу концентричності. Приміром, тема «Графіка» розглядалась лише в другому та четвертому класах. **Тепер вона є з 2-4 класи включно.** А ще учні можуть вчитися змінювати фото в мобільних додатках. Вчитимуться орієнтуватись в електронних картах, щоб принаймні в 4-му класі мати змогу визначити свій шлях, використовуючи гаджети.

Є зміни і у викладанні **іноземної мови.** У першому класі буде менше письма і більше усної іноземної мови, щоби розвивати у дітей "здатність вести прості діалоги". Також вивчатимуть теми, які дозволять дітям висловити свій емоційний стан.

З музики вилучили пісні «Вниз по матушке, по Волге», «Священная война», додали сучасних авторів, збільшили час на рухову активність і творчість.

З фізкультури прибрати «психологічно шкідливі ігри», скасували муштру «рівняйсь-струнко» і нормативи. На уроках буде більше сучасних активних ігор на співпрацю і взаємодопомогу

А ще учні можуть вчитися змінювати фото в мобільних додатках. Вчитимуться орієнтуватись в електронних картах, щоб принаймні в 4-му класі мати змогу визначити шлях від дому до школи, використовуючи гаджети.

Варто зазначити, що зміни ж насамперед стосуються ідеології початкової освіти – дітям уже не потрібно бути однаковими, читати з однаковою швидкістю, знати лише одне правильне рішення задачі тощо. Початкова освіта нарешті визнає, що всі учні – різні, і що важливі якісні, а не кількісні показники, що передусім – свобода вчителя і повага до дитини.

Література

1. Наказ Міністерства науки і освіти України від 05.08.2016 №948 «Про затвердження змін до навчальних програм 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів»

2. Методичні рекомендації щодо викладання у початковій школі у 2016/2017 навчальному році. – Додаток до листа Міністерства науки і освіти України від 17.08.2016р. №119-437
3. Наказ Міністерства науки і освіти України від 19.08.2016р. №1009 «Орієнтовні вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи»

УДК 37.011.3-051=161.2:81:005.336.2

ВЕРНИГОРА О. Л.

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ-УКРАЇНІСТА: КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД

Сучасне суспільство потребує якісної філологічної освіти, тому що майбутній учитель української мови та літератури є носієм культурних цінностей, аксіологічного потенціалу нації, втіленого у мові, літературі, фольклорі, має володіти здатністю інтегрувати знання, бути спрямованим на самореалізацію у професії. Тому виникла гостра необхідність у підготовці майбутнього вчителя української мови і літератури з метою формування лінгвокраїнознавчої компетентності на засадах компетентнісного підходу.

Більшість вчених вважають, що компетентнісний підхід – методологічна основа розвитку освіти, яка визначає спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток предметних та загальних компетентностей. Компетентнісний підхід є основою формування здатності до опанування компетентностей та результативності навчання. Знання, уміння та здатності, набуті упродовж освітнього процесу, в сукупності складають загальні і функціональні (фахові) компетентності.

Л.Філатова наголошує на тому, що «сутність компетентнісного підходу полягає в тому, що цілі навчання формулюються у вигляді тріади – «уміння діяти», «вміння бути» і «вміння жити» [8, с. 9]. В.Болотов стверджує, що компетентнісний підхід реалізується як узагальнена умова здатності людини ефективно діяти за межами навчальних сюжетів і навчальних ситуацій [1, с.6].

На основі ключових положень компетентнісного підходу можна розглянути специфіку формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутнього вчителя української мови і літератури. Насамперед означимо, що поняття «лінгвокраїнознавство» вперше було вжито у 1971 р. Є.Верещагіним та В.Костомаровим у праці «Лінгвокраїнознавча проблематика становлення у викладанні російської мови іноземцям». На думку Є.Верещагіна, поняття «лінгвокраїнознавство» - це така організація вивчення рідної мови іноземними школярами, студентами, аспірантами, під час якої вони знайомляться із сьогоденням та минулим народу, з його національною культурою через посередництво мови й у процесі оволодіння нею [2, с. 7].

Лінгвокраїнознавство інтегрує знання з різних наук: мовознавства, об'єктом якого є вивчення мови, діалектів, літературознавства (література), фольклористики (фольклор), культурології (культура), географії (особливості територіального розташування), історії (факти), релігієзнавства (релігія), психології (ментальність, психологічні особливості етносу), іноземної мови (мови національних меншин), соціології (соціоповедінкові стереотипи). Лінгвокраїнознавча компетентність – це інтегративна якість особистості вчителя-україніста, яка включає цілісну систему знань, умінь та цінностей про національні традиції, звичаї, культуру країни, мова якої вивчається.

Отже, формування лінгвокраїнознавчої компетентності у майбутніх вчителів української мови та літератури повинно реалізовуватись на засадах компетентнісного підходу, що передбачає формування (утворення) мотивації, ціннісних орієнтирів, опанування форм і методів передачі лінгвокраїнознавчих знань, рефлексивні оцінки, установки на поглиблене вивчення лінгвокраїнознавства, володіння дієвою життєвою позицією щодо ретрансляції лінгвокраїнознавчих знань в освітній практиці школи.

Література

1. Болотов В.А., Сериков В.В. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе [Текст] /Болотов В.А., Сериков В.В. // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 8 – 14.
2. Веклич Ю., Миронець Д. Формування лінгвокраїнознавчої компетенції у процесі професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови / Ю.Веклич, Д.Миронець // Молодь і ринок. – 2012. – № 3. – С. 118-121. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2012_3_28.
3. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка, как иностранного [Текст] / Е.М.Верещагин, В.Г.Костомаров – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Рус. яз., 1990. – 246 с.
4. Філатова Л.О. Компетентностный подход к построению содержания обучения как фактор развития преемственности школьного и вузовского образования [Текст] //Дополнительное образование.-2005. – №7. – С.9 – 11.

УДК 159.9

ВОРОНОВА О. Ю.

Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕФЛЕКСІЇ ПЕДАГОГА-ВИХОВАТЕЛЯ

Існує багато факторів, які впливають на формування та розвиток професіоналізму педагога-вихователя. Особливий інтерес викликає поняття професійної рефлексії в сфері педагогічної діяльності, де з виділених загальних, типових характеристик рефлексивної діяльності спеціаліста робиться спроба виявити її специфічні особливості. Розгляд та вивчення цих понять дозволяє

наблизитися до розуміння механізмів удосконалення професіоналізму вихователя. Проблема розробки теоретико-методологічних та технологічних засад вивчення рефлексії педагогів-вихователів є актуальною та необхідною. Тому метою даного дослідження є теоретичне узагальнення принципів та особливостей професійної рефлексії.

Рефлексія в професійній діяльності педагога-вихователя може виступати як складова частина професійної самосвідомості (Н.В.Кузьміна, Я.Л.Коломінський, Г.С.Сухобска, С.П.Вершловський, О.Д.Алфьоров, О.А.Поліщук, Б.Д.Брагіна та ін.); як елемент педагогічної професійної діяльності (Є.М.Шиянов, І.Б.Котова, Л.М.Мітіна, Ю.Н.Кулюткін і ін.); як процес особистісного (М.А.Віслогузова, Ф.Б.Сушкова, Т.Н.Щербакова й ін.) і професійного розвитку (А.К.Маркова, Н.В.Кузьміна, А.О.Реан, Є.І.Рогов, М.В.Кларін, І.П.Раченко, Н.Ю.Посталюк і ін.). Дослідження «рефлексії» здійснюється у рамках наступних аспектів: суб'єктно-особистісний аспект, професійно-педагогічний аспект, професійно-особистісний аспект.

Отже, професійна рефлексія дозволяє людині оцінити свої професійні здібності, співвіднести їх із цілями й очікуваними (планованими) результатами своєї професійної діяльності. Професійна рефлексія як область самопізнання виникає вже на перших етапах професійного становлення: у процесі професійного навчання й на початковій стадії реалізації професійних функцій. У міру засвоєння професійного простору така рефлексія стає більш стабільною і глибокою. Вона починає містити в собі вивчення власного досвіду не тільки професійного сьогодення, але й минулого, що дозволяє особистості краще зрозуміти свої можливості й ресурси, виробити індивідуальний стиль професійної діяльності, здійснити корекцію на всіх її етапах: ціленаправленності, планування, реалізації й ін.

Таким чином, узагальнюючи вищевикладене, відзначимо, що в дослідженні рефлексії педагога і вихователя використані основні підходи (суб'єктно-особистісний, професійно-педагогічний, професійно-особистісний). Теоретичне вивчення проблеми рефлексії вихователя ґрунтувалося на наступних принципах: принцип діяльнісного підходу, що відображає кореляцію між рефлексивною діяльністю і професійним досвідом; принцип суб'єктного підходу, що демонструє термінологічні особливості рефлексії протягом філософського й історичного простору; принцип комплексного підходу, що розкриває систему поглядів на проблему рефлексії з погляду різних наук: філософських, природничих, соціологічних, педагогічних і психологічних; принцип системного підходу, що реалізується через: аспекти професійної діяльності педагога: суб'єктно-особистісний, професійно-педагогічний, професійно-особистісний; через структурні компоненти рефлексії й через вивчення компонентів «Я-концепції» вихователя; а також через підбір психодіагностичних методик, тестів; принцип гуманістичного підходу, що ґрунтується на осмисленні педагогом своєї діяльності, її корекції з опорою на індивідуально-психологічні особливості всіх учасників виховного процесу; принцип аксіологічного підходу, що дозволяє вихователям зрозуміти цінність, значимість своєї професійної діяльності, що розкривається через мотиваційно-цільовий компонент рефлексії й виконання вправ, спрямованих на

вивчення відношення вихователя до своєї роботи; принцип процесуально-динамічного підходу, що характеризує діяльність вихователя через призму його професійної спрямованості, компетентності й готовності до здійснення рефлексивної педагогічної діяльності; принцип операціонально-технологічного підходу, що відображає рівні розвитку розумової діяльності вихователя з погляду різних наукових досліджень; принцип зворотного зв'язку, що характеризує рівень професійного розвитку вихователя, його професійної самосвідомості; принцип акмеологічного підходу, що показує динаміку розвитку рефлексії, сформованість образу «Я - професіонал», реалізацію в навчально-виховному процесі творчого підходу.

Література

1. Абдульханова, К.А. Психология и сознание личности (проблемы методологии, теории и исследования личности). Избранные психологические труды] / К.А. Абдульханова. - Воронеж, 1999. -304 с.
2. Акмеология: Учебник / под общ. ред. А.А. Деркача. - М, : Изд-во РАГС, 2004. - 688 с.
3. Анисимов О.С. Методологическая культура педагогической деятельности и мышления / О.С. Анисимов. - М. : Экономика, 1991 -414 с.
4. Ковалёв Б.П. Рефлексивная регуляция педагогической деятельности / Б.П. Ковалёв // Журн. Психология учителя. - М., 1989.-С. 6-9.
5. Котова И.Б. Эффекты и феномены педагогического взаимодействия / И.Б. Котова, Е.И. Рогов // Педагогическое взаимодействие: педагогический аспект. - М, 1990. - С. 3-14.
6. Котова И.Б. Феноменология и типология профессионального взаимодействия педагога / И.Б. Котова, В.И. Мареев, Е.И. Рогов. -Ростов н/Д, 1990.-35 с.
7. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. / А.Н. Леонтьев. - 2е изд. М.: Политиздат., 1997. - 304 с.
8. Осухова Н.Г. Становление творческой индивидуальности педагога / Н.Г. Осухова. – Педагогика, 1992. - № 3, № 4.

УДК 332.1

ГАВРИЛЕЦЬ О. В.
Мукачівський державний університет

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧІВ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Особливе місце в системі формування та реалізації маркетингової стратегії та тактики діяльності будь-якого підприємства на ринку займає комплексне, всебічне та всеохоплююче вивчення, збір, аналіз та систематизація маркетингової інформації щодо споживчих потреб, особливостей їх формування та прояву. Саме функція маркетингових досліджень, як першочергова стадія підготовки маркетингової програми суб'єктів господарювання, забезпечує отримання такої інформації та підготовку на її основі ефективних маркетингових рішень спрямованих на

отримання максимального прибутку та як найкращого задоволення потреб споживачів.

Маркетинг має свої особливості в сфері освіти, зумовлені специфічним характером такої продукції як освітні послуги. Перш за все, слід зауважити, що до самого моменту надання цих послуг: вони не матеріальні і не відчутні для потенційного клієнта. Тому навчальні заклади повинні вміти формалізувати і представити найбільш значимі для споживачів параметри освітніх послуг, що вони надають. Відомий теоретик Дж.К. Гелбрейт вважав: «Споживач і насправді може ще не уявляти, що його дії відповідають його власним уявленням про задоволення своїх власних запитів. Проте судження це поверхнєве і надто приблизне є наслідком ілюзій, що склалися у процесі керування його бажаннями» [1, с.112]. Виходячи з цього твердження, до основних завдань будь-якого освітнього закладу належить ретельне і постійне вивчення споживачів своїх послуг, забезпечення того, щоб вироблений і реалізований продукт максимально гармоніював з потребами і запитамі потенційних споживачів.

У процесі виявлення складу споживачів, їхньої поведінки визначаються економічний, соціальний і психологічний портрети покупців, споживачів тих або інших освітніх послуг. Це дозволяє:

- по-перше, розробляти ефективну товарну політику;
- по-друге, ефективно організовувати рекламу, спрямовувати її на відповідні групи населення з використанням спеціальних комунікаційних засобів;
- по-третє, з'являється можливість уникнути ризику нереалізації послуг.

Дослідження споживачів, їхньої споживчої поведінки – складний, комплексний процес, пов'язаний з оцінкою ними одержуваних послуг, їхніх дій і намірів, пов'язаних з вибором найбільш привабливих освітніх продуктів, прийняттям споживачами рішень про покупку, виявленням їхньої задоволеності або незадоволеності в процесі навчання. Важливим є також процес польових досліджень, що дозволяє вивчити потреби споживачів в розрізі відношення їх до різних форм навчання, типів навчальних закладів, вимог щодо організації їх навчального процесу, напрямів навчання та наявності контактів з роботодавцями.

У зв'язку з цим, виділяють значну кількість напрямків вивчення поведінки споживачів освітніх послуг, серед яких:

- дослідження ставлення споживачів до освітньої послуги, її іміджу або до бренду, якщо такий має місце;
- дослідження специфіки чинників, що впливають на покупців освітніх послуг і моделей їхньої споживчої поведінки;
- дослідження мотивації споживачів до придбання послуг освіти;
- дослідження специфіки прийняття споживачами освітніх рішень про купівлю;
- дослідження складу та профілю споживачів послуг, що пропонуються закладами освіти;
- дослідження типологій потенційних споживачів послуг освіти.

Одним з найбільш перспективних напрямків маркетингових досліджень споживачів є вивчення і побудова різних типологій споживачів. Наявність подібної

інформації про типи покупців дає можливість чітко сегментувати ринок, виділити цільові ринки та ніші потенційних споживачів освітніх послуг. Для побудови таких типологій використовується тип споживчої поведінки, виділений у відповідності з домінуючою групою мотиваційних характеристик, стиль життя тощо. В умовах сьогодення актуальним є використання on-line інструментарію для проведення різноманітних досліджень, зокрема й маркетингових. Окрім іншого, будь-яка методика, що застосовується в маркетингових дослідженнях, унаслідок розвитку суспільства, розширення меж використання інформаційно-комунікаційних технологій може бути використана за допомогою мережі Інтернет [2].

Отже, у процесі маркетингової діяльності заклад, що надає освітні послуги повинен планувати оптимальний маркетинговий комплекс, в основі якого складові елементи будуть забезпечувати відповіді на питання, пов'язані з тим що і як випускати, куди спрямовувати послугу, яку призначати на неї ціну.

Література

1. Сендидж Ч.Г., Фрайбургер В., Ротцол К. Реклама: теория и практика / Ч. Г. Сендидж, В. Фрайбургер, К. Ротцол // М.: Прогресс. – 2001 г. – с.112-113.
2. Рябова З. В. маркетингові дослідження якості надання освітніх послуг навчальним закладом [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=977

УДК 796:612.7-053.5

ГАВРИШКО С.

Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ У ДІТЕЙ 6-10 РОКІВ

В наш час накопичено достатньо об'єктивних даних про закономірності фізичного розвитку та особливостей діяльності функціональних систем дітей.

Аналіз досліджень, які стосуються питань вікових особливостей дітей 6-10 років показав, що внутрівікові відмінності обумовлені станом здоров'я, рівнем фізичного розвитку, руховою підготовленістю і функціональними можливостями дітей [1].

Особливістю росту і розвитку дитини є циклічність вікових змін, яким притаманні певні якісні і кількісні зміни показників розвитку органів і систем організму, які недопустимо на враховувати в навчально-виховному процесі. Цей віковий період характеризується своєрідними рисами розвитку організму дитини [2, 3, 4]. Загалом, протягом 7-10 років відбувається подальше формування організму дитини. Так, в середньому, щорічно у хлопчиків і дівчат довжина тіла збільшується на 4-5 см, маса на 2-3 кг, а окружність грудної клітки на 1,5-2 см [2].

Пружна властивість хребта залежать від товщини міжхребцевих хрящів, їх пружності, а також від стану зв'язок хребта. Ці утворення у дітей найбільш еластичні, а тому їх хребет дуже рухливий.

У 7-річних дітей грудна клітка згладжена, а в 12 років вона відрізняється від грудної клітки дорослого тільки своїми розмірами. Зміни грудної клітки пов'язані із збільшенням функціональної діяльності легень, із змінами її форми внаслідок розширення верхнього відділу і невеликого укорочення.

Кісткова тканина дітей містить менше щільних речовин та більше води, що надає кісткам м'якості та еластичності, а також, зумовлює їх меншу ламкість, порівняно із кістками дорослих. Водночас перебудова кісток у дітей відбувається дуже швидко шляхом зменшення кількості воли та збільшення кількості вмісту в них мінеральних речовин. Так, уже в 12 років кістка в основному схожа на кістку дорослого, але вона ще росте і удосконалюється. За період росту в кістках дитини кількість води зменшується, а кількість мінеральних речовин збільшується.

М'язи дітей коротші та мають менший поперечник і яскравіше забарвлення, порівняно із м'язами дорослих. Особливості функцій м'язів дітей 7-10 років проявляються через меншу силу, але більшу частоту скорочення і здатність виконувати відносно невеликий обсяг роботи, внаслідок чого в них швидше, ніж у дорослих, настає втома.

Водночас стомлені м'язи дітей під час відпочинку швидше, ніж у дорослих, відновлюють початкову працездатність, бо перебувають у кращих умовах кровопостачання [3].

До особливостей роботи дитячих м'язів слід також віднести фізіологічно повніший приплив крові, яка доставляє їм кисень і речовини, що містять у собі енергію, а видаляє вуглекислий газ, продукти азотистого обміну, тощо.

Рухова діяльність дітей формується за механізмом тимчасових зв'язків. Важливу роль у їх формуванні відіграє взаємодія рухового аналізатора із іншими аналізаторами (зоровим, тактильним, вестибулярним).

Морфологічні дані [2] свідчать, що нервові структури рухового апарату дитини (спинний мозок, провідні шляхи) дозрівають на самих ранніх етапах онтогенезу. Щодо центральних структур рухового аналізатора, то їх морфологічне дозрівання проходить від 7 до 12 років. Цікаво, що до цього віку досягають повного розвитку чутливі і рухові закінчення м'язового апарату. Це є одним із аргументів на користь вибору віку обстежуваних дітей.

Обмін речовин у дітей завжди більший, ніж у дорослих, і не буває постійним навіть у межах однієї вікової групи, так як тісно пов'язаний із процесами росту і розвитку організму і станом нервової системи. Встановлено, що обмін у дітей залежить від віку, статі, росту, поверхні тіла, функціонального стану нервової системи, загальної будови тіла, підшкірного жиру та інших факторів. Витрати енергії організму у дітей в 1,5-2 рази вищі, ніж у дорослих. Витрата енергії за 1 годину, що пов'язана із м'язовою діяльністю, у дітей, як і у дорослих, визначається характером виконуваної роботи [3].

Отже, при вивченні анатомо-фізіологічних особливостей дітей 7-10 років, нами виявлено, що у процесі росту і розвитку дитини цього віку відбувається нерівномірною зміна будови і функцій систем організму. Характерною особливістю цього віку є бурхливий та нерівномірний розток опорно-рухового апарату дітей 6-10 років.

Література

1. Вільчковський Е. С. Система фізичного виховання молодших школярів для викладачів та студентів ВНЗ освіти / Е. С. Вільчковський, М. П. Козленко, С. Ф. Цвех. – К. ІЗМН, 1998. – 232 с.
2. Антонік В. І. Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та фізкультури. Навчальний посібник. / І. В. Антонік, І. П. Антонік, В. Є. Андріанов. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», Центр учбової літератури, 2009. – 336 с.
3. Вобрицка В. И. Анатомия, возрастная физиологии и школьная гигиена: Учеб.-метод, пособие / В. И. Вобрицкая. – М.: Професионал, 2004. – 80 с.
4. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 1. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 272 с.

УДК 37.143

ГАНЬКОВИЧ Я. О.

ТОВКАНЕЦЬ Г.В.

Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ПЕДАГОГА З ПОДОЛАННЯ НЕУСПІШНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Поняття шкільної неспішності та запобігання неспішності школярів - є однією із найбільш гострих та актуальних проблем сучасної школи, від якої чи не найбільш потерпає наше суспільство. Доволі часто доводиться спостерігати, як учні ще не закінчивши початкову школу, майже повністю втрачають справжній інтерес до навчання.

У психолого-педагогічній літературі [1; 2] під труднощами розуміються та вживаються два поняття, які тісно пов'язані між собою: відставання, і наслідок цього процесу – неспішність, яка характеризується поведінкою і результатами навчання, які не відповідають виховним і дидактичним вимогам школи. Це явище вкрай небажане і небезпечне з моральної, соціальної, економічної позицій. Педагогічно занедбані діти часто кидають школу, поповнюють групи ризику. Попередження неспішності передбачає своєчасне виявлення й усунення всіх її елементів.

Початкова школа – найвідповідальніший період в житті людини. Саме тут закладається те, що розвиватиметься і закріплюватиметься з віком. Тому особливо значущим на життєвому шляху будь-якої людини є вчитель початкових класів. Вирішення важливих завдань освіти дитини, становлення її особистості великою мірою залежить від професійної майстерності першого вчителя, його ерудиції, доброти, любові до дітей. Але до цих, вище перелічених завдань, варто ще додати роботу вчителя початкових класів з невстигаючими дітьми. Оскільки вона є дуже важливою та важкою складовою для становлення та розвитку особистості учня.

Із самого початку організації занять з неспішним учнем украй важливо завоювати його довіру, переконати в тому, що єдина мета занять – допомога в

навчанні, і таким чином пробудити в ньому віру у власні сили, бажання працювати якнайкраще. Ефективними напрямками роботи є такі види:

1. Розвивальна робота – традиційно зорієнтована передусім на пізнавальну емоційно-особистісну, соціальну сфери життя та самосвідомості дітей. Один із ефективних методів роботи з молодшими школярами, у яких є емоційні та поведінкові труднощі – казкотерапія. Заснована на казкотерапії програма допомагає психологам, педагогам і батькам вирішити емоційно-особистісні проблеми дитини – підвищену тривожність, занижену самооцінку, труднощі в спілкуванні. Заняття, засноване на казкотерапії для молодших школярів, може включати наступний алгоритм:

- Підбір казки, яка відповідає віку, характеру і статі дитини.
- Опис життя героя в казковому світі таким чином, щоб школяр дізнався схожість зі своїм життям, особистими переживаннями.
- Пошук героєм казки виходу з ситуації; демонстрація різних моделей поведінки.
- Спонування дитини зробити правильні висновки, усвідомити причини неправильної поведінки героя казки

2. Корекційна робота з молодшими школярами проводиться з метою вдосконалення психічних процесів, що забезпечують успішність навчальної діяльності. Корекційні заняття спрямовані на розвиток недостатньо сформованих сторін психічної діяльності дитини. На індивідуальних заняттях, крім психотехнічних вправ, активно застосовуються казкотерапія, арттерапія. Арт-терапія або «лікування мистецтвом» – досить новий, проте популярний засіб корекційної роботи. Мистецтво – це чудова можливість для учня «відкритися», поділитися своїми емоціями та страхами. Саме арт-терапія допоможе віднайти душевну гармонію. Для наймолодших підійде малювання пальчиковими фарбами, старшим сподобається аплікація та піскова терапія. Школярі зможуть займатися літературною чи музичною терапією, рукоділлям. Піскова терапія. Кілограм піску може змінити настрій дитини за лічені хвилини. Потрібно лише поставити перед дитиною невеликий піднос, присипаний піском, і нехай вона малює. Пісок також розвиватиме сенсорне сприйняття дитини, моторику рук та фантазію, дасть змогу відпочити, заспокоїтись, зніме стрес після насиченого дня. Театр як терапія. Молодші школярі, вивчаючи роль, розвивають пам'ять, уяву, мовленнєву складову. Вони вчиться вправно жестикулювати та рухатися. Важливим аспектом театральної терапії є комунікація: дитина вчиться спілкуватися з оточуючими, приймає їх.

Методи та прийоми занять з молодшими школярами, які відстають у навчанні повинні бути різноманітними й суто індивідуальними. Намагаючись підвищити рівень навчальних досягнень учнів, які не дуже, зацікавлені у навчанні, потрібно пам'ятати, що засоби впливу на них не завжди забезпечать очікувані результати.

Подоланню неуспішності сприяють орієнтування педагогічного колективу на її профілактику, диференційований підхід до учнів, концентрування уваги на вдосконаленні методики викладання складних предметів, систематичне вивчення реальних навчальних можливостей учнів, ознайомлення вчителів з методикою подолання неуспішності, єдність їх дій, забезпечення внутрішкільного контролю за станом роботи з неуспішними учнями.

Важливим елементом в роботі з відстаючими в навчанні учнями є педагогічна підтримка, яка полягає у спільному з учнем визначенні його інтересів, цілей, можливостей і шляхів подолання перешкод, які заважають йому досягати позитивних результатів у навчанні.

Важливою умовою ефективної навчально-виховної роботи з подолання неуспішності учнів молодшого шкільного віку є співробітництво школи і сім'ї, яке передбачає належний рівень педагогічної культури батьків. Саме цьому підпорядковані програми школи молодих батьків та педагогічної культури молодій сім'ї, які спираються на систему перевірених досвідом багатьох поколінь найважливіших сімейних цінностей.

Література

1. Кононко, О. Розвиваємо особистість учня: поради вчителів. / О. Кононко // Учитель початкової школи. – 2014. – № 3. – с. 5-8.
2. Котіна О. М. Про роботу з учнями, що мають прогалини в знаннях / О. М. Котіна // Мистецтво в школі. – 2013. – № 10. – С 32.

УДК 373.3:372.851

ГАРАПКО Л.І

ЛІБА О. М.

Мукачівський державний університет

НОВИЙ ПІДХІД ДО РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ НА РУХ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Задачі на рух є найскладнішими у курсі математики початкової школи. Поглиблене вивчення даного виду задач доцільно використовувати для розвитку творчих здібностей школярів. В основу кожного заняття покладено діяльнісний метод навчання, коли діти самостійно здобувають знання, будують «свою» математику, тому математичні поняття набувають для них особистої значущості і стають цікавими не своєю формою, а змістом, суттю [2, с.20].

Відповідно до Державного стандарту загальної початкової освіти, задачі на рух в одному напрямку було вилучено з часткового курсу математики, тому зосередимо увагу лише на методиці формування у молодших школярів умінь розв'язувати задачі на рух двох тіл у різних напрямках (назустріч або у протилежні сторони) — вони є найскладнішими для засвоєння учнями 4-го класу. Це актуалізує потребу створення такої системи навчальних задач та методики роботи над ними, за допомогою яких учень зрозумів би особливості способів розв'язування задач цього типу та набув вправності у їх реалізації.

Розв'язуванню задач на рух передують тривала робота з розв'язування простих задач на знаходження швидкості, часу чи відстані. Поняття швидкості вводять на основі життєвого досвіду дітей та безпосередніх практичних дій [1, с.172].

Зазначимо, що відповідно до напрямку руху тіл задачі на одночасний рух у різних напрямках поділяють на два види: задачі на одночасний рух назустріч та задачі на одночасний рух у протилежних напрямках [4, с.10].

У методичній літературі описано такий підхід до ознайомлення з задачами на одночасний рух у різних напрямках: спочатку учні ознайомлюються з трьома підвидами задач на одночасний рух (на знаходження відстані, яку разом подолали два тіла під час спільного руху; на знаходження швидкості руху одного з тіл; на знаходження часу руху) і розв'язують їх двома способами. Після цього аналогічно опрацьовують три підвиди задач на одночасний рух у протилежних напрямках [3, с.7].

Ми пропонуємо підхід, коли задачі на одночасний рух назустріч і в протилежних напрямках розглядаються паралельно: спочатку розв'язуються задачі на знаходження відстані між тілами на момент початку або закінчення руху; потім – задачі на знаходження швидкості руху одного з тіл; після його засвоєння розв'язуються задачі на знаходження відстані між тілами та швидкості одного з тіл, і лише після цього вивчаються задачі на знаходження часу спільного руху.

Центральна ідея методики – навчити розв'язувати задачі на рух шляхом їх усебічного аналізу й дослідження.

Спільні ознаки задач на одночасний рух у різних напрямках:

– в обох видах задач ідеться про одночасний рух двох тіл назустріч/в протилежних напрямках;

– кожен вид задач містить чотири числові значення (три з них дані, а одне – шукане): швидкість руху першого тіла; швидкість руху другого тіла; час їх одночасного руху; відстань, яку подолали обидва тіла за цей час [5].

План розв'язування

I спосіб

Перша дія – визначають відстань, яку пододало перше тіло.

Друга дія – обчислюють відстань, яку пододало друге тіло.

Третя дія – відповідають на запитання задачі.

II спосіб

Перша дія – визначають, наскільки збільшується/зменшується відстань між тілами за одиницю часу.

Друга дія – відповідають на запитання задачі.

Пропонована методика спрямована на формування в учнів уміння аналізувати, зіставляти, узагальнювати і робити висновки, а тому сприяє реалізації стратегічного завдання шкільної освіти – підготовці дитини до життя.

Отже, розв'язування задач на рух передбачає узагальнення уявлень дітей про рух; ознайомлення з новою величиною – швидкістю, розкриття зв'язків між величинами: швидкість, час, відстань. Для узагальнення уявлень дітей про рух корисно проводити спеціальну екскурсію для спостереження за рухом транспорту, після чого організовують спостереження за рухом в умовах класу.

Література

1. Богданович М.В. Методика розв'язування задач у початковій школі.: Навчальний посібник. – 3-тє видання, перероблене і доповнене. – К.: Вища школа. 2005. – 183 с.
2. Іваненко І. Методика розв'язування задач на рух у 4 класі/ І. Іваненко// Початкова освіта. Методичний порадник №3. – 2013. - №12(684). – С.20.

3. Скворцова С. Задачі на рух: методика проведення підготовчої роботи/ С.Скворцова// Учитель початкової школи. – 2016. - №6. – С. 7-11.
4. Скворцова С. Задачі на рух. Формування первинних уявлень про рух одного тіла відносно іншого/ С. Скворцова//Учитель початкової школи. – 2016. - №9. – С.10.

УДК 373.311.2:001.891

ГЕРЦ Т.
МОЧАН Т. М.
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Робота із сучасними дітьми вимагає від вчителя зміни стереотипу сприймання молодшого школяра як такого, котрий хоче в усьому слухатись учителя.

Важливі аспекти формування дослідницької компетентності сучасного фахівця достатньо висвітлено в сучасній науковій літературі (В. Андреев, Г. Балл, В. Беспалько, І. Бех, І. Зязюн, О. Дубасенюк, Н. Коломінський, А. Маркова, Н. Ничкало та ін.). Стосовно дослідницької компетентності, то вона переважно розглядалася в контексті науково-дослідної діяльності студентів (В. Андрущенко, В. Бондар, А. Вербицький, О. Заїр-Бек, Р. Горохова, В. Савченко, Р. Сеульський). Організація наукової діяльності студентів досліджувалась у дисертаціях В. Базелюка, А. Коломоєць, Л. Коржової, Л. Машкіної, Л. Петухової, З. Шершньової та ін.

Водночас у наукових працях, на нашу думку, не знайшла достатнього відбиття проблема підготовки майбутніх учителів до проведення самостійних науково-педагогічних досліджень.

Дослідницька функція вчителя має свою особливість та специфіку, що зумовлює необхідність володіння педагогами відповідними знаннями з психології, психодіагностики та уміннями проектувати навчально-виховну діяльність, підбирати та розробляти педагогічні технології, обробляти та оформляти результати дослідницької роботи. Окрім того, для проведення педагогічних досліджень учитель-дослідник повинен володіти певними особистісними та діловими якостями. За визначенням Н. Кушнарєнко, С. Романюк, І. Руснака, В. Шейка, такими основними якостями є допитливість, спостережливість, відчуття нового, зацікавленість у справі, дисциплінованість, ретельність, відповідальність, організаторські здібності, комунікабельність, доброзичливість, честолюбство [2;5].

Ефективне функціонування системи професійної підготовки вимагає також орієнтації як на загальнопедагогічні, так і суто специфічні вихідні положення. Це – діяльнісно-особистісний підхід до розвитку задатків і здібностей, орієнтація на активний характер навчання, організований вплив на самостійну діяльність як суб'єкта навчання; побудова механізму професійного розвитку майбутнього

педагога як невід'ємної складової усього навчального процесу, забезпечення інтегративності та міжпредметних зв'язків у процесі викладання дисциплін; забезпечення імовірної інформаційної бази. Формування дослідницьких компетентностей через ефективну організацію самостійної пізнавальної діяльності потребує від вчителя правильної побудови пошукової роботи учнів. Це зобов'язує врахування закономірностей самостійної дослідницької діяльності, які реалізуються в її конкретних принципах. Ідеться про вихідні положення, що визначають зміст і характер самостійної дослідницької діяльності школярів, кінцева мета якої полягає в отриманні системи знань в обсязі програми підготовки спеціаліста, сформувати науковий світогляд, набути якостей соціально-активної і творчої особистості [6, с. 25].

Для здійснення поставлених цілей учителю необхідно бути готовим до вирішення педагогічних завдань і ситуацій, тобто володіти певним рівнем професійної компетентності, яка включає в себе і дослідницьку компетентність. Уміння вчителя керувати навчальним процесом, який постійно змінюється і просування його до більш високого рівня розвитку свідчить про сформоване у нього вміння здійснювати педагогічний пошук.

Ще В.О. Сухомлинський вказував, що робота вчителя – це творчість, а не буденне «зштовхування» в дітей готових знань і, тому думку педагога, педагогічна діяльність неможлива без елементів дослідження, бо вже за своєю логікою та філософською основою вона має творчий характер [3, с. 471].

Творчий учитель працює не за шаблоном, не за методичними розробками, а спирається у своїй професійній діяльності на досягнення сучасної педагогічної науки, теорія виявляється засобом організації і вдосконалення практичної діяльності учителя [1, с.204].

Отже, дослідницька діяльність вчителя молодших школярів має свою специфіку. Зміни, які відбуваються у початковій школі, актуалізують проблему підготовки майбутніх учителів до дослідницької діяльності, а також визначають комплекс якостей, знань, умінь та навичок, яким має володіти сучасний учитель-дослідник. Важливою педагогічною умовою організації роботи з підготовки майбутніх учителів початкової школи до дослідницької діяльності є розробка професіограми вчителя-дослідника, що являє собою науковий опис виду праці та включає найбільш суттєві особистісні якості, професійні знання, уміння і навички, необхідні та достатні для виконання дослідницької функції вчителя.

Література

1. Практикум з педагогіки: навч. посіб. / за заг. ред О. А. Дубасенюк, А. В. Іванченка. – [2-е вид., допов. і перероб.]. – Житомир : ЖДПУ, 2003. – 483 с.
2. Руснак І. С. Магістерська робота з педагогіки: навч.-метод. посіб / І. С. Руснак, С. З. Романюк. – Чернівці : Букрек, 2009. – 208 с.
3. Савченко О. Якість початкової освіти: сутність і чинники впливу / О. Савченко // Початкова школа. – 2009. – № 8. – С. 1–6.
4. Сухомлинський, В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1973. – 288 с.

5. Шквир О. Л. Методика педагогічного дослідження у початковій школі: теорія та науково-педагогічні задачі: навч. посіб. / О. Л. Шквир. – Хмельницький : ХГПА, 2012. – 50 с.

УДК 33:377:378

ГПТЕРС З. В.
Львівський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЩОДО ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ УЧНІВ І СТУДЕНТІВ

Економічна освіта на сучасному етапі розвитку України визначається завданнями переходу до демократичної і правової держави, ринкової економіки, необхідності наближення її до світових тенденцій економічного і суспільного розвитку.

Законодавство України про освіту включає відповідні закони, до яких слід віднести: «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту», а також Укази Президента України «Про Міністерство освіти і науки України», «Про заходи щодо поліпшення функціонування та розвитку загальної середньої освіти», «Про основні напрями реформування вищої освіти в Україні», «Про заходи щодо реформування системи підготовки спеціалістів та працевлаштування випускників вищих навчальних закладів», «Про додаткові заходи щодо реалізації державної молодіжної політики» [1; 2].

Важливим державним документом, реалізація котрого торкається інтересів всіх вікових груп суспільства, стала «Концепція економічної освіти в Україні», затверджена Рішенням Колегії Міністерства освіти і науки України 04.12.2003 № 12/7-4 [3]. «Концепція» є методологічною базою освітянської діяльності в умовах формування суспільства знань і соціально орієнтованої економіки та визначає шляхи розв'язання нагальних проблем у сфері економічної освіти через розуміння її мети, завдань, змісту і технологій. У «Концепції економічної освіти в Україні» визначено місію, мету, ціннісні орієнтири, принципи економічної освіти.

Розвиток економічної освіти ґрунтується на принципах, визначених Законами України «Про вищу освіту», «Про освіту». Це, зокрема: суспільна корисність економічних знань; соціальна справедливість, толерантність; гуманізм, демократичність, відкритість і доступність економічної освіти; соціальна обґрунтованість економічного мислення; безперервність економічної освіти; інноваційність змісту економічної освіти; відповідність якості освітніх послуг потребам особи; адаптація світового досвіду та збереження вітчизняних освітянських традицій, розширення міжнародного співробітництва; державна підтримка підготовки фахівців.

Серед важливих завдань економічної освіти визначено створення умов для самореалізації особи як економічно активного члена суспільства, здатного свідомо

долучатися до економічного життя країни; задоволення потреб суспільства і держави у фахівцях економічного профілю, здатних практично реалізувати стратегію сталого економічного, соціального і духовного розвитку України, безперервність економічної освіти.

Новий тип економічного мислення сучасного випускника навчального закладу передбачає підприємницьку ініціативу в праці, діловитість, відповідальність, творчий пошук шляхів створення нових матеріальних благ, технологій, розвитку інтелектуальної власності, тих шляхів, що ведуть до найкращого господарського результату – ефективної власної діяльності при найменших витратах праці та матеріальних ресурсів, а в ринковій економіці без знань економіки складно досягнути успіху в особистому та суспільному розвитку [4, с. 268].

У «Концепції економічної освіти України» окреслено етапи безперервної економічної освіти з виділенням особливостей її змісту в дошкільному та шкільному віці, для студентів вищих навчальних закладів I–II та III–IV рівнів акредитації освіти, а також у педагогічних вищих навчальних закладах. Такі акценти підтверджують актуальність історичного досвіду економічної освіти й кооперативного навчання 1920–30-х років, засвідчених архівними джерелами та дослідженнями Б. Ступарика [5, с. 156], коли зверталась увага на економічне навчання й господарське виховання дітей дошкільного віку (від 2–3-х років) та шкільного віку, й ставилося завдання оволодіння основами економічних знань усіх учителів, незалежно від профілю дисциплін, які вони викладали.

Економічна освіта та економічне виховання молоді шляхом неперервної освіти є парадигмою нових технологій навчального процесу. Одержані знання у майбутньому сприятимуть формуванню конкурентоздатності, професійних компетенцій кожної молодої особистості, реформування і структурної перебудови економіки, становлення нового демократичного суспільства.

Література

1. Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII «Про вищу освіту» <http://kadrovik01.com.ua/regulations/2336/2397/394625/>
2. Законодавство України про освіту. Збірник документів. – К.: Видавництво Європейського університету, 2002. – 206 с.
3. Концепція розвитку економічної освіти в Україні // Освіта України. – 2004. – № 6. – С. 4–5.
4. Гіптерс З. В. Економічна освіта дітей і дорослих на західноукраїнських землях (XIX – перша половина XX століть). Монографія / З. В. Гіптерс. – К. : УБС НБУ, 2014. – 479 с.
5. Ступарик Б. М. Національна школа: витоки, становлення: Навчально-метод. посібник. – К.: ІЗМН, 1998. – 336 с.

ПРОФЕСІЙНА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ МОЛОДИХ УЧИТЕЛІВ

Проблему самореалізації молодих вчителів доцільно розглядати крізь призму внутрішніх протиріч етапу адаптації професійної діяльності, сутність якої полягає в тому, що індивід перебравши на себе професійну роль, лише розпочинає освоєння функціонального змісту професійно-педагогічної діяльності. Проблема професійного самореалізації молодого педагога вивчалася у рамках: загальнопсихологічної теорії діяльності (П.Я. Гальперін, Г.С. Костюк, О.М. Леонтьєв, С.Д. Максименко та ін.); концепції управління учбовою діяльністю учнів та аналізу процесу розв'язання педагогічних задач (Г.О. Балл, В.О. Кан-Калік, Н.В. Кузьміна, О.М. Кулюткін, Ю.І. Машбиць та ін.); соціальної перцепції (Н.Б. Ковальова, Ю.І. Лобанова, С.Д. Максименко, С.М. Маслов, М.В. Савчин, Т.С. Яценко та ін.); міжособистого спілкування (Л.А. Петровська та ін.); творчого аспекту (В.О. Моляко та ін.); здатності особистості не тільки адаптуватися, але й творчо змінювати своє оточення, реалізуючи в діях власні цінності та смисли (Л.М. Карамушка, А.Б. Коваленко, Н.Л. Коломинський та ін.); розміння особистісного смислу у навчальному спілкуванні (Д.О. Леонтьєв, А.В. Петровський, Н.В. Чепелева та ін.). Про те у жодному із наведених вище підходів проблема професійної самореалізації саме молодого педагога не виокремлювалася в якості предмета спеціального дослідження. Отже, недостатнє теоретичне та емпіричне вивчення вказаної проблеми, її вагомість у подальшому удосконаленні професійної підготовки майбутніх учителів зумовило вибір об'єкту та предмету дослідження. Об'єкт дослідження – процес самореалізації молодого вчителя. Предмет – психологічні особливості процесу самореалізації молодого вчителя. Мета дослідження – теоретично та емпірично виокремити деякі психологічні особливості процесу самореалізації молодого вчителя.

Професійно-педагогічній діяльності притаманні такі характеристики, як конкретність, ситуативність, цілісність, що вимагає від вчителя не лише оволодіння певними науково-теоретичними знаннями, але й використання останніх у педагогічній практиці, творчого осмислення, трансформації у конструктивно-методичні схеми прийняття педагогічних рішень. Тому про результативність професійної самореалізації молодих учителів можна судити передусім по тому, наскільки успішно вони будуть справлятися з розв'язанням педагогічних задач, які виникають під час виконання професійної діяльності.

У рамках описаного підходу оцінка підготовленості молодих учителів до розв'язання педагогічних задач здійснювалась на основі узагальнення експертних суджень. У ролі експертів виступали адміністрація школи, працівники методкабінетів, методисти обласного інституту удосконалення учителів

Узагальнення отриманих результатів дозволяє констатувати наступне:

1. Зростає число молодих учителів з високим і середнім рівнем підготовленості до розв'язання педагогічних задач (від 35,0 % у групі зі стажем до 1 року роботи до 45,0 % у групі зі стажем від 3 до 5 років роботи). Це можна інтерпретувати як наслідок адаптації та професійної самореалізації молодих учителів, їх самоосвітньої і самовиховної роботи та методичної і консультативної допомоги з боку методичних служб, адміністрації шкіл та більш досвідчених колег. Слід мати на увазі ще й ту обставину, що приведені дані (особливо щодо вчителів зі стажем роботи до 1 року) дещо ідеалізовані, вони виражають, як буде при подальшому аналізі, не стільки реальний, скільки бажаний стан речей.

2. Дуже велика доля молодих учителів з низьким і нульовим рівнем підготовленості до розв'язання педагогічних задач (65,0 % у групі зі стажем до 1 року і 55,0 % у групі зі стажем від 3 до 5 років). Як бачимо, позитивна динаміка у залежності від стажу є, але вона дуже незначна і явно не може задовільнити вимоги шкільної практики між новим статусом та його усвідомленням початківцями.

Розглядаючи професійно-педагогічну діяльність як неперервний процес розв'язання вчителем ряду педагогічних задач /у кінцевому результаті, задач по рефлексивному управлінню діяльністю учнів/, і маючи на увазі, що досягнення педагогічних цілей можливе лише через педагогічну взаємодію /спілкування/ вчителя з учнями, підкреслимо, що діалектичне зняття цієї суперечності передбачає передусім оволодіння початківцями на етапі їх професійного становлення інтегральним умінням розв'язувати педагогічні задачі.

Література

1. Чепелева Н.В. Психологическая герменевтика – наука о понимании // Практична психологія та соціальна робота № 3, 2001. – С. 6 – 10.
2. Баженова Л.В. Мотивация профессионального самосовершенствования учителя (Программа личностно-ориентированого тренинга) // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. – № 1. – С. 36 – 39.
3. Яценко Т.С. Проблема дослідження несвідомої сфери психіки суб'єкта. // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. – № 7. – С. 10 – 16.

УДК 373.3.031:372.851

ГОПКО З. М.

ЛІБА О. М.

Мукачівський державний університет

ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ПОНЯТТЯ ПЛОЩІ

Величезну роль в розумовому вихованні і в розвитку інтелекту грає математика. В даний час, в епоху комп'ютерної революції точка зору, що зустрічається, висловлюється: «Не кожен буде математиком», безнадійно застаріла. Математика в початковій школі – це одна з найважливіших дисциплін. Вона розвиває уяву, спостережливість, образне й логічне мислення, яке є основою творчості, складовою частиною інтуїції, без якої не обходиться жодне наукове відкриття. Саме на уроках математики формуються особисті якості дитини:

зібраність, організованість, здатність швидко та якісно приймати рішення, доводити й відстоювати свою думку. Ознайомлення учнів з поняттям величини має бути інтуїтивним, але при цьому не слід нехтувати науковими засадами. Словом величина можна називати тільки геометричні, фізичні астрономічні та інші величини, не використовуючи застарілі словосполучення «величина числа», «величина дробу», «абсолютна величина». Порівнюють, додають і віднімають не величини, а значення величин.

Вивчення величин - це один із засобів зв'язку навчання математики з життям. Ознайомлення учнів початкових класів треба організувати так, щоб діти набули деяких практичних навичок вимірювання величин, конкретно уявляли собі одиниці їх вимірювання та співвідношення між ними[2].

У вітчизняній літературі проблеми методики математики у початкових класах досліджували такі автори, як С.І. Дятлова, Л.П. Кочина, Г.П. Бевз, Я.І.Груденов, М.В. Богданович та ін.

Вивченню величин в учнів початкової школи присвячені праці О.І.Юрчишина, І.М. Шаповала, Л. Сухіної та ін.

З поняттям «площа» діти знайомляться в 4 класі чотирирічної початкової школи. Під час опрацювання цієї теми у четвертокласників виникають деякі труднощі. Переходячи до квадратних одиниць вимірювання, діти постають перед незвичним фактом: назви їх схожі на назви лінійних мір, а співвідношення різні. Це і перешкоджає швидкому засвоєнню нових відношень. Учні часто припускаються помилок. Завдання вчителя і полягає в тому, щоб у доступній формі не тільки ознайомити четвертокласників з квадратними мірами, а й нагромадити досвід таких вимірювань, закріпити набуті дітьми знання, уміння і навички [1, с.216].

У процесі вимірювання й обчислення площі прямокутника і розв'язування задач на обчислення площі слід мати на увазі такі моменти:

– діти повинні достатньо практикуватися у вимірюванні площ прямокутників на моделях та малюнках;

– кожен учень має виконати два-три завдання на вимірювання площі класної дошки, вікна, поверхні кришки стола, підлоги, стіни класної кімнати земельної ділянки тощо;

– треба розв'язати достатню кількість задач на обчислення площ прямокутника, сторони якого виражені складеними іменованими числами. Саме тоді стане зрозумілою вимога правила про те, що довжину і ширину прямокутника необхідно вимірювати однією і тією самою мірою. Розв'язування задач на обчислення площі потрібно поєднувати з розв'язуванням задач на обчислення периметра [4,с.84].

Слід звернути увагу на те, що згідно оновленої програми з математики вилучено вимогу «визначає площу плоскої фігури за допомогою палетки» (змістова лінія «Величини», 4 клас) [3,2].

Під вимірюванням величини розуміють відображення об'єктів, які володіють властивістю, або у множину дійсних чисел, або ж у множину за певним правилом побудованих числових сукупностей. Числа або числові сукупності, що ставляться у відповідність об'єктам, називають їх мірами, а самі об'єкти – об'єктами вимірювання.

Ознайомлення учнів з поняттям величини має бути інтуїтивним, але при цьому не слід нехтувати науковими засадами. Словом величина можна називати тільки геометричні, фізичні астрономічні та інші величини, не використовуючи застарілі словосполучення «величина числа», «величина дробу», «абсолютна величина». Порівнюють, додають і віднімають не величини, а значення величин.

Література

1. Богданович М.В., Методика викладання математики в початкових класах: Навч. пос. — 3-є вид., перероб. і доп./М.В. Богданович, М.В. Козак, Я.А. Король. - Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006.—336 с.

2. Максименко В. Сучасний урок:теорія і практика(дидактичний аспект)/В. Максименко// Математика в сучасній школі. – 2013. - № 11. – С.11.

3. Математика. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1-4 класи (відповідно до Наказу МОН України від 05.08.2016 №948 «Про затвердження змін до навчальних програм загальноосвітніх навчальних закладів»).

4. Юрчишин О.І. Величини в початкових класах/О.І. Юрчишин. – К.: Освіта, 2002. – 134 с.

УДК 37(477):316.7:327(4)

ГРЕГІРЧАК Д. Б.

Мукачівський державний університет

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Тенденції до інтеграції освітніх систем, які детерміновані Болонською угодою, значним чином впливають на модернізацію освіти, що відбувається в Україні. Цей поступ відбувається на засадах забезпечення вільного пересування викладачів та студентів в межах європейського освітнього простору; високого рівня доступності освіти; створення широкого ринку праці; підвищення якості освітніх послуг; багатогранності та гнучкості змісту освітніх програм. Безумовно, за останні роки зроблені вагомі кроки щодо входження української освіти в європейський освітній простір. Приводяться у відповідність із міжнародними вимогами ступеневість освіти та освітньо-кваліфікаційні рівні, продовжується робота над державними стандартами. Тому можемо констатувати, що створення єдиного освітнього простору в Європі за участі України стає об'єктивною реальністю. Однак, при всіх перевагах європейської освітньої інтеграції виникає ряд проблем, які торкаються національних традицій в змісті освіти, що формуються на основі соціокультурних чинників. Адже, успішність розвитку освіти визначається тим, яка за змістом культура лежить в її основі. Як наголошує Ф. Канак: «... будь-яка концепція освіти має будуватися з огляду на «освітньо забарвлені» аспекти культурного поступу». Тому в сучасних реаліях актуальним стає аналіз освітніх змін з позицій соціокультурної динаміки.

Сучасні соціокультурні реалії характеризують два взаємосуперечливих процеси. Один з них пов'язаний із глобалізацією сучасної культури та формування

єдиного інформаційного простору. Це зумовлює серйозні деформації в духовній сфері, пов'язані з феноменом масової культури, що стирає межі між країнами і народами. Взаємопроникнення культур досягло критичної точки, що зумовлює культурну асиміляцію. Інший процес є відповіддю на виклик глобалізації: поява такого явища як «етнічний ренесанс» та захист етно-культурних традицій. Так, національні тенденції привертають особливу увагу освіти до питань формування сучасної системи цінностей на основі патріотизму, національної єдності та традицій. Тобто, у сучасних умовах доводиться долати суперечності: між глобальним і локальним; традицією і сучасністю. Тому для забезпечення формування ефективної освітньої моделі сьогодні необхідно враховувати загальноцивілізаційні та національні тенденції розвитку суспільства. Це, в свою чергу, вимагає формування нового типу людини – знанневої, з інноваційним мисленням, самодостатньої, вільної, демократичної особистості.

Сьогодні Україна живе в умовах нової соціокультурної реальності. Новий соціокультурний контекст зумовлює посилення національної самоідентифікації. Ці зміни в українському суспільстві відбуваються в рамках нового соціального вибору, який визначився євроінтеграційними прагненнями.

Разом з тим, зауважимо, що в Україні глобалізація, загалом, та вестернізація, зокрема, призвели до деформації ще не усталеної системи національних цінностей. Як наслідок – вибудована модель освіти відірвана від системи культурно-ціннісних орієнтирів і знаходить на роздоріжжі.

Тому в рамках освітньої євроінтеграції необхідно сформувані ціннісну спрямованість навчально-виховного процесу. Пріоритетними для України на думку В.Кременя історично були й залишаються: цінності гуманізму, людської гідності, патріотизму, демократизму, соціальної ініціативи та відповідальності, національної самосвідомості з її центром – національною ідеєю. Українські національні традиції мають свої характерні риси: пріоритет особистісного начала та автономія внутрішнього духовного світу людини. Культурно обумовлено те, що українська освітня система не вузько спеціалізована, технологічна та утилітарна, як в Західній Європі, а схильна до світоглядно-софістичних та гуманітарних аспектів. Таким чином, діалогізм культур має принципове значення для визначення культурно-ціннісного змісту системи національної освіти України, що має бути представлена у вигляді цілісного культурного досвіду людства (в т.ч. європейських освітніх традицій), будучи одночасно квінтесенцією національного культурного досвіду.

Отже, складовими сучасної парадигми української освіти має стати розвиток освітньої системи, орієнтованої на нові потреби суспільства, вироблення нової системи цінностей, подолання технократизму освіти; забезпечення освітнього процесу новими методиками гуманістичного спрямування, орієнтація на цілісно-розумовий та морально-естетичний зміст навчання. Тільки врахувавши усі вищезгадані тенденції, можливо забезпечити формування ефективної української освітньої моделі, на базі якої будуть готуватися підготовлені, конкурентоспроможні фахівці, які повністю відповідатимуть професійним і суспільним вимогам сьогодення.

Література

1. Агаддулін Р.Р. Полікультурна освіта: методолого-теоретичний аспект / Р.Р. Агаддулін // Педагогіка та психологія. – 2004. – №3. – С. 18-29.
2. Канак Ф. До питання про трансформацію гуманітарної освіти та її соціокультурну детермінацію / Ф. Канак // Освіта і управління. – 2001. – Т.4. – №3-4. – С.21-25.
3. Кремень В. Глобалізм і культура / В.Кремень // Філософія освіти : хрестоматія навч. посіб. для студ. ВНЗ. – Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – С. 433–437.
4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon5.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#n10>

УДК 378:373.31.134:371.04

ГРИЧКА М.

ЛАЛАК Н. В.

Мукачівський державний університет

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ

Під впливом всесвітніх процесів гуманізації та інтеграції сучасне українське суспільство змінює ставлення до найбільш незахищених його членів – дітей з особливими освітніми потребами, спрямовуючи зусилля педагогіки і психології до взаєморозуміння та співпраці. Інклюзія – вимога часу. Реалізація цієї стратегічної мети залежить від якості підготовки майбутнього педагога до виконання своїх професійних функцій. Для України інклюзивна освіта - педагогічна інновація, що перебуває на етапі впровадження, а тому постає немало проблем: недосконалість нормативно-правової бази, архітектурна недоступність шкіл, необхідність додаткового фінансування, відсутність спеціальних підручників, негативне ставлення батьків інших дітей, перевантаженість навчальних програм, які досить важко адаптувати до потреб дитини з вадами розвитку [1]. Проте, надзвичайно актуальною залишається проблема професійної невідповідності учителів масової школи до роботи з дітьми із особливими освітніми потребами.

Проблема удосконалення процесу підготовки майбутніх вчителів початкової школи до роботи в умовах інклюзивної освіти постійно знаходиться у центрі уваги педагогів-практиків, науковців, які опікуються проблемами навчання дітей з психофізичними порушеннями (В. Бондар, Н. Дятленко, А. Колупаєва, С. Литовченко, С. Миронова, Ю. Найда, Н. Назарова, В. Синьов, О. Таранченко, В. Тищенко, А. Шевцов, М. Шеремет, Н. Шматко та ін.) [2, с. 283].

За умов впровадження інклюзивної освіти процес підготовки майбутнього вчителя початкових класів набуває розширеного контексту. Очевидно, що сучасний учитель початкових класів повинен мати високий рівень фахової, методичної й психологічної видів готовності виконувати розширений спектр функцій професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти. Важливим аспектом у

процесі підготовки педагогів до роботи в інклюзивних умовах є формування у них професійно-ціннісних орієнтацій, професійно-особистісних якостей, умінь та компетенцій.

Щоб сформувати в майбутнього вчителя окреслені види готовності до професійної діяльності, необхідно озброїти його знаннями, вміннями й навичками з інклюзивної педагогіки. Інклюзивна педагогіка – це новітня галузь знань із теорії і практики навчання й виховання осіб з особливими освітніми потребами, залучених до сумісного навчально-виховного процесу в системі неперервної загальної та професійної освіти. Навчання фахівців для освіти дітей в умовах інклюзії в Україні здійснюється відповідно до галузевих стандартів вищої освіти [3, с. 63]. Так, до прикладу, в Мукачівському державному університеті при підготовці фахівців спеціальності «Початкова освіта» введено дисципліну «Основи інклюзивної педагогіки». У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні вміти на практиці застосовувати отримані теоретичні знання щодо організації навчально-виховного процесу в ЗНЗ на інклюзивних засадах; скласти індивідуальну навчальну програму, індивідуальний навчальний план; організувати співпрацю з сім'ями, що мають дитину з обмеженими можливостями; використовувати ефективні прийоми соціалізації дітей [4, с. 85].

Варто наголосити на тому аспекті, що інклюзивна освіта не буде побудована швидко, це довгостроковий проект, який передбачає, насамперед, формування професійно-особистісної готовності усіх учасників педагогічного процесу, і зокрема вчителів початкової школи до роботи в інклюзивних умовах.

С. Альохіна у своєму аналітичному звіті про результати комплексного дослідження проблем інклюзивної освіти в Україні зазначає, що:

- сучасний стан підготовки фахівців і спеціалістів в Україні для роботи в інклюзивному освітньому середовищі поки що не задовольняє суспільних потреб;
- існує методологічна та психологічна неготовність педагогічних працівників, класних керівників, учителів, як у початковій школі, так і предметників до викладання дисциплін для дітей, які мають певні обмеження;
- забезпеченість методичними матеріалами для початкової школи оцінюється на рівні 30%;
- мотивація вчителів ЗОШ до впровадження інклюзивної освіти низька через невідповідну заробітну плату та перевантаження [1].

У ході дослідження нами була з'ясована і думка студентів, майбутніх педагогів щодо інклюзивної освіти. Вони вбачають в ній більше переваг, ніж недоліків та погоджуються працювати у нових класах. Проте впроваджувати інклюзивну освіту потрібно поступово та еволюційно, це принесе більше користі і не спаплюжить саму ідею.

Література

1. Альохіна С. Інклюзивна освіта в Україні : здобутки, проблеми та перспективи: резюме аналітичного звіту за результатами комплексного дослідження / С. Альохіна [Електронний ре- сурс]. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/974948>

2. Колупаєва А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : [монографія] / А. Колупаєва. – К. : «Саміт-Книга», 2009. – 272 с. : іл. – (Серія «Інклюзивна освіта»)
3. Лалак Н.В. Інклюзивна освіта в контексті сучасних викликів суспільства // Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. Випуск XXXVIII, Івано-Франківськ, 2011. – С.62-65
4. Лалак Н.В. Шляхи впровадження інклюзії в роботу загальноосвітніх навчальних закладів // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». – 2012. – С.107-109

УДК 373.3.031:372.851:16

ГУЙВАН Н.І.

ЛБА О.М.

Мукачівський державний університет

РОЗВИТОК ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

У «Концепції розвитку загальної середньої освіти» сказано: «Освіта – ХХІ століття – це освіта для людини. Її стрижень – розвивальна, культуротворча, домінантна, виховання відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, вміє використовувати набуті знання і вміння для творчого вирішення проблем, критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, прагне змінити на краще своє життя і життя своєї країни». Така особистість має володіти надзвичайно важливим логічним арсеналом – методами аналізу і синтезу, абстрагування і узагальнення, вміння доводити і спростовувати, робити правильні висновки, сприймати обґрунтовані, раціональні в тій чи іншій ситуації рішення. Сьогодні, коли удосконалюються навчальні програми, зменшується кількість годин на вивчення ряду предметів в умовах збільшення потоку наукової, технічної, політичної, інформації, дедалі більше зростають вимоги до вчителя й учня щодо оптимізації навчального процесу. Відтак скорочується шлях до знань через використання загальних положень, умовиводів, узагальнень, уміння абстрактно мислити, що у свою чергу потребує знання основ логіки учнями і педагогами. [2, с. 25]

Значна кількість досліджень присвячена проблемам формування логічних умінь у процесі вивчення математики, мови та інших навчальних предметів. Основні ідеї розвитку логічної грамотності учнів на уроках математики викладено в працях І. Гіпша, К. О. Калужніна, В.В. Нікітіна, В.Г. Рупасова, А.А. Столяра, І.Ф. Тесленка, А.І. Фетисова та ін.

Роль навчання в розвитку логічного мислення й основні методологічні положення з виховання логічної культури досліджували Ю.М. Колягін, А.І. Маркушевич, А.М. Пишкало, С.Й. Шварцбурд та ін. [2, с. 25]

Логічний висновок – це асоціація суджень, форма мислення, за якої на основі кількох суджень виводять нове.[1, с. 144]

Вміння характеризуються здатністю виконувати певні дії в різних умовах. Особливістю логічних умінь є те, що учень має вміти не лише аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, а й мислити, робити умовиводи, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між фактами, процесами, явищами, узгоджувати їх із законами логіки, вичленовувати інваріативні загальнопізнавальні способи діяльності для різних навчальних предметів, ступенів навчання та переносити їх у нові умови застосування. Тому процес формування логічних умінь передбачає виконання певних послідовних етапів. Це пов'язано як з рівнями загальної підготовки учнів, характером навчального матеріалу, складністю виконуваних завдань, так і специфічними особливостями мислення дітей відповідних вікових груп. Основні логічні структури мислення формується у віці 5-11 років. Тому логічну підготовку дитини потрібно здійснювати, починаючи з початкової школи.

Під логічною підготовкою молодших школярів розуміємо засвоєння на інтуїтивно-практичному рівні певних логічних понять і набуття відповідних способів діяльності з метою їх розвитку на наступних ланках навчання. [3, с. 55]

Оволодіння складовими логічної підготовки є основою для формування елементів алгоритмічної культури молодших школярів; оволодіння молодшими школярами системою логічних знань і вмінь є основою для розвитку мислення взагалі; у процесі формування логічного мислення необхідно використовувати набутий життєвий досвід, розширювати логічні уявлення учнів за допомогою відповідних навчальних завдань. [3, с. 57]

Обізнаність учителя з основними правилами і законами логіки дає змогу користуватися всіма прийомами отримання знань під час розв'язування проблемних ситуацій з будь-якої освітньої галузі; розвивати в учнів уміння застосовувати правила і закони логіки щодо аналізу подій, явищ, оцінки своїх і чужих думок, формулювати і приймати обґрунтовані рішення під час навчальних дискусій, знаходити раціональний вихід зі скрутного становища. [2, с. 26]

Література

1. Загальна психологія /С. Д. Максименко, В. О. Зайчук, В. В. Клименко, М. В. Папуча, В.О. Соловієнко; за загальною редакцією академіка С. Д. Максименка. Підручник. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 704 с.
2. Митник О. Логіка як засіб пізнання учнями об'єктивного світу/О. Митник //Початкова школа. – 2003. – № 12. –С.24-25.
3. Мелешко В. Формування логічних умінь як компонента алгоритмічної культури молодшого школяра/ В. Мелешко, Ю.Мельник //Початкова школа. – 2006. – № 11. –С.55-57.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Одним із основних стратегічних завдань національної освіти є виховання молоді в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих, як до найвищої індивідуальної та суспільної цінності. Так, у Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті зазначено, що головною метою системи освіти є створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина України [3,с.221]. Тому під час навчально-виховного процесу у ВНЗ необхідно удосконалити наявні педагогічні умови щодо формування у студентів основ здоров'язберігаючого способу життя. Особливо це стосується студентів педагогічного напрямку підготовки зі спеціальності «Початкова освіта», так як у своїй майбутній діяльності вони сприятимуть формуванню світогляду та способу життя молодших школярів, і для більшості з них майбутні вчителі будуть прикладом для наслідування.

Ставлення до власного здоров'я, нажаль, у сучасної української молоді як до ресурсу, а не як до мети життя. Першопричиною такого стану речей на думку Д.Колесо́ва, В.Оржеховської, Ю.Сафонова є знеціненням індивідуального й суспільного здоров'я. Вищі навчальні заклади цю проблему вирішують завдяки оновленню відповідних педагогічних технологій, форм, засобів, змісту і методики навчання. Так, науковцями зазначаються різноманітні шляхи та умови формування здорового способу життя у молоді (О.Вакуленко, Г.Власик, Н.Завидівська, В.Нестеренко та ін.).

На аналізі відповідних досліджень нами виявлено, що формування здорового способу життя студентів у ВНЗ можливе за наявності системи відповідних педагогічних умов. У тлумачному словнику сучасної української мови визначення зазначеного поняття трактується так: «Умова - обставина, особливості реальної дійсності, за яких відбувається, або здійснюється що-небудь. Завдяки наявності відповідних умов властивості речей переходять з можливості в дійсність» [1, с.1295]. Під системою педагогічних умов ми розуміємо поєднання психолого-педагогічних засобів виховного і навчального впливу на почуття, розум та поведінку студентів [3, с.223]. Враховуючи даний підхід, виділяємо три основні групи педагогічних умов, які сприятимуть забезпеченню ефективної роботи з формування здорового способу життя студентів напряму підготовки «Початкова освіта». Такими групами педагогічних умов є:

- 1) педагогічні умови, що сприяють формуванню пізнавального та інтелектуального потенціалу в студентів, які проявлятимуться у здоров'яформуючій грамотності майбутнього вчителя початкових класів (когнітивний компонент процесу навчання);

2) педагогічні умови, що сприяють формуванню у студентів стійких потреб і мотивів до свідомої діяльності у збереженні власного здоров'я і здоров'я оточуючих (мотиваційний компонент навчання);

3) педагогічні умови, що сприяють практичному застосуванню студентами здоров'яформуючих знань в усіх сферах життєдіяльності (практично-діяльнісний компонент навчання).

Як видно з даної класифікації, названі умови охоплюють основні складові навчально-виховного процесу у ВНЗ. Вважаємо за необхідним детальніше охарактеризувати практично-діяльнісний компонент, так як він є індикатором результату і рівня сформованості культури здоров'я студента як майбутнього фахівця початкової освіти.

Практично-діяльнісний компонент професійної якості майбутніх вчителів початкових класів проявляється у здоров'яформуючій діяльності та поведінці студента і виражається:

– в активному практичному застосуванні валеологічних знань в усіх сферах життєдіяльності на основі досвіду (життєвого-вітагенного, освітнього, професійного) (зокрема у дозвіллевій сфері);

– уміннях діагностувати стан власного організму і здійснювати реальні здоров'ятворні заходи щодо нього;

– навичках використання природних чинників середовища з метою оздоровлення і попередження захворювань;

– уміннях створювати оздоровчі технології, програми.

У контексті нашого дослідження здоров'яформуючі вміння студента педагогічного факультету з спеціальності «Початкова освіта» розуміємо як необхідний компонент здоров'яформуючої компетентності, який забезпечує здійснення практичних і розумових дій (що базуються на основі психолого-педагогічних, методичних і предметних здоров'яформуючих знань) з метою ефективного здійснення здоров'яформуючої діяльності, оздоровчих дій.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і головн. редакт. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001 – 1440с.
2. Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи / За заг. ред. М. Лук'янченка, Ю. Шкретія, Е. Боляха, А. Матвеева. – Дрогобич: Коло, 2005. – С. 124–126.
3. Фенчак Л.М. Формування здоров'язберігаючих компетентностей майбутніх вчителів початкових класів як важливої складової їх професійної підготовки//матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Ціннісні пріорітети освіти: виклики XXI століття»/ Л.М. Фенчак. – Луганський НУ ім. Т.Шевченка, 9-11 жовтня, 2011р. – С. 220-226.

ПОЗАНАВЧАЛЬНА ПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК РУШІЙНА СИЛА АКТИВІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Своєрідною властивістю особистості соціально зрілого студента є зростання позанавчальної пізнавальної активності, що дає змогу здійснювати зворотній вплив на оточення. Ця властивість знаходить вияв і тоді, коли студент усвідомлює не тільки ту обставину, що зближує його з іншими студентами своєї спеціальності, а і свою відмінність у креативному самовираженні в реалізації професійної мети.

Удосконалюючи свою пізнавальну діяльність, студент усвідомлює себе не тільки як соціально зрілу особистість, а і як соціально – професійну одиницю. Завдяки цьому студент усвідомлює і відчуває свою значущість для тих, хто його оточує, розуміє відповідальність за себе перед ними, потім перед собою та як вищий ступінь відповідальність за себе і за оточення перед іншими.

У позанавчальній пізнавальній діяльності майбутніх педагогів, яка стає для них усвідомленням поєднання вимог суспільства, міри індивідуальної свободи та об'єктивних обставин проявляється соціальна зрілість особистості студентів. Виявивши активність у пізнавальній діяльності і творчо в ній самореалізуватися можна тільки на основі усвідомлення своєї неповторності та вміння застосовувати її. Для студентів, які виявляють творчу пізнавальну активність, властивий індивідуальний стиль діяльності, що сприяє формуванню в професійному навчанні та за його сприяння більш високого рівня соціальної зрілості особистості.

Самоосвіта є основою самостійної пізнавальної діяльності студента, яка реалізується на основі цілеспрямованої потреби студента в постійному оновленні та засвоєнні знань за допомогою різноманітних джерел. В процесі самоосвіти людина пізнає свої сутнісні рушійні сили, що переходять у свідоме прагнення збільшити свій багаж знань, здобувати нові знання в процесі цілеспрямованої, самостійної професійної діяльності. Самоосвітня пізнавальна діяльність може спрямовуватися викладачем, але студент самостійно виконує необхідні завдання, розширює та поглиблює здобуті в процесі професійного навчання знання. Для студента позанавчальна пізнавальна діяльність є автономною, тому що вона спонукається та регулюється внутрішніми потребами, інтересами його особистості. Студент самостійно визначає цілі самоосвіти, обсяг та способи здобуття знань, форми самоконтролю.

Формування інтелектуальної активності майбутнього фахівця забезпечується предметно- професійною пізнавальною діяльністю, а соціальна зрілість студента формується за допомогою діяльності щодо засвоєння норм взаємостосунків з іншими людьми. Пізнавальна діяльність студента поєднана спрямованістю формування соціальної зрілості як власної особистості, так і інших суб'єктів навчально-виховного процесу, що зумовлює зміст позанавчальної пізнавальної

діяльності студентів, який моделюється з опором на знання цього змісту в цілісній структурі особистості, в руслі взаємостосунків та потреб, які визначають рівень розвитку особистості.

В умовах сьогодення зростання рівня соціального самовизначення студентів за допомогою активізації їх у позанавчальній пізнавальній діяльності пояснюється тим, що, виявляючи таку активність, студент формує відповідний рівень соціальної зрілості, яка сприяє не лише забезпеченню оволодіння новими знаннями, а і позитивно сприяє власному розвитку особистості.

Аналіз літератури з проблеми дослідження підвів нас до висновку, що у процесі організації позанавчальної пізнавальної діяльності зростанню рівня соціального самовизначення студентів сприяють наступні заходи:

- поглиблення методів теоретичного та практичного аналізу, дослідження прийомів постановки нових завдань, аналіз наявної ситуації як проблеми, перехід до новаторських дій;

- розширення обсягу та оновлення змісту інформації, зростання ерудиції, оволодіння вищим рівнем професійного світогляду;

- оволодіння сукупним аналізом наявних проблем, обґрунтування різних поглядів й можливості їх збігання;

- оволодіння прийомами та засобами втілення різних соціальних ролей, вияв гнучкості в прийнятті відповідної ролі, наслідування і виконання відповідних функцій, які лежать в основі оволодіння додатковими спеціальностями (або розширення інформаційно-змістовного навантаження однієї спеціальності) і як результат формування фахівця більш широкого профілю.

Оптимальне поєднання технологічності та творчого підходу позитивно впливає на роботу студентів у напрямку пізнавальної діяльності. Технологічність передбачає оволодіння прийомами, засобами, операціями для забезпечення етапності, відповідності цілей змісту та методам навчання, зростанню їх результативності. Елементи творчого підходу дають можливість застосувати окремі технологічні знання та навички до конкретних умов.

Таким чином активна участь майбутнього вчителя англійської мови в позанавчальній пізнавальній діяльності сприяє ефективному зростанню рівня соціальної зрілості його особистості.

Література

1. Гриненко І. Педагогічні умови формування творчого мислення майбутнього вчителя іноземної мови: теоретико-методичний аспект // Педагогіка: Наукові записки / Тернопільський держ. пед. ун-т. Тернопіль, 2003. – № 3. – с. 149-155
2. Киричук О.С. Розвиток і самореалізація особистості в умовах освітнього закладу / О. С. Киричук // Рідна школа. – 2002. - №5. – с. 28 – 30.

НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У практиці роботи початкової школи використовують різні типи уроків. Структура їх, специфіка застосування досліджується низкою науковців (Т. Байбара, В.Бондар, О.Савченко, М.Фіцула та інші). Значне місце серед методів навчання займають традиційні. Традиційна методика навчання спрямована здебільшого на розвиток пам'яті учнів, накопичення інформації, а не творчого компонента їхнього мислення. Їй відповідала й існуюча система оцінювання, що має на меті перевірку рівня засвоєння знань і вміння застосовувати їх у відомій ситуації. Як наслідок, окремі учні ростуть пасивними, не виявляють допитливості, самостійності у пошуках способів виконання завдань. Це і викликало реформи в початковій освіті, спрощення у змісті предметів, формування компетентнісного підходу до навчання.

Сучасні вимоги до початкової школи спрямовані на суб'єкт-суб'єктне навчання. Реформа в початковій освіті вимагає нових підходів до навчання молодших школярів. Нами досліджується застосування нестандартних уроків.

За словами І.Підласого, нестандартний урок – це імпровізоване учбове заняття, яке має нетрадиційну (невстановлену) структуру. Структура уроку – це сукупність, послідовність і зв'язок елементів, з яких він складається. Якщо нестандартний урок не матиме певні структури, то навчальний процес буде стихійним. У той же час структура навчання повинна бути гнучкою, динамічною, яка відповідає меті, змісту, уроку, віку і рівню розвитку учнів, методам і прийомам роботи.

Існує кілька поглядів на нестандартний урок. На думку вчених (О. Антипової, В. Паламарчук, Д. Рум'янцевої та ін.), суть нестандартного уроку полягає в такому структуруванні змісту і форм, яке викликало б насамперед інтерес учнів і сприяло їхньому оптимальному розвитку й вихованню. О.Кондратюк [2] узагальнює думки вчених щодо сутності таких уроків. Нестандартним є такий урок, який не вкладається (повністю або частково) в межі виробленого дидактикою, на якому вчитель не дотримується чітких етапів навчального процесу, методів, традиційних видів роботи.

Нестандартний урок народжується завдяки нестандартній педагогічній теорії, вдумливому самоаналізу діяльності вчителя, передбаченню перебігу тих процесів, які відбуваються на уроці, а найголовніше - завдяки відсутності штампів у педагогічній технології.

Дослідники (О. Антипова, Д. Рум'янцева і В. Паламарчук), простежуючи історію розвитку уроку як основної форми навчання в школі, зауважують, що нестандартні заняття виникали тоді, коли в суспільстві відбувалися кардинальні зміни, реформи. Так, у 20-х роках минулого століття народилися урок-диспут, урок-екскурсія, урок у полі, урок-ярмарок та ін., 60-ті роки дали життя коментованим і цілісним (узагальнюючим) урокам. Згодом кількість таких форм організації

навчальної діяльності зростає. До речі, наразі можна нарахувати біля 50 нестандартних форм проведення уроків, які використовують учителі в своїй роботі.

Методисти, вчителі-практики пропонують різні нестандартні уроки, серед яких ми виокремили такі: уроки-дискусії, уроки-подорожі, уроки-дослідження, уроки-сюжетні замальовки (урок-казка, урок-ранок).

Н.Волкова [1] поділяє нестандартні уроки за структурою, способом проведення та особливостями на:

- уроки змістової спрямованості;
- уроки міжпредметні;
- уроки-змагання;
- уроки комунікативної спрямованості;
- уроки ділові, рольові гри;
- уроки на інтегрованій основі та інші.

Нестандартний урок – передусім творчість, самобутність, навіть мистецтво педагога, вчителя-майстра, який застосовує власні нетрадиційні форми роботи з дітьми, використовує індивідуальні, часто саморобні (і тим найбільш корисні для учнів) дидактичні матеріали, дедалі більше урізноманітнюючи й удосконалюючи їх. Для таких уроків характерною є інформаційно-пізнавальна система навчання, самостійне оволодіння знаннями, пошук нових методів і прийомів, розкриття внутрішньої сутності явищ через гру, лекцію, диспути та інші.

Наше дослідження показало, що нестандартний урок максимально стимулює пізнавальну самостійність, творчу активність та ініціативу школярів. Навчання за нетрадиційною методикою спрямоване на розвиток, підвищення якості знань, формування працьовитості, потрібних у житті навичок та вмінь. Учні вміють самостійно працювати з літературою та іншими джерелами. Емоційна сфера дитини змінюється, проходить процес розвитку її природних здібностей та удосконалення уже сформованих умінь і навичок.

Методикою проведення нестандартних уроків у початкових класах займаються багато методистів та творчих вчителів початкових класів. Особливу увагу їм приділяють такі вчені-методисти, як: Байбара Т., Варзацька Л., Гусак Т., Кузьменко О., Лухтай Л., Митник О., Пастушенко Н., Савченко О., Самовал П., Тищенко В.

Нестандартним вони вважають такий урок, який відрізняється від відомих типів уроків своєю структурою або формою проведення. До таких уроків відносять: уроки-подорожі, уроки-мандрівки, уроки-змагання, уроки-аукціони, урок-гра «Що? Де? Коли?» або «Брейн-ринг», уроки-естафети, уроки-КВК та інші. Сьогодні в педагогічній літературі та практиці роботи вчителів наводяться змістовні і цікаві види робіт, завдання, що сприятимуть формуванню у молодшого школяра ключових та предметних компетентностей.

Вважаємо, що нестандартні уроки позитивно впливають на навчально-виховний процес у школі, активізують учня, викликають інтерес до знань, проте вони повинні взаємодіяти з традиційною формою навчання.

Література

1. Волкова Н.П. Педагогіка / Н.П. Волкова. – К.: Академія, 2002. – 340с.
2. Нестандартні уроки в початковій школі // О. Кондратюк. – К., 2005. – 128с.

НЕОБХІДНІСТЬ ЗМІЩЕННЯ АКЦЕНТІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ З ПЕРЕДАЧІ ГОТОВИХ ЗНАНЬ ДО РОЗВИТКУ ЗДІБНОСТЕЙ ЛЮДИНИ

Наша система освіти пережила стільки реформ, що при їх здійсненні освітній рівень кожного підростаючого покоління міг би стати у декілька разів вищим, ніж він є насправді. Проте, як ми бачимо, ніяких відчутних змін на краще не відбулось. Більше того, іноді здається, що ми повертаємось назад. З цим вже погоджується й президент Національної АПН України, дійсний член Національної АН Василь Кремень [6].

Водночас не хотілось би все те, про що ми говоримо, відносити на рахунок нашої системи освіти. Людина формується у сім'ї та соціумі взагалі. Вже до часу навчання в школі вона отримує значну кількість знань про суспільство, відносини між людьми, професії, доходи власної сім'ї та доходи в сім'ях тих дітей, з якими вона спілкується. З часом вона впевнюється в тому, що для того, щоб бути в сучасному житті успішним не обов'язково після закінчення школи продовжувати навчання у серйозному виші. Для отримання диплому, який би дозволяв молодій людині писати в резюме, що вона має вищу освіту, достатньо подати документи до одного з чисельних філіалів університетів, які для здійснення своєї освітньої діяльності орендують декілька кімнат у будинку, де водночас функціонує автошкола та клуб собаківництва (це реальний приклад).

Проте, як би там не було, система освіти потребує змін, які б полягали не лише у зміні навчальних програм, впровадженні нових прийомів, методів, засобів та організаційних форм роботи з учнями та студентами, а й орієнтували вчителя та викладача на розвиток у замовника освітніх послуг переданих йому за спадковістю задатків до певного виду діяльності у відповідні здібності. Звернімо увагу, все, що запроваджувалось, орієнтувало вчителя на передачу учням готових знань. Проте, якщо говорити саме про навчання, то тут є чим похвалитись. Наші діти знають набагато більше, ніж їх ровесники з багатьох інших країн світу. Вони знають, тобто пам'ятають та можуть відтворити під час поточного та будь-якого іншого контролю цих знань (аж до тестування під час проведення вже всім відомого ЗНО).

Варто відмітити, що існуючий освітній процес є занадто живучим, тобто слід, як вже відмічалось вище, очікувати опору при суттєвому втручанні в нього.

По-перше, старе (мається на увазі існуючий освітній процес) вже занадто відшліфоване і тому виконується в автоматичному режимі. Відмовитись від цього буде занадто важко.

По-друге, значна частина вчителів до цього часу вважає, що лише вони є носіями знань, хоча це вже давно не так. Насправді ж, джерел знань або інформації набагато більше (зараз ми не будемо диференціювати ці поняття) і вони такою ж мірою доступні як вчителям так і їх учням.

Ми вважаємо, що матеріал будь якого предмету, зокрема природничо-математичних предметів важливий не так для запам'ятання з метою наступного

відтворення окремих, уособлених знань, а для розвитку самої людини. А роль вчителя має полягати не лише в передачі учням готових знань, але й в демонстрації їм власного стилю мислення.

Звичайно, можна говорити про слабку матеріальну базу, зокрема кабінетів фізики, біології та хімії. Це, звичайно, так, проте для навчання фізики годяться ті всі прилади, які були у свій час закуплені в ці кабінети. Щось можна поновити та відремонтувати.

Не варто також, на думку автора, великі надії покладати й на інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в освіті.

Це лише аналіз того, що ми маємо в нашій освіті. До цього ще можна було б додати перестановку з одного місця на інше навчального матеріалу, зміни терміну навчання дитини в школі та багато чого іншого. Більш детально про це автором викладено в його працях [1-5]. Не слід також думати про те, що все так гарно з освітою і за межами нашої держави. Скрізь є певні труднощі як загального так і часткового характеру [7].

Головним, на думку автора, для посування вперед має бути зміщення акцентів у освітньому процесі з традиційної передачі учням готових знань на розвиток отриманих ними за спадковістю задатків у відповідні здібності. Причому особливу увагу слід звертати на розвиток дослідницьких та творчих здібностей дитини. Маючи розвинуті дослідницькі здібності людина стає здатною до всебічного вивчення певних явищ, що відбуваються у природі та суспільстві. В результаті цього з'являються нові знання. А за умови наявності у людини творчих здібностей, можуть з'являтися нові технічні пристрої та технології.

Спочатку про подачу вчителем нового матеріалу. Якщо, наприклад, вчитель знайомить учнів з проходженням електричного струму в газах, то згадує й блискавку, як таке явище, якого слід лише... боятись. Водночас він дає рекомендації стосовно поведінки людини під час грози. Так як вимагає програма. Проте це не вірно з точки зору залучення дитини до продуктивної, творчої діяльності: блискавка «несе» надзвичайно велику кількість енергії, яку слід було б навчитись використати на користь людини. І завдання типу «Запропонуйте пристрій, який би дозволяв перетворювати енергію блискавки в традиційні види енергії, якими могла б користуватись людина» можливо спонукало б декількох дітей до творчої діяльності.

Ще один приклад. Стосується він теплового розширення тіл. Ми повідомляємо учням в основному про врахування негативної дії даного явища: щоб рейки залізниці не вигиналися – між ними роблять зазори, а щоб не розрушився міст – один його кінець кладеться на ролики. Проте, чому б знову ж не запропонувати учням створити (хоча б на папері) пристрої, які б дозволяли отримувати значні зусилля, двигуни, у яких робочим тілом може, наприклад, бути металевий стержень або біметалічна пластинка?

Автором створена система дослідницьких та творчих (винахідницьких) задач для задоволення потреб освітнього процесу з фізики [2, 5].

Окремі прийоми та методи залучення учнів до дослідницької та творчої діяльності досить детально викладені автором у його працях [1-5].

Наші дослідження показали ефективність такого підходу до здійснення освітнього процесу. Зараз ми працюємо над його удосконаленням, розробкою відповідних посібників, збірників задач та лабораторних робіт з фізики.

Література

1. Давиденко А. А. Від педагогіки знань – до педагогіки розвитку здібностей // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Вип.97 / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка; гол.ред. Носко М.О. – Чернігів, ЧДПУ, 2012, - 520 с. – С. 176-179.
2. Давиденко А. А. Науково-технічна творчість учнів: навчально-методичний посібник для загальноосвітніх навчальних закладів. - Ніжин: ТОВ “Видавництво “Аспект Поліграф”, 2010. – 176 с.
3. Давиденко А. А. О необходимости переориентации процесса обучения физике на развитие творческих способностей учащихся // Учебный эксперимент в образовании. – 2014. - №3.- С. 43-50.
4. Давиденко А. А. Обновление содержания повышения квалификации учителей физики в системе дополнительного профессионального образования // Научное обеспечение системы повышения квалификации кадров: научно-теоретический журнал // 2014. - №2(19). – С. 103-107.
5. Давиденко А. А. Теоретичні та методичні засади розвитку творчих здібностей учнів у процесі навчання фізики: дис... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. - К., 2007. – 467 с.
6. Кремень Василь Чому ми бідні, якщо такі освічені? «Дзеркало тижня. Україна» №6, 20 лютого 2015 [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/EDUCATION/chomu-mi-bidni-yakscho-taki-osvicheni-.html>
7. Stöck Kay Die Schule macht viel falsch [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zeit.de/2016/09/unterricht-schulen-scheitern-eltern-lehrer-belastung-perspektiven>

УДК 373.3:396372.851

ДАЛЕКОРЕЙ О.І
ЛБА О. М.

Мукачівський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ЕТНОПЕДАГОГІКИ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ МАТЕМАТИКИ У 1-4 КЛАСАХ

Упродовж століть десятки і сотні майстрів, народних учителів, умільців різних поколінь створювали різні речі, накопичували знання, необхідні людям у житті. І для того щоб оцінити, відчуті і зрозуміти справжню їх вартість, кожному з нас потрібно знати, як народжувався той чи інший народний скарб.

До загальної народної скарбниці належить і народна математика. Вивчення народної математики, ознайомлення зі способами лічби, народними мірами,

народним математичним письмом є складовою частиною дослідження історії народу.

Вивчення еволюції мір і ваги має велике значення для дослідження економічного й культурного розвитку народу. Знайомство з мірами і способами вимірювань дає можливість дізнатися про просторові уявлення народу, про його відомості з геометрії, лічби і таким чином дослідити еволюцію математичних знань.

Існування суспільного замовлення на формування високорозвиненої національно свідомої особистості зумовлює підвищення ефективності впливу педагогічної науки, щодо розвитку важливої її складової – практичної народної педагогіки.[2]

Народна творчість – невичерпне джерело засобів виховання дитини. Скарбниця народної творчості надзвичайно багата. Є в ній загадки і лічилки, думи і прислів'я, легенди та бувальщини. Вони відображають життя народу, його історію, досвід, народну мудрість.

Через усну народну творчість діти дістають перші уявлення про культуру і побут свого народу, засвоюють національні традиції, в яких минуле тісно переплітається із сьогоденням.

Головною метою народної педагогіки є виховання дитини вдумливою, допитливою, творчою. В арсеналі народної педагогіки багато прислів'їв і приказок з математичним змістом.

У процесі вивчення математики відбувається інтелектуальне зростання школяра, яке виявляється у розвитку й збагаченні різних сторін його мислення, мови, умінь навчально-пізнавальної діяльності.

Важливою складовою частиною духовної спадщини народу є задачі на матеріалі народної творчості або ж фольклорні задачі. Основною метою цих задач є не стільки забавляти, скільки розвивати здібності людей до логічного мислення, рівень кмітливості і винахідливості, здібність до дотепних міркувань.

Педагогічний інтерес бажано проявляти до задач, в яких закладена народна мудрість, мудрі, мудрі міркування, кмітливість, вони вчать співставляти, міркувати, здогадуватись, проявляти спритність.

Робота з малими жанрами фольклору дасть певні результати тоді, коли проводити її постійно на уроках математики, використовуючи їх як дидактичний матеріал до вправ.

Народна педагогіка відзначається глибоким демократизмом, високим оптимізмом, незмінним прагненням забезпечити всебічний розвиток людської особистості. Вміле й доречне використання кращих здобутків народної педагогічної мудрості на уроках математики криє в собі великі потенціальні можливості для виховання підростаючого покоління.

Вчитель математики повинен розкривати своєрідність відображення математикою законів реального світу, розвивати в учнів уміння занурювати життєву задачу в математичну форму, прививати учням графічні, обчислювальні та інші навички необхідні у виробництві, проводити систематичну роботу по наближенню шкільних методів розв'язування задач до методів, які застосовують у виробництві

При вивченні математики, необхідно також повністю відродити принцип народності. Нехтування і забуття цього принципу означає зневажання культурно – історичних традицій. Дітей виховують не абстрактні положення основ наук, а знання, практичні справи, дії, які відображають матеріальне й духовне буття, історичне і культурне минуле й сучасне рідного народу і які спрямовані на розвиток його культури, духовності.

Дотримання принципу самодіяльності забезпечує пробудження і розкриття природних задатків, нахилів дітей, формування самобутньої творчої особистості. В умовах самодіяльності школярів успішно набувають умінь самонавчання, самоосвіти і самовиховання.

Народознавчий підхід забезпечує всебічне і глибоке засвоєння учнями всього культурно-історичного шляху розвитку рідного та інших народів.

Використання українського фольклору на уроках математики є необхідним, щоб покращити якість знань, а також виховати гідного громадянина нашої країни.

Фольклорні задачі, загадки, прислів'я, приказки, лічилки доцільно використовувати на уроках та позаурочних заняттях з математики у початкових класах. Цим самим діти будуть знайомитися з народною творчістю, розвивати гостроту розуму, нестандартне мислення.

Література

1. Бородата Л.В. Народознавчий матеріал з математики для початкової школи / упоряд. Л.В.Бородата.-К.:Шкільний світ, 2009.-104с.-(Бібліотека «Шк.світу»)
2. Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»)

УДК [371.018.2+371.018.1] «312»

ДЕШКО МАРІЯ-ХРИСТИНА

ЧЕКАН О.І.

Мукачівський державний університет

ІНТЕГРАЦІЯ СУСПІЛЬНОГО ТА РОДИННОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Родинне виховання завжди було і є незмінною цінністю, головною духовною ознакою нації. При цьому сьогодні на етапі дошкільного дитинства провідним соціальним інститутом, покликаним забезпечити різнобічний розвиток дитини, став дошкільний заклад. Гармонійна взаємодія дитячого садка з сім'єю є запорукою повноцінності буття дитини, розкриття і реалізації її потенціалу, виходу на нові обрії соціальної реальності.

Насамперед ми вивчаємо батьківсько-дитячі стосунки в сім'ї. Адже нам важливо знати соціально-педагогічні чинники сімейного виховання дітей, зокрема:

- склад сім'ї та її соціальний статус;
- вік батьків, їхні погляди на виховання;
- стан психолого-педагогічної підготовки батьків – культурний та освітній рівень, педагогічну компетентність;

- становище дитини в сім'ї;
- очікування батьків від дошкільного закладу;
- потреба батьків у консультативній допомозі.

Психолого-педагогічне вивчення сім'ї проводимо за допомогою різноманітних методів, як-от: анкетування, спілкування з членами родини, соціологічне опитування, бесіда, відвідування окремих сімей.

На підставі отриманої інформації складаємо соціальний паспорт кожної родини.

Звичайно для успішної співпраці з родинами щодо формування життєвої компетентності малюків слід створити відповідні умови. Насамперед, ми намагаємося, щоб дошкільний заклад був відкритим для сім'ї не лише інформативно, а й забезпечував активну участь батьків в освітньому процесі. Для цього всі категорії педагогічних працівників і медичний персонал дошкільного закладу тісно взаємодіють з родинами вихованців.

Педагоги будують взаємодію з батьками цілеспрямовано і планомірно, на основі диференційованого та індивідуального підходів. Це можливо завдяки соціальному паспорту кожної родини, який містить усю потрібну інформацію.

Ми розуміємо, що батьки не просто помічники педагогів, а рівноправні учасники пізнавального, мовленнєвого, фізичного, емоційно-ціннісного, соціально-морального та креативного розвитку дітей. А щоб така взаємодія була ефективною, ми багато уваги приділяємо збагаченню виховного потенціалу родини, педагогічної культури батьків. При цьому кожна зі сторін є одночасно і об'єктом, і суб'єктом збагачення педагогічного досвіду. Взаємодія педагогів з батьками ґрунтується на доброзичливості, такті, повазі, довірі, відвертості та оптимізмі.

Отже, показником результативної та успішної взаємодії батьків і педагогів можна вважати наявність у дошкільному закладі доброзичливої атмосфери, довірливих стосунків між педагогами і батьками, зорієнтованість батьків на виховання та розвиток дітей, їх зацікавленість змістом дошкільної освіти.

УДК 378:373.211.3

ДОБОШ О.М.

Мукачівський державний університет

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У сучасних умовах гуманізації і демократизації освіти в Україні особливо гостро постає проблема підготовки педагогічних кадрів, що пов'язана з тенденціями розвитку світового співтовариства.

Це у повній мірі стосується питання підготовки вихователів дітей дошкільного віку. Зміна освітньої парадигми від традиційної до особистісно-орієнтованої, Державні стандарти освіти вимагають від вищої педагогічної школи досконалої підготовки майбутніх педагогів. Важливим залишається питання створення конкурентоспроможних фахівців, які будуть намагатися надавати

освітні послуги на новому рівні якості життя, використовуючи отримані знання, впроваджувати їх на практиці, здійснювати професійну діяльність в сучасних ринкових умовах країни.

Головною постаттю, від якої залежить виховання, навчання і розвиток дітей дошкільного віку є вихователь дошкільного навчального закладу.

На необхідності підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх педагогів з дошкільного виховання наголошується в Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про вищу освіту», пріоритетних напрямках Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті, Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності, Коментарі до Базового компонента дошкільної освіти в Україні та інших програмних документах.

Дослідженню проблеми підготовки майбутніх вихователів у вищих навчальних педагогічних закладах присвячено праці багатьох науковців. Сучасні дослідження, що розкривають окремі аспекти підготовки фахівців дошкільного профілю, висвітлено у наукових працях Н.Денисенко, Н.Лисенко, З.Плохій та ін. Проблеми структури і змісту психолого-педагогічної та фахової підготовки майбутніх вихователів розглядали Л.Артемова, А.Алексєєва, Г.Беленька, О.Богініч, Ю.Косенко, М.Машовець та ін. Проблему підготовки спеціалістів у вищих педагогічних закладах освіти досліджували Г.Алова, А.Алексюк, О.Абдуліна, Л.Артемова, Ю.Бабанський, В.Безпалько, С.Бобришева, В.Бондар, В.Вергасов, І.Зязюн, Н.Лисенко, Т.Михалева, О.Мороз, Г.Підкурманна, О.Шаров, В.Ямпольський та ін.

Важливим залишається питання створення конкурентоспроможних фахівців, які будуть намагатися надавати освітні послуги на новому рівні якості життя, використовуючи отримані знання, впроваджувати їх на практиці, здійснювати професійну діяльність в сучасних ринкових умовах країни.

У Педагогічному словнику поняття «професійна підготовка» визначено як сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, якостей особистості, трудового досвіду і норм поведінки, що забезпечують можливість успішної праці за обраною професією [3, с.262].

За визначенням О.Абдулліної, професійна підготовка майбутнього педагога (вихователя) – це процес формування та збагачення настанов, знань і вмінь, що необхідні майбутньому фахівцю для адекватного виконання специфічних завдань навчально-виховного процесу [1, с.40].

На сьогодні підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти розглядається науковцями як багатофакторна структура, головне завдання якої полягає у набутті кожним студентом особистісного смислу діяльності, формуванні фахової майстерності, постійно зростаючому інтересу до роботи з дітьми та їхніми батьками [2, с. 101].

Формування професійних якостей є невід'ємною складовою професійної підготовки майбутніх вихователів. Професійні якості виступають одним з чинників професійної придатності; вони характеризують певні здібності і розвиваються у процесі навчання й практичної діяльності. А. Маркова вважає, що професійні якості, з одного боку, є передумовою професійної діяльності, а з іншого

– вони самі вдосконалюються, шліфуються в ході діяльності, будучи її новоутворенням [5].

Сформованість професійно важливих якостей дає змогу майбутньому вихователю швидко та ефективно розгортати спосіб діяльності.

Процеси реформування та модернізації, які зараз відбуваються в системі вищої педагогічної освіти, об'єктивно спрямовані на її подальший прогресивний розвиток, забезпечення потреб суспільств та держави у кваліфікованих фахівцях, що передбачає відповідні зміни у професійно-педагогічній підготовці вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку.

Система фахової підготовки майбутніх вихователів становить цілісний комплекс структурних елементів, що перебувають між собою у певних зв'язках і стосунках, взаємодіють один з одним і утворюють цілісну єдність [4].

Фактором успішності професійної діяльності виявляється сформованість, цілісність його особистості. Для успішної діяльності вихователю повинен оволодіти певною сукупністю знань з дошкільної педагогіки, дитячої психології, індивідуальних психологічних характеристик, вікової фізіології, педіатрії та гігієни, правил охорони життя і зміцнення здоров'я дітей, умінь, виховувати в собі позитивні особистісні якості. Одночасно йому необхідно опанувати засади, які на загальнотеоретичному рівні розкривають мету, завдання, принципи, зміст виховання і навчання дітей, а також оптимальні умови, форми, методи і засоби здійснення навчально-виховного процесу, організації ігор, інтелектуальної та фізичної праці, художньої творчості, облаштування простору життєдіяльності дітей [6].

Таким чином, особливість професійного становлення майбутнього вихователя в процесі його підготовки в сучасній вищій школі передбачає не тільки оволодіння певною сукупністю знань, умінь, навичок, але і його особистісне самовдосконалення, активізацію професійної позиції, виховання таких якостей, як толерантність, комунікативність, тактовність, критичність тощо.

Література

1. Абдуллина О. А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования / О. А. Абдуллина. – М. :Просвещение, 1990.–141 с.
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Підручник для студентів, аспірантів та викладачів вищих навчальних закладів. –К.: Либідь, 1998. – С.101
3. Вишнякова С. М. Профессиональное образование: словарь. Ключевые понятия, термины, актуальная лексика / С. М. Вишнякова.– М. : НМЦ СПО, 1999. – 538 с.
4. Дубасенюк О. А. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності : монографія / Дубасенюк О. А., Семенюк Т. В, Антонова О. Є. – Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2003. – 193 с.
5. Маркова А. К. Формирование мотивации учения в школьном возрасте : пособ. для учителя. – М. :Просвещение, 1983. – 96 с.
6. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. для студ.вищ. навч. закладів / Т. І. Поніманська. – К. : Академвидав, 2006. – 456 с.

ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: СУТЬ І ЗНАЧЕННЯ

Загальнокультурна компетентність є сукупністю сформованих знань, умінь, досвіду, цінностей і традицій, необхідних для професійної діяльності майбутніх учителів у галузі загальнокультурних відносин у межах індивідуально орієнтованої педагогічної взаємодії [1].

Загальнокультурна компетентність – це здатність людини обирати шляхи і способи використання вільного часу, що культурно й духовно збагачують особистість, жити та взаємодіяти з іншими в умовах полікультурного суспільства, керуючись національними й загальнолюдськими духовними цінностями.

Загальнокультурну компетентність розглядають як інтегральну якість особистості, яка має свою структуру, що дає змогу майбутнім учителям початкових класів найбільш ефективно здійснювати педагогічну діяльність, а також сприяє їх саморозвитку і самовдосконаленню [2]. В її структурі можна виділити три компоненти:

1. Когнітивний. Загальнокультурна компетентність передбачає певне коло питань, у яких суб'єкт навчання повинен бути добре обізнаним, володіти пізнавальним процесом та досвідом діяльності.

2. Ціннісно-орієнтаційний. Загальнокультурна компетентність характеризується емоційно-ціннісною спрямованістю, оскільки присвоєння продуктів культури передбачає їхнє чуттєве сприйняття, емоційно-ціннісне ставлення до них.

3. Комунікативно-діяльнісний. Загальнокультурна компетентність передбачає здатність людини конструктивно взаємодіяти в полікультурному просторі; застосовувати методи самовиховання; розробляти й реалізовувати стратегії поведінки

Отже, загальнокультурна компетентність стосується сфери розвитку культури особистості та суспільства у всіх її аспектах, що передбачає оволодіння вітчизняною та світовою культурною спадщиною, формування культури міжособистісних відносин, принципи толерантності, плюралізму і дозволяє особистості:

- аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної, європейської та світової науки і культури, орієнтуватися в культурному та духовному контекстах сучасного українського суспільства і міжнародної спільноти;
- застосовувати засоби і технології інтеркультурної взаємодії;
- знати рідну й іноземні мови, застосовувати навички мовлення та норми відповідної мовної культури, інтерактивно використовувати рідну та іноземні мови, символіку і тексти;

- застосовувати методи самовиховання, орієнтовані на систему індивідуальних, національних, загальнолюдських цінностей, для розроблення й реалізації стратегій поведінки та кар'єри;

- опановувати моделі толерантної поведінки та конструктивної діяльності в умовах культурних, мовних, релігійних та інших відмінностей між народами, різноманітності світу й людської цивілізації.

Метою підготовки майбутнього вчителя початкової школи в контексті формування загальнокультурної компетентності є досягнення її рівня, достатнього для орієнтації в цінностях культури, формування здатності самостійно оцінювати конкретні явища культури для оволодіння методами самоосвіти. Когнітивний компонент загальнокультурної компетентності майбутнього вчителя початкової школи передбачає формування знань щодо особливостей національної та загальнолюдської культури, їх взаємодію та інтеграційні процеси; щодо необхідності толерантного ставлення до різноманітних культур; щодо ролі наукових знань у житті людини та їх вплив на світ; щодо культури взаємин людей загалом. Ціннісно-орієнтаційний компонент визначає ставлення до норм і цінностей. Комунікативно-діяльнісний компонент передбачає здатність людини конструктивно взаємодіяти в полікультурному просторі; застосовувати методи самовиховання; розробляти й реалізовувати стратегії поведінки.

Педагогічною основою загальнокультурно компетентності майбутнього вчителя є гуманістична спрямованість педагогічної професії, про яку наголошували у своїх педагогічних трактатах А. Дістервег, Я.А. Коменський, М.О. Корф, А.С. Макаренко, М.О. Пирогов, Г.С. Сковорода, В.О. Сухомлинський, К.Д. Ушинський та багато інших видатних педагогів. Гуманістична спрямованість має відбиватися у таких якостях учителя як: любов до дітей, повага до особистості учня, розуміння учня, педагогічний такт, володіння засобами педагогічної техніки, комунікабельність; сукупність морально-етичних якостей, що дає підстави для формування педагогічної майстерності майбутнього вчителя і знаходить прояв у тактовності вчителя, умінні подати матеріал на рівні обізнаності учня.

Література

1. Шехавцова С.О. Сутність соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови у контексті компетентнісного підходу / С.О. Шехавцова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN14/11ssokkr.pdf>.

2. Пометун О.І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн / О.І.Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи. – К. : К.І.С., 2004.–112 с.

ВПЛИВ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ НА ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ

В сучасних умовах господарювання освіта являється важливою складовою забезпечення конкурентоспроможності регіону. Основні складові освіти, такі як знання, вміння та навички допомагають споживачам набути тих необхідних якісних характеристик, які в майбутньому допоможуть їм сформуватись як особистість.

На сьогодні ринок освітніх послуг насичений різними установами організаціями, закладами освіти, але на жаль кількість охочих отримати знання протягом останніх 2-3-х років все більше зменшується. Чому так виникає, адже добре розвинутий ринок освітніх послуг дає можливість сформувати та забезпечити конкурентоспроможність не тільки регіону але і країни в цілому?

Кадровий потенціал особливо в науковій сфері по кількості докторів та кандидатів наук на сьогодні в Україні збільшується, адже вимоги які ставить Міністерство освіти і науки нашої країни не призупиняють розвиток в даному напрямі. Так, якщо розглядати тенденцію підготовки наукового кадрового потенціалу, то можемо відмітити деякі позитивні моменти (рис.1, 2).

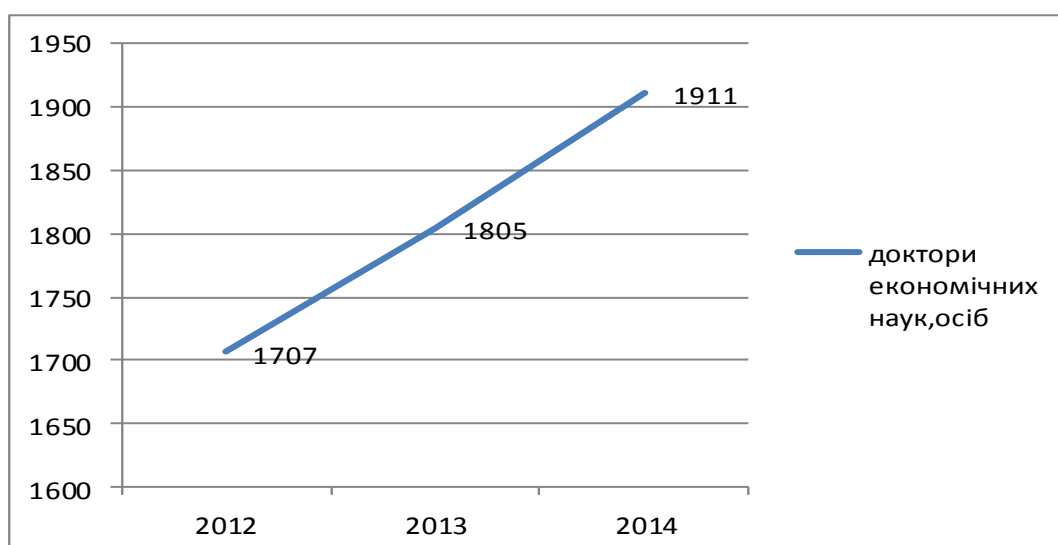

Рис.1. Чисельність докторів економічних наук в Карпатському регіоні протягом 2012-14рр.[1]

Аналізуючи статистичні дані нами виявлено що протягом 2012-2014рр. кількість докторів економічних наук збільшилась на 3 % в Україні, тоді як в Карпатському регіоні протягом аналізованого періоду збільшення докторів наук в порівнянні із Україною в цілому відбулося на 11,3%, а кандидатів наук - на 12,3%.

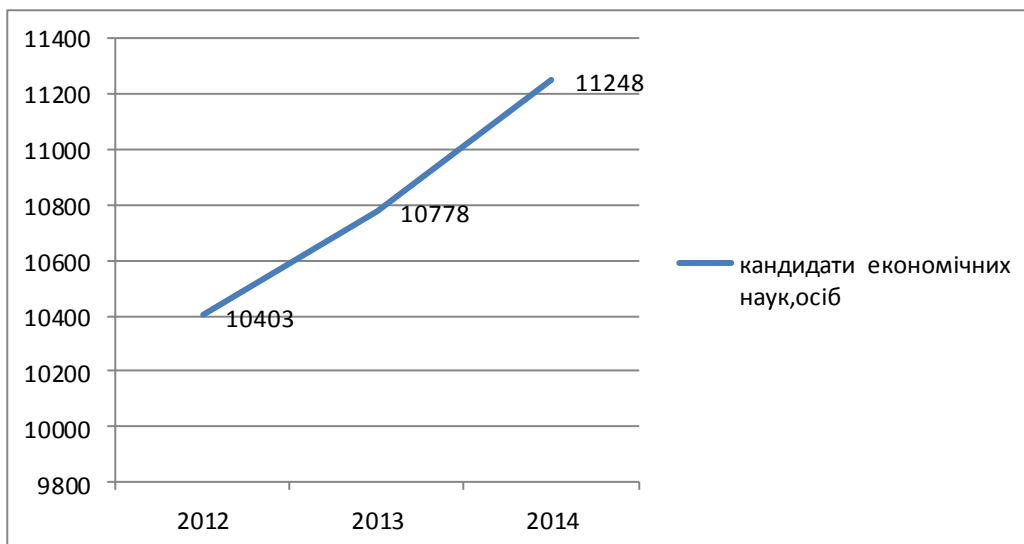

Рис.2.Кількість захищених кандидатів економічних наук в Карпатському регіоні протягом 2012-2014рр. [1]

Це свідчить про те, що у вищих навчальних закладах рівень надання знань поступово покращується, а кадровий потенціал Вузів виходить на більш високий науковий рівень.

Крім кадрового потенціалу і враховуючи вимоги міністерства важливий вплив на формування конкурентоспроможності здійснює рівень наукового досвіду працівників, а особливо проходження ними міжнародного стажування в європейських країнах. Підвищення кваліфікації працівників вищих навчальних закладів дає можливість покращити мовні навички та міжкультурне спілкування, вивчити та сформувані особливості проведення навчального процесу. Крім того рівень викладання впливає на формування ставлення споживача освітніх послуг до вищого навчального закладу.

Також при визначенні конкурентоспроможності важливим є аналіз результатів діяльності ВНЗ. Основними результатами діяльності вищих навчальних закладів визначено науково – технічну діяльність, наукова та інноваційна діяльність, участь у наукових організаціях тощо.

Отже, враховуючи особливості підготовки наукових кадрів, рівень надання освітніх послуг, необхідність міжнародного співробітництва українських вищих шкіл, запровадження Європейської системи навчання, а також участь освітніх організацій у науковій та інноваційній діяльності дає можливість регіону набувати тих особливостей чи переваг, які забезпечують йому конкурентне становище на ринку освітніх послуг.

Література

- 1.Державний комітет статистики України [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

**РІВНІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ
СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ВЗАЄМОДІЇ**

Розгляд та аналіз теоретичних підходів і напрямків у вивченні пізнавальної діяльності, засвідчує, що дана проблема є актуальною на сучасному етапі і знаходить своє відображення в роботах вітчизняних і зарубіжних вчених. Всі аспекти сучасного концептуального аналізу навчання як специфічної діяльності суб'єкта мають важливе значення не тільки в плані теоретичного вирішення проблеми взаємозв'язку навчання і розвитку, а й для практики навчання у ВНЗ. Концептуальне розрізнення різних пластів пізнавальної діяльності студентів являється необхідною умовою наукової організації викладачем всього навчального процесу і перетворення засвоєння окремого предмета в процес розвитку когнітивних здібностей студентів, а не тільки в процесі засвоєння вузько дисциплінарних знань.

Ефективність навчання залежить від рівня пізнавальної активності особистості в процесі навчання. Незважаючи на розробки проблеми, розвиток професійно-пізнавальної активності студентів ще не стало потребою значної частини педагогів і самих студентів вузів, що відображається на результатах підготовки фахівців. Таким чином, спостерігається протиріччя між необхідністю розвитку професійно-пізнавальної активності студентів - майбутніх творчих і діяльних професіоналів і недостатнім реальним використанням даного процесу.

Костишина Г.І. розглядає професійно-пізнавальну активність як інтегральну якість особистості, яка виражається в здатності до цілеспрямованого, усвідомленого придбання професійно значущих умінь і навичок, в прагненні до більш повного оволодіння способами майбутньої професійної діяльності, постійного самовдосконалення, в спрямованості на досягнення високого професіоналізму [1].

І.Г. Копотюк визначає професійно-пізнавальну активність як вид соціальної активності, яка проявляється в позитивному відношенні до процесу навчання і майбутньої роботи, в реалізованій здатності до цієї діяльності при високому рівні самостійності і прагненні постійно поповнювати і зміцнювати професійні знання, вміння і навички [2].

Ми вважаємо, що професійно-пізнавальна активність є не тільки певна риса, властивість особистості, але і результат, прояв цієї властивості на практиці, тобто в діяльності особистості. Виходячи з цього, ми визначаємо професійно-пізнавальну активність як якість особистості людини, яка проявляється в її готовності і діяльності по ефективному оволодінню знаннями і способами роботи в певній професійній сфері за оптимальний час з мобілізацією всіх своїх морально-вольових зусиль на досягнення цієї мети. У розумінні готовності ми спираємося на концепцію М.І. Дьяченко - Л.О.

Кандибович, згідно якої крім готовності як психічного стану, готовність розглядається як стійка характеристика особистості. Рівні розвитку професійно-пізнавальної активності ми, відповідно, визначаємо за критеріями, які характеризують, і за показниками, які оцінюватимуть і якість особистості, і її діяльність. Ми розглядаємо рівні сформованості професійно-пізнавальної активності студентів, виходячи з емоційно-вольового, особистісного, когнітивного (пізнавального), професійно-діяльнісного (професійно-практичного) критеріїв.

Показниками професійно-пізнавальної активності за емоційно-вольовим критерієм є, на нашу думку, радість, зацікавленість, рішучість, наполегливість, самоаналіз, мобілізація фізичних і розумових сил в процесі оволодіння знаннями і способами професійної діяльності і в процесі їх використання на практиці.

Показниками особистісного критерію служать енергійність, допитливість, інтенсивність, сумлінність, самостійність, цілеспрямованість, стійкість уваги, інтелектуальна ініціатива, потреба в знаннях, зосередженість, наполегливість.

Показники когнітивного (пізнавального) критерію наступні: пізнавальний інтерес, успішність з професійно важливих дисциплін, якість знань, швидкість виконання різних за характером завдань, вибір оптимального ходу рішення задач, використання додаткового матеріалу, активність на заняттях.

Показниками професійно-діяльнісного критерію можуть бути вміння вирішувати практичні професійні завдання, участь у науково-дослідній роботі, здатність замінити професіонала на робочому місці, участь в професійних конкурсах, інших заходах, пошук додаткової інформації.

Розроблені нами критерії та показники професійно-пізнавальної активності дозволили нам визначити рівні її сформованості: низький, середній і високий.

Перший (низький) рівень включає в себе нечисленні моменти прояву позитивного ставлення до навчання і праці; можливий певний (ситуативний і короткочасний) інтерес до обраної професії; позитивна мотивація не сформована, і активність проявляється лише на вимогу; знання - безсистемні, вміння і навички - фрагментарні; студент самостійно справляється тільки з завданнями, що носять репродуктивний характер.

Другий (середній) рівень знаходить своє вираження в прояві стійкого інтересу до майбутньої професії і процесу отримання знань; прагненні до пошукової діяльності, що, зокрема проявляється і в постановці питань; студент володіє системою провідних знань на рівні оперування поняттями; основні вміння і навички сформовані. Емоційно-вольовій сфері притаманні такі якості, як старанність, відповідальність.

Третій рівень (високий) визначається тим, що діяльність студента характеризується стійкою внутрішньою потребою стати професіоналом і виробити свій стиль діяльності; перевага віддається процесу самостійного добування знань, які мають розвиваючий характер, відрізняються глибиною і науковістю, проявляється прагнення застосувати ці знання на практиці.

Таким чином, дана система рівнів сформованості професійно-пізнавальної активності інтегративно відображає її внутрішню і зовнішню сторони і

дозволяє діагностувати і цілеспрямовано керувати активністю студентів у процесі професійного навчання.

Література

1. Костишина Г.І. Особливості розвитку пізнавальної діяльності студентів / Костишина Г.І. // Збірник наукових праць за результатами міжнародної науково-практичної конференції «Психолого-педагогічні проблеми на рубежі тисячоріч: саморозвиток особистості». - Хмельницький: Видавництво технологічного університету Поділля. - 2001. - С. 100-103.
2. Копотюк И.Г. Самостоятельная работа студентов как средство повышения их профисионально-познавательной активности в процессе изучения педагогических дисциплин в колледже: учеб.пособие / И.Г.Копотюк. – М.: РГБ, 2003, - 65с.

УДК 331.5

ІГНАТИШИН М. В.
Мукачівський державний університет

СПІВПРАЦЯ ВУЗІВ З РОБОТОДАВЦЯМИ – НЕОБХІДНА УМОВА СЬОГОДЕННЯ

В умовах глобалізації світового економічного простору важливого значення набувають аспекти формування вітчизняного ринку праці.

Нині ринок праці являє собою складну систему економічних, політичних, суспільних відносин, що відображають сучасний рівень розвитку та узгодження інтересів учасників ринкових відносин (держави, підприємців, працівників) щодо купівлі-продажу робочої сили.

На сьогодні спільними для українського ринку праці та ринку освіти є відсутність аналізу і прогнозу про кількість та кваліфікацію необхідних економіці працівників, відсутність гнучкої системи визначення кваліфікації, а також слабкий зв'язок ВНЗ із потенційними роботодавцями для своїх випускників[1].

В Україні розвиток партнерських зв'язків між закладами освіти і роботодавцями відбувається досить повільно. Тому актуальним для розв'язання цієї проблеми є форми взаємодії між навчальними закладами і представниками бізнесу, які на перспективу забезпечать успішне працевлаштування випускників. Форми взаємодії між навчальними закладами і представниками підприємств, установ, і організацій наведено на рис.1. Наведені форми взаємозв'язку є важливою складовою стратегії у сфері професійної підготовки фахівців.

На думку багатьох роботодавців важливим є поняття компетентності студента яка визначається багатьма чинниками, оскільки саме компетентності, є тими індикаторами, які дозволяють визначити готовність студентів-випускників до життя, їх подальшого особистого розвитку й до активної участі в житті суспільства, оскільки саме на таких випускників чекають роботодавці[2].

Рис.1. Форми взаємодії між вузами і представниками різних сфер діяльності

Аналізуючи основними рисами європейської моделі взаємодії освіти і ринку праці та можна констатувати що формування єдиного механізму забезпечення співпраці між даними сферами на засадах соціального партнерства забезпечуються активним сприяння держави, що закріплені на законодавчому рівні, входять в обов'язки окремих інституцій, мають належне фінансування з різних джерел, несуть спільну відповідальність за формування майбутнього європейського співтовариства[4].

Для України європейський досвід є тим резервом, який допоможе з урахуванням інституційних особливостей, історичних та культурних традицій України відшукати для використання на практиці найбільш оптимальні форми забезпечення взаємозв'язку між навчальними закладами, представниками бізнесу та державними органами. Слід взяти до уваги ефективні правові, структурні, організаційно-управлінські, фінансові механізми регулювання взаємодії освіти та ринку праці; моделі залучення громадського та професійного контролю за якістю навчання, змістом професійної освіти; побудову навколо навчальних закладів мережі ефективного соціального партнерства.

Як висновок можна констатувати, що існуюча економічна ситуація в Україні вимагає нових раціональних підходів до розгляду питань ринку праці, адже домінуючим нині виступає саме людський фактор. І тому на сьогодні ринок праці повинен забезпечувати тісний взаємозв'язок між вищими навчальними закладами, роботодавцями та найманими працівниками, розвиваючи їхні навички та здібності, сприяючи творчому розвитку особистості та підвищенню якості життя.

Література

1. Кириченко І. Битва за професіоналізм // Дзеркало тижня. – 2012. – № 33 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dt.ua/SOCIETY/bitva_zh_profesionalizm-109104.html

2. Ринок праці та освіта: пошук взаємодії : [зб. наук. ст. / наук. ред. І. Л. Петрова]. – К. : Таксон, 2007. – 200 с.
3. Закон України «Про професійний розвиток працівників», ВВР від 12.02.2012, № 4312-VI.
4. Лазоренко К.С. Роль, значення та особливості функціонування ринку праці на сучасному етапі / К.С. Лазоренко // Вісник СНАУ, – випуск 5/1. - 2010.– С.5.

УДК 159.937.53-053.4

**ЙОВБАК Н.
РУСИН Н.М.**

Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ЧАСУ ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Час – це перш за все філософська категорія, в той же час це актуальна психологічна і педагогічна проблема. З матеріалістичних позицій час, як і простір, визначається як форма існування матерії.

Часові уявлення і поняття відображають явища зовнішнього світу, а часові відносини – реально існуючі відносини процесів в об'єктивному світі. Відображення часу виступає в двох основних формах: чуттєвої і логічної. Розвиток у людини сприйняття часу пов'язане з досвідом, а не є «даними понад», «... готовим від природи» (С.Л.Виготський). Як зазначають І.М. Сеченов, І.П. Павлов, часові уявлення утворюються на ґрунті всякого ритмічного процесу.

Основними властивостями часу є: об'єктивність, незворотність, періодичність і плинність. Однією з особливостей часу є відсутність наочних форм.

Орієнтування людини у часі формується і вдосконалюється в нерозривному зв'язку з діяльністю.

Фізіологічною основою орієнтування у часі є «динамічна зміна» порушення і гальмування процесів в нервовій системі. У сприйнятті часу людиною сучасна психологія виділяє два тісно пов'язаних види. Перший з них – це чуттєве, безпосереднє сприйняття часу, процес простого часового відчуття. Другий – складне сприйняття часу на рівні словесного логічного процесу, яке локалізується в корі великих півкуль головного мозку.

Дослідження Т. Д. Ріхтерман, К. В. Назаренко, Т. А. Мусеїбової, О. А. Фунтікової свідчать про деякі вікові та індивідуальні особливості знань дітей про час і часові відношення. Так, з метою вивчення рівня знань про час дітям старшої групи були задані наступні питання: «Скільки частин у добі?», «Що швидше проходить: доба чи тиждень?», «Скільки частин буде у завтрашній добі?», «Ми живемо в одній і тій же добі?», «Назви зайве слово: ранок, дерево, вечір», «Назви зайве слово: вчора, машина, завтра», «Прибери зайву картку: Зима, день, літо, осінь», «Виклади всі частини доби», «Скільки частин у вчорашній добі?», «Обери дві картки, якими можна позначити добу і тиждень», «Яка доба довше: вчора чи сьогодні?», «Якого кольору треба взяти фішки, щоб викласти всі частини

одної доби?», «Обери картку (модель), за допомогою якої можна показати дні тижня», «Скільки треба взяти фішок, щоб викласти всі частини доби?».

Особливу трудність викликали у дітей такі запитання:

«Що швидше проходить: доба чи тиждень?» (Сума правильних відповідей склала 18%), «Який день тижня довше триває?» (18%), «Прибери зайву картку: зима, день, літо, осінь» (17%), «Виклади всі частини понеділка» (14%).

Дітям навіть старшої групи складно усвідомити, що на зміну однієї доби приходять інша і один тиждень змінюється наступним.

Як показали дослідження, знання дітей неадекватні, різні за значенням часові поняття часто суміщені. Вони недостатньо усвідомлені, поодинокі, відрізняються статичністю. Як правило відсутнє чітке розуміння окремих, особливо перехідних періодів часу: ранок, вечір, світанок, сутінки і ін. Слова, що характеризують певні інтервали часу, приблизний вік людини (хлопчик, чоловік, дідусь), а також часові відношення при порівнянні вікових груп (старші, молодші) у більшості дітей не увійшли в активний словник.

Невисокий рівень орієнтування в часі щодо змін положення сонця. Багато дітей не помічають відмінностей в положенні сонця і забарвлення небосхилу, властивих кожному періоду доби.

Значні труднощі відчувають діти при визначенні часу на годиннику, у більшості дітей п'яти-шести років відсутнє розуміння системного характеру кожної окремої одиниці виміру.

Перелік труднощів у орієнтуванні в часі можна було б і ще продовжувати. Але це жодним чином не доводить неможливість їх формування, а скоріше свідчить про недосконалість нашої методики.

«Хоча часові уявлення, – пише С.Л. Рубінштейн, – зазвичай розвиваються у дітей відносно пізно (особливо коли не приділяється достатньої уваги їх виробленню), не слід перебільшувати їх недоступність.

А.М. Леушина, відзначаючи низький рівень знань про час, пише: «Це відбувається тому, що епізодичні заняття, що проводяться з дітьми переважно словесним методом, на яких дітей знайомлять з ознаками частин доби, сезонами, заучують послідовність днів тижня, місяців – носять часто формальний характер: вони не формують основне поняття про час - про його плинність».

Основними причинами не сформованості часових уявлень, як відзначають дослідники є:

об'єктивність – час не має наочних засобів, а дитина мислить образами; суб'єктивність сприйняття часу як основна ознака як би суперечить об'єктивності існування часу;

сприйняття часу спирається на складну систему вимірювання часу, «продиктовану» самою природою (обертанням землі).

Крім того, слід зазначити недосконалість методики навчання орієнтування дітей у часі, так як це сама «молода» і недостатньо розроблена проблема.

До суб'єктивним причин слід віднести – недостатній життєвий досвід дитини, особливості його мислення (конкретність), а також недооцінку часу оточуючими дорослими.

Література

1. Выготский Л.С. Собрание сочинений в 6 т. – Т. 4. Детская психология / Л.С.Выготский. – Москва: Педагогика, 1984. – 432 с.
2. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии: в 2 т. / С.Л.Рубинштейн. – Т. 1. – Москва: Педагогика, 1989. – 488 с.
3. Формирование элементарных математических представлений у дошкольников: учеб. пособ. / Под ред. А.А.Столяра. – Москва: Просвещение, 1988. – 303 с.
4. Фунтикова О. Від явища до сутності / О.Фунтикова// Дошкільне виховання, 1998. – №10. – С. 6 – 7.
5. Щербакова К.И. Методика формирования элементов математики у дошкольников: учеб.пособ. / К.И.Щербакова. – К.: Изд-во Европ.ун-та, 2005. – 392 с.

УДК 371.13:17.022.1:37.032

КАЛЕНСЬКИЙ А. А.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ЕТИЧНІ КОДЕКСИ УНІВЕРСИТЕТІВ ЯК ЧАСТИНА ПРОФЕСІЙНИХ СТАНДАРТІВ

Етичні кодекси існують як частина професійних стандартів, що розробляються для різних видів діяльності. Щоб більш чітко визначити значення терміна «кодекс етики», спочатку пояснимо значення дефініції «кодекс». Кодекс (лат. codex – книга) – систематизований єдиний законодавчий акт, що регулює яку-небудь однорідну сферу суспільних відносин; сукупність норм, правил [3, с. 237]; сукупність правил, норм і переконань [2, с. 125]. У поєднанні зі словом «етика» значення даного терміна звужується до одного визначення – «стандарт, або норма». Іншими словами, кодекси етики – це зведення норм правильної, належної поведінки, що вважаються доречним для людини тієї професії, до якої даний кодекс має відношення.

Мотиви прийняття етичних кодексів в університетах такі.

1. Законодавчі акти, що регламентують права і обов'язки фахівців у галузі освіти, не можуть охопити своїм регулюванням усі відтінки їхньої професійної діяльності, тому прийняття кодексів етики вирішує цю прогалину.

2. Правове регулювання має свої межі і не може втручатись у морально-етичну сферу суспільства, яка традиційно регламентується релігійними і моральними нормами, традиціями та звичаями. У цьому зв'язку прийняття етичного кодексу університетів треба розглядати як результат улаштування громадських взаємовідносин всередині навчального закладу силами його працівників.

3. Представники освітянських професій із-за свого правового статусу мають надзвичайно широку свободу діяльності, яка часто обмежується лише нечіткими правовими інструкціями й особистою совістю. Завдання етичних кодексів якраз і полягає в тому, щоб привести часом діаметрально полярні бачення членів

освітянського співтовариства про добро і зло до загального соціально-корисного знаменника.

Метою створення етичного кодексу для ВНЗ є: захист цінностей, спільних для всіх членів університетської спільноти, й забезпечення чіткої процесуальної системи для вирішення питань загальної і академічної діяльності, які можуть поставити під загрозу розвиток університетської освіти й кожного із членів університетської спільноти. Всі представники громади ВНЗ формують спільноту, засновану на цінностях відкритого суспільства, взаєморозуміння і поваги особистої й культурної різноманітності. Під виразом «спільнота» розуміються всі студенти, співробітники, наукові співробітники та всі інші особи, які працюють за договором у закладах освіти.

Кодекс – необхідний набір правил, що захищають права кожного члена спільноти й забезпечують справедливе і рівне ставлення до них, і який спрямований на створення умов, за яких усі люди можуть вільно розвиватися, поки реалізація їхньої свободи не обмежує права інших.

Неправомірними чи навіть злочинними діями можуть бути [1, с. 108-109]:

- порушення правил і політики навчального закладу;
- розповсюдження неправдивої інформації про навчальний заклад; підробка будь-якого документу університету;
- фальсифікація рекомендаційних листів і спотворення академічних досягнень тих, хто вчиться;
- словесна чи фізична загроза членові спільноти, в тому числі непристойна і дискримінаційна поведінка;
- порушення чи негідна поведінка, що загрожують або ставлять під загрозу особисту безпеку чи фізичне або психічне здоров'я члена спільноти, в тому числі такі дії, які можуть бути пов'язані з примусом до споживання спиртних напоїв чи наркотиків;
- зловживання пов'язані з чужим майном, в тому числі крадіжки, вандалізм або присвоєння чужого майна, неправомірне і несанкціоноване використання університетських об'єктів, або заняття університетських приміщень;
- дискримінація й переслідування за ознакою раси, релігії, національності, здоров'я, віку, статі, сексуальної орієнтації у прийнятті рішень, які впливають на роботу чи навчання індивіда або його участь у діяльності університету;
- сексуальні домагання, тобто дії сексуального характеру, чи інша поведінка за ознакою статі, що впливає на гідність чоловіків і жінок в університетському співтоваристві;
- будь-яка інша поведінка, наприклад, поширення неправдивих звинувачень ненавмисно або несвідомо, яке має на меті або наслідком необгрунтоване втручання в академічну чи виробничу діяльність людини, або перешкоджання її просуванню в службовій, освітній діяльності університету;
- порушення публічного чи приватного права, в тому числі розкриття конфіденційних файлів, плагіат; співучасть у вчиненні неправомірних дій.

За порушення щойно згаданих етичних положень студенти можуть бути покарані: письмовим попередженням, або, якщо вчинене діяння завдало значної шкоди чи повторюється неодноразово, – призупинення в навчанні, або виключення

з університету. Для працівників і викладачів за порушення основних цих положень санкції полягають в наступному: письмова догана; призупинення діяльності працівника, або академічного співробітника, якщо порушення здійснювалося неодноразово; негайне звільнення з університету у разі серйозного порушення, відповідно до чинного трудового законодавства і правил.

Література

1. Каленський А.А. Розвиток професійно-педагогічної етики у майбутніх викладачів спеціальних дисциплін: монографія / Андрій Анатолійович Каленський. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: ЦП «Компринт», 2016. – 424 с.
2. Коджаспирова Г. М. Словарь по педагогике / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров – М. ; Ростов н/Д : Изд. центр «Март», 2005. – 448 с.
3. Локшина С. М. Краткий словарь иностранных слов / С. М. Локшина. – 10-е изд., стер. – М. : Рус. язык, 1988. – 633 с.

УДК 351.85

КАМПО В. М.
суддя Конституційного Суду України,
канд. юрид. наук, м. Київ

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ЯК ПРИНЦИП ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Відомо що у розвинених демократичних країнах вища освіта формується та реалізується як елемент громадянського суспільства, що базується на європейських спільних демократичних цінностях: гідності та правах людини, верховенстві права і конституційній демократії.

Відповідно до задекларованого Україною європейського вибору дані цінності стали основою розвитку громадянського суспільства та його невід’ємної складової – вищої освіти. Зазначені цінності й раніше були закріплені у Конституції України (статті 3, 5, 8, 21, 69 та інші) та у міжнародних актах, які Україна ратифікувала (Всесвітня декларація прав людини 1948 р., Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. тощо). Проте належна реалізація цих актів не була закладена у документах і навчальній літературі про вищу освіту. Сьогодні ситуацію треба рішуче й безповоротно виправляти. Насамперед, слід звернути увагу на цінність верховенства права, яке є «політичним ідеалом людства» (Б. Таманага), до якого прямує й Україна, але надто повільно та суперечливо.

Не тільки для багатьох викладачів і студентів ВНЗ, але й для політиків і чиновників принцип верховенства права поки що є чимось чужим, а тому зайвим, не зрозумілим. Чого гріха таїти, навіть для частини юристів цей принцип – теж проблема, бо часто-густо вони не знають, як його практично застосувати чи використати.

Насправді ж у питанні про верховенство права немає нічого складного та надзвичайного. Ми постійно добиваємось справедливості та рівності у правових відносинах з іншими людьми, особливо керівниками; вимагаємо, щоб чиновники

чітко визначали наші права та обов'язки, гарантували нам правову впевненість у захисті наших інтересів, керувалися законом, а не «поняттями» тощо. Ці та багато інших засад є складовими верховенства права, яке гарантує правову захищеність особи від будь-якого посягання на її гідність і права.

Люди весь час звертаються до верховенства права, але фактично цього не усвідомлюють. Воно є природнім для них, але вони на нього не звертають увагу, бо звикли, що право йде від держави. А насправді право повинно йти від самих людей, а держава тільки має його узаконювати, щоб люди у своїх діяннях не порушували права інших або не зачіпали суспільні інтереси.

Як бачимо, відповідно до доктрини верховенства права саме людина є джерелом права, а не держава, яка повинна ухвалювати свої рішення, виходячи виключно з інтересів людей, а також – поважати і захищати їх гідність і права. Якщо держава цього не робить, тоді громадяни мають право оскаржувати її акти, а винних посадових осіб притягати до юридичної відповідальності.

Очевидно, що верховенство права не є зручним для чиновників та тих політиків, які сповідують антиконституційну ідеологію верховенства прав держави над правами громадян. Ця ідеологія поширена і у ВНЗ, а її механізмом реалізації є успадкована від комуністичних часів система т. зв. «ручного управління». Напевно, що декомунізацію управління ВНЗ треба починати (чи вже продовжити) саме з ліквідації «ручного управління» даними закладами. Для цього потрібен окремий правовий акт, бодай на рівні Міносвіти, а ще краще – Кабінету Міністрів. Одночасно ця ліквідація буде підставою для системного запровадження верховенства права та започаткування глобальної (цивілізаційно-культурної) реформи системи вищої освіти.

За таких умов горизонтальні суспільні відносини, що мають принципове значення для формування повноцінного громадянського суспільства, стануть домінуючими у системі вищої освіти, а її вертикальні суспільні відносини будуть виконувати – по відношенню до горизонтальних – допоміжну роль. Власне, як і повинно бути у цивілізованій вищій школі.

Щоб забезпечити реалізацію засад верховенства права у системі вищої школи, потрібні зусилля як громадянського суспільства, так і держави. Враховуючи ментальність українців, з даного питання варто було б ухвалити указ Президента України або хоча б постанову уряду. Міносвіти спільно з громадськими організаціями мало б затвердити дорожню карту щодо впровадження верховенства права у своїй галузі управління. Очевидно, що для вирішення зазначеного питання потрібні відповідні курси для освітян-управлінців; при органах самоврядування ВНЗ могли б створюватися певні комісії для виконання просвітницьких та інших завдань тощо.

Завдяки верховенству права система вищої школи може поступово вийти із стану відносного правового хаосу, який там фактично утворився через низьку якість законодавчого і підзаконного регулювання, адміністративної та судової практики, а також – через традиційну недовіру до права більшості суб'єктів освітнього процесу. Запровадження верховенства права, на нашу думку, має стабілізувати правову ситуацію в цій системі та повернути правове регулювання до його природного джерела – людини.

ВИХОВАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ТОЛЕРАНТНОСТІ

У статті конкретизовано теоретичні положення організації педагогічної просвіти батьків щодо виховання у дітей толерантності

Постановка проблеми. Виховання дітей у родині - спеціальна педагогічна діяльність батьків, у якій реалізується функція родини із соціалізації дитини. Багаторічні спостереження автора засвідчують: велика частина родин здійснює виховання на низькому рівні, не усвідомлено, стихійно, безвідповідально. Дітей виховують, часто дотримуючись моделей поведінки власних батьків, інколи - перекладаючи виховання на школу, не знаючи, що і як слід робити.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідження проблеми теорії та практики виховання дітей у сім'ї представлено працями вчених у різних наукових галузях: історії педагогіки, соціальної педагогіки (О. Адаменко, Л. Березівська, Л. Ваховський, Н. Гупан, О. Сухомлинська, С. Харченко).

Мета публікації. Розкрити алгоритм педагогічної просвіти батьків щодо формування в дітей толерантності як риси характеру.

Основні результати дослідження. Для того щоб батьки могли виховувати дітей у дусі толерантності, необхідне володіння відповідними знаннями, а саме, батькам необхідно формувати в підлітків систему цінностей, в основі якої лежать такі загальні поняття, як консенсус, компроміс, взаємоприйнятність і терпимість, прощення, ненасильство, співчуття, розуміння, співпереживання тощо. У зв'язку з цим одним із пунктів педагогічної просвіти батьків може бути розробка й реалізація комплексу заходів з підвищення соціальної ролі родини у вихованні в підростаючого покоління толерантності й у зниженні соціальної напруженості в суспільстві. Першим кроком в педагогічній просвіті батьків є формування в батьківському колективі чітких, осмислених знань. Необхідно, щоб батьки усвідомлювали, що толерантність - це: соціокультурна основа не насильства; передумова для вироблення суджень, основою яких є моральні цінності; особлива форма особистісного ставлення людини до інших, в основі якого лежать розуміння та прийняття іншої культури, іншої «самості», й терпимість, що припускає допущення «інакомислення»; прояв індивідуальності людини, визнання її автономії та відповідальності за власний вибір, відкритості для духовної конкуренції, уміння критично мислити; витривалість стосовно несприятливих емоційних факторів, стійкість до стресу.

Другий крок - діагностика стану виховання толерантності в родинах вихованців. Виховувати толерантність у родині означає прищеплювати повагу, прийняття та правильне розуміння багатого різноманіття культур, форм самовираження та способів проявів людської індивідуальності. Їй сприяють знання, відкритість, спілкування та свобода думки, совісті й переконань. Виховати підлітка толерантним - це формувати в нього поступливість. Виховуючи підлітка толерантним, необхідно виявляти толерантність і самим батькам. Прояв

толерантності означає, що кожний вільний дотримуватися своїх переконань і визнає таке ж право за іншими, а також того, що люди за своєю природою різняться за зовнішнім виглядом, становищем, мовою, поведінкою та цінностями і мають право жити у світі та зберігати свою індивідуальність. Це також означає, що погляди однієї людини не можуть бути нав'язані іншим. Необхідно зміцнювати дух толерантності та формувати відносини відкритості, уваги один до одного й солідарності, сформувати готовність до дії й заохочувати в родині толерантність і ненасильство.

Загальновизнаним є педагогічне твердження про те, що від того, який тип виховання переважає в родині, залежить, якою виросте людина. Головні методи виховання в родині – це приклад, спільні з батьками заняття, бесіди, підтримка підлітка в різних справах, у рішенні проблем, залучення його в різні види діяльності в родині та поза нею. На організаційно-підготовчому етапі слід здійснити діагностику толерантних установок підлітків і членів їхніх родин. організатор педагогічної просвіти проводить анкетування підлітків і членів їхньої родини з питань толерантних установок. Має значення забезпечення інформованості з проблеми толерантності, підвищення толерантної культури членів родини підлітків і підлітків. На зборах вихователь проводить лекції з тем «Ділова культура», «Психологія спілкування», «Формування толерантності в родині».

Формування толерантного мислення в родині відбувається на підставі самоаналізу, рефлексії, формування партнерських суб'єктних відносин у родині. Серед чинників, що сприяють її формуванню, є стиль педагогічного впливу, який повинен відповідати суб'єктно-суб'єктній стратегії соціальної взаємодії, ми передбачаємо рівноправність психологічних позицій педагога (батьків) та учнів, взаємну активність, відкритість, безумовне особистісне прийняття одне одного, зацікавлення та доброзичливе ставлення. У процесі спілкування підлітки вчаться критично мислити, розв'язувати складні життєві проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, зважувати альтернативні думки, приймати виважені рішення. Важливу роль при цьому відіграє підґрунтя, на якому вибудовується соціальний діалог. На це свого часу вказував А. С. Макаренко, зосереджуючи увагу на тому, що «людина не може бути вихована через безпосередній вплив іншої особистості, які б якості ця особистість не мала. Виховання – це процес соціальний у найширшому розумінні» [2].

Отже, викладене вище засвідчує, що просвіта батьків, спрямована на формування досвіду виховання у підлітків толерантності, передбачає поетапне розширення педагогічних знань батьків, систематичне корегування виховних впливів з боку компетентних педагогів, вихователів. Важливою умовою виховання толерантності в родині є модель суспільної поведінки батьків.

Література

1. Чемпен Г. Пять путей к сердцу ребенка / Г.Чемпен, Р.Кзмпбелл: Пер. с англ. – СПб.: Христианское общ.-во «Библия для всех», 2005. – 272 с.
2. Макаренко А. С. Методика организации воспитательного процесса / А.С.Макаренко / Педагогические сочинения: В 8-ти т. - М. : Педагогика, 1986. – Т.1.– 403 с.

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ПОЗАУРОЧНИЙ ЧАС

На сучасному етапі розвитку педагогічної думки в Україні, коли одним із основних завдань є забезпечення національно-патріотичної спрямованості освіти, питання історії розвитку української етнопедагогіки, її реалізації в навчально-виховному процесі закладів освіти різних типів є надзвичайно актуальним. Адже на початку третього тисячоліття, коли Україна здобула незалежність, стало надто очевидним, що освіта потребує докорінної переорієнтації. Майбутнє повинне бути освячене відродженням і розвитком нації, держави, науки й культури, освітніх і виховних систем, плідним міжнародним співробітництвом, високою духовністю й мораллю, свободою особистості і розмахом творчих сил людини. Акт проголошення державної незалежності України, Декларація про її суверенітет вимагають забезпечення національно-культурного відродження українського народу, його історичної свідомості й традицій, національно-етнографічних особливостей, функціонування української мови в усіх сферах життя.

За останні роки виникла та набула актуальності проблема виховання в юних громадян України високих духовних поривів, національних ідеалів, громадянських і патріотичних почуттів.

Для виходу з кризи потрібна реалізація національних, громадянських, патріотичних завдань. Основи цієї роботи висвітлені в національній програмі «Освіта», «Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти», «Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української держави», «Концепції демократизації українського виховання», «Концепції патріотичного виховання учнів», «Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності» та ін. У педагогічній концепції «Патріотичне виховання учнів» зазначається, що одним із покликань української системи освіти та виховання є завдання пробуджувати і виховувати в кожній дитини патріотичні якості та цінності[3].

Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що патріотичні почуття в дітей молодшого шкільного віку не виникають самі. Вони є результатом цілеспрямованого виховного впливу на дитину ідеології, політики, мистецтва, суспільного устрою, виховної роботи сім'ї, школи та позашкільних закладів.

Позаурочна робота з патріотичного виховання допомагає учням свідомо включитись у громадянські справи, відчутти себе громадянами України, виконувати свої обов'язки, виявляти наполегливість, працьовитість, толерантність тощо.

Закономірності виховного процесу будуть більш дієвими в позаурочній виховній роботі з патріотичного виховання, якщо дотримуватися певних вимог. П. Ігнатенко, Н. Косарева, Л. Крицька, В. Поплужний виділяють такі вимоги:

– по-перше, позаурочна робота має спиратись на знання дітей, які вони здобули на уроках, розширювали та поглиблювали їх; саме на ґрунті таких знань формуються стійкі патріотичні переконання, відповідна поведінка, а потім дії;

– по-друге, заходи громадянсько-патріотичного змісту повинні логічно продовжувати урок, мати певну систему, враховуючи принципи послідовності, наступності, зв'язку з життям, а також вікові та індивідуальні особливості школярів, їхні інтереси;

– по-третє, методи, форми позаурочної діяльності з патріотичного виховання мають бути цікавими, емоційними, доступними для дітей молодшого шкільного віку, щоб учні мали змогу виявити творчість, ініціативу, самостійність, відчували від участі насолоду, радість та задоволення [1].

Виходячи з того, що головним завданням патріотичного виховання є формування світоглядної свідомості школяра, в позаурочній виховній діяльності виділяємо наступні напрями та методи.

1. Світоглядний: бесіди, розповіді, оповідання, повідомлення, читання. Характерною особливістю методів патріотичного виховання в початкових класах є їхня емоційність, яскравість і цікавість.

2. Суспільно-корисний: охорона пам'яток історії та культури, догляд за могилами, екологічний рух, експедиції, походи, дослідження та облік історичних пам'яток, поховань предків; краєзнавчий пошук і, як результат, робота шкільних музеїв, вивчення історії свого міста, села, вулиці, школи, родини.

3. Трудовий: свято першої борозни, обжинки, приліт птахів, освоєння традиційних ремесел, народних промислів, витоплення альбомів, газет, підготовка виставок, колекцій, гербаріїв.

4. Пізнавально-розвиваючий: бесіди, вікторини, олімпіади, турніри, клуби народної творчості, інформації, усні журнали, конференції, диспути, години запитань і відповідей, аналіз різноманітних ситуацій, заочні подорожі, зустрічі з видатними людьми.

5. Художньо-естетичний: вечори народної пісні та танцю, свята рідної мови, виставки народних промислів, конкурси дитячої творчості, свята з використанням українських традицій, обрядів, звичаїв, етюди з натури.

6. Військово-спортивний: змагання з народних видів спорту, козацькі змагання та забави, народні ігри, туристичні змагання [2, с 11].

Підсумовуючи слід сказати, що позаурочна діяльність охоплює всю освітньо-виховну роботу вчителів, класоводів, вихователів груп продовженого дня, організаторів виховної роботи в позаурочний час. Вона має більш широкі можливості у виборі змісту, форм, методів, прийомів, засобів проведення, тому що не регламентована програмою, часом, місцем. Завдяки позаурочній роботі формуються та розширюються інтереси учнів. Вона надає значні можливості для вияву індивідуальних здібностей та таланту, самостійності та суспільної активності. Особливо сприятливі умови для накопичення досвіду життя складається в колективі.

Література

1. Ігнатенко П.Р. Виховання громадянина: психолого-педагогічний і народознавчий аспекти: навч.-метод. посіб. / П.Р. Ігнатенко, В.А. Поплужний, Н.І. Косарева, Л.В. Крицька. – К. : Ін-т змісту і методів навчання, 1997. – 252 с.
2. Концепція національного виховання //Рідна школа. – 1995. – № 6. – С. 18–25.
3. Коркішко О. Г. Патріотичне виховання молодших школярів: Методичні рекомендації вчителям початкових класів, вихователям груп подовженого дня, організаторам виховної роботи//За заг. ред. проф. Сипченка В.І. – Слов'янськ: Видавничий центр СДПУ, 2002. – 38 с.

УДК 371.064.1:376.03

КАС'ЯНЕНКО О.М.

Мукачівський державний університет

СПІЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ ТА СІМ'Ї У ВИХОВАННІ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Для успішної реалізації інклюзивних програм у дошкільних навчальних закладах надзвичайно важлива ефективна співпраця педагогів і родин дітей із особливими потребами. Керівник дошкільного навчального закладу має допомагати налагодити стосунки між педагогами та батьками.

Коли дитина з вадами психофізичного розвитку починає відвідувати звичайну групу дошкільного навчального закладу, вона реалізує своє право на отримання якісної освіти за місцем проживання. Батьки відчують полегшення, адже дитина отримує шанс на повноцінне, активне життя. Залучення їх до планування та організації освітнього процесу, розроблення індивідуальних освітніх планів для дітей дає батькам змогу відчувати себе повноправними членами команди, яка спрямовує свою діяльність на створення умов для розвитку їхньої дитини, прагне досягти успіхів у складній справі адаптації дитини з особливими освітніми потребами до повноцінного життя в суспільстві.

Партнерські стосунки в команді забезпечують отримання комплексних, скоординованих, гнучких, доступних і потрібних кожній родині послуг. Виховання дітей з особливостями психофізичного розвитку – це цілеспрямований процес спільної діяльності педагогів і батьків, що передбачає:

- створення умов для формування партнерських відносин між педагогами та сім'ями, які виховують дітей з особливими потребами;
- створення умов для залучення батьків до навчання дитини та створення розвивального середовища, у якому вона перебуває;
- з'ясування очікувань батьків та визначення цілі;
- розроблення індивідуальних навчальних програм;
- організацію команди фахівців для надання необхідної консультативної та практичної допомоги батькам;

- проведення просвітницької роботи серед громадськості з метою формування настанов щодо виховання дітей з особливими потребами [1].

Будь-яка співпраця починається зі знайомства. Саме тому перші зустрічі педагогів з батькам спрямовуються на встановлення довірчих стосунків. Щоб забезпечити задоволення індивідуальних потреб дітей, можливість дітей з особливостями психофізичного розвитку активно взаємодіяти з однолітками в дитячому колективі, педагоги повинні знати особливості психофізичного розвитку дітей, їхні можливості, уподобання. Зустрічі педагогів з батьками допомагають визначити, якої саме допомоги і підтримки потребує дитина, отримати інформацію про неї. Педагоги, в свою чергу, знайомлять батьків з умовами навчального закладу, програмами, за якими працює заклад, їх цілями, виконавчими стандартами, педагогічною концепцією.

Для педагогів важливою і значущою є думка батьків щодо таких питань:

- сильні та слабкі сторони дитини та сфери, де вона відстає в розвитку;
- визначення цілей і завдань освітнього процесу;
- створення умов для взаємодії з іншими родинами, зокрема з сім'ями, які виховують дітей з особливими освітніми потребами;
- окреслення послуг, які має отримувати дитина та сім'я [2].

Педагоги, працюючи в команді, розробляють індивідуальну програму, яка містить принципові ідеї щодо включення дитини з особливими потребами в освітній процес дошкільного навчального закладу, визначають конкретні завдання, враховуючи очікування батьків та індивідуальні потреби дитини.

Педагогічний колектив дошкільного навчального закладу, де створено групи включення, забезпечує позитивний клімат, атмосферу підтримки та взаєморозуміння. Педагоги теж вчать розуміти проблеми дітей, сприймати їх такими, як вони є, орієнтуючись на зону найближчого розвитку, засвоюють навички спостережень, об'єктивного оцінювання. Батьки є активними учасниками створення індивідуальних програм розвитку дитини.

Разом із вихователями батьки беруть участь у плануванні та проведенні занять, працюють на посаді асистентів як добровільні помічники.

Однією з дієвих форм співпраці є листування вихователів із сім'єю. Таке листування може мати форму щотижневих нотаток, які повідомляють про новини в дитячому закладі, про улюблені види діяльності дитини, її цікаві висловлювання. Батьки охоче заводять індивідуальні зошити розвитку дитини, які щодня оформлюються вихователями і передаються батькам додому. На сторінках такого зошита батьки відмічають особливі події, вчинки, висловлювання, фіксують діяльність дитини, що відбувалася поза навчальним закладом. Вихователі, зі свого боку, повідомляють про особливості проведеного дня в дошкільному закладі, взаємодію з однолітками, прояви активності дитини, її успіхи, труднощі й потреби [2].

Головне у співпраці дошкільного навчального закладу і родин, які виховують дітей з особливими освітніми потребами, – це встановлення довірливих стосунків, що мають базуватися на активній співпраці, взаєморозумінні, довірі й толерантному ставленні. За таких умов батьки відчують власну значущість, важливість своєї ролі в адаптації та розвитку їхньої дитини. Формується відчуття

причетності до процесу її виховання і навчання, з'являється усвідомлення, що їхня дитина живе повноцінним життям, перебуваючи серед здорових однолітків.

Література

1. Соціально-педагогічна робота з батьками, що виховують дітей з особливими потребами: навчально-методичний посібник / Сост. Н.В. Заверико, Т.Г. Соловійова. – Запоріжжя: ПП «Тандем», 2008. – 53с.
2. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник / За заг. ред. Колупасвої А.А. – К.: – ТОВ ВПЦ «Літопис – ХХ» - 2010. – 363с.

УДК 378.035.6:371.124:78

КАЧУР М.М.

Мукачівський державний університет

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

Патріотичне виховання підростаючого покоління належить до провідних напрямів національної системи виховання, які знайшли своє відображення в державних документах: Національній Доктрині розвитку освіти в Україні в ХХІ ст., Концепції загальної середньої освіти, Концепції художньо-естетичного виховання учнів у навчально-виховних закладах України. Це зумовлює оновлення всіх ланок навчання і виховання дітей та молоді, передбачає застосування особистісно-орієнтованих технологій та інноваційно-методичних підходів до виховання національно свідомих громадян, справжніх патріотів, готових відстоювати державні інтереси.

У дослідженнях проблем сучасної педагогічної науки та мистецької освіти наголошено на необхідності використання можливостей предметів художньо-естетичного циклу з метою виховання духовно-світоглядних уявлень і переконань дітей та підлітків, позитивного емоційно-ціннісного ставлення до Батьківщини, стимулювання художньо-творчої діяльності. Серед цінностей і факторів впливу на виховання патріотичних почуттів, національної свідомості дітей та молоді особливе місце посідає мистецтво. Національно-патріотичне виховання передбачає прилучення особистості до джерел народної культури шляхом ознайомлення з українськими традиціями, обрядами, звичаями, на основі яких формується світогляд, ціннісні орієнтації, ідеали й переконання, набувається соціальний досвід. Тому, актуальною сьогодні постає проблема підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва до здійснення патріотичного виховання учнів на основі цінностей української національної культури, духовної спадщини українського народу, мистецтва рідного краю.

Специфіка та багатогранність музично-педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва зумовлюють активне впровадження у навчально-виховний процес підготовки майбутніх фахівців інтегративних підходів, спрямованих на

формування у студентів цілісної системи культурологічних знань, навичок та вмінь культуротворчості. Завдання інтеграції змісту навчання майбутніх педагогів-музикантів передбачає виховання нових якостей сучасного вчителя музики – гуманіста, патріота, носія національних ідей та культурних цінностей, переконаного у необмежених можливостях впливу музики та інших видів мистецтва на виховання національно свідомих громадян, відданих Вітчизні, готових до плідної праці в ім'я народу України.

Серед різноманітних шляхів посилення інтеграції загальнокультурної, педагогічної та фахової підготовки студентів до патріотичного виховання дітей і учнівської молоді є вдосконалення змісту, форм та методів музично-теоретичної, інструментально-виконавської, вокально-хорової та діяльно-практичної складових освітнього процесу – системи засвоєння студентами комплексу фундаментальних, гуманітарних та професійних знань, які майбутній вчитель музики зможе творчо використати у музично-освітній та виховній роботі з учнями різних вікових категорій. Звертаючись на уроках музики до творів мистецтва, музичних явищ та подій, що відтворюють національні ідеї, виражають художньо-естетичні цінності та підносять загальнолюдські й національні ідеали, вчитель музичного мистецтва приймає на себе провідну функцію у залученні учнів до культурних і духовних вітчизняних традицій, виховання на їх основі патріотизму.

У формуванні готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до патріотичного виховання дітей і молоді слугуватиме розробка та впровадження у навчально-виховний процес ВНЗ варіативного курсу «Художнє краєзнавство», зміст якого базується на інтеграції системи знань студентів про мистецтво рідного краю, становлення та розвиток художньої культури регіону. Тематика навчальної програми зазначеного курсу передбачає врахування особливостей багатонаціонального регіону на прикладі Закарпаття, поліхудожній (засвоєння різних видів мистецтва, забезпечення цілісності опанування художньо-краєзнавчої спадщини) та полікультурний підходи. Процес вивчення курсу дасть змогу студентам пізнати культурно-освітні та художні традиції краю, стимулюватиме творчу активність та прояв особистісного ставлення до мистецтва рідного краю як важливого чинника патріотичного виховання підрастаючого покоління. Окрім художньо-краєзнавчої спрямованості лекційного матеріалу, важливою і необхідною вважаємо багатовекторність тематики практичних занять, відповідно зміст та форми проведення яких повинні бути максимально наближені до професійної діяльності вчителя музики з метою патріотичного виховання дітей шкільного віку. Пізнавальними, пройнятими патріотизмом, емоційно-почуттєвим та стимулюючим потенціалом слугуватимуть і мистецькі проекти, зустрічі та культурно-освітні заходи різноманітної тематики: «Рукотворний світ закарпатських майстрів», «Мальовничий і квітучий край мій закарпатський», «Природа Закарпаття очима художників», «Образи земляків на полотні художника», «Закарпаття – частина української держави», «Історія краю в легендах і піснях», «Архітектурна мова минувшини», «Музеї – джерела народної пам'яті». Для мистецьких зустрічей з художниками, музикантами, народними майстрами, співаками пропонується наступна тематика: «У моїй пісні звуків немає, колір у пісні моїй співає»,

«Гуцульські майстри-чародії», «Архітектурний літопис століть», «Мистецькому роду нема переводу», «Барви гірського краю».

Отже, проблема формування майбутніх вчителів музичного мистецтва до патріотичного виховання дітей та молоді вирішується на засадах інтегративного підходу, що поєднує інваріантну та варіативну складові навчально-виховного процесу у вищій школі, спрямованого на опанування студентами цілісної системи культурологічних знань, навичок та вмінь культуротворчості. Суттєвим елементом їх засвоєння й, тим самим, удосконалення підготовки студентів до професійної діяльності в галузі патріотичного виховання учнівської молоді є введення у освітній процес ВНЗ варіативного курсу «Художнє краєзнавство», який інтегрує навчально-пізнавальну активність, художньо-творчу та пошуково-дослідну діяльність, самостійне вивчення краєзнавчих джерел – краєзнавчої літератури, пісенних збірок, альбомів з мистецтва про творчість художників, про архітектурні пам'ятки, музеї краю тощо. Ефективність процесу формування готовності майбутніх вчителів до патріотичного виховання школярів залежатиме від сформованості у студентів уявлень про сутність патріотичного виховання в контексті культуротворчих завдань загальноосвітньої школи та патріотизму, як інтегральної якості особистості, що характеризує її емоційно-ціннісне ставлення до Батьківщини в органічній єдності національно-етнічного та національно-громадянського аспектів і проявляється в пізнавальній і культуротворчій діяльності.

Література

1. Грозан С.В. Реалізація інтегративних зв'язків інструментально-виконавських дисциплін у фаховій підготовці вчителя музики / С.В. Грозан // Науковий часопис НПУ ім. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. – Вип. 14 (19). – К.: НПУ, 2013. – с. 52-55.
2. Качур М.М. Планування художньо-краєзнавчої роботи у початковій школі // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: Наук. збірник. – Вип. 4. – К.: Наук. світ, 2003. – С.205-208.
3. Качур М.М. Роль вчителя у патріотичному вихованні молодших школярів засобами художнього краєзнавства // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Серія "Педагогіка. Соціальна робота". – Вип. 8. – Ужгород: УНУ, 2005. – С. 58-59.
4. Качур М.М. Музичне мистецтво рідного краю як фактор патріотичного виховання учнів початкової школи // Слов'янське музичне мистецтво в контексті європейської культури. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. - Вінниця, 2005. - С. 12 - 14.
5. Падалка Г.М. Інтеграційні процеси у вищій мистецькій педагогічній освіті: теорія і досвід / Г.М. Падалка // Мистецька освіта в Україні: проблеми теорії і практики: зб. тез за матеріалами Всеукраїнської науково-методичної конференції-семінару. – Київ : Вид-во НПУ ім. Драгоманова, 2014. – с. 3-4.

НАРОДНІ ІГРИ У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Сьогодні проблема впровадження здорового способу життя є однією з найбільш пріоритетних для всієї української нації. Учені досліджують різні механізми та засоби, які б допомогли сформувати позитивне ставлення до здорового способу життя у населення, адже від цього, в значній мірі, залежить майбутнє України.

Особливо гостро дана проблема постає в контексті дошкільного віку, адже процес упровадження здоров'язбережувальних технологій на даному віковому етапі має певні особливості, зокрема: необхідність формування стійкої мотивації у дітей, використання цікавих форм та методів роботи тощо. Саме тому, чимало педагогів-практиків виокремлюють народну гру як потужний інструмент формування позитивного ставлення до власного здоров'я у дітей.

Народні ігри походять від давніх ритуальних традицій. Вони передавалися з покоління в покоління, набирали розважального змісту, наслідувалися дітьми і ставали для них не лише забавою, а й веселою школою життя.

Загальновідомо, що у дошкільному віці ігрова діяльність є провідною, що зумовлено кількома важливими моментами: дитина перших шести років життя надає перевагу рольовій грі перед іншими видами діяльності; саме в грі визріває готовність малюка до розгортання інших видів діяльності (спілкування, праці, учіння), закладаються й розвиваються всі основні вікові новоутворення особистості.

Виховання дітей засобами народної гри позитивно оцінювали С. Русова, В. Сухомлинський, О. Усова, К. Ушинський та інші вчені-педагоги. Вони зазначили, що дитяча народна гра є могутнім стимулом формування естетичних, моральних та фізичних започаткувань становлення людини. У свою чергу, К. Ушинський підкреслював яскраво виражену педагогічну спрямованість народних ігор. На його думку, кожна народна гра містить у собі доступні форми навчання, вона спонукає дітей до ігрових дій, спілкування з дорослими.

Кожна гра, кожна забава має свої специфічні функції та розвиває фізичні й моральні якості, на чому неодноразово наголошували О. Богініч, Е. Вільчковський, А. Вольчинський, А. Цьось [1; 2; 3].

А. Вольчинський систематизував українські народні ігри за ознакою їх переважаючого впливу на стан здоров'я та рухову підготовленість дітей 5-6 років. [3].

Аналіз науково-методичної літератури дозволяє констатувати, що у практиці роботи сучасних дошкільних закладів частіше за все використовують такі народні ігри:

- сезонно-обрядові («Перепілочка», «Подоляночка» та ін.);
- побутові народні («Гуси», «Коваль», Нема пана вдома та ін.);

- ігри-лапанки («Піжмурки», «Квач», «Панас»);
- рухливі ігри з обмеженим мовленнєвим текстом («Квочка», «Їду, їду», «Котилася бочка та ін.»);
- рухливі хороводні ігри: («Іде, іде дід», «Огірочки», «Подоляночка» та ін.);
- ігри-забави та ігри-атракціони («Пес», «Бій півнів» та ін.);
- ігри комічного характеру («Ледачий Гриць»), сюди ж можна віднести гойдання на гойдалках, катання на саморобних каруселях, лазіння по гладенькому стовбуру.

Роль кожної з визначених ігор є неоцінною як у фізичному розвитку старших дошкільників, так і формуванні позитивного ставлення у дітей до здорового способу життя, збереження власного здоров'я. За своєю структурою більшість народних ігор прості, однопланові, завершені, в них поєднуються слово, рух, пісня.

Розмаїття та специфіка народних ігор дозволяє широко використовувати їх в освітньому процесі дошкільного навчального закладу, враховуючи особливості старшого дошкільного віку та дотримуючись принципів керування ігровою діяльністю дітей.

Література

1. Богиніч О. Фізичне виховання дошкільників засобами гри : навч.-метод. посіб. / Богиніч О. – К. : Шк. світ, 2007. – 120 с.
2. Вільчковський Е. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах: Навч.-мет. посібник. / Вільчковський Е., Денисенко Н. Тернопіль : Мандрівець, 2008. – 128 с.
3. Вольчинський А. Я. Особливості організації рухового режиму дошкільнят засобами народної фізичної культури / А. Я. Вольчинський, Я. А. Смалъ // Молод. наук. вісник Східноєвропейського нац. університету ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2013. – Вип. 9. – С. 77–81.

УДК 378:001.895

КЕРТИС Н.В.

Гуманітарно-педагогічний коледж МДУ

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ВНЗ

На сучасному етапі система вищої освіти є ключовою сферою розвитку суспільства, привертає до себе надзвичайно велику увагу і зазнає критики в контексті тенденцій розвитку світових освітніх систем, у тому числі європейських. В Україні триває реформування системи освіти. Інструментом становлення нової освіти є інноваційна діяльність, яка полягає у внесенні якісно нових елементів у навчально-виховний процес. Пропонуються нові технології, інший педагогічний менталітет. Сучасний етап модернізації системи освіти характеризується посиленням уваги до особистості, спрямуванням зусиль педагогів на розвиток творчого потенціалу учасників навчально-виховного процесу. Реалізація нових

векторів розвитку освіти потребує використання інноваційних педагогічних технологій, творчого пошуку нових або вдосконалених концепцій, принципів, підходів до освіти, суттєвих змін у змісті, формах і методах навчання, виховання, управлінням педагогічним процесом. Таким чином, інноваційність є однією з домінуючих тенденцій розвитку людства.

Поняття «інноваційні технології» включає радикально нові чи вдосконалені технології, які істотно поліпшують умови виробництва або самі виступають товаром [2].

Важливо підкреслити, що проблеми інноваційної перебудови навчального процесу передбачають перехід до здійснення нових форм і методів навчання у коледжі, коли викладач намагається використовувати лекцію передусім як психологічно-педагогічну технологію спільної освітньої діяльності. Звичайно, всі ті вимоги щодо високого науково-теоретичного і соціально-культурного рівня мають забезпечити не лише теоретичні знання, а і впорядкувати соціально-унормовану та культурно-ціннісну інформацію.

Очевидним є те, що лектор і нині, на початку третього тисячоліття, є основною ланкою, головним суб'єктом в системі вищої освіти, хоча це твердження піддається критиці не тільки з боку вчених і відомих експертів у галузі освіти, а й з боку самих студентів. Дехто пропонує менше читати лекцій, а застосовувати інтерактивні методи, дискусії, обговорення, використовувати новітні сучасні технології.

Останнім часом широко використовуються проблемні ситуації, звернення до слухачів і одержання зворотного зв'язку, порівняння, конкретні приклади, реферування літературних джерел, стимулювання слухачів до активної дискусії з лектором, розбір переваг і недоліків матеріалу, що розглядається [3].

Разом з тим, при висвітленні проблеми в даному ракурсі, слід згадати про психологізацію навчання, що являється характерною рисою лекційних та семінарських курсів у Лондонському і Оксфордському університетах. Використання відеоматеріалів допомагає студентам засвоювати інформацію. У багатьох університетах Великої Британії на цей час широкого поширення набули так звані навчальні пакети, які містять навчальні посібники, книги, зошити для індивідуальних занять, що спираються на ідеї алгоритмізації навчання. До пакетів входять відеодиски, серії слайдів тощо [1]. Навчальний пакет може містити набір предметів для конструювання, креслення, малювання. Також містяться і методичні вказівки для викладачів, які включають перелік видів занять.

Досвід показує, що доступ до інформації, використання і формування знань істотно сприяють економічному, соціальному і культурному розвитку України. Цей процес можна прискорити, усунувши перешкоди для загального, рівноправного і прийняттого за ціною доступу до інформації.

На нашу думку, сучасне навчальне середовище має забезпечити високоякісну освіту за допомогою як традиційних освітніх систем, так інноваційних технологій. Вони мають охоплювати також спеціально створені інноваційні засоби і технології, за допомогою яких студент може отримати доступ до інформаційних ресурсів відкритого освітнього простору, здійснювати комунікації та інші навчальні дії у віртуальному середовищі. Ці визначальні складові сучасних систем освіти своєю

системною сукупністю модернізують освітній процес у ВНЗ умови для гнучкого просування студента до майбутніх можливих вершин свого індивідуального розвитку [4].

Таким чином, використання інноваційних технологій у всіх сферах суспільного життя забезпечує умови модернізації змісту освіти відповідно до світових тенденцій, встановлення взаємозв'язків між людьми різних країн. Широке використання інноваційних технологій у навчанні, дасть змогу створити умови для вільного спілкування, наукових, ділових, культурних контактів. Це сприятиме інтеграції України у світовий економічно-культурний простір та підвищенню конкурентоспроможності української освіти.

Література

1. Вища освіта України і Болонський процес: Навч. посіб. / За ред. В.Г.Кременя. – Тернопіль: Навч. книга – Богдан, 2004. – 384 с.
2. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки» // Урядовий кур'єр. – 2007. – №6. – С. 2–4.
3. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія / В.Ю.Биков. – К.: Атіка, 2009. – 684 с.
4. Жук Ю.О. Системні особливості освітнього середовища як об'єкта інформатизації / Ю.О.Жук // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. №2. – С. 35–37.

УДК: 372.850.22:573.4-057.87

КИРЧЕЙ Я.О
КУЗЬМА-КАЧУР М. І.
Мукачівський державний університет

КОНЦЕПТ «ТВАРИНИ» У ЗМІСТІ ПРОГРАМИ «ПРИРОДОЗНАВСТВА»

Вивчення природознавства у початкових класах не обмежується формуванням у дітей уявлень про природу та її компоненти. Метою навчального предмета є «формування в учнів природознавчої компетентності шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про природу і людину, основ екологічних знань, опанування способів навчально-пізнавальної і природоохоронної діяльності, розвиток ціннісних орієнтацій у ставленні до природи» [1]. Особлива увага приділяється вихованню в учнів відповідальності за збереження навколишнього середовища як важливого фактора існування людини. Згідно концепції вивчення природознавства у сучасний період рекомендується базувати навчально-виховний процес на компетентісно орієнтованих завданнях із використанням сучасних освітніх технологій.

Процес вивчення тварин з 1 по 4 класу здійснюється наскрізно. У кожному класі згідно навчальної програми природознавства передбачається об'єм понять похідних від категорії «тварина». Їх зміст і об'єм обумовлюється особливостями учнів кожної вікової групи. Програма побудована за спіралью-концентричним принципом, який передбачає неперервне розширення та поглиблення знань. Тобто,

орієнтуючись на проблему нашого дослідження, об'єм понять з теми «тварини» збільшується і сутність їх поглиблюється з кожним наступним роком. З метою глибшої деталізації вивчення концепту «тварини» здійснимо аналіз змісту програми природознавства з першого по четвертий клас.

У першому класі в розділі «Жива природа» учні вивчають такі теми: «Тварини», «Дикі та свійські тварини», «Тварини-домашні улюбленці», «Комахи», «Риби», «Птахи», «Звірі», «Охорона тварин». Навчальні досягнення в таких уміннях: учні мають мати уявлення про приналежність рослин і тварин до живої природи, називати ознаки комах, риб, птахів і звірів; уміти доглядати за домашніми або свійськими тваринами. Розділ «Моя країна – Україна» складають такі теми я: «Бурий ведмідь – найбільший звір України», «Найменша пташка України – золотомушка», «Медоносна бджола», «Сом – найбільша прісноводна риба». Школярі повинні знати назви 3-4-х представників тваринного світу, розповідати про тварин України (на конкретних прикладах).

Програма природознавства 2-го класу передбачає вивчення особливостей життєвої організації тварин за сезонами. Розділ «Природа восени» передбачає вивчення таких тем: «Тварини восени», «Підготовка тварин до зими», «Перелітні та осілі птахи», «Взаємозв'язки у природі восени». Державні вимоги щодо рівня підготовки передбачають: формування уявлень про перелітних і осілих птахів своєї місцевості; про підготовку рослин і тварин до зими;

Розділ «Природа взимку» включає теми: «Тварини взимку», «Зимуючі та осілі птахи», «Турбота людей про тварин взимку». Учні повинні називати зимуючих та осілих птахів своєї місцевості; розуміти особливості життя тварин взимку; піклуватися про тварин взимку.

У розділі «Природа навесні» наявні такі теми: «Тварини навесні», «Піклування про потомство», «Повернення перелітних птахів», «Облаштування гнізд, насиджування та виведення пташенят», «Охорона тварин». Учні повинні характеризувати зміни у житті комах, риб, птахів і звірів навесні; розпізнавати перелітних птахів своєї місцевості.

Розділ «Природа влітку» складають такі теми: «Тварини лісу, луків та водойм», «Червона книга України». У школярів повинні сформуватися уявлення про життя тварин влітку, вони повинні називати та розпізнавати 2-3-х тварин лісів, луків та водойм; наводити приклади тварин із Червоної книги України; дбати про тварин.

У третьому класі концепт «тварини» вивчається в розділі «Живі організми та середовища їхнього існування», в який включено такі теми: «Різноманітність тварин», «Розмноження та розвиток тварин, піклування про потомство», «Комахи», «Риби», «Земноводні і плазуни», «Птахи», «Звірі (савці)», «Рослиноїдні, м'ясоїдні, всеїдні тварини», «Ланцюги живлення», «Свійські та дикі тварини», «Пристаосування тварин до життя в різних умовах» [1]. У школярів повинні сформуватися уявлення про: тварин, як живих організмів; ланцюги живлення; заповідні території рідного краю, державні заповідники, ботанічні сади; розмноження та піклування тварин про потомство. Вони повинні знати про різноманітність тварин у природі; про Червону книгу України; наводити приклади пристосування тварин до умов існування; свійських тварин своєї місцевості. Учні

повинні розуміють значення тварин у природі і для людини, про роль державних заповідників і ботанічних садів у справі охорони природи. Важливо, щоб молодші школярі навчилися поділяти тварин за способом живлення, розрізняти свійських та диких тварин та застосовували знання про тварин у життєвих ситуаціях.

Як узагальнення та поглиблення здобутих знань у 4 класі учні вивчають особливості розташування тварин у відповідності до природних умов, зокрема тварини природних України, тварини материків та океанів.

Для осмислення та закріплення знань про тварин у кожному класі передбачено проведення практичних робіт, виконання проектної діяльності молодших школярів.

Таким чином, вивчення концепту «тварини» та похідних від нього понять у змісті програми природознавства забезпечить формування у молодших школярів складової природознавчої компетентності, допоможе учням зрозуміти взаємозв'язки і залежності між компонентами природи, забезпечить пропедевтику до вивчення предмета «Зоологія» у школі II ступеня.

Література

1. Навчальні програми для початкової школи [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/program/8793/>

УДК 37(477):327(4)

КЛЯП М. І.
ДВНЗ «УжНУ»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРИНЦИПИ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

У зв'язку із змінами у геополітичній ситуації на початку ХХІ європейське майбутнє України стало стратегічною метою більшості української нації. Для того, щоб стати частиною Європи, Україні необхідно здійснити рішучі реформи у багатьох аспектах. Ця системна робота здійснюється відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, а також чинного законодавства України, зокрема нового Закону України «Про вищу освіту».

Окремі питання реалізації європейських принципів у галузі вищої освіти висвітлюються у працях В.Кременя, В.Лугового, Л.Гриневич, Ж.Таланової та інших. Питання про нові підходи у інших галузях освіти поки що детально не аналізуються.

Входження України до європейського освітнього і наукового простору передбачає поєднання освітніх стандартів країн Європи з особливостями національної системи освіти. Попри добрі наміри як законодавців, так і освітян, реальна картина в освітній галузі 2010-2013 років суттєво відрізнялася. У дошкільній освіті запроваджено показник охоплення дітей дошкільним вихованням, а це привело до перенавантаження існуючих закладів (на 100 місцях у садочках перебувало до 120-130 дітей). В українських школах зазначеного періоду міцно утвердилося ЗНО як інструмент вступу до вищих навчальних закладів,

почала оновлюватися матеріальна база через закупівлю для шкіл обладнання для навчальних кабінетів та комп'ютерних класів, але в загальній середній освіті відмовилися від 12-річного терміну навчання, який притаманний європейським країнам, та повернулися до 11-річного. У професійно-технічній освіті почали створюватися багатoproфільні заклади, оновлюватися освітні стандарти, однак застаріла матеріально-технічна база ПТНЗ не забезпечувала підготовку робітничих кадрів відповідно до вимог ринку праці. Вища освіта почала реформуватися в рамках Болонського процесу, була запроваджена 4-ступенева підготовка (молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр), але рецидиви тоталітарного управління та прояви корупції у вищій освіті не сприяли якості підготовки фахівців для економіки держави.

Європейський вектор розвитку сучасної України чітко визначений Угодою про асоціацію України з Європейським Союзом, Порядком денним асоціації Україна – ЄС та Планом заходів з імплементації Угоди про асоціацію на 2014-2017 роки. Найбільш важливою, на нашу думку, позицією цього плану є пункт 435, яким регламентовано впродовж вищезазначеного періоду впровадження Закону України від 1 липня 2014 року «Про вищу освіту». У рамках реформування системи вищої освіти скасовано обов'язковість форми документа про вищу освіту (наукові ступені), утворено Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, впроваджено європейські принципи формування державних стандартів освіти, затверджено нові порядки визнання здобутих у іноземних вищих навчальних закладах ступенів вищої освіти та визнання в Україні документів про середню, середню професійну, професійну освіту, виданих навчальними закладами інших держав, урегульовано процедуру забезпечення фінансової автономії навчальних закладів вищої та професійно-технічної освіти, урегульовано процедуру реалізації права учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) в Україні чи за кордоном, затверджено перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти.

З метою реалізації європейських принципів у всіх освітніх ланках у 2015 році розроблено проект нової редакції Закону «Про освіту» (реєстр. № 3491). Серед основних завдань проектом Закону визначено запровадження таких видів освіти як формальної, неформальної та інформальної, створення умов системи освіти, доступної для кожної людини, у тому числі осіб з особливими освітніми потребами, забезпечення децентралізації управління системою освіти. Середню освіту України очікує перехід на 12-річний термін навчання, реформування третього ступеня школи у профільну школу, поява опорних шкіл, в яких буде забезпечуватися висока якість навчання за рахунок кращих вчителів, модернізованих кабінетів та лабораторій. Нова українська школа не може відбутися без учителя, який володіє сучасними методами викладання, вміє спілкуватися з поколінням дітей, які краще за дорослих розуміються на цифрових технологіях. Конкретні кроки з модернізації професійно-технічної освіти передбачають зміни у механізмі фінансування закладів цієї галузі, розробка нових професійних стандартів, доопрацювання проекту нового закону «Про професійну освіту». У дошкільній освіті спрощено застарілі санітарно-

епідеміологічні нормативи щодо функціонування приватних дошкільних закладів, що сприятиме збільшенню охоплення дошкільнят освітою.

Інтеграційний процес полягає у впровадженні європейських норм і стандартів в освіті та науці, розширенні власних культурних і наукових досягнень в ЄС. Дані кроки спрямовані на зміцнення в Україні європейської культурної ідентичності та посилення інтеграції в загальноєвропейське науково-освітнє середовище. Україна вже здійснила ряд кардинальних трансформацій в освітній сфері, але багато роботи ще попереду. У здійсненні освітянських реформ необхідно постійно контактувати з професійною та батьківською громадськістю, європейськими експертами, а особливо з учнями та студентами, які є безпосередніми учасниками цього процесу. Всі ці категорії освітянської спільноти є найбільш зацікавленими в імплементації європейських стандартів освіти в Україні.

УДК 37.013.42:378

КОЗУБОВСЬКА І. В.
КОЗУБОВСЬКИЙ Р. В.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ЯК СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Волонтерський рух був започаткований ще у 1859 році і асоціюється з іменем Анрі Дюрана і створенням організації «Червоний Хрест». Сьогодні він є надзвичайно поширеним у багатьох країнах світу.

Волонтерський рух існує вже багато десятиліть. І хоч в різних країнах це явище має різні назви, воно є універсальним людським феноменом, який зустрічається в усіх культурах, на всіх рівнях економічного розвитку, серед представників обох статей і людей різного віку. Він є однією з найбільш ефективних форм роботи з молоддю, невичерпним джерелом набуття громадянської освіти, дає можливість реалізувати себе у служінні суспільству. Велика кількість громадських організацій поєднує людей, які на добровільних засадах беруть участь у соціальних програмах щодо попередження негативних явищ та надання допомоги іншим в їх розвитку, соціальному становленні, інтеграції у суспільство тощо.

Волонтерська діяльність – будь-яка соціальна, суспільно корисна, систематична і вмотивована неприбуткова діяльність фізичних та юридичних осіб, що провадиться шляхом виконання робіт, надання послуг громадянам, організаціям і суспільству в цілому. Якщо вмотивована неприбуткова діяльність має одноразовий чи випадковий характер або провадиться на підставі родинних чи дружніх стосунків, вона не є волонтерською. Волонтер – фізична особа, яка добровільно провадить волонтерську діяльність. Волонтерами можуть бути особи, які досягли 16 років і, як виняток (за згодою одного з батьків або особи, що його заміняє), – 15 років. Об'єднання волонтерів утворюють волонтерську організацію, яка може бути зареєстрована відповідно до чинного в Україні законодавства.

Як добродійна діяльність, діяльність, яка не потребує винагороди і здійснюється з власної волі, волонтерська робота не є спонтанною, неочікуваною чи фрагментарною, а спрямовується на виконання певних завдань та досягнення певних цілей і результатів, які зумовлені метою конкретної діяльності. За трактуванням В. Бочарової, Р. Вайноли, І. Звереві, А. Капської, Л. Міщик, А. Мудрика, Є. Холостової та ін., мета волонтерської роботи полягає у сприянні особистісному та професійному зростанні, самореалізації та соціалізації особистості; наданні послуг тим, хто цього потребує, а також соціальної підтримки, захисту, допомоги окремим людям за рахунок компенсації втрат життєво важливих умов існування; реабілітація громадян з обмеженими можливостями та соціально вразливих груп населення; у просвітництві населення та організації педагогіки середовища.

В Україні волонтерство інтенсивно розвивається з початку 90-х років і багато аспектів цього явища ще не знайшли достатнього відображення у дослідженнях вітчизняних учених. Окремі аспекти волонтерського руху розкриті у працях: О.Безпалько, Р.Вайноли, Н.Завериго, А.Капської, Т.Лях, Ю.Поліщук, С.Савченко та ін.

Як відзначає вітчизняна дослідниця Т.Лях, особливість волонтерського руху в Україні полягає в тому, що найчисельнішою групою волонтерів, які працюють у соціальній сфері, є учнівська та студентська молодь [1, с.5]. Участь молодих людей у волонтерському русі дає їм змогу зробити особистий внесок у розв'язання соціальних проблем, випробувати свої можливості, беручи участь у проектах і програмах соціальної спрямованості. Саме серед студентів виникають і розвиваються різні молодіжні рухи, організації.

Волонтерство – один з видів залучення молоді до відстоювання активної громадської позиції, який дозволяє проявити максимально свої здібності та вміння, завдяки яким можна допомогти іншим людям у вирішенні їх проблем. Молоді люди гостро бачать соціальну несправедливість; розшарування суспільства; оточуючих людей, які потребують допомоги, і, головне, мають сили та натхнення своїми діями допомогти іншим.

Для молоді волонтерська діяльність стає не тільки способом проведення вільного часу, самореалізації і можливістю принести користь суспільству, але і стимуляцією майбутніх фахівців до професійного зростання і розвитку. Особливо це стосується педагогів, психологів, соціальних працівників, оскільки піклування про людей, надання їм необхідної допомоги є важливою складовою їх професійної діяльності. До речі, як свідчить практика, люди, які прилучилися до волонтерської діяльності у молодому віці, продовжують брати участь у ній впродовж всього життя.

Якості, які розвиваються у студентів, залучених до волонтерської діяльності, сприяють формуванню професійної спрямованості майбутніх фахівців соціально-педагогічної сфери. У волонтерській діяльності має місце постійне вдосконалення взаємовідносин з власним внутрішнім духовним «Я»; відбувається включення студентів у процеси самосприйняття (студент пізнає себе як джерело бажань і потреб); самоідентифікація (корекція індивідуальної свідомості при співставленні з іншими особистостями); саморозкриття, самореалізація; формується установка на подолання труднощів у професійній діяльності.

Волонтерська робота забезпечує природне входження студентів у суспільство, включення у соціальні зв'язки, інтеграцію у різні типи соціальних спільнот, оволодіння студентською субкультурою через організовану діяльність та особистісно орієнтоване

виховання, унаслідок чого відбувається становлення соціальності індивіда.

Література

1. Лях Т.Л. Соціально-педагогічна діяльність студентських волонтерських груп: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.05 / Т.Л.Лях. – Луганськ, 2009. – 20 с.

УДК 378.035.3

КОЛАЧУК Т.Ю.

ФЕНЧАК Л.М.

Мукачівський державний університет

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК УМОВА ЯКІСНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ЗНЗ

Актуальність вивчення окресленої проблеми мотивувалася необхідністю формування фізично, психічно, соціально й духовно здорової особистості. Загальноосвітній навчальний заклад є ідеальним середовищем для впровадження інноваційних педагогічних технологій та профілактичних програм, що дає змогу вплинути на свідомість і поведінку учнів, мотивувати їх до здорового і продуктивного способу життя на основі розвитку життєвих компетентностей. Аналіз наукової літератури засвідчив, що проблема виявлення шляхів оптимізації діяльності загальноосвітньої школи щодо забезпечення збереження і зміцнення здоров'я школярів тісно пов'язується із створенням здоров'язбережувального середовища.

До визначення основних характеристик здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього закладу, окреслення педагогічних умов його створення зверталися М. Безруких, Н. Бібік, Д. Журавльов, Г. Зайцев, Ю. Науменко, Л. Омельченко, О. Омельченко, Г. Ткаченко, О. Савченко, Н. Самолова, Н. Смірнов, аналіз праць яких дав змогу визначити основні напрями, що потребують урахування під час розробки педагогічних умов створення та реалізації здоров'язбережувального середовища залежно від особливостей того чи іншого загальноосвітнього закладу.

Аналіз сучасного категоріально-понятійного апарату дозволив уточнити поняття здоров'язбережувального освітнього середовища, яке трактується наміяк сукупність певних умов (гігієнічних, медичних, психологічних, педагогічних); застосування активних форм і методів навчання, спрямованих на збереження й зміцнення здоров'я учасників навчально-виховного процесу; обізнаність педагогів і учнів зі способами збереження здоров'я і дотримання ними здоров'язбережувальної поведінки; вироблення в педагогів ціннісного ставлення до власного здоров'я і здоров'я школярів.

У процесі роботи досліджено чинники освітнього середовища, які сприяють зміцненню здоров'я учнів: оптимізація режиму навчання і відпочинку, нормалізація рухової активності; ефективна корекційна й реабілітаційна робота за медичними показниками дітей «групи ризику»; використання у навчально-виховному процесі здоров'язбережувальних технологій, створення позитивного психологічного клімату в школі; психолого-педагогічні і організаційно-педагогічні умови, які

забезпечують комфорт учнів за допомогою гуманізації і демократизації навчально-виховного процесу; санітарно-гігієнічні умови; організація харчування учнів; медичний супровід освіти.

Визначено основні напрями формування здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього закладу:

- забезпечення організаційно-гігієнічних умов здійснення навчально-виховного процесу;
- підбір та навчання педагогічних працівників здоров'язбережувальним технологіям;
- реалізація принципів здоров'язбережувальної педагогіки на практиці;
- навчання здоров'ю та виховання культури здоров'я учнів;
- моніторинг стану фізичного та психічного здоров'я школярів, вплив здоров'язбережувальних факторів та результативності діяльності школи щодо охорони здоров'я учнів;
- оптимізація діяльності медичної та психологічної служб школи;
- попередження «шкільних хвороб», «шкільних стресів»;
- залучення батьків учнів до участі у програмі «Здоров'я»;

Нами виокремлено дидактичні умови формування здоров'язбережувального навчального середовища:

1. Спрямованість змісту навчання та навчально-методичного забезпечення на формування здоров'язбережувальної компетентності учня початкової школи.

2. Зміцнення здоров'я учнів засобами дидактично адаптованої матеріально-технічної бази початкової школи.

3. Застосування у навчально-виховному процесі сучасних здоров'язбережувальних технологій, моделей, методик, методів та прийомів.

4. Проведення моніторингу впливу здоров'язбережувального навчального середовища на рівень володіння здоров'язбережувальною компетентністю, стан фізичного, психічного, соціального, духовно-морального здоров'я учнів.

Література

1. Леусенко Н. І. Формування здоров'язбережувальних компетентностей молодших школярів. //Початкове навчання та виховання – №7-8,березень–2016– С.19-20.
2. Поліщук Н. А. Формування навичок здорового способу життя у дітей та підлітків / Н. А. Поліщук // Інформаційно-методичний вісник «Педагогічний калейдоскоп». – 2013. – № 11. – С. 68-74.
3. Фенчак Л.М. Теоретико-методологічний підхід до формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх педагогів // Щомісячний науково-педагогічний журнал Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І.Франка «Молодь і ринок» – Випуск № 1(132), січень 2016р. – С.92-97.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Сьогодні інформаційні технології розглядаються як важливий компонент загальної освіти, що сприяє розв'язанню пріоритетних завдань навчання та виховання, тобто формування цілісного світогляду, навчальних, комунікативних та комунікаційних навичок, основних психічних якостей учнів.

Висвітлення проблем, пов'язаних із використанням сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі початкової школи, розкрито в роботах вітчизняних та російських дослідників М.М. Левшина, М.І. Жалдака, Ф.М. Ривкінд, М.К. Гольцмена, Н.В. Макарової, В.І. Варченко, Л.М. Фуксон; зарубіжних дослідників Д.Г. Клементса, К. Хохмана, Т. Оппенхеймера, С. Пейперта та інших.

Використання інформаційних технологій відкривають доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, надають абсолютно нові можливості для творчості, дозволяють реалізовувати принципово нові форми і методи навчання [1]. Інформаційно-комп'ютерні технології здійснюють вплив на емоційну сферу молодшого школяра, сприяючи підвищенню пізнавальної активності, підвищенню інтересу до предмета та навчання взагалі, активізації навчальної діяльності учнів. В роботі вчителі початкових класів використовують готові мультимедійні презентації, створюють власні мультимедійні навчальні програми та презентації, проекти, використовують засоби мережі Інтернет у навчальній та позакласній роботі [3].

Наприклад, при навчанні читання в 1 класі на уроках навчання грамоти вчителі використовують електронний навчально-методичний комплекс «Веселий букварик», автор-укладач А.О. Комбарова [4]. Посібник містить багато навчальних, розвивальних та ігрових завдань, які спрямовані на закріплення знань та розвиток мовних здібностей учнів. Яскраві малюнки, цікаві завдання, включені в електронний посібник, сприяють підвищенню інтересу до рідної мови у молодших школярів, дозволяють в ігровій формі познайомитися з навчальним матеріалом, надають широкі можливості для самоконтролю та навчальної рефлексії [3].

На уроках математики, природознавства вчителі користуються мультимедійними підручниками. Це дає можливість досягнення наступних педагогічних ідей: підвищення пізнавального інтересу учнів; забезпечення диференційованого підходу до вивчення предмету; підтримка групових та індивідуальних форм навчання.

Але не тільки електронні диски з готовим для роботи матеріалом використовують вчителі початкових класів в роботі. Використовуючи програму PowerPoint, вони готують цікаві презентації, які застосовуються на уроках для вивчення нового матеріалу. Завдяки цій програмі вчителі складають презентації з найрізноманітніших тем і предметів. В ході уроку використовують різні види і

форми роботи: тестування, самостійна робота, практична робота, робота в парах, групах, словникова робота, робота з підручником, диференційовані завдання, що сприяє активізації навчальної роботи на уроці[3].

Таким чином, навчання дітей стає більш цікавим і ефективним, а запровадження ІТ полегшує роботу вчителя. Педагогу застосування ІТ дозволяє економити час і максимально ефективно вирішувати повсякденні справи і обов'язки як фахівця:

- готуватися до уроків (складати конспекти, добирати дидактичні матеріали тощо), батьківських зборів, виховних годин, різноманітних виступів на педрадах, засіданнях МО, семінарах тощо;
- оформлювати документацію;
- в оперативному режимі відслідковувати результати навчальної діяльності учнів;
- налагоджувати спілкування з батьками своїх учнів;
- обмінюватися з колегами досвідом роботи, власними методичними надбаннями, обговорювати з ними актуальні питання навчання і виховання школярів, швидко отримувати й систематизувати потрібну інформацію.

Дослідники засвідчують, що застосування комп'ютера на уроках у початковій школі має декілька режимів:

- демонстраційний (демонстрація певної навчальної інформації);
- індивідуальний (організація індивідуальної роботи учнів);
- комбінований (застосування на одному уроці і демонстрації, і індивідуальної роботи) [2].

Для роботи в демонстраційному режимі вчителю достатньо мати на уроці один комп'ютер і мультимедійний проектор, за допомогою якого потрібна інформація виводиться на екран, як правило, у вигляді слайдів. Щоб організувати індивідуальну роботу, кожний учень має бути забезпечений персональним комп'ютером. При підготовці до уроку з використанням ІКТ вчитель не повинен забувати, що це УРОК, а значить, складає план уроку, виходячи з його цілей. При відборі навчального матеріалу він повинен дотримуватися основних дидактичних принципів: систематичності та послідовності, доступності, диференційованого підходу, науковості та ін. При цьому комп'ютер не замінює вчителя, а тільки доповнює його [2, 3].

Література

1. Пехота О. М. Освітні технології: Навчально-методичний посібник. – Київ, 2001. – 256 с.
2. Зеніч В. П. Використання ІКТ на уроках у початковій школі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.yrok.net.ua>
3. Полтавець І. М. Використання ІКТ у початкових класах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://myvchytel.dp.ua>
4. Комбарова А. О. Веселий букварик [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.teacherjournal.com.ua>

**ПРАВОВЕ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ
НАСЕЛЕННЯ ЗАКАРПАТТЯ В ПЕРІОД УТВЕРДЖЕННЯ
ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ В ПЕРШІ РОКИ ВИЗВОЛЕННЯ
(ЖОВТЕНЬ 1944 – ПОЧАТОК 50-Х РР. ХХ СТ.)**

Особливості Закарпаття зумовлені тисячолітнім перебуванням краю у складі різних держав, що спричинило значну політичну і культурну ізоляцію від основних територій; своєрідним геополітичним розміщенням на межі з етнічними землями румунів, угорців, словаків і поляків та їх етнодержавних утворень.

Тридцять сім відсотків населення Закарпаття живе в містах (2001). Закарпаття має 11 міст (Ужгород – 116 300 мешканців(2012), Мукачево – 82 300 (2010), Берегово – 27 200 (2001), Хуст 32 400 (2001)) і 12 смт. Характер міст Закарпаття – торгово-адміністративний, за останні часи і промисловий. Міста розташовані на перехрестях повздовжніх і поперечних шляхів, найбільші з них – на пограниччі гір і низовини.

Народне господарство Закарпаття розвивається залежно від природних умов та від господарської політики тих держав, до складу яких воно входило. Гірська частина Закарпаття, що займає 80% краю, є країною лісового і тваринницького господарства, низовина і підгір'я – рільничою країною з садівництвом і виноградарством. Закарпаття славиться виноробством. Насадження виноградної лози на Закарпатті почалося з 3 ст. Сьогодні нараховується понад 60 сортів винограду.

До корисних копалин належать насамперед сіль, буре вугілля, ртуть, поліматеріали, золото, будівельні матеріали (алуніти, доломіт, каолін, цеоліт, мрамор, перліт, мінеральні фарби), багато мінеральних джерел.

З різних галузей найкраще розвинене було лише лісове господарство, бо цих продуктів потребувала обезліснена Угорщина (головним чином на опалення). Українських селянин поправляв свій бюджет заробітками в лісах, сезонними працями під час жнив в глибині Угорщини й емігрував до Америки.

Особливу підтримку і схвалення населення дістали реформи в налагодженні системи народної освіти. Уже восени 1944 р. почала відроджуватись стара система шкільних навчальних закладів, а в березні 1945 р. вже працювало 560 початкових і 30 неповних середніх шкіл та 6 гімназій. У них працювало понад 2500 вчителів, навчалось більше 100 тис. учнів. Навчання велось українською мовою, а школи національних меншин навчання вели рідною мовою. Всі вчителі проводили короткотермінові курси вивчення української і російської літературних мов, їм читались лекції професорами і лекторами з Києва, завозились українські і російські радянські підручники та інша література (16, с. 88). Про успішне розгортання народної освіти свідчать дані з Рахівщини, де вже у 1945 р. працювали 54 школи, із них 10 семирічні і 2 середні. У школах району навчалось понад 7,1 тис. учнів. Крім

того, близько 1,5 тис. дорослого населення тоді навчалось в школах і гуртках ліквідації неписьменності.

Возз'єднання Закарпаття з Україною викликало хвилю патріотичного піднесення, прискорило масове утвердження української національної свідомості, відчуття єдності з усім українським народом. У ході консолідації закарпатоукраїнців у складі української нації природно і невимушено йшло сприйняття етноніму «українець», що в народній свідомості ототожнювався з етнонімом «русин». Таке ототожнення названих етнонімів остаточно утвердилось у краї ще в 20-30-ті рр. ХХ ст., а вперше офіційно український (руський) етнічний характер краю проголосила Карпатська Україна. Радянські власті в 1945-1946 рр. не ліквідували русинського народу й етноніму «русин», а лише офіційно визнали і утвердили ту заміну етноніму, яка відбулась на Закарпатті у 1938-1939 рр. З огляду на всі ці процеси стали незрозумілими дії НРЗУ. Осуд у населення викликали переслідування греко-католицької церкви, арешти українських патріотів, зокрема студентів і учнів старших класів, вилучення національно-патріотичної літератури, переслідування за читання книг, виконання пісень, читання поезій українсько-патріотичного змісту і т. ін.

Радянізація західних областей України надто дорого обійшлася місцевому населенню і всьому українському народу. Значною мірою вона здійснювалася силами кадрів, що надсилалися зі східних областей. Відголоски багаторічного жахливого протистояння відчуваються навіть через півстоліття, у наші дні. Все це прискорювало прилучення закарпатських українців до культурно-історичних надбань українства, полегшувало процеси етнонаціональної самоідентифікації.

Література

1. Гроздова И.Н. Этническая специфика венгров Закарпатья // Карпатский сборник. – М., 1972. – С.95-107.
2. Грацианская Н.Н. Современные культурно-бытовые процессы у словаков Закарпатья // Карпатский сборник. – М., 1972. – С. 108-105.
3. Тиводар М. Етнічні процеси і традиції міжетнічного спілкування в умовах советського Закарпаття // Газета Карпатський голос. – 1996. - №2. – 25 січня – 7 лютого; №3. – 8-21 лютого; №4. – 22 лютого – 3 березня.
4. Тиводар М. Ідеологічне чаклунство над культурою (що дісталось нашим дітям) // Закарпаття: народознавчі роздуми. – Ужгород, 1995. – С. 65-84.
5. Чорна книга України. Збірник документів, архівних матеріалів, листів, доповідей, статей, досліджень, есе. – К., 1998. – 834 с.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ В НІМЕЧЧИНІ

Модернізація професійно-технічної освіти – один з пріоритетних напрямків роботи для МОН України у 2016 році. Так, у пропозиціях до нового проекту закону «Про професійну освіту», було закладено ідею фінансування професійно-технічної освіти з декількох джерел. Зокрема, субвенція на здобуття загальної середньої освіти, державне замовлення на гостродефіцитні спеціальності національного значення, а також регіональне замовлення (для потреб регіонального ринку праці) і галузеве замовлення (від міністерств, відомств та бізнесу).

Реалізація цих завдань потребує впровадження Державної концепції розвитку професійно-технічної освіти (професійної освіти і підготовки) в Україні до 2020 р. з урахуванням прогресивних ідей кращих зразків зарубіжного досвіду у підготовці виробничого персоналу та перспектив соціально-економічного розвитку нашої держави.

Оцінюючи розвиток сфери послуг двох останніх десятиліть у світовому масштабі, в Німеччині, зокрема, можна відзначити, що визначальними факторами є науково-технічна революція й структурно-технологічна перебудова матеріального виробництва. Так, науково-технічна революція стимулює вихід на ринок широкого спектру нових послуг, пов'язаних з інформаційними технологіями, комп'ютеризацією, новими способами комунікацій. У зв'язку з цим розвиток послуг стимулює проведення в багатьох країнах процесів приватизації і реструктуризації сфер діяльності (транспорту, телекомунікацій, фінансових і страхових послуг). Крім цього, науково-технічний прогрес знімає бар'єри при передачі послуг на відстані, надаючи їм міжнародний характер.

Перелік професій у виробничій сфері та у сфері послуг, що здобуваються у системі дуальної освіти в Німеччині (Liste der Produktions- und Dienstleistungsberufe im dualen System) розробляє Федеральний інститут професійної освіти (BIBB). До списку виробничої сфери входять ті професії, працівники якої виробляють продукцію. А саме, кравець, пекар, кухар, електрик, фахівець аграрної, житлово-комунальної, екологічної сфери, столяр, садівник та інші. Професії сфери послуг поділяються на первинні та вторинні (Primäre, sekundäre Dienstleistungsberufe). До первинних професій сфери послуг входять такі професії: асистент соціального спрямування, продавець автомобілів, перукар, косметолог, охоронець, нотаріус, ресторатор та інші. До *вторинних* професій сфери послуг входять професії: банкір, фахівець водопровідного господарства, агент з туристичної діяльності та інші [1].

Періодично федеральне міністерство освіти і досліджень (BMBWF) у співпраці із головними соціальними партнерами – Федеральним інститутом професійної освіти ФІПО (Bundesinstitut für Berufsbildung (BIBB) та інститутом ринку праці та дослідження професій ІРПДП (das Institut für Arbeitsmarkt- und Berufsforschung

(IAB) оновлюють список освітніх професій, визнаних на державному рівні (Staatlich anerkannte Ausbildungsberufe), що орієнтуються на вимоги ринку праці.

Особливої уваги заслуговує те, що з 2003 р. до 2016 р. ФІПО запровадив 242 зміни (Ausbildungsordnungen), які спричинені актуальними економічними, технологічними і суспільними вимогами [2].

Ф. Г. Ессер, президент ФІПО (Friedrich Hubert Esser, Präsident des Bundesinstituts für Berufsbildung (BIBB)) зазначив, що молодь має можливість вибирати освітню професію із списку освітніх професій у дуальній системі освіти, що налічує 328 освітніх професій (станом на 2016 р.) [2].

Отже, соціальне партнерство в освіті, з одного боку, є надійним та апробованим соціальним механізмом, який сприяє економічній стабільності та розвитку, створенню конкурентоспроможної, гнучкої та динамічної системи різних галузей освіти кожної країни, а з іншого – засобом співпраці соціальних партнерів з метою підвищення ефективності професійної освіти, впливу на формування якості освіти, стандартизації на основі використання механізмів постійної звітності та контролю, і задоволення попиту на уміння і компетенції робочої сили та праці.

Література

1. Liste der Produktions- und Dienstleistungsberufe im dualen System (BBiG bzw. HwO), Deutschland 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bibb.de/dokumente/pdf/a21_dazubi_berufsliste-p-dl_2011.pdf>. - Загол. з екрану. – Мова нім.
2. Neue Modellrechnungen von BIBB und IAB Arbeitsmarkt der Zukunft Arbeitskräftebedarf und –angebot bis 2025 Bundesinstitut für Berufsbildung. Presse- und Öffentlichkeitsarbeit 05.08.2010[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bibb.de/presse>>. – Загол. з екрану. – Мова нім.

УДК 373.317:613-053.5

КУХАР К. І.

ШПЕНИК Т. Е.

Мукачівський державний університет

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Нині особливої гостроти набуває проблема погіршення стану здоров'я підростаючого покоління, оскільки здоров'я дітей і підлітків визначає майбутнє країни, її економічний і науковий потенціал, формує генофонд нації. Реформування у галузі освіти передбачає виховання покоління людей, здатного ефективно працювати та навчатися протягом всього життя [1, с. 126].

Поняття «здоров'я» досить складне і характеризує результат взаємодії індивіда з оточуючим середовищем – умови існування, провідні мотиви його життєдіяльності і світобачення.

Аналіз наукової літератури засвідчує, що, починаючи з другої половини ХХ століття, до проблеми ставлення до здоров'я звертаються філософи, соціологи,

психологи, педагоги, зокрема Р. Березовська, С. Дерябо, О. Водоп'янова, І. Журавльова, В. Каган, В. Коган, Д. Лоранський, В. Ядов. Ціннісний аспект формування ставлення до здоров'я з урахуванням вікових особливостей досліджують І. Вершиніна, Т. Андрющенко, С. Белова, Г. Зайцев, В. Кабаєва, С. Свириденко. Питанням формування, збереження, зміцнення і відтворення здоров'я присвячені роботи М. Амосова, Г. Апанасенко, І. Брехмана, В. Горашука, О. Дубогай, В. Казначєєва, Ю. Лисицина, В. Ліщук, Г. Нікіфорова [2,1].

Конституцією України визначено, що найвищою соціальною цінністю у державі є людина, її життя і здоров'я. У Законі України «Про загальну середню освіту» йдеться про те, що одним із завдань загальної середньої освіти є виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я громадян як найвищої соціальної цінності, формування гігієнічних навичок і засад здорового способу життя, збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я учнів.

З-поміж пріоритетних напрямів освіти, що визначені Національною доктриною розвитку освіти, є «пропаганда здорового способу життя, стимулювання у молоді прагнення до здорового способу життя».

Існує близько десяти державних програм, спрямованих на пропаганду здорового способу життя дітей та молоді (Закон України «Про освіту», Національна програма «Освіта» (Україна XXI століття), Програма «Діти України», Концепція неперервної валеологічної освіти в Україні, Цільова комплексна програма «Фізична виховання – здоров'я нації»)[3, с. 4-5].

Державний стандарт загальної початкової освіти розглядає здоров'я цілісно і багатовимірно через його фізичну, психічну, соціальну та духовну складові. Кожна складова здоров'я багатогранна і лише за умови їх органічного поєднання формується і розвивається здоров'я [4].

Здоров'я людини залежить від багатьох факторів: кліматичних умов, стану навколишнього середовища, забезпечення продуктами харчування та їх цінності, соціально-економічних умов, а також станом медицини. Доведено, що приблизно на 50% здоров'я людини визначає спосіб життя. Негативними його чинниками є шкідливі звички, незбалансоване, неправильне харчування, несприятливі умови праці, моральне і психічне навантаження, малорухомий спосіб життя, погані матеріальні умови, незгода в сім'ї, самотність, низький освітній та культурний рівень тощо[5, с. 1].

Здоров'ю людини загрожують:

- негативні наслідки науково-технічної революції і урбанізації;
- антропогенне забруднення природного середовища;
- погіршення генетичного фонду популяції;
- недостатнє забезпечення продуктами харчування;
- нездоровий, ненормальний спосіб життя;
- неефективність медичних профілактичних заходів, низька якість медичної допомоги.

Діяльність із формування відповідального ставлення до здоров'я в особистості, згідно з інтегративним підходом, обов'язково здійснюється в п'яти пріоритетних напрямках: політика заради здоров'я; створення сприятливого

середовища для здоров'я; освіта заради здоров'я; розвиток особистості заради здоров'я; розвиток громади заради здоров'я.

Саме такі завдання розв'язує інтегрований навчальний курс «Основи здоров'я», що має на меті формувати здоровий спосіб життя всіх учасників навчального процесу, виховання нового покоління громадян України, для якого потреба вести здоровий і безпечний спосіб життя була б невід'ємною складовою загально людської культури, що зумовлено не лише суттєвим погіршенням стану здоров'я, дітей і молоді в Україні, але і усвідомлення того, що здорові діти є успішними у навчанні та інших сферах життя [6, с. 20-1]. Сучасні умови життя підвищують вимоги до якості освіти, вмінь молодшого школяра гнучко реагувати на зміни і розв'язувати проблеми. Саме тому життєві навички, здобуті на уроках з основ здоров'я, допоможуть їм досягти успіхи як у навчанні так і в житті.

Отже, школа має стати тим середовищем, що сприяє усвідомленню кожною дитиною значущості здорового способу життя, в якому створюються умови здорової життєдіяльності, гармонійного розвитку особистості, вчасного задоволення її актуальних потреб. В системі шкільної освіти мають зосередитися різні форми профілактичної, діагностичної, корекційної, реабілітаційної роботи для різних категорій учнів.

Література

1. Неділько В. П. Соціально-педагогічні та соціально психологічні аспекти здоров'я дітей шкільного віку / В. П. Неділько, С. А. Руденко. // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 809. – №8. – С. 126–129.
2. Зимівець Н. В. Соціально-педагогічні технології формування відповідального ставлення до здоров'я в учнівської молоді. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.05 – соціальна педагогіка. – Луганський педагогічний університет імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2008.
3. Ященко Л.В. Здоров'я дітей – багатство нації. – Х.: Вид. група «Основа», 2015. – 126с.
4. Державний стандарт загальної початкової освіти
5. Денисовець Т. Соціально-педагогічні аспекти збереження і зміцнення здоров'я школярів – Полтава. – 5 с.
6. Мороз В. В. Ми обираємо здоров'я! / В. В. Мороз. // Початкове навчання та виховання (Фаховий сервер). – 2015. – №3. – С. 20.

УДК 371.14-378.12

КУШНІР І. І.

Гуманітарно-педагогічний коледж МДУ

РИНОК ПРАЦІ ТА МАРКЕТИНГОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКІВ ВНЗ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ: ОСОБЛИВОСТІ ЯКІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Очікування українського суспільства від сучасної освіти спрямовані на її конкурентоспроможність у європейському та світовому освітніх просторах,

формування покоління молоді, що буде мати необхідні знання, уміння та компетентності для інтеграції в соціум на різних вікових рівнях, буде захищеною та мобільною на ринку праці, спроможною робити особистий духовно-світоглядний вибір та буде здатною до навчання впродовж життя. Знання та вміння для людей, у ринкових відносинах, набувають конкретного, прагматичного змісту, стають основним джерелом статку та виживання. Тому керівник сучасного навчального закладу I-II рівня акредитації має бути готовим виконати будь-яке замовлення для споживача (потенційних учнів, слухачів, роботодавців, держави) – надання можливості для отримання бажаних знань, умінь для економічно-активного населення, формування якісного трудового потенціалу як для регіону так і держави.

Сьогодні можна констатувати, що керівник коледжу є суб'єктом як ринку праці так і ринку освітніх послуг професійної освіти. На державному та побутовому рівнях в освітньому просторі все частіше користуються економічними поняттями, притаманними характеристиці ринку: освітній продукт, освітня послуга, освітня пропозиція, конкуренція, сегментація ринку, якість освітнього продукту чи послуги, розробка нового освітнього продукту чи послуги, або просування вже існуючих. Результатом діяльності навчального закладу стає особливий соціальний продукт та послуга, які можуть купуватись, поширюватись, обмінюватись, але мають особливі характеристики: невідчутність, непостійність якості, невіддільність від виробника, нездатність до зберігання (так званий комплекс «4Не»). На ринку освітніх послуг України пропозиція перевищує попит, змушує керівників навчальних закладів переосмислювати управлінські підходи, відмовлятись від усталених традицій і минулих стереотипів. Вони впритул підійшли до розуміння того, що для прийняття управлінських рішень необхідно використовувати технології маркетингу. Тому, оптимальна взаємодія ринку праці та маркетингової компетентності керівників є основним завданням у забезпеченні сучасних організацій якісно новими управлінськими кадрами.

Якщо погодитися з тим, що маркетинг являє собою органічне поєднання науки і мистецтва, таланту і прийомів ремесла, творчого натхнення і виконавської майстерності, то безсумнівним стає такий постулат: вивчення маркетингу з усіма його помилками, парадоксами, ілюзіями та міфами є ефективним засобом формування управлінського мислення. Якщо взяти до уваги складність завдань, які стоять перед сучасними керівниками, то не дивно, що їм дуже хочеться визначити маркетинг як щось таке, чого можна швидко й легко навчитися. Але тут починає діяти один з парадоксів маркетингу. Керівник, що сліпо довіряє силі спрощених сучасних концепцій або методів, не може стати ефективним лідером. І навпаки, керівник, який може оцінити абсурдність і парадоксальність проблем, з якими він має справу в реальному бізнесі, який набагато менше залежить від методологічної моди, як керівник буде набагато сильнішим та ефективнішим[1; 2].

Маркетингова компетентність керівників I-II рівня акредитації на нашу думку – це інтегративні знання, вміння із різних наук (економічної, інформаційно-комунікаційної, управлінської, аналітичної тощо), важливі якості для аналізу, синтезу інформації, масштабного мислення (регіонального та державного), готовність та здатність все це використати за потреби маркетингових досліджень ринків праці та освіти, розробки та просування освітніх продуктів і послуг.

На переконання І. Шупти [2], забезпечення ринку праці висококваліфікованими фахівцями має ґрунтуватись на таких засадах: по-перше – це національна ідея вищої освіти, зміст якої полягає у збереженні і примноженні національних освітніх традицій. Вища освіта покликана виховувати справжнього громадянина України, для якого нагальною є потреба у фундаментальних знаннях та у підвищенні загальноосвітнього й професійного рівня, асоціюється зі зміцненням своєї держави. По-друге, розвиток вищої освіти повинен підпорядковуватись законам ринкової економіки. Вищій школі необхідно орієнтуватись не лише на ринкові спеціальності, але й наповнити зміст освіти новітніми матеріалами. Запровадити сучасні інноваційні технології навчання з високим рівнем інформатизації навчального процесу, вийти на творчі, ділові зв'язки із замовниками фахівця. По-третє, розвиток вищої освіти слід розглядати у контексті тенденцій розвитку світових освітніх систем, у т.ч. європейських. Зокрема, привести законодавчу й нормативно-правову базу вищої освіти України до світових вимог, відповідно структурувати систему вищої освіти та її складові, упорядкувати перелік спеціальностей, переглянути зміст вищої освіти, забезпечити інформатизацію навчального процесу [1].

Враховуючи вищесказане, варто зазначити, що вітчизняний ринок праці перебуває в складній стадії становлення і потребує висококваліфікованих керівників у нових організаційно-економічних умовах для прийняття ефективних управлінських рішень та забезпечення конкурентоздатності вітчизняних підприємств. Цілком очевидно, що саме від оптимальної взаємодії ринку праці та ринку освітніх послуг буде залежати рівень підготовки управлінського персоналу, а, отже, забезпеченість навчальних закладів якісними трудовими ресурсами.

Література

1. Маршавін, Ю. М. Регулювання ринку праці України: теорія і практика системного підходу: монографія / Ю.М. Маршавін. – К.: Альтерпрес, 2011. – 396с.
2. Шупта, І.М. Підготовка майбутніх менеджерів сфери агропромислового комплексу до попередження конфліктів в управлінській діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / І. М. Шупта; Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 2011. – 22 с. – укр.

УДК 371.12:174.022.1:316.752

**ЛАБОШ К.
ГОРВАТ М.В.**

Мукачівський державний університет

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

Сучасна педагогіка дозволяє через ціннісні пріоритети в освіті підкреслити центральне положення людини, її внутрішній світ в педагогічній системі. Зрозуміло, що це в повній мірі залежить від особистості вчителя. Тому, дослідження напрямів використання педагогічної аксіології, яка загострює увагу на проблемі

ціннісних орієнтацій учителя, для підвищення рівня викладання навчальних дисциплін в середніх та вищих навчальних закладах є актуальним.

Основи духовності у контексті завдань сучасного культурно-освітнього простору розкривається у працях С. Анісімова, Н. Асташова, І. Беха, О. Вишневського, О. Здравомислова, І. Зязюна, В. Ігнатової, І. Матюши, О. Сухомлинської, Г. Шевченко; психологічним аспектам духовності присвячені дослідження – М. Боришевського, О. Зеліченка, Н. Коваль, В. Москальця, Є. Помуткіна, Т. Титаренко, Ж. Юзвак та ін. Проблемам ціннісних орієнтацій присвятили свої дослідження А. Аза, М. Бобнева, О. Богомолова, О. Борковська, О. Зотова, В. Ольшанський, В. Ядов та інші. В працях цих учених фундаментально аналізується сутність поняття про ціннісні орієнтації, їх структура та класифікації.

У вітчизняній науці категорія цінностей стала предметом філософського осмислення починаючи з 60-х років XIX століття, коли зріс інтерес до суб'єктивного фактору, проблем людини, моралі, гуманізму. Аксиологія як філософське вчення про природу цінностей, вивчає зв'язки різноманітних між собою духовних і матеріальних чинників, а також встановлює їх зв'язки зі структурою особистості. Цінність визначається як те, що має значення для людини. Цінності особистості, які закріплюються в свідомості у формі нормативних уявлень, виступають орієнтирами діяльності людини. У ціннісних категоріях проявляються знання, інтереси та переваги різних соціальних груп та особистостей. Кожна конкретно-історична суспільна формація характеризується специфічним набором цінностей та їх ієрархією. У більшості сучасних демократичних країн найвищою цінністю вважають права людини. У суспільстві загальноприйнятими свідомими цінностями є віра, індивідуальність, любов, надія, співчуття, ставлення до влади, повага до життя й гідності особистості, повага до батьків, піклування про дітей.

Існує зв'язок між соціальними та особистісними цінностями. Людина, сприймаючи соціальні цінності через призму індивідуальної життєдіяльності, може визначити свої особисті цінності. Тому, наприклад, втори навчально-методичного посібника з філософії Л. Афанасьєва, Т. Троїцька стверджують, що засвоєння окремою людиною системи цінностей становить необхідну основу соціалізації особистості та дотримання нормативного порядку в суспільстві [2]. У педагогічній літературі сукупність цінностей особистості відносять до поняття «педагогічна культура». Так, С. Чернілевський визначає, що «професійно-педагогічна культура – це міра й засіб творчої самореалізації викладача ВНЗ у різноманітних видах педагогічної діяльності та спілкування, спрямованих на засвоєння, передачу й створення педагогічних цінностей і технологій» [3].

Для педагога цінності є критеріями оцінки дійсності, інших людей, а також самого себе. В. Крижко та Є. Павлютенков у книзі «Психологія в практиці менеджера образования» наводять результати дослідження життєвих цінностей учителів. Ієрархія їх цінностей виглядає таким чином: перша цінність – здорове сімейне життя та виховання власних дітей, друга – матеріальне благополуччя; третя – професійна діяльність як джерело благополучного існування; четверта – розвиток власних здібностей; п'ята – позитивне спілкування з оточуючими людьми; шоста – пізнання себе; сьома – привернення себе до культури.

Таким чином, учені констатують, що «педагог, який не може визначити свої особисті цінності, не спроможний сформулювати їх у інших людей» [1]. Уміння визначити та змінювати цінності виявляється для вчителя дуже важливим з тієї точки зору, що він бере участь у процесі формування цінностей майбутніх поколінь. Під професійними цінностями вчителя автори книги розуміють елемент внутрішньої структури особистості, який відтворює її суб'єктивне ставлення до суспільно значущих цінностей праці й окремих компонентів педагогічної діяльності.

Проведений аналіз літературних джерел дозволяє визначити поняття цінностей педагогічної діяльності, відповідно до якого: цінності педагогічної діяльності – це ті особливості педагогічної діяльності, які дозволяють педагогу задовольняти власні матеріальні, духовні та суспільні потреби і які виступають орієнтиром його соціальної й професійної активності, спрямованої на досягнення гуманістичної мети.

Література

1. Мукомел С.А. Педагогічна аксіологія як наука про цінності освіти / С.А. Мукомел // Педагогічні науки: Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького. Випуск 125. – С. 108-113.
2. Ярошенко А.О. Ціннісний дискурс освіти : монографія / А.О. Ярошенко.– К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – 156 с.
3. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе: Учеб. пособие для вузов / Д.В. Чернилевский. – М.: ЮНИТИ- ДАНА, 2002. – 437 с.

УДК 371.018.1:316.774

ЛАБОШ О. М.
ТОВКАНЕЦЬ Г. В.

Мукачівський державний університет

АНСКУЛІНГ І КЕРУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ ПОТОКАМИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

З кожним роком на людину звалюється все більше широкодоступної інформації і нам починає дошкуляти інформаційна перенасиченість, особливо інформація непотрібна, даремна, паразитна. Водночас ми все більше усвідомлюємо брак знань. Очевидно, що знання не є і не можуть бути тим самим, що є інформація, вони не можуть бути навіть формою інформації. Загалом проблема утворення знань з інформаційних потоків є самостійною проблемою.

Основне завдання вчителя – правильно керувати інформаційними потоками, наявними в освітньому середовищі. Правильно сконструювавши в освітньому просторі навчальну ситуацію, сучасний вчитель адаптує й скеровує на учня зовнішні інформаційні потоки: з боку ноосфери в ракурсі її інформаційних можливостей, з боку соціуму і з боку культури. Тоді учень відкривається світові в центрі широкого процесу інформаційної взаємодії з навколишнім природним, соціальним і культурним середовищем.

Як не дивно, але й нині сучасна шкільна освіта націлена перш за все на підготовку дітей до діяльності в ролі типових виконавців. Системне й самостійне мислення, творчість, спроможність робити правильний вибір школою не заохочуються. Більше того спостерігається тенденція до все вужчої і ранньої спеціалізації, тоді як проблеми, пов'язані із загальним кругозором, із правильним розумінням глобальних процесів витісняються на периферію масової освітньої діяльності[1].

Відсутність заздалегідь спланованої програми навчання розвинулася в спеціальний метод – анскулінг (unschooling). Як науковий термін, анскулінг з'явився у 1977 році. Першим його вжив і ввів в обіг американський учитель і дослідник Джон Холт (1923 – 1985) у своєму журналі «Ростемо без школи» («*Growing without schooling*»). *Дослідниками анскулінгу також є* Сандра Додд, Джон Тейлор Гатто, ГрейсЛьювельн, Кетрін Бэйкер[2].

Анскулінг часто називають природним навчанням (natural learning), або освітою, що її визначає сама дитина, побудованою на інтересах дитини. Утім, анскулінг зовсім не означає, що дитину нічого не вчать. За анскулінгу дитину не вчать на шкільний манер, за заздалегідь відомою дорослим програмою, наперед визначеному набору знань. Анскулінг враховує, що дітям властива допитливість і що вони хочуть учитися. Цей прийом вказує на існування чисельних можливостей навчатися. Їх набагато більше і вони можуть бути ефективнішими, ніж навчання, яке пропонує традиційна школа. Тому анскулери справедливо вказують на низьку ефективність використання дитячого часу у «школах-фабриках», де практикується однаковий підхід до всіх учнів, де від дітей вимагають однаковий рівень знань, умінь і навичок, які ж до того мають бути засвоєні за однаковий час. При цьому індивідуальні пізнавальні інтереси дітей, їхні індивідуальні особливості у багатьох випадках просто ігнорують. Натомість, як підкреслював Джон Холт, в анскулінгу не існує наперед визначеного обсягу й складу знань, що їх повинна мати дитина, або якими вона має володіти. Анскулінг будується на використанні в навчанні реальних ситуацій, і навчання базується на тих інтересах, які є актуальними для дитини на момент навчання. Звісно, дитина-анскулер може користуватися підручниками чи відвідувати якісь класи, але це не буде основою її освіти. Філософія анскулінгу полягає в тому, що дитина сама шукає сенс в речах, що її оточують. Коли ми починаємо вчити дитину того, про що вона сама нас не просила, ми тим самим висловлюємо їй свою недовіру, говоримо, що вона не достатньо кмітлива і розумна, аби навчатися цьому самотужки [3].

З точки зору педагогіки анскулінг є одним із можливих варіантів розподілу інформаційних потоків. Традиційна школа, зазвичай, зосереджує увагу на інформаційному потоці, що відповідає за формування дисциплінарного знання. При цьому спостерігається закон наступності: дисциплінарне знання формується поступово і послідовно. Соціалізація і культурація виступають у такому випадку як процеси, підпорядковані наuczінню. Але інформація пронизує всі складові частини та елементи життєвого середовища людини. Вона характеризує як кількісну, так і якісну сторону Всесвіту, дозволяючи зрозуміти способи, міру й наповненість не тільки природних, а і соціальних процесів, усвідомити перспективу їх розгортання, обсяг і глибину. Натомість анскулінг надає пріоритетного значення

інформаційному потоку, дія якого регулюється законом наслідування культури: знання набуваються як частина культури. Перерозподіл інформаційних потоків, втілюваний у практику як анскулінг, має розглядатися як педагогічний експеримент, мета якого – уникнути обов'язковості і нав'язливості навчіння; запобігти заміні пізнання формальним нав'язуванням і перетворенням діалогу, необхідного для розуміння, в інструмент придушення свободи і примусової соціалізації учня[2].

Сучасне суспільство використовує чотири основні ресурси: працю, капітал, індивідуальну, групову й регіональну свободу, а також інформацію. Праця і капітал є чинниками виробництва, свобода й інформація – необхідними умовами їх ефективного використання [1]. Процеси широкої педагогіки є процесами інформаційними, і оволодіння ними, зокрема через анскулінг, є нагальним завданням для педагогіки постіндустріального етапу розвитку суспільства.

Література

1. Смирнов В. А. Проблеми освіти й анскулінг // Фізика в школах України. – 2015. - №13-14. – С.7-12
2. Смирнов В. А. Анскулінг у контексті новітньої інформаційної педагогіки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn
3. Карашевская А.. Обучение дома: как избавить ребенка от школьных обязанностей. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://focus.ua/society/65042/>

УДК 378.01531:7

ЛАППО В. В.

Коломийський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

ОБНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ВИХОВНОЇ РОБОТИ ВНЗ – ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТСТВА

Правильно сформований світогляд на основі загальноприйнятих соціальних морально-етичних цінностей є запорукою результативного навчання та подальшої реалізації фахових знань, умінь, навичок. Сучасна освітня парадигма передбачає, що в осередок вищого навчального закладу молодь потрапляє із заздалегідь сформованою системою світоглядних орієнтирів. Водночас сучасні наукові дослідження засвідчують, що поширеним явищем є нерозуміння молоддю змісту духовної сфери людського буття та її окремих складових, спостерігається повна або часткова відсутність внутрішніх орієнтирів, що є наслідком недостатнього духовного розвитку. Відтак освітній процес ВНЗ передбачає розвиток у майбутніх фахівців усталеної системи духовних цінностей [1].

Реалізація означеної мети передбачає дотримання й реалізацію низки педагогічних умов:

- гуманізація навчально-виховного процесу;

- створення емпатійного морально-психологічного клімату в студентському колективі;
- педагогічна підтримка бажання кожного студента до самовдосконалення;
- естетизація освітнього середовища;
- розвиток професійних здібностей і талантів студентів;
- формування позитивної Я-концепції з метою самореалізації;
- створення культурно-емоційного поля спрямованого на розвиток загальнолюдських та національних цінностей;
- прищеплення студентам навичок особистого життєвого вибору, ціннісних орієнтирів, позитивного ідеалу.

Духовно-ціннісна спрямованість особистості проявляється в суспільній діяльності, яка виконує функції відтворення. У сучасній психолого-педагогічній науці доведено гіпнозу про існування декількох типів відтворення, серед яких найефективнішим є інтенсивний тип[1,с.29]. Інтенсивне відтворення базується на емоційно-мотиваційних і ціннісних орієнтаціях особистості, ідеалах, що дозволяють «опредметнити»духовні надбання й збагатити їх шляхом творчої діяльності[2,с. 246-247].

Значну роль у цьому відіграє мистецтво. Адже в ньому акумульовано багатогранний соціокультурний духовний досвід людства й духовно-творчий потенціал, узагальнене вираження конкретно-історичного характеру світосприйняття й ставлення людини до світу[3].

Взаємодія мистецтв є неперевершеною школою почуттів і створює унікальне художньо-естетичне, духовне середовище занурення особистості в світ істини, добра, краси, викликає стан духовного очищення й сприяє формуванню гуманного світогляду, естетичного сприймання світу, високого рівня духовності. Взаємодія мистецтв створює поетичний образ моралі та сприяє розвитку творчого потенціалу індивіда.

Для сучасного етапу здійснення виховної роботи у вищих навчальних закладах освіти характерна нерівномірність розвитку різних форм етичного та естетичного виховання. Наприклад, у процесі залучення студентів до мистецтва слід зважати на обмежену кількість драматичних гуртків, літературних об'єднань, поетичних майстерень, фотогуртків, кіногуртків та студій образотворчого мистецтва.

Реальна практика організації виховної роботи у ВНЗ України засвідчує, що естетичне виховання здійснюється засобами мистецтва в рамках художньої самодіяльності та переважно має розважальний характер. Водночас залишається невикористаним виховний потенціал таких форм, як конференції, дискусії, бесіди, «відкриті мікрофони», круглі столи, культурологічні семінари, зустрічі з митцями. Тематика означених заходів передбачає обговорення широкого кола питань духовно-ціннісного спрямування:«Людина починається з добра», «Хто я? Хто ми?», «У пошуках гармонії», «Духовні ідеали сучасної епохи», «Вища школа як світ культури», «Енергія краси» тощо.

Однією з ефективних форм виховання духовнихцінностей є мистецько-просвітницькі заходи: концерти, диспути, розповіді про музику, живопис, літературу, театр, кіно, поетичні вечори, літературно-музичні «вітальні» виставки

творів мистецтва, екскурсії до музеїв, відвідування театрів тощо. Слухання й сприйняття музичного твору, поетичного слова, споглядання творів мистецтва викликає в людини естетичні почуття, і насолоду, сприяє народженню думок про єдність і взаємодію краси і моралі, а також, і це найважливіше, сприяє духовному очищенню й утвердження духовно-ціннісної квінтесенції особистісного буття.

В умовах вищої школи студент має отримати усесторонню підтримку у своєму духовно-ціннісному самовизначенні й самоутвердженні. Підготовка майбутнього фахівця не може відбуватись без опанування системою загальнолюдської і національної духовної спадщини. Ефективність виховання духовних цінностей студентської молоді забезпечується цілеспрямованим підбором оптимальних форм, методів, прийомів і засобів виховної роботи інтелектуального, морально-етичного, естетичного змісту й створення сприятливих умов для прояву творчого потенціалу кожного з учасників освітнього процесу.

Література

1. Іванова О. І. Виховання духовних якостей студентів засобами естетичного середовища університету: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / Іванова Олена Іванівна; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля.с – Луганськ, 2012. – 20 с.
2. Помиткін Е. О. Психологія духовного розвитку особистості: монографія / Е.О.Помиткін. – К.: Наш час, 2007. – 280 с.
3. Ярошенко А. О. Ціннісний дискурс освіти: монографія / А.О. Ярошенко. - К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – 283с.

УДК373.31.321:001.895

**ЛЕВКУЛИЧ Д.С.
БРИЖАК Н.Ю.**

Мукачівський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕГРОВАНІХ УРОКІВ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Вдосконалення системи освіти не можливе без застосування інноваційних технологій. Прискорення науково-технічного прогресу, інформаційна революція в сучасному динамічному світі вимагає нових підходів до навчання і виховання. Нові підходи, що сприяють швидкому та ефективному засвоєнню наукових знань учнями початкової школи пов'язують з таким широким поняттям як «інноваційні педагогічні технології».

Термін «інновація» в перекладі з латинської означає «оновлення, введення нового». У педагогіці інновація означає нововведення, що поліпшує хід і результати навчально-виховного процесу. Більшість науковців і педагогів-практиків трактують інновацію як оригінальні, новаторські способи та прийоми педагогічних дій та засобів.

Існує кілька думок, щодо розуміння самого поняття «інноваційні педагогічні технології». Одні педагоги переконані, що інноваційними можна вважати лише те

нове, яке має своїм результатом кардинальні зміни в певній системі, інші вважають інноваційними навіть незначні нововведення.

По своїй суті інноваційні технології – це цілеспрямований системний набір прийомів, методів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплюють весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів [1].

Під час організації і проведення інтегрованих уроків інтеграції підлягають також і педагогічні технології, які можна умовно поділити на великі групи:

1. Ігрові технології.
2. Інтерактивні технології.
3. Мультимедійні технології та комп'ютерні програми.

Ігрові технології дають змогу учням досягти нового самовираження, активності і свободи дій, розвитку творчості, розвивати найкращі людські якості. Під час гри навчання відбувається саме собою. На допомогу приходять розвиваючі, дидактичні, сюжетно-рольові ігри.

Ігрова форма дозволяє вчителю, з одного боку, приховати свою педагогічну позицію, а з іншого – активніше впливати на навчання і виховання: вчитись, дотримуючись дисципліни і правил гри, старанно працювати, поважати один одного.

У процесі поєднання гри і праці формується всі сторони особистості дитини.

Слово «інтерактив» (з англ. *inter* - взаємний, *act* - діяти) означає взаємодіяти. Інтерактивні технології – це способи і методи взаємодії через бесіду, діалог. Сьогодні вчителі використовують такі інтерактивні методи як: мікрофон, мозковий штурм, акваріум та інші.

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної активної взаємодії всіх учнів; учитель і учень є рівноправними суб'єктами навчання. Інтерактивне навчання сприяє формуванню певних умінь та навичок; створенню атмосфери співробітництва, творчої взаємодії, розвитку комунікативних якостей. Інтерактивні технології передбачають проектування, прогнозування, моделювання та спільне розв'язання проблемних ситуацій [3].

Мультимедійні технології пов'язані із створенням мультимедія продуктів: електронних книг, енциклопедій, комп'ютерних програм, баз даних. У цих продуктах об'єднуються текстова, графічна, аудіо- та відеоінформація, анімація. Мультимедійні технології дозволяють учням не виходячи із класу, потрапити у віртуальний інформаційний світ. На зміну традиційних підручників прийшли електронні підручники, книги. Як принципово новий навчальний засіб електронна книга відкрила можливість «читати», аналізувати «живі» озвучені сторінки [2].

Сьогодні у своїй практичній діяльності учитель початкової школи під час проведення інтегрованих років може використовувати: технічні засоби (аудіо- і відеоапаратуру, комп'ютер, мультимедійні дошки); мультимедійні засоби (фільми, презентації); електронні та цифрові навчальні матеріали (програмові педагогічні засоби, комп'ютерні ігри, електронні підручники).

Різноманітність та велика кількість сучасних інноваційних педагогічних технологій вимагає від учителів пильної уваги та відповідної підготовки до їх вибору та впровадження в навчально-виховний процес з молодшими школярами.

Таким чином, інтегровані уроки містять у собі потенційні можливості розвитку молодших школярів, дають змогу продуктивно використовувати навчальний час, заглиблюватись у суть навчального матеріалу, висвітлювати його з усіх сторін, усвідомлювати його прикладне і практичне значення.

Література

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник / І.М.Дичківська. – К.:Академвидав, 2004. – 352с.
2. Ігнатенко М. Сучасні освітні технології // М. Ігнатенко. Математика в школі. – 2003. – №4. – С.2-6.
3. Химинець В.В. Інновації в початковій школі: монографія / В.В.Химинець, М.Ю.Кірик. – Ужгород: Патент,2008. – 288с.

УДК 372.48:398.1:373.3.033

ЛЕСИШИН А. О.

ГОРВАТ М.В.

Мукачівський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ ПРИ ФОРМУВАННІ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО ПРИРОДИ

Аналіз наукової педагогічної літератури, присвяченої екологічному вихованню молодших школярів показав, що проблема методів екологічного виховання залишається недостатньо розробленою. За основу реалізації змісту такого виховання пропонуємо класифікацію методів І. Лернера і М. Скаткіна. В рамках цієї класифікації слід використовувати всі запропоновані в науці і практиці методи екологічного виховання із застосуванням засобів народних традицій ставлення до природи.

Так, у рамках пояснювально-ілюстративного методу можна повідомляти учням інформацію про навколишнє середовище і народні традиції ставлення до природи за допомогою усного слова (розповідь, пояснення), друкованого слова (підручник, додаткова література), наочних посібників (картин, схем, натуральних природних об'єктів), практичного показу способів діяльності у природі (догляд за рослинами на пришкільній ділянці, догляд за тваринами у живому куточку тощо). При цьому діти слухають, дивляться, читають, спостерігають, співвідносять нову інформацію про природні об'єкти з раніше засвоєною і запам'ятовують. Користуючись цим методом, доводимо до свідомості учнів зміст, суть і значення народних традицій ставлення до природи.

Для формування в учнів навичок і вмінь, а водночас і для досягнення другого рівня засвоєння знань, вчителю необхідно спрямовувати діяльність школярів на неодноразове відтворення здобутих раніше знань про народні традиції ставлення до природи (репродуктивний метод). Приміром, вчитель називає народні прикмети про пори року, а учні пригадують подібні, вивчені раніше [2].

У рамках методу проблемного викладу вчитель може ставити перед учнями проблему, сам її вирішувати, але при цьому показувати шлях вирішення в його суперечностях, розкривати хід думки. Цей метод дає можливість учителю показати учням зразки наукового знання природи, наукового вирішення проблем взаємозв'язку між неживою і живою природою, а учням – стежити за ходом думки, логікою доказу і засвоювати знання про цілісність природи. Безпосереднім результатом проблемного викладу буде засвоєння способу і логіки вирішення даної проблеми або даного типу проблем, але ще без уміння застосовувати їх самостійно. Приміром, за допомогою цього методу вчитель може пояснити учням другого класу на уроці «Нежива і жива природа» суть таких народних прикмет «Ластівки літають низько – перед дощем», «Риби вискакують з води та ловлять комах – на дощ».

У рамках частково-пошукового, або евристичного методу вчитель може спрямувати діяльність школярів на самостійне виконання окремих кроків до пошуку знань про природні об'єкти. Наприклад, за допомогою цього методу у третьому класі на уроці – «Підсумки спостережень за неживою і живою природою та працею людей (весняний сезон)» вчителі може розібрати з учнями прислів'я: «Квітень – з водою, травень – з травою». Передусім учителю слід звертатися до спостережень самих учнів, до вже набутих знань, життєвого досвіду. Діти мають висловлювати свої судження: чому ж, коли у квітні багато вологи, то у травні виростають розкішні трави. Усі відповіді учнів учитель має узагальнити і зробити висновок про взаємозв'язки у природі, про залежність росту і розвитку рослин від атмосферних опадів [1. с. 83].

Застосовуючи дослідницький метод, необхідно враховувати його основну мету – навчити учнів самостійно пізнавати природу. Доцільно пропонувати такі завдання, які забезпечували б творче застосування учнями основних знань про природу при вивченні курсу «Ознайомлення з навколишнім, світом» і «Природознавство», оволодіння рисами творчої діяльності, поступове зростання складності природознавчих проблем. Крім того, вчитель має контролювати хід роботи учнів, перевіряти підсумки роботи і організувати їх обговорення. Приміром, використовуючи цей метод, шляхом спостережень можна звіритись з народними прикметами. Цілковито природно, що в навчальному процесі дослідницькі завдання потребують тривалого часу. Тому цей метод рекомендуємо вчителю використовувати переважно в позакласній роботі.

Розрізнення окремих методів екологічного виховання має важливе значення для розуміння і організації різних видів діяльності учнів. Проте це не означає, що в реальному навчальному процесі ці методи необхідно відокремлювати один від одного. Навпаки, їх доцільно реалізовувати в поєднанні, паралельно один одному.

Важливо підкреслити, що протягом уроку методи екологічного виховання необхідно змінювати, чергувати залежно від змісту, мети вивчення теми, рівня підготовки учнів.

Література

1. Дерябко С. Д. Екологическая педагогика й психология / С. Д.Дерябко, В. А. Ясвин – М. : Феникс, 1996. – 320с
2. Дудід Г. Формування екологічної свідомості дітей починається з малку / Г.Дудід, В.Шабликіна // Початкова школа. – 2007, – №6. – С, 19-21.

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

У світі існує небагато педагогічних систем, що входять до педагогічної скарбниці людства. Педагогічна система В. Сухомлинського відноситься саме до таких. Видатний український педагог, заслужений учитель України, директор Павлиської середньої школи В. Сухомлинський зробив вагомий внесок у розробку проблем виховання в початковій школі.

Однією з визначальних умов формування творчої особистості молодшого школяра в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського, на нашу думку, була творча діяльність педагога як стійка єдність способів і засобів діяльності, що забезпечує її творчий характер і цілісність.

Виходячи з особливостей педагогічної творчості, яку важко порівняти з іншими видами продуктивної діяльності, В.О. Сухомлинський висуває низку ідей стосовно творчої педагогічної діяльності. В.О.Сухомлинський обґрунтував ідею про те, що тільки творча особистість учителя зможе виховати творця. Тому вчитель повинен усвідомлювати свою соціальну відповідальність, прагнути працювати творчо. «Ми маємо справу з найскладнішим, неоціненним, найдорожчим, що є в житті, – з людиною. Від нас, від нашого вміння, майстерності, мистецтва, мудрості залежить її життя, здоров'я, розум, характер, воля, громадянське й інтелектуальне обличчя, її місце і роль у житті, її щастя», – відмічав В. О. Сухомлинський [4, с.5].

Трактуючи поняття «педагогічна творчість», В. О.Сухомлинський підкреслював дослідницьку сутність учительської праці, уміння педагога глибоко проникати в теоретичний зміст педагогічного явища, осмислювати його, бо «... за самою логікою, за філософською основою, за творчим характером, – як зазначав В.О. Сухомлинський, – педагогічна праця неможлива без елемента дослідження» [3, с.471].

Дуже важливим компонентом проектування творчої особистості В. О. Сухомлинський вважав «педагогічну характеристику учня», яку вимагав готувати від кожного класного керівника. Педагогічна характеристика включала в себе: спостереження і аналіз здоров'я, фізичного розвитку дитини, умови її всебічного розвитку, індивідуальних особливостей розумового розвитку (як дитина сприймає предмети і явища навколишнього світу, як у неї відбувається формування понять, які особливості її мови, як вона запам'ятовує, як розвинуте в неї образне й абстрактне мислення, яке емоційне забарвлення її мови, який ступінь її емоційної культури); середовище, обставини, в яких формується інтелект дитини (позитивні і негативні фактори, від яких залежить багатство її сприймання, уявлень, мови, кругозору); аналіз інтелектуального, морального життя сім'ї; аналіз емоційної культури дитини [4, с.447- 448].

Великої ролі В. О. Сухомлинський надавав суб'єкт-суб'єктному підходу взаємодії вчителя з дитиною. Він писав: «Учитель повинен стати другом дитини, прожитися його інтересами, пережити її радощі і тривоги ... і тоді дитина відкриється перед ним» [2, с.36]. Отже, однією з найважливіших особливостей творчої праці педагога В. О. Сухомлинський вважав те, що його об'єкт праці – дитина – повсякчас змінюється, завжди новий, сьогодні не той, що вчора, тому найважливішим завданням творчого вчителя було «розпізнати, виявити, розкрити, виростити, виплекати в кожного учня його неповторно індивідуальний талант...» [1, с.96]. А це можливе через проектування творчої особистості, на основі щоденного мікропередбачення творчого розвитку молодшого школяра і на основі сприйняття часткових результатів своєї діяльності передбачати її перспективний, цілісний результат

Вагомою гранню педагогічної культури вчителя у спадщині В. О. Сухомлинського була чітка концепція виховання творчої особистості засобами живого, переконуючого слова вчителя, який у слові виявляє себе, свою культуру, свою моральність, своє ставлення до вихованця – як людина, яка діє словом. Проблема майстерності мови вчителя репрезентована В. О. Сухомлинським у його працях: «Слово про слово», «Слово вчителя в моральному вихованні», «Рідне слово», «Слово і емоційна культура людини», «Розповідь учителя як метод навчання», «Слово і мислення», «Мислення, живе слово, творчість – в основі системи навчання» і багато інших.

Таким чином, однією з важливих умов формування творчої особистості молодшого школяра в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського була творча діяльність педагога.

Література

1. Сухомлинський В. О. Людина неповторна // Сухомлинський В. О. Вибрані твори. В 5 т. Т.5. Статті. – К. : Рад. шк., 1977. – С.80-96.
2. Сухомлинський В. О. Пависька середня школа // Сухомлинський В. О. Вибрані твори. В 5 т. Т.4. – К. : Рад. шк., 1977. – С.7-390.
3. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором школи // Сухомлинський В.О. Вибрані твори. В 5 т. Т. 4. – К. : Рад. шк., 1977. – С. 391.
4. Сухомлинський В. О. Слово до спадкоємця // Сухомлинський В.О. Вибрані твори. В 5 т. Т.5. Статті. – К. : Рад. шк., 1977. – С. 401-410.

УДК 378.14

ЛОЇК Г. Б.

Відокремлений підрозділ «Львівська філія Київського національного університету культури і мистецтв» м.Львів

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ТУРИЗМУ

Обираючи інноваційні технології, які забезпечать формування професійної компетентності майбутніх менеджерів туризму, треба пам'ятати, що освітня

технологія – це педагогічно-соціальна інновація, яка є проектом навчального процесу із діалогічно визначеною метою, чіткою алгоритмізацією дій і відповідає основним закономірностям педагогіки, вимогам системного, діяльнісного, праксеологічного, компетентнісного та гуманістичного підходів [1, с.30].

У рамках вищої професійної освіти майбутні фахівці для успішної діяльності в сучасних умовах повинні вже сьогодні навчитися: ефективно використовувати знання у реальному житті; вміти творчо мислити, послідовно і логічно міркувати, подавати та захищати свої ідеї; ставити цілі та здійснювати постановку задачі, визначати пріоритети, планувати конкретні результати та нести персональну відповідальність за них; вміти працювати в команді та мати навички спілкування; володіти інформаційною культурою та комп'ютерною грамотністю.[2].

Це вимагає від навчального закладу впровадження інноваційних освітніх технологій, а саме:

1. Використання проектної технології.

Проектна технологія передбачає використання різноманітних методів, засобів навчання та інтегрування знань, умінь з різних галузей науки. Суть проектної технології полягає в стимулюванні інтересу студентів до певних проблем та процесу їх розв'язання. [3, с.158 – 162].

Рис.1.1. Зв'язок технології навчання з засобами інформаційно-комунікаційних технологій

Робота над проектом для педагога – це прагнення знайти розумний баланс між академічними та прагматичними знаннями, уміннями й навичками, а для студента – практика особистісно орієнтованого навчання в процесі конкретної праці, на основі вільного вибору, з урахуванням його інтересів.

Проектна технологія орієнтується на самостійну діяльність студентів, у процесі якої передбачається розв'язання поставленої задачі. Це вимагає від

студента: застосування різноманітних методів, засобів і форм навчання та синтезу знань з різних галузей науки і техніки, творчих умінь.

2.Застосування програмованого навчання, яке орієнтоване саме на туристичну галузь. Програмоване навчання – це навчання за заздалегідь розробленою програмою, у якій передбачені дії як студентів, так і педагога. Це метод навчання з використанням програми управління, складеної так, що на кожному ступені навчального процесу чітко обумовлюються ті знання, уміння і навички, які мають бути засвоєні, а також чітко контролюється процес засвоєння.

Таким чином, аналіз ролі і значення інноваційних технологій для сучасного етапу розвитку туристичної галузі дає змогу стверджувати, що впровадження проектних технологій та програмованого навчання у практичну діяльність майбутніх менеджерів туризму є стратегічно важливим.

Досвід практичної діяльності у цьому напрямі показує, що інноваційні технології допомагають досягти позитивного результату тоді, коли вони :

- дотримуються основних принципів педагогічної технології: цілісності, відтворюваності, доцільності тощо.
- удосконалюють різноманітні методи, засоби і форми навчання;
- є засобом підготовки, передачі та засвоєння інформації студенту за допомогою ІКТ.

Література

- 1.Янкович О. І. Розвиток освітніх технологій у теорії та практиці вищої педагогічної освіти України(1957-2005): автореф.дис.на здобуття наук.ступеня доктора пед.наук: спец.13.00.01 – «Загальна педагогіка та історія педагогіки/ О. І. Янкович. – Тернопіль, 2009. – 42 с.
- 2.Пайок О.П. Сучасні інформаційні технології в управлінській праці менеджера / О.П.Пайонк, Д.О.Пайонк // Mat.International scientific-practical conference «Actual problems of ICT specialists» training (16-18 may, 2013).-Хмельницький, 2013.-С.89-93
- 3.Сисоєва С. О. Особистісно-орієнтовані педагогічні технології: метод проектів / С. О. Сисоєва // Неперервна професійна освіта: теорія і методика. – 2002. – Вип.1(5). – С.158-162.

УДК 43.9 (075.8)

ЛУЗАН П. Г.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ПРО ДЕФІНІЦІЮ ПОНЯТТЯ «ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ»

Інноваційний розвиток нашого суспільства, зрослі вимоги до підготовки фахівців в Україні вимагають суттєвої модернізації системи вищої освіти і, насамперед, навчального процесу. Одним із ефективних шляхів розв'язання проблеми якісної, різнобічної підготовки фахівців, зокрема для аграрного сектору економіки, є педагогічно доцільне, цілеспрямоване застосування у навчальному процесі вищих навчальних закладів розвивальних педагогічних технологій.

На теренах української педагогічної науки вагомий внесок в дослідження проблеми технологічності навчання внесли такі відомі вчені, як А. Алексюк, М. Артюшина, А. Ашеров, С. Бондар, С. Гончаренко, В. Євдокимов, В. Ільїн, О. Кошук, В. Манько, Л. Морська, А. Нісімчук, О. Падалка, О. Пехота, І. Прокопенко, П. Решетнік, І. Сопівник, Г. Романова, О. Шпак та ін. Але не дивлячись на те, що аспекти технологічності навчання уже десятиліття в полі зору учених, теорія педагогічної технології поки-що розроблена недостатньо.

Мета нашого дослідження – на основі вивчення особливостей технологічного підходу у підготовці фахівців вищою школою конкретизувати сутність педагогічної технології та уточнити визначення цього поняття.

Нині на українському науково-педагогічному полі відсутня єдність думок учених щодо генези і визначення поняття «педагогічна технологія». Деякі дослідники розуміють педагогічну технологію як систему педагогічного процесу, інші вбачають в ній особливим чином організовану педагогічну діяльність, треті переконані, що це наука про розвиток, освіту, навчання і виховання особистості. Окрему групу становлять учені, які пов'язують педагогічну технологію (чи технологію навчання) з використанням комплексу сучасних технічних засобів навчання.

У словниках технологія трактується як сукупність знань, відомостей про послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва чого-небудь або як сукупність способів обробки чи переробки матеріалів, проведення різних виробничих операцій. Отже, технологія – це послідовне виконання заздалегідь спроектованих технологічних операцій з метою гарантованого отримання конкретної продукції.

Зауважимо, що будь-яка науково обгрунтована технологія має певні характерні риси, зокрема:

- розподілення процесу на взаємопов'язані етапи;
- координоване та поетапне виконання дій, спрямованих на досягнення поставленої мети та отримання відповідних результатів;
- однозначність виконання включених у технологію процедур та операцій, що є вирішальною умовою для досягнення результатів;
- повторюваність та відтворюваність процесу отримання продукту.

Відмітимо, що саме зазначені особливості технології і спричинили виникнення ідеї уподібнити навчання до виробничо-технологічного процесу.

Орієнтуючись на вказані положення, спробуємо дати явне (експліцитне) визначення терміну «педагогічна технологія» через найближчий рід і видову ознаку. Так як маємо справу з атрибутивно-реляційним визначенням, то дефінієнсом (визначаючим поняттям) виокремлюємо «організацію педагогічного процесу». У нашому випадку це цілепокладання, діагностика, проектування, планування, корекція, здійснення, контроль та аналіз результатів процесу оволодіння студентами знаннями, уміннями, навичками чи певними професійними якостями.

Наступною істотною ознакою педагогічної технології, яку маємо відобразити у визначенні поняття, виділяємо етапність, циклічність педагогічного процесу. Жорстка послідовність певних етапів засвоєння навчального матеріалу (жорсткість

у тому, що перейти до вивчення наступного етапу можна лише при засвоєнні попереднього) передбачає конкретне визначення засобів взаємодії учасників педагогічного процесу на кожному етапі.

Учені переконують, що орієнтація навчальних цілей, а разом з ними і всього ходу навчання на гарантоване досягнення результатів є провідною рисою педагогічної технології. Крім того, педагогічна технологія має передбачати формулювання цілей через результати навчання, які виражаються в діях студента, постійно перевіряються для корекції як методики, так і власне результатів. Мова про те, що для формулювання навчальних завдань слід використовувати слова, що позначають конкретні дії (перерахувати; описати; назвати тощо). А тому наступною суттєвою ознакою педагогічної технології виділяємо конкретність навчальних цілей.

Природно, педагогічна технологія має бути створена на ідеях відтворюваності: кожен викладач повинен мати можливість її ефективно застосувати. Зважаючи на це, істотною ознакою педагогічної технології є конкретно виписані чіткі процедурні характеристики, застосування яких гарантує досягнення результатів. Отже, на науковій основі спочатку треба розробити проект такої організації навчального процесу, що передбачає чітке виконання певних навчальних дій в умовах оперативного зворотного зв'язку. А якщо розроблено такий проект, то педагогічну технологію можна тиражувати, переносити в інші умови, відтворювати тощо.

Отже, дефініцію досліджуваного поняття уточнюємо у такий спосіб: педагогічна технологія – це цілеспрямована організація педагогічного процесу, яка відображає науково обгрунтований проект логічно структурованої системи педагогічної взаємодії для гарантованого досягнення запланованих результатів навчання, виховання та розвитку особистості.

Перспективи подальшого наукового пошуку пов'язуємо з вивченням структурних компонентів педагогічного процесу підготовки фахівців в аграрному вищому навчальному закладі.

УДК 371.035.3.036.745/749

МАЙБОРОДА І. Е.
Мукачівський державний університет

ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ МИСТЕЦТВО ТА ДИЗАЙН НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ

На сучасному етапі розвитку суспільства освіта виступає важливим фактором відродження нації. виховання у підростаючого покоління національної свідомості, гармонійно розвиненої особистості – майбутнього носія кращих надбань національної та світової культури, здатного до саморозвитку та самовдосконалення.

Одним з напрямів такої діяльності є виховання засобами дизайнерської освіти. Проблема повноцінного використання дизайну у вихованні школярів не є новою.

Зарубіжний досвід останніх десятиліть ХХ ст.. вказує на особливу увагу до самого виду мистецтва, а окремих країнах (Японії, Великобританії) ця проблема поставлена у ранг державної політики [1].

Сьогодні дизайн пронизує фактично всі сфери життя розвинутих країн. Він став неодмінним компонентом масової та елітної культури, його вважають творчістю майбутнього. І не випадково в систему освіти цих країн останнім часом активно вводиться проблема проектної культури.

У процесі розбудови держави нагальною стає проблема розвитку дизайнерської культури та врахування цієї реалії у вітчизняній системі освіти.

Дизайн – це художньо-проектувальна діяльність, у якій поєднуються три види творчості: наукова, художня, технічна. Якщо дизайн поєднується з технічною творчістю, технічною естетикою, то це технологічний дизайн (промисловий, індустріальний). У поєднанні з художньою творчістю дизайн набуває мистецького спрямування, стає мистецьким дизайном (ландшафтний, графічний дизайн, дизайн середовища й дизайн костюма).

Дизайнерська творчість – це і наука, і мистецтво, і технічна творчість, і філософія, і духовна практика, які разом спрямовані на вивчення і утвердження гармонії в цілому і й конкретних гармонійних системах.

У поточний період розвитку українського шкільництва наукове обґрунтування добору і реалізації змісту трудового навчання у початковій і основній школі зумовлене вимогами Державного стандарту початкової загальної освіти, з одного боку, і вимогами Державного стандарту базової освіти, з другого боку. Так, метою освітньої галузі «Технології» в початковій школі є формування і розвиток в учнів технологічної компетентності для реалізації їх творчого потенціалу і соціалізації у суспільстві. Доступними для учнів початкових класів технологіями у стандарті визначено такі, що відповідають таким змістовим лініям і їх тематичному наповненню: «Ручні техніки обробки матеріалів» (аплікація, художній розпис, мозаїка, витинанка, ліплення, пап'є-маше, оригамі); «Технічна творчість» (конструювання з використанням ігрових наборів і конструкторів та їх електронних версій, моделювання предметів навколишнього середовища з різних матеріалів); «Декоративно-ужиткове мистецтво» (традиційні художні ремесла в Україні, виготовлення атрибутів народних свят, виготовлення народної іграшки (ляльки)). Тобто змістове наповнення трудового навчання у початковій школі зводиться до технологій декоративного і прикладного мистецтв [2].

Студенти педагогічних вузів, майбутні вчителі трудового навчання повинні усвідомлювати величезне значення вивчення декоративно-ужиткового мистецтва та основ дизайну на уроках праці, роль яких полягає в розвитку художньої спостережливості, зорової пам'яті, виховання широкої художньо-естетичної культури і художнього смаку, спостереження оточуючої дійсності і творчого її перетворення, творчої ініціативи. Разом з тим, художня творчість є не лише унікальним засобом передачі виразності і краси, але й наділена багатогранним духовним змістом естетичного пізнання, осмислення, творення прекрасного і піднесеного в житті та мистецтві. Цей зміст несе в собі значний потенціал естетико-виховного впливу[3].

Трудове навчання, в основі якого лежать практичні заняття з обробки найпоширеніших матеріалів: металу, деревини, тканин та паперу й картону, за своєю культурологічною насиченістю має величезні потенційні можливості культурного і мистецького розвитку школярів. Світ декоративних образів, яскравих кольорів, простих і доступних творів декоративно-прикладного мистецтва захоплює дітей, викликає насолоду, одухотворяє їх, підносить до стану натхнення, створюючи тим самим психологічний комфорт. Подальше глибоке спілкування зі світом прекрасного активізує емоції, викликає до життя творчу уяву, стимулює фантазію, пробуджує духовне відчуття, формує елементи образного мислення. Нагромаджений емоційний досвід пробуджує в дитині художника з широкою гамою відчуттів, веде до удосконалення інтелекту. Художня праця включає учня в творчу діяльність, яка стимулює формування стійкого інтересу до праці, формує естетичне розуміння навколишнього середовища, надає можливість набуття спеціальних художніх вмінь та навичок, розвиває власні особистісні якості.

Через творчу працю, яка дає максимальну можливість розкрити всі сторони людської особистості, йдуть найактивніші процеси творчої матеріалізації духу, самовиявлення і самоствердження людини. Трудові процеси, які лежать в основі майстерності, викликають до дії уяву, фантазію, без яких не існує емоційної культури людини, формують цінні риси характеру: почуття власної гідності, цілеспрямованість, наполегливість у подоланні труднощів, вміння створювати чудові вироби.

Л.С.Виготський писав, що існує дуже поширена думка, що творчість є справою обраних, і що тільки той, хто обдарований особливим талантом, повинен його розвивати в собі і може вважатися здатним до творчості. Це положення не є правильним... Якщо розуміти творчість у її істинному психологічному розумінні, як творення нового, легко прийти до висновку, що творчість є справою кожного більшою чи меншою мірою, вона ж є оптимальним і постійним супутником дитячого розвитку. Основний закон дитячої творчості полягає в тому, що її діяльність слід бачити не в результаті, не в продукті творчості, але у самому процесі. Важливо не те, що створюють, важливо те, що вони діють, творять, вправляються в творчій уяві і її втіленням. Організація занять декоративно-ужитковим мистецтвом та ознайомлення з основами дизайну на уроках трудового навчання багато в чому вирішує дану проблему, адже вправлятися в декоруванні предметів на доступному рівні, може кожен учень. Оскільки діти почувають себе більш розкуто, легше переживають невдачі, і в кінцевому результаті це позитивно впливає на їх творчий розвиток. Продуманий синтез красивого й корисного в практичній діяльності школярів позитивно впливав на їх мотиваційну сферу, підвищує зацікавленість практичними роботами, збуджує інтерес до народної культури

Таким чином, можливості трудового навчання у прилученні школярів до надбань національної культури є багатими і своєрідними, бо воно є тим рідкісним предметом, який перекидає місток між матеріальною і духовною культурою суспільства. Заняття різноманітними видами декоративно-ужиткового мистецтва є органічною формою, поєднанням пізнавальної і продуктивної мистецької діяльності дітей.

Література

1. Устинов А. Дизайн в Японской школе // [текст] / А.Устинов // Техническая эстетика. – 1988. -№ 6. – С.11.
2. Тищенко В. Формування професійної готовності майбутніх учителів початкової школи до трудового навчання : технічної і художньої праці.// [текст] / В.Тищенко // Трудова підготовка у закладах освіти. – 2011 №2. С.44..
3. Тягун В.М. Дизайн як проектна складова підготовки майбутніх вчителів початкових класів з трудового навчання // [текст] / В. М. Тягун // Науковий вісник ужгородського університету : серія: педагогіка. соціальна робота / [Редкол.: Козубовська І.В. (гол. ред.) та ін.]. – Ужгород: видавництво УЖНУ «Говерла», 2011. – вип. 20. – с. 155–157. – бібліогр.: с. 157 (6 назв).

УДК 371.13.3

МАРКО М.М.

Гуманітарно-педагогічний коледж МДУ,
аспірант ДДПУ ім. Івана Франка

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНО- ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Професійна діяльність майбутнього вчителя початкової школи буде успішною, коли він ще під час навчання у ВНЗ набуде досвіду інноваційної практичної діяльності, зокрема, готовності до використання навчально-ігрових технологій. Професійна підготовка розглядається в сучасних дослідженнях як: «система професійного навчання, спрямована на накопичення навичок, необхідних для виконання певної роботи, групи робіт» [1]; «процес оволодіння знаннями, уміннями і навичками, що дозволяють виконувати роботу в певній галузі діяльності» [2].

Нами розроблена методика, мета якої полягає в послідовній системній підготовці студентів до ефективного застосування навчально-ігрових технологій, поетапному розвитку їхньої ігрової компетентності. Згідно проведеного дослідження, системна підготовка майбутніх учителів початкових класів до використання навчально-ігрових технологій та організації ігрової діяльності молодших школярів повинна містити пропедевтичний, основний і заключний етапи. На кожному з цих етапів виділена певна цільова домінанта, яка визначала специфіку завдань, що пропонувалися студентам задля формування у них високого рівня ігрової компетентності. Розглянемо мету і зміст цих етапів підготовки.

I етап – пропедевтичний (II курс, початок вивчення дисципліни «Методика навчання математики в початкових класах») – зорієнтований, головним чином, на розвиток мотиваційно-цільового, частково когнітивного і операційно-діяльнісного компонентів ігрової компетентності. Мета: розвиток мотивації, позитивного ставлення студентів до навчально-ігрових технологій, засвоєння початкових відомостей про гру, ігрову діяльність, специфіку її перебігу у початковій школі, види дидактичних ігор, навчально-ігрових технологій та ін. Зміст підготовки:

1) введення майбутнього вчителя в педагогічну діяльність; 2) обґрунтування мети початкового вивчення математики, визначення змісту навчання математики молодших школярів; 3) визначення методів і прийомів вивчення кожного питання розділів програми з математики у початковій школі; 4) дослідження процесу засвоєння математичних знань молодшими школярами; 5) виявлення можливостей виховного і розвивального впливу на молодших школярів процесу вивчення математики та розробка методів і засобів реалізації такого впливу; 6) розвиток інтересу до педагогічної діяльності, викладання математики в початкових класах; 7) місце і роль навчально-ігрових технологій, їх класифікація.

II етап – основний (III курс, продовження вивчення дисципліни «Методика навчання математики в початкових класах»), зорієнтований передовсім на збагачення когнітивного компонента як математичної, так й ігрової компетентності. Мета: продовження збагачення когнітивного компонента математичної та ігрової компетентності, розвиток особистісних якостей педагога та вмій організувати ігрову діяльність в початкових класах. Зміст підготовки: 1) з'ясування основних вимог до рівня знань, умінь і навичок з математики учнів початкових класів; 2) довершене оперування основними поняттями початкового курсу математики; 3) озброєння студентів знаннями про розмаїття ігрових технологій навчання математики молодших школярів; 4) формування вмій і навичок відбору ефективних ігрових технологій для розв'язання конкретної педагогічної задачі на уроках математики; 5) аналіз основних напрямів удосконалення системи початкового курсу математики, зокрема й за умов використання навчально-ігрових технологій.

III етап – заключний (IV курс, вивчення спецкурсу «Ігрові технології навчання математики й інформатики в початковій школі»), зорієнтований на розвиток операційно-діяльнісного компонента ігрової компетентності майбутнього вчителя початкових класів. Мета: систематизація теоретичних знань, пов'язаних з соціальною природою дидактичної гри, підходами до її типології, зі специфікою різних видів навчально-ігрових технологій; накопичення і збагачення суб'єктивного досвіду застосування ігрових технологій навчання математики у практичній діяльності майбутнього вчителя початкових класів. Зміст підготовки: 1) розвиток вмій планувати, проектувати й аналізувати процес застосування навчально-ігрових технологій у початкових класах; 2) накопичувати досвіду використання ігрових технологій навчання математики молодших школярів (під час аудиторних занять, педагогічних практик тощо); 3) формування навичок проектувати та організувати дидактичні ігри з математики, узагальнювати й оцінювати результат їх використання; 4) реалізувати в педагогічному процесі сучасні концепції й інновації ігрового навчання; 5) виконувати науково-дослідну роботу з удосконалення навчально-ігрових технологій формування математичних знань молодших школярів; 6) розвивати в учнів інтерес до математики, стимулюючи їхню пізнавальну активність засобами навчально-ігрових технологій; 7) формувати вміння здійснювати диференційований підхід до вибору ігрових технологій навчання математики молодших школярів; 8) опрацьовувати і критично осмислювати в науковій і спеціальній літературі провідні положення та висновки щодо використання навчально-ігрових технологій у початковій школі.

Підготовка студентів до застосування навчально-ігрових технологій передбачає дотримання таких педагогічних умов: 1) трансформація змісту психолого-педагогічних і методичних дисциплін в контексті виявлення та посилення гуманістичного потенціалу дидактичної гри, інтеграції психолого-педагогічної та методичної інформації щодо навчально-ігрових технологій; 2) модернізація ігрових технологій навчання математики молодших школярів залежно від суб'єктивних й об'єктивних чинників (індивідуальні особливості, рівень підготовленості школярів; психологічна атмосфера класі тощо); 3) застосування авторського спецкурсу «Ігрові технології навчання математики й інформатики у початковій школі»; 4) використання суб'єктивного досвіду проектування та організації ігрової діяльності, отриманого студентами під час аудиторних, позааудиторних занять і педагогічної практики.

Підводячи підсумок зазначимо, що показником ефективності підготовки студентів до застосування навчально-ігрових технологій є розвиток їхньої ігрової компетентності як особистісної характеристики майбутнього вчителя.

Література

1. Скворцова С. О. Формування професійної компетентності в майбутнього вчителя математики // Електронний журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку». – 2010. – № 4. – Режим доступу: http://www.intellect-invest.org.ua/ukr/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n4_2010_st_4/ .
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.

УДК 159.9:331.101.3:371.12

МАРЦЕНЮК М.О.
Мукачівський державний університет

МОТИВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

Шлях до ефективної організації процесу підвищення професійної компетентності вчителя лежить через розуміння мотивів його діяльності. Тільки розуміючи, що рухає людину, що стимулює її, які мотиви лежать в основі його дій, можна націлитися на розробку ефективної системи впливу на процес зростання професійної компетентності. В умовах швидкого зростання інноваційних процесів, проникнення нововведень у практику шкіл все гострішою стає необхідність у компетентних вчителів, здатних на впровадження інноваційних процесів, на самостійну творчість.

Але вирішення питання підвищення професійної компетентності так і залишиться нерозкритим, якщо не приділяти уваги мотиваційній стороні цього процесу [3].

Багаточисельні спостереження і дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених (В. Гладкова, І. Підласий, Г. Сазоненко, С. Сагайдак, А. Божович, Н. Кузьміна, Я. Єгошин, Е. Ільїн, П. Якобсон та інш.), довели, що мотивація є рушійною силою людської діяльності для досягнення конкретної мети, а в освітній сфері – для забезпечення її якості. Саме мотивація має сильний вплив на поведінку та діяльність будь-якого індивідуума, у тому числі, й педагогічну діяльність.

Останнім часом в умовах зміни завдань сучасної освіти виникає необхідність по-новому розглянути специфіку мотиваційної сфери педагогічної діяльності. Зазначені зміни обумовлюють певні суперечності, які в свою чергу стають рушійними силами, а іноді – гальмами у стимулюванні вчителів до підвищення професійної компетентності. У ході процесу виниклі суперечності можна розподілити на кілька груп, а саме:

- перша група – протиріччя між рівнем соціального забезпечення вчителя та професійними аспектами його діяльності;

- друга група – протиріччя суб'єкта діяльності, які пов'язані з невідповідністю між соціально-освітньою ситуацією, яка швидко змінюється, і стилем діяльності педагога, який уже склався упродовж років;

- третя група – протиріччя між творчою спрямованістю педагога й існуючими педагогічними канонами, нормативами, притаманними педагогічному колективу, органам управління, батькам [1].

Як відомо, найістотнішою ознакою педагогічної діяльності є її спрямованість на іншу людину. Тому в проекції на педагогічну діяльність головним критерієм реалізації мотивації як структурного елемента буде репрезентування в ній інтересів іншої людини. Адже учні, як і вчитель, також мають індивідуальні системи актуальних потреб і відповідних мотивів.

Виходячи з цих теоретичних припущень і спираючись на результати спостережень, назвемо рівні реалізації цього структурного елемента педагогічної діяльності.

Перший рівень: мотиваційна сфера вчителя охоплює діапазон життєво важливих для нього потреб, задоволення яких зумовлює характер його діяльності. І учні, і предмет, що викладається, і стосунки з колегами стають засобом забезпечення цих потреб. Від них очікується принаймні таке:

- не заважати вчителю вчасно задовольняти принаймні мінімум життєво значущих органічних потреб;

- не створювати непередбачених ситуацій, надмірних утруднень, коли вчитель не знає, як себе поводити, розгублюється, боїться помилитися;

- приймати вчителя як значущу людину (колегу, вихователя), взаємодіяти з ним на визначеній ним психологічній дистанції, давати докази свого позитивного ставлення, поваги та прихильності до нього;

- виявляти увагу, безумовно визнавати його компетентність у певній галузі, демонструвати докази того, що його (вчителя) успіхи помічено й визнано;

- не заважати в пошуку нового, підвищенні рівня кваліфікації, давати змогу розвивати пізнавальні інтереси поза межами шкільної програми;

– відповідати естетичним смакам, критеріям, що висуваються вчителем, не створювати дисгармонії щодо його очікувань і вимог до зовнішнього вигляду і поведінки учнів, стосунків з оточенням;

– не закривати перед ним життєвої перспективи, можливості подальшого розвитку, допомагати знайти своє «місце у світі».

Другий рівень – формально-рольової відповідності – з одного боку, обмежує сферу реалізації потреб, локалізує її у царині внутрішньошкільних функціональних стосунків. З іншого боку, поведінка вчителя починає великою мірою залежати від того, які спонуки він вважає прийнятними, припустимими (такими, що відповідають або не суперечать професії педагога). Інколи самі вчителі, що досягли цього рівня («перестрибнувши» перший), штучно викидають зі свого життя, блокують, ігнорують коло актуальних потреб, відмовляються від повноти життєвої самореалізації. Крім того, деякі потреби можуть набувати специфічних форм задоволення. Наприклад, потреба в безпеці може набути форми «збереження стабільності» (скорочення ситуацій невизначеності через збіднення шкільного життя), потреба у визнанні – реалізуватися шляхом відмови визнати власні помилки тощо.

Третій рівень детерміновано передусім зміщенням уваги вчителя на потреби учнів. Адже у процесі взаємодії з учителем діти також очікують задоволення своїх базових потреб. Вони очікують, щоб учителі:

– визнавали їхні органічні (фізіологічні) потреби як безумовно значущі, такі, що потребують уваги, надавали реальні можливості для їх задоволення;

– давали учневі відчуття безпеки, захищеності, знижували відчуття страху, якщо воно виникло в ситуаціях складного шкільного життя. Дуже часто учень хоче почути від учителя: «Не бійся, я тобі допоможу». І як рідко він чує ці слова вчасно, адже вчителеві бракує часу на кожного учня або він не здогадується, яким сумом або жахом інколи переповнюється серце дитини від зовні простих, на погляд дорослого, подій;

– приймали кожного учня на особистісному рівні, виявляли своє позитивне ставлення, симпатію до нього;

– поважали його думку, визнавали коло явищ, в яких учень відчуває себе компетентним, допомагали йому поширювати цю компетентність і на сфери навчання та життєдіяльності в цілому;

– «не ревнували» учня до інших учителів або галузей знань, у яких він домігся кращих результатів, допомагали йому задовольняти і ті пізнавальні інтереси, що виходять за межі шкільного життя, разом з ним шукали відповіді на глобальні «філософські» проблеми, що споконвіку хвилюють молодь;

– поважали естетичні смаки учня, навіть якщо вони не збігаються зі смаками самих учителів, з їхніми уявленнями про сучасну моду, еталони краси і поведінки, дозвілля;

– давали учневі змогу побачити життєву перспективу, зміцнювали віру у власні можливості, захоплювали ентузіазмом, сподіванням на краще майбутнє, на позитивні зміни в житті [4].

Характерно, що за умови оптимальної збалансованості всіх трьох рівнів окремі вчителі часто робили себе засобом забезпечення можливостей для

задоволення життєво значущих потреб учнів, свідомо йшли на обмеження власної позиції: приділяли більше часу й уваги учням, співпереживали і співчували їм, відмовлялися від привабливих для себе занять, ідучи назустріч інтересам дітей, могли піти на конфронтацію з колегами тощо. Проте подібні відступи від «правил поведінки» егоцентричного і формально-рольового рівнів не призводили до внутрішнього дискомфорту, особистісних конфліктів.

Література

1. Аникеева Н. П. Психологический климат в коллективе. – М., 1989. – 225с.
2. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П.Ильин – СПб.: Питер, 2011. – 512 с.
3. Психологія мотивації: навчальний посібник. /С.С. Занюк – К.: Либідь, 2002. – 304 с.
4. Психология и педагогика: Учебное пособие /Под редакцией А.А. Бодалева, В.И. Жукова, Л.Г. Лаптева, В.А. Слостенина. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2002. – 585 с.

УДК 378: 371.13.036

МИКУЛІНА А. К.

Мукачівський державний університет

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Одним з важливих завдань сучасної освіти є підготовка свідомої особистості з високим рівнем культури і духовності, спроможної самостійно приймати нестандартні рішення, творчо мислити, гнучко реагувати на зміни обставин і самій їх творити. Актуальність проблеми зумовлена необхідністю виховувати покоління, здатне бачити проблеми, аналізувати їх та знаходити нестандартні ефективні рішення. І тільки педагог з високим рівнем креативності здатен розвивати цю якість у своїх учнів та вихованців.

У науковій літературі термін «креативність» вперше з'явився завдяки працям американського психолога Дж. Гілфорда в 60-х роках ХХ ст. для позначення здатності індивіда до творчості [1, с.23].

Останніми роками дослідженнями розвитку креативності майбутніх педагогів займалися І. Гриненко, О. Дунаєва, Т. Заячук, Н. Кичук, О. Куцевол, Н. Мартинович, В. Фрицюк, І. Шахіна, І. Яковенко та інші [1, с.24].

О. Дунаєва бачить креативність як «здатність особистості сприйняти проблему та створити новий, оригінальний продукт соціальної важливості» [2, с.56]. На її думку процес формування педагогічної креативності майбутніх педагогів відбуватиметься більш продуктивно завдяки впровадженню інтерактивної технології, змістову основу якої складають такі педагогічні умови:

- усвідомлення студентами на рівні переконань соціально-професійної вагомості педагогічної креативності через організацію педагогічного спілкування в підсистемі «викладач-студент-учень», підґрунтям якого виступають інноваційні процеси в освітній галузі;

- створення педагогічно-креативного середовища у вищій школі;
- сприяння розвитку позитивної професійної Я-концепції майбутніх педагогів [1, с.25].

Так, І. Яковенко, дотримується поглядів, згідно з якими процес розвитку творчого потенціалу майбутніх педагогів має потребу в педагогічному супроводі. Умовами, що забезпечують продуктивність цього процесу, є:

- формування творчого освітнього простору студента;
- використання рефлексивно-креативного підходу в керуванні розвитком творчого потенціалу майбутнього педагога;
- формування готовності студента до творчої самореалізації [2, с.54].

Розвивати креативність майбутніх педагогів потрібно в процесі фахової підготовки. На ефективність формування креативної особистості впливає: створення атмосфери творчості і співробітництва, підтримка і спонукання до висування і реалізації ініціатив, застосування особистісно-орієнтованого підходу до творчої роботи, диференціація методів і засобів навчання в залежності від етапу засвоєння знань.

Формування креативної особистості слід розглядати в єдності трьох сторін: навчання, розвитку і виховання. Розпочинається творча діяльність перш за все – з творчого ставлення до знань.

В удосконаленні професійної підготовки майбутніх педагогів важливе місце належить спеціальним навчальним дисциплінам, в процесі яких вирішуються завдання формування творчої, активної особистості майбутнього педагога, при цьому враховуються індивідуальні можливості студентів, рівень сформованості їх навчальної діяльності. Підготовка до занять ведеться у творчій співдружності зі студентами: це – підбір матеріалів сучасних педагогічних досліджень, цікавих статей, індивідуальних завдань при опрацюванні питань до теми, при цьому враховуються інтереси і творчі здібності студентів. Творча, пошукова робота збуджує бажання у студентів робити свої відкриття, шукати цікавий матеріал, досліджувати з метою використання даного знайденого матеріалу у своїй практичній діяльності.

Для формування у студентів креативності і розвитку їх творчої активності, однією з важливих і ефективних форм роботи є підготовка до семінарських і практичних занять та активної участі в обговоренні проблемних питань. Одним з основних завдань є використання творчих завдань та інтерактивних вправ, які виступають активною формою і засобом набуття творчих умінь і навичок в умовах активної роботи мислення, напруги пам'яті, актуалізації всіх накопичених знань, сприяють формуванню інтелектуальних умінь. Відмова від стереотипів, компонент цікавості, привертає увагу студентів, збуджує їхні емоції і це позитивно відображається на їхній творчій активності.

Проаналізувавши погляди окремих сучасних дослідників на проблему розвитку креативності майбутніх педагогів, можна виявити основні шляхи її розвитку:

- формування чітких уявлень про сутність креативності;
- формування стійкої творчої мотивації;

- створення установки на саморозвиток та самовдосконалення креативних якостей особистості;
- створення на заняттях креативного клімату;
- активізація науково-дослідницької діяльності;
- використання різноманітних інноваційних педагогічних технологій, які сприяють розвитку креативності [2, с. 57].

Треба відзначити, що на сьогодні питання щодо формування креативності майбутніх педагогів у процесі фахової підготовки є майже не розробленою, тому потребує подальшого педагогічного дослідження.

Література

1. Дубасенюк О. А. Креативний підхід до професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів / О. А. Дубасенюк // Креативна педагогіка. – 2011. – № 4. – С. 23-28.
2. Сидоренко Т. Творчість у діяльності вчителя / Т. Сидоренко // Рідна школа. - 2001. - № 5.- С.55-57.

УДК 373.31.035:316.647.5-057.874

МІШКО М.
ЛАЛАК Н.В.

Мукачівський державний університет

В. О. СУХОМЛИНСЬКИЙ ПРО ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Проблема толерантності нині залишається однією з найскладніших, а подекуди й суперечливих в педагогіці. Тому на сучасному етапі розвитку суспільства в процесі формування толерантної свідомості молодших школярів дуже важливими є ідеї В. Сухомлинського. Безцінною є творча спадщина педагога, вона й досі залишається невичерпним резервом навчально-виховного процесу в початковій школі, що допомагає якнайкраще зрозуміти бажання й душі дітей, спрямувати сили на виховання у них позитивних рис характеру .

Вищезазначену проблему досить активно досліджують як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Серед них: С. Братченко, Р. Валітова, В. Васильєв, О. Грива, Ю. Тищенко та інші. Аналіз філософських та педагогічних джерел засвідчує, що толерантність – це не завжди терпимість, а активна позиція, що формується на основі визнання універсальних прав та основних свобод людини. У сучасних умовах толерантність є готовністю та певною мірою здатністю реагувати на зовнішній світ через емпатію, довіру, співпереживання, комунікативні уміння. Така готовність пов'язана з індивідуальною ментальністю, системою ціннісного ставлення до інших людей, досвіду в цілому. Вагомий вклад у педагогіку толерантності вніс В. Сухомлинський. У його працях особливе місце приділено вихованню дітей у дусі дружби народів. Саме Василь Олександрович виділив два взаємопов'язаних напрямки: встановлення духовного спілкування вихованців з

дітьми інших національностей та прояв емоційно-ціннісного ставлення до людей іншої національності в конкретній діяльності.

Особливого значення у розвитку толерантної особистості дитини В. Сухомлинський надавав учителю, який має бути завжди активною, творчою особистістю. Роль педагога у цьому процесі дійсно важлива, адже складно уявити, що нетолерантний учитель зможе виховати толерантне ставлення у школярів до інших людей, етносів, культур. Педагог активно запроваджував виховання почуття дружби до народів у Павлівській школі, де вихователі та вчителі використовували різні цікаві види роботи з дітьми: розповіді, бесіди, ігри, що чергувалися з читанням книг про дружні стосунки між етносами, про випробування, які спіткали їх долю, про спільну діяльність тощо.

Надзвичайно актуальним залишається ця проблема для Закарпаття. Питання полікультурного виховання, яке хоч і ґрунтується на пізнанні культур різних народів, що живуть на одній території, але воно не заперечує національного, а розглядається як органічні складові єдиного процесу, що забезпечує більш глибоке засвоєння і розуміння як національних, так і загальнолюдських моральних цінностей. Таке виховання допомагає дітям молодшого шкільного віку поважати як цінності українського народу, так і толерантно ставитися до ціннісних орієнтацій представників інших етнічних груп, до прикладу: угорців, румунів, словаків, поляків, євреїв. У Державній національній програмі «Освіта (Україна XXI століття)» особлива увага приділяється вихованню шанобливого ставлення до культури, звичаїв, традицій усіх народів, що заселяють Україну; у Національній доктрині розвитку освіти в Україні у XXI столітті зроблено акцент на формування особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу, сучасної європейської цивілізації, підготовлена до життя і праці в динамічному світі. За даними департаменту освіти і науки Закарпатської ОДА із 668 шкіл регіону у 118 навчаються мовами нацменшин. У 68 закладах навчальний процес здійснюється суто угорською, 30 – двомовних шкіл, де викладають українською й угорською або російською й угорською, також є 12 румунських загальноосвітніх навчальних закладів. Толерантна свідомість молодших школярів формується у навчально-виховному процесі завдяки орієнтації їх на культурний вибір, надання можливості сповідати свою релігію, національну, народну культуру, визнання права на рівнозначне існування і розвиток всіх соціальних верств населення в сучасному світі.

Аналіз педагогічної спадщини підвів нас до висновку, що в основі міжнаціональних стосунків, на думку В. Сухомлинського, мають лежати такі заповіді:

- 1) бережи недоторканість, уразливість іншої людини;
- 2) знай, що твоє нерозумне, холодне слово може образити, вразити, засмутити, потрясти;
- 3) не можна змішувати людські слабкості й зло. Проти зла треба боротися. Зло нетерпиме;
- 4) велике зло – принижує достоїнство іншої людини;
- 5) дорогим для тебе має стати не «моє», а наше, тобто цінності, що належать суспільству, створені суспільством для щастя й радості всіх, кожної особистості.

Отже, цими заповідями педагог-гуманіст закликає особистість до толерантності, поваги, розуміння у стосунках з людьми іншої національності.

Література

1. Голік Л. О. Полікультурна освіта в Україні / Л. О. Голік, Т. В. Клищенко, М. Ю. Красовицький, Г. І. Левченко // Завуч. – 2009. – № 29/35. – С.3-4.
2. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори: У 5 т. – К.: Радянська школа, 1976. – Т. 3. – 335 с.
3. Боришевський М. Й. Гуманізм педагогічної системи В.О.Сухомлинського // Початкова школа. – 2005. – № 10-11. – С. 4-8.
4. Бех І. Почуття цінності іншої людини як моральний пріоритет особистості: / І. Бех// Початкова школа. – 2001. – № 12.

УДК 371.134.03:001.895

МІШКУЛИНЕЦЬ О.О.

Гуманітарно-педагогічний коледж МДУ

ІННОВАЦІЙНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Сучасному суспільству потрібні творчо мислячі фахівці, а це передбачає творче освоєння студентами сучасного змісту освіти. Відбувається постійний пошук нових підходів, які б забезпечували ефективність навчання, що є неможливим без інноваційної діяльності вчителів та викладачів ВНЗ. На жаль, є чимало матеріально-технічних, фінансових, соціальних труднощів, що стримують інноваційні стремління наших педагогів, заважають їм оволодіти сучасною духовною та педагогічною культурою, необхідною для творчості. Існує явна суперечність між прагненнями і реальними можливостями педагогічного співтовариства в освоєнні та оцінюванні нового. Саме тому інноваційна готовність вчителя, тобто бажання та уміння використовувати нові педагогічні технології й конструювати власні, має розглядатись і формуватись як найважливіша складова його професійної компетентності [5, с. 25].

О. І. Огієнко відзначає, що головними чинниками інноваційної підготовки вчителя є розвиток його індивідуального стилю діяльності, відкритість до нового, усвідомлене ставлення до впроваджуваної інновації, оскільки освоєння нового завжди відбувається на індивідуально-особистісному рівні [3, с.155].

Успішність інноваційної готовності передбачає, що майбутній педагог усвідомлює практичну значущість різних інновацій у системі освіти не тільки на професійному, а й на особистісному рівні. Однак включення педагога в інноваційний процес часто відбувається спонтанно, без урахування його професійної та особистісної готовності до інноваційної діяльності. Стає зрозумілим, що у структурі професійно спрямованої особистості майбутнього педагога інноваційна готовність є показником його здатності нетрадиційно вирішувати актуальні проблеми для особистісно зорієнтованої освіти.

Разом з тим, інноваційна готовність є внутрішньою силою, що формує

інноваційну позицію майбутнього педагога. За структурою це складне утворення, яке охоплює різноманітні якості, властивості, знання, навички особистості. Як один з важливих компонентів професійної готовності вона є передумовою ефективної діяльності педагога, максимальної реалізації його можливостей, розкриття творчого потенціалу [4, с.18].

Останнього часу інноваційна педагогічна діяльність розглядається науковцями в різних аспектах, а саме: як розроблення, освоєння й використання нововведень (Л. Даниленко, Т. Демиденко, І. Дичківська); як відмова від штампів, вихід за межі нормативної діяльності (В. Сластьонін, Л. Подимова); як вищий ступінь педагогічної творчості, введення нового в педагогічну практику (Н. Клокар, О. Козлова); як експериментальна пошукова діяльність з метою розроблення, впровадження педагогічних інновацій (В. Маліхіна) [2, с.53].

Дичківська І. М. наголошує на тому, що необхідним компонентом у структурі інноваційної готовності майбутнього вчителя є здатність до рефлексії – пізнання та аналізу явищ власної свідомості й діяльності. У зв'язку з цим виділяють процеси рефлексій, які мають опанувати майбутні вчителі: самопізнання і розуміння іншого, самооцінювання та оцінювання іншого, самоінтерпретацію та інтерпретацію іншого. Активна і багатобічна рефлексія є підґрунтям застосування механізмів творчого вирішення будь-яких завдань. Крім того, вона також забезпечує можливість учителя:

- вільно здійснювати цілепокладання;
- конкретно бачити шлях реалізації педагогічної ідеї, а отже, чіткіше уявляти наслідки своїх дій;
- розпізнавати значущість інновацій для дітей і для себе, удосконалювати вміння самостійно будувати алгоритми для досягнення мети;
- формувати впевненість, гнучкість, адекватність дій під час аналізу й оцінювання результатів досягнення мети.

Розвиток названих та інших складових інноваційної готовності майбутнього вчителя неможливий без його навчання з використанням інноваційних технологій. Як наслідок, у вищій педагогічній освіті ці технології є метою навчання, бо студенти мають опанувати їх на рівні знань і вмінь та як засіб навчання, адже сформувати компетентного вчителя старими методами неможливо [1].

На основі вище означеного, інноваційна педагогічна діяльність майбутнього учителя буде продуктивною тільки тоді, коли він повністю відмовиться від відомих штампів, стереотипів у навчанні, вихованні й розвитку особистості, діючих нормативів, створить нові цілі та принципи своєї діяльності. Інноваційний потенціал загальноосвітнього навчального закладу залежить від кількості педагогів, які з яскраво вираженим новаторським духом вміють розв'язувати нестандартні завдання, часто самі створюють і розробляють педагогічні освітні інновації.

Література

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. пос. / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Козак Л. В. Структура та ознаки інноваційної професійної діяльності викладача вищого навчального закладу / Л. В. Козак // Педагогічний процес: теорія та практика. – 2012. – № 2. – С. 50–60.

3. Огієнко О. І. Формування готовності до інноваційної діяльності як важлива складова професійної підготовки майбутнього вчителя / О.І. Огієнко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2013. – № 7. – С. 154–162.
4. Пензай Л. Готовність до інноваційної діяльності / Л. Пензай // Відкритий урок. – 2014. – № 2. – С. 18.
5. Пометун О. Технології – це відповідь. А про що ми запитуємо? / О. Пометун // Рідна школа. – 2011. – № 8–9. – С. 23–27.

УДК 378

МІЩУР Т.Л.
Мукачівський державний університет

МОНІТОРИНГ ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Освіта вважається ключовим фактором стабільного розвитку держави. Якість вищої освіти грає ключову роль у створенні єдиного європейського освітнього простору і однією із центральних проблем в освітній політиці України. Якість освіти визначається не тільки обсягом знань, але й параметрами особистісного, світоглядного, громадянського розвитку. Саме ці чинники актуалізують проблему управління якістю освіти у вищому навчальному закладі.

Моніторинг є складовою управління якістю освіти. У сучасній українській педагогічній науці недостатньо розроблені підходи до виявлення критеріїв якості вищої освіти, механізмів моніторингу та процесів його використання, відсутні компактні аналітико-діагностичні технології здійснення зворотного зв'язку. Постійно діючий моніторинг, нажаль, не став постійною складовою системи професійної підготовки майбутніх фахівців. Сьогодні не існує спільної думки з такого фундаментального питання як визначення поняття «моніторинг» (Т.А.Стефановська [1, с.18], В.І. Андреев [2, с.37], С.Є.Шишов і В.О.Кальней [33, с.135], Є.М. Хриков [4]). Одне з найбільш загальних визначень освітнього моніторингу запропонував О.М. Майоров: «Моніторинг в освіті – це система збору, обробки, зберігання і поширення інформації про освітню систему або окремі її елементи, яка орієнтована на інформаційне забезпечення управління, дозволяє робити висновки про стан об'єкта у будь-який момент часу і дає прогноз його розвитку» [5, с.85]. Таким чином, за своєю внутрішньою будовою моніторинг поєднує три важливі управлінські компоненти: аналіз, оцінку й прогнозування процесів в освіті. Він ґрунтується на цих компонентах, але не заміняє жоден з них, оскільки не може бути ні контролем, ні експертизою, ні системою інформаційного забезпечення. Без функціонування в навчальному закладі всіх цих напрямків діяльності організація моніторингу неможлива. Створення інформаційних умов для формування цілісного уявлення про стан освітнього процесу, про якісні й кількісні зміни в ньому є основною *метою* моніторингу якості освіти у вищому навчальному

закладі. Ця мета природно виникає на певному етапі еволюції освітньої системи. Її здійснення неможливе без становлення необхідних умов, наявності інтелектуальних, фінансових і матеріально-технічних можливостей самої системи освіти і її структурних компонентів. Основними завданнями моніторингу якості освіти у вищому навчальному закладі є розробка і систематизація інформації, що сприяє аналізу й прогнозуванню стану й розвитку освітнього процесу, виробленню управлінських рішень. Необхідно зазначити, що одним із завдань моніторингу є попередження про те чи інше неблагополуччя, небезпеку для ефективного функціонування об'єкта. Причому не просто констатація факту появи змін, що представляють небезпеку, а саме попередження про неї перш ніж ситуація може стати незворотною. Тим самим створюється можливість запобігти або мінімізувати можливий деструктивний розвиток подій. Завдяки виконанню мети й завдань, моніторинг якості освіти є універсальним за своїми дослідницькими і практичними можливостями механізмом впливу й корекції діяльності суб'єктів управління системою.

Величезне значення має усвідомлення суб'єктами системи освіти доцільності розробки реалістичної моделі моніторингу. Для управління освітнім процесом необхідно мати систему отримання інформації про його результативність, щоб бачити відхилення або динаміку в цьому процесі. Моніторинг не обмежується виявленням відхилень від певних норм (стандартів). Освітній моніторинг припускає оцінювання самих норм. А це означає те, що моніторинг може розглядатися як механізм корекції освітніх і управлінських цілей і шляхів їх досягнення. На підґрунті особливостей освітнього моніторингу, його місця в управлінській діяльності Є.М.Хриков визначив основні його напрямки: «1) моніторинг контексту освітнього процесу; 2) моніторинг ресурсів освітнього процесу; 3) моніторинг ходу освітнього процесу; 4) моніторинг результатів освітнього процесу»[4].

Отже, під моніторингом якості освіти у вищому навчальному закладі ми маємо розуміти інформаційну систему, яка постійно оновлюється і поповнюється на основі безперервного стеження за станом і динамікою розвитку основних складових якості освіти за сукупністю визначених критеріїв з метою вироблення управлінських рішень по коригуванню небажаних диспропорцій на основі аналізу зібраної інформації і прогнозування подальшого розвитку досліджуваних процесів.

Література

1. Стефановская Т.А. Педагогика: наука и искусство/ Т.А.Стефановская. - М.: Совершенство, 1998. – С. 18 (356с.).И.Андреев //Известия Российской Академии Наук. - № 1. – 2001. – С. 37.
2. Андреев В.И. Проблемы педагогического мониторинга качества образования/ В.И.Андреев //Известия Российской Академии Наук. - № 1. – 2001. – С. 37.
3. Шишов С.Е. Школа: мониторинг качества образования /С.Е. Шишов, В.А. Кальней. - М.: Педагогическое общество России, 2000. – 320 с.
4. Хриков Є.М. Теоретико-методологічні засади моніторингу професійної підготовки [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.profosvita.org.ua/ru/career/articles/2.html>
5. Майоров А.Н. Мониторинг в образовании. Книга 1/А.Н.Майоров. – Спб.: Издательство «Образование-Культура», 1998. – 344 с.

**РОЛЬ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО
ЗАКЛАДУ У ФОРМУВАННІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТА**

«Хто володіє інформацією, той володіє світом».

Інформатизація в суспільстві наразі дуже активна в усьому світі, що потребує значного підвищення інформаційної культури кожної людини. Інформаційна культура особистості стає дедалі актуальнішою і для тих, хто навчається, і для тих, хто вчить, — учителів, викладачів і бібліотекарів. Провідна роль у формуванні у користувачів знань, умінь та навичок використання сучасних інформаційних ресурсів належить, перш за все, бібліотекарям, які є фахівцями з питань задоволення інформаційних потреб, організації та управління ресурсами знань, досвіду та інформаційно-бібліотечної підтримки навчально - виховного процесу [1].

Протягом тисячоліть історії роботи бібліотек функцію задоволення інформаційних потреб користувачів виконував фонд друкованих видань бібліотеки. Якщо ще кілька років тому не кожен студент мав комп'ютер, то тепер у багатьох сьогоднішніх першокурсників є комп'ютери, підключені до Інтернет, ноутбуки, планшети і т.д. Читач з кожним роком стає вибагливішим, хоче швидко отримати всю необхідну інформацію у комфортних умовах: мати доступ до інформації з будь-якого комп'ютера, можливість працювати дома з електронним каталогом, мати вільний доступ до книг, повнотекстових документів, до світових баз даних.

Сьогодні статус бібліотеки визначається не лише кількістю фонду друкованих видань, обсягом передплати а й тим, яким електронним ресурсом вона володіє, наскільки готова надати доступ до світових інформаційних ресурсів [2]. При цьому першочергове завдання бібліотеки - навчити студента користуватися ними, адже ефективність роботи бібліотеки багато в чому залежить від інформаційної культури студентів.

Процес формування інформаційної культури студента комплексний і здійснюється в бібліотеці у чотирьох взаємозв'язаних напрямках:

перший - інформатизація бібліотек - підключення до мережі Інтернет, що дає можливість користувачу поєднувати роботу з друкованими виданнями і електронними ресурсами, надає доступ до світових електронних бібліотек. Поступово бібліотеки із книгосховища трансформуються у сучасні інформаційні центри з віртуальним читальним залом, електронним каталогом, віртуальними виставками та іншими онлайн-послугами;

другий - вивчення запиту читачів, удосконалення, комплектування та розкриття бібліотечних фондів. Враховуючи те, що бібліотеки не можуть забезпечити користувача в повному обсязі навчальною літературою, створюються вузівські репозитарії праць викладачів. Зачасту ці праці використовуються у локальній мережі університету.

третій - створення комфортних умов для задоволення інформаційних потреб користувачів. В запровадженні новітніх методів обслуговування бібліотечними працівниками зроблений акцент на створенні віртуальних сервісів і служб. Адже саме дистанційне обслуговування забезпечує максимум комфортності користувачам. Так, впровадження послуг «Віртуальна довідка», «Дистанційне замовлення електронних документів», «Віртуальна виставка», «Електронний каталог», створення на електронній сторінці бібліотеки «Консультаційного центру», «Дистанційного відділу комплектування» сприяє підвищенню рівня обслуговування. Читач, не виходячи з дому, може «спілкуватися» з працівником бібліотеки: отримати відповіді на запитання чи отримати повнотекстовий електронний документ. Актуальність онлайн-обслуговування очевидна – це оперативність, якість, доступність. Ці новітні послуги не відкидають значимості традиційного обслуговування – живого спілкування з користувачем, лише якісно його доповнюють;

четвертий - робота по підвищенню рівня бібліотечно-бібліографічних та інформаційно-комп'ютерних знань користувачів. Сучасна реальність не лише потребує розширення спектру бібліотечно-інформаційних послуг, форм і методів роботи а й вимагає навчити читача розібратися в потоці інформації, швидко і якісно нею скористатися, формувати інформаційну культуру.

Бібліотека університету - підрозділ, пріоритетним завданням якого є формування інформаційної культури користувача. З урахуванням того, що кількість годин, відведених на самостійне оволодіння професійними знаннями постійно збільшується, роль бібліотеки в цих умовах неухильно зростає [3]. Саме з цією метою наукова бібліотека Мукачівського державного університету у вересні проводить бібліотечно-бібліографічні уроки, на яких знайомить першокурсників з структурою бібліотеки, напрямками діяльності, інноваційними методами обслуговування та можливостями користування фондом бібліотеки як в її стінах, так і в онлайн-режимі, що значно покращує якість обслуговування, задовольняє потреби студентів та заощаджує їх час, створює необхідні умови для самостійного опрацювання. Для студентів старших курсів у бібліотеці проводяться заняття «Пишемо дипломну роботу», «Довідково-бібліографічний апарат бібліотеки - Ваш новітній в написанні магістерської роботи», «Пишемо курсові разом». Для науково-педагогічних працівників - «Профіль вченого в Google Академія», «Scopus - на допомогу науковцю».

Отже, інформаційна культура це правильне формування запитів, уміння оперувати різними джерелами інформації, здійснення правильного вибору, здатність створювати власну інформацію та використання її в навчальному процесі.

Література

1. Біла Л. Нові можливості бібліотек ВНЗ III-IV р. а. педагогічного та інженерно-педагогічного профілів у сучасному інформаційному просторі// Бібліотечний форум: історія, теорія і практика.- №1 (1) 2015.-С. 11-14.
2. Проценко Т. Формування інформаційної культури користувачів / Т. Проценко // Вісник Книжкової палати. – 2014. – № 3. – С. 34-38.

3. Безруб І. Бібліотека вищого навчального закладу у формуванні інформаційної культури студента/ /Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського.-2012.-Вип.33.-С.94-105.

УДК 371.136:371.26 – 057.874

МОЛНАР Т. І.
Мукачівський державний університет

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Сучасні тенденції реформування системи освіти України спрямовують школу на забезпечення всебічного розвитку особистості учня на засадах особистісно зорієнтованої моделі педагогічної взаємодії, переходу на новий зміст і структуру початкової освіти та впровадження змін в систему контролю й оцінювання результатів процесу навчання.

Оцінювання – важливий структурний компонент професійної діяльності вчителя. В аспекті досліджуваної проблеми чимало напрацювань у галузі педагогіки й методики початкової освіти. Зокрема, схарактеризовано якості результатів пізнавальної діяльності учнів (І.Лернер, О.Савченко); визначено принципи оцінювання та вимоги до його здійснення (Ю.Бабанський, Л.Кандибович); розроблено систему контролю та оцінювання навчальних досягнень молодших школярів (Т.Байбара, Н.Бібік, М.Вашуленко).

На сьогодні відбулися глибинні зміни в характері оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності школярів. Новій системі оцінювання притаманна позитивна спрямованість, що ґрунтується на врахуванні рівня досягнень учня, а не ступеня його невдач. За таких умов оцінювання стає не тільки засобом діагностики рівня реалізації поставлених цілей, але й вагомим чинником навчання, розвитку та виховання школярів, основою для коригування процесу і результатів пізнавальної діяльності, прогнозування подальших цілей та перспектив у навчанні [1].

Ефективність впровадження нової системи оцінювання залежить від готовності вчителя до її реалізації. Тому особливої актуальності набуває проблема узгодження вузівської підготовки майбутнього педагога з реальними вимогами школи, суспільства, держави.

Значущість підготовки майбутнього вчителя початкової школи до оцінювання навчальних досягнень молодших школярів підсилюється й віковою специфікою учнів, оскільки саме початкова школа є першим етапом фундаментального систематичного оцінного впливу вчителя на дитину, з одного боку, і періодом найефективнішого розвитку її інтересів, потреб, становлення особистісних рис і якостей, з іншого боку. Тому першочерговим завданням педагога стає необхідність виявити й підтримати успіх кожної дитини, попередити помилки й труднощі в навчально-пізнавальній діяльності, ефективно і вчасно реалізувати систему коригувальних заходів.

Готовність майбутнього вчителя до оцінювання навчальних досягнень молодших школярів є цілісною інтегративною стійкою професійною якістю. Її структура виявляється в єдності і взаємодії мотиваційного, змістового та процесуального компонентів і передбачає усвідомлення вчителем об'єктивної та суб'єктивної значущості оцінювання, відповідальність за прийняті педагогічні рішення в кожній оцінній ситуації, прагнення до самоаналізу, самооцінки, професійного самовдосконалення, здатність до подолання труднощів в оцінюванні; засвоєння системи загальнопедагогічних та методичних знань про сутність, структуру й методику оцінювання навчальних досягнень; оволодінні комплексним умінням оцінювати навчальні досягнення молодших школярів [2].

Отже, структуру педагогічної готовності вчителя становить єдність мотиваційного, змістового та процесуального компонентів. Конкретизуємо зміст означених компонентів стосовно готовності до оцінювання навчальних досягнень молодших школярів.

Мотиваційний компонент виявляється у позитивному ставленні до педагогічної діяльності в цілому, усвідомленні вчителем впливу оцінки на процес формування особистості школяра, прагненні оволодіти методикою оцінювання навчальних досягнень з метою підвищення ефективності навчально-виховного процесу. Змістовий компонент представлений системою педагогічних знань про суть, функції, форми, види, критерії, нормативи оцінювання та методику його здійснення. Процесуальний компонент готовності вчителя становлять уміння оцінювати навчальні досягнення учнів, поєднуючи різні форми та види оцінок [3].

Ефективність процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи до оцінювання навчальних досягнень учнів зростає за умов:

- 1) формування стійкої позитивної мотивації майбутньої професійної діяльності;
- 2) формування змістового компоненту готовності через засвоєння студентами знань про зміст, функції, завдання, об'єкт, критерії, форми, способи оцінної діяльності;
- 3) забезпечення процесуального компоненту готовності шляхом поетапного формування умінь оцінювати навчальні досягнення учнів;
- 4) забезпечення єдності мотиваційного, змістового та процесуального компонентів готовності майбутнього педагога до оцінювання навчальних досягнень молодших школярів.

Література

1. Бережинська Т.В. Зміст підготовки майбутнього вчителя до оцінювання навчальних досягнень молодших школярів у системі педагогічної освіти // Вісник Глухівського державного педагогічного університету. Серія «Педагогічні науки». – Випуск 5. – Глухів: ГАПУ, 2004. – С. 62-65.
2. Иващенко Е. В. Профессиональная подготовка будущего учителя начальных классов к оценке учебных достижений школьников: дис. канд. пед. наук: 13.00.08 / Иващенко Елена Викторовна; Государственное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Белгородский государственный университет». – Белгород, 2009. – 236 с.

3. Савченко О. Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів / О. Савченко // Початкова школа. – 2001. – № 7. – С. 1-4.

УДК 378.147:808.5

МОРГУН А.В.

ЛУЦА М.В.

Мукачівський державний університет

МОВОЗНАВСТВО У СИСТЕМІ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

На сьогоднішній день в межах сучасних завдань всебічного розвитку особистості студента проблема міжпредметних зв'язків набула принципово важливого, соціально-педагогічного значення.

Освіта й виховання сучасної молоді людини, її гармонійний розвиток вимагають органічного поєднання комплексу знань, умінь і навичок, які набуваються в процесі засвоєння шкільних предметів. Реформа освіти в Україні передбачає оволодіння учнями глибокими й міцними знаннями основ наук, засвоєння провідних ідей навчальних дисциплін, вироблення комунікативних умінь і навичок гармонійно розвиненої особистості, громадянина і патріота нашої держави. Ось чому міжпредметні і внутріпредметні зв'язки у навчальному процесі набувають особливої ваги.

Міжпредметні зв'язки — це цільові і змістові збіги, що існують між навчальними предметами. Вони відображають у змісті навчальних дисциплін ті діалектичні зв'язки, які об'єктивно діють у природі та суспільстві й пізнаються сучасними науками. Міжпредметні зв'язки виступають як дидактична умова, що сприяє піднесенню рівня науковості й доступності навчання мови, активізації пізнавальної діяльності учнів, поліпшенню якості знань, умінь і навичок.

Ідея міжпредметних зв'язків у педагогіці не нова, але в останні роки в світлі завдань всебічного розвитку особистості набула принципово важливого значення. У сучасній педагогіці міжпредметні зв'язки переросли в проблему інтегрованого пізнання, у процесі якого створюється цілісна система наукових знань, яким притаманний високий ступінь усвідомлення, мобільності та міцності. Всі галузі сучасної науки тісно зв'язані між собою, тому й навчальні предмети не можуть бути ізольованими один від одного.

Психолого-педагогічне обґрунтування необхідності міжпредметних зв'язків було здійснено ще К.Д.Ушинським у дослідженні «Людина як предмет виховання» (розділ «Асоціації уявлень»), в якому підкреслюється необхідність здійснення міжпредметних зв'язків із психологічної точки зору [5].

Значний внесок у розвиток теорії міжпредметних зв'язків внесли такі психологи, як Ю.Самарін, Б.Ананьев, педагоги Ю.Бабинський, І.Лернер, В.Онищук, М.Скаткін та ін..

Одиним із шляхів якісної підготовки майбутніх учителів є урахування внутрішньопредметних, міжпредметних зв'язків у межах вивчення мовних фахових дисциплін. Так, уже на першому курсі в процесі засвоєння знань з дисципліни «Практикум з української мови» комплексно закладається база культури мовлення

особистості, навичок ораторського мистецтва. Курс «Сучасна українська мова» закладає міцне підґрунтя для опанування комунікативно орієнтованими дисциплінами. Значний потенціал має соціокультурний компонент курсів, що реалізується через прочитання й осмислення текстового матеріалу.

Мета курсу «Стилістика і культура мовлення» полягає в ознайомленні студентів з культурою сучасної української мови та мовлення, усвідомлення студентами того, що мова - це важлива складова культури нації, а культура мови є конкретно-історичним явищем, яке реалізується в повсякденній мовній практиці кожного фахівця, виявляється в неухильному дотриманні норм літературної мови, умінні висловлюватися правильно й виразно, використовуючи вміло і за призначенням стилістичні засоби мови.

Мова як засіб спілкування обслуговує всі сфери життя і діяльності людей. Тому мовознавство пов'язане як із суспільними, так і з природничими науками. Оскільки мова є суспільним явищем, мовознавство належить до суспільних, тобто гуманітарних наук – наук про людину. Воно пов'язане з такими суспільними науками, як народознавство, історія, археологія, етнографія, соціологія, психологія, логіка, літературознавство.

Зв'язок мовознавства з народознавством – наукою про народ, його походження, світосприйняття – зумовлений тим, що мова є основною ознакою народу. У мові, як зазначав український мовознавець Юрій Шевельов (1908 – 2002), найглибше закодована народна ментальність, що є вагомим фактором як для мовознавства, так і для народознавства.

Мовознавство тісно пов'язане з історією. Так, у лексичному складі мови відображені певні історичні факти, наприклад записані в літописі назви східнослов'янських племен, з яких сформувалася українська нація: поляни, сіверяни, деревляни, уличі, тиверці, дуліби, волиняни, бужани, білі хорвати.

Археологія – наука, яка досліджує історію суспільства за виявленими під час розкопок пам'ятками матеріальної культури, – сприяє вивченню історії мови. Лінгвісти розшифровують віднайдені археологами писемні пам'ятки, а також написи, зроблені на стародавніх предметах.

Мовознавство пов'язане з етнографією, яка вивчає побут і культуру різних народів (етносів). Дані етнографії допомагають у вивченні говірок, з'ясуванні значення та походження слів, які стосуються побуту, культури (напр.: чурек, лаваш, коровай).

Зв'язок мовознавства із соціологією – наукою про закономірності розвитку і функціонування суспільства, соціальних систем – зумовлений тим, що мова є суспільним явищем.

Взаємозв'язок мовознавства й психології – науки про психічну діяльність людини – полягає в тому, що процеси мовлення, його сприйняття і розуміння мають психічну природу.

Оскільки мова є засобом мислення, то мовознавство тісно пов'язане з логікою – наукою про закони, форми та прийоми мислення.

Найбільш помітний зв'язок мовознавства з літературознавством. Мова є будівельним матеріалом, першоелементом літератури. Мовознавство настільки

тісно переплітається з літературознавством, що ці дві дисципліни об'єднані в комплексну науку про слово – філологію.

Мовознавство пов'язане також із природничими науками, зокрема фізіологією, анатомією, медициною, фізикою, математикою, семіотикою, географією.

Отже, мовознавство характеризується тісними зв'язками як із суспільними, так і природничими науками. Дані з цих наук допомагають у дослідженні мовних явищ. Водночас відомості з мовознавства широко використовують як суспільні, так і природничі науки.

Безмежні можливості має використання міжпредметних та внутріпредметних (міжрівневих) зв'язків на заняттях з української мови у вигляді дидактичного матеріалу. Вправи, побудовані на прикладах текстів різного змісту і стилю, викликають великий інтерес у студентів, активізують їхню увагу, пробуджують емоції, вносять елементи новизни й цікавості.

Вихід за межі власне мовних фактів, залучення до вивчення мови матеріалу інших предметів, що становить сутність інтегрованого навчання, сприяє поглибленню знань учнів, розширює їхній світогляд, розвиває ерудицію і мовленнєву культуру.

Міжпредметні зв'язки виконують виховну, розвивальну й, посуті, справи детермінуючу роль завдяки інтеграції знань, підвищенню в тих, хто навчається, продуктивності психофізіологічних процесів і, отже, більш природному становленню професіоналізму взагалі й професіональної відповідальності зокрема.

Література

1. Гончаренко С.І., Козловська І.М. Теоретичні основи дидактичної інтеграції у професійній середній школі/ С.І. Гончаренко, І.М.Козловська// Педагогіка і психологія. – 1997. - № 2.- С.9-12.

2. Кулагин П.Г. Межпредметные связи в процессе обучения./П.Г.Кулагин – М.: Просвещение, 1981.- 96 с.

3. Козловська І.М., Собко Я.М. Принципи дидактики в контексті інтегрованого навчання /І.М.Козловська, Я.М.Собко// Педагогіка і психологія. – 1998. - № 4.- С.48-51.

4. Лошкарёва Н.А. Межпредметные связи как средство совершенствования учебно-воспитательного процесса / Н.А.Лошкарёва. —М.: МГПИ, 1981.- 54 с.

5. Ушинский К.Д. Собрание сочинений в 11-и томах, т. 8 – М.-Л.: АПН РСФСР, 1948-1952. – С.346-365.

УДК796.332.063

МОРОЗ Ф. В.

Мукачівський державний університет

ТРАВМАТИЗМ ТА ПРОФІЛАКТИКА ТРАВМ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ ІЗ ФУТБОЛУ

З кожним роком футбол стає одним із найпопулярніших видів спорту, і привертає увагу все більшої частини молоді. Але не треба забувати, що це

контактний вид спорту, який досить часто призводить до травм та різного виду ушкоджень, чим і виявлена актуальність вивчення та розробки шляхів запобігання можливих причин ушкодження у футболі.

Відносна дешевизна футболу, як виду спорту, робить заняття доступними для багатьох верств населення, в тому числі і для малозабезпечених сімей. Все що вам знадобиться для повноцінних занять дитини футболом, це футбольна форма (шорти, футболка, гетри, взуття).

Як і будь-який інший вид фізичної активності, футбол розвиває певні фізичні навички і якості. Всебічна фізична підготовка дітей шкільного віку передбачає досягнення оптимального розвитку (фізичних) якостей: швидкості, спритності, гнучкості, витривалості сили. Рівень їх розвитку значною мірою обумовлює результативність формування навичок рухових дій та успішне їх виконання у різноманітних життєвих ситуаціях. Якісна сторона рухових дій має місце в елементарній формі у дітей у безумовних рефлексах. [1, с.126].

Для футболу це, більшою мірою, витривалість, координація, реакція. Крім «фізики», футбол значно збільшує соціальну пристосованість дитини, його комунікабельність, адже футбол, як гра командна, постійно створює момент спілкування між дітьми, як у процесі гри, так і в процесі тренування. Засвоюючи техніку, футболісти спочатку вчаться виконувати окремі прийоми і їх поєднання. Велике значення має особисте прагнення займаючогося, його наполегливість в роботі. Від того на скільки вмilo володіє футболіст всім різноманіттям технічних засобів і як їх приймає, залежить ефективність його дій[2, с. 43].

Для багатьох футбол є високооплачуваною професією, яка в подальшому стимулює молодь до занять. Футбол вимагає від гравців високого ступеня фізичної підготовленості, сили, витривалості.

При протидії руху, що перевищує межі розтяжності, часто виникають пошкодження зв'язок. Разом з ними травмуються меніски колінних суглобів і сумочно-связачний апарат гомілковостопного суглоба; спостерігаються розриви м'язів задньої поверхні стегна і привідних м'язів; струс головного мозку, забої тіла при зіткненні і невдалому падінні[3, с. 98].

Кожен гравець за стан свого здоров'я несе особисту відповідальність.

Тугорухливість м'язів, що спостерігається у футболістів, по всій видимості, пов'язана зі схемою тренувальних занять. У дослідженні виявлено, що тривалість розминки є адекватною, на відміну від її змісту. Оскільки близько 90% ушкоджень у футболі стосується нижніх кінцівок, розминка перед і після тренувального заняття повинна включати вправи на розтягування м'язів ніг (що приводять, підколінних м'язів, м'язів сухожилів, чотириглавих, клубово-поперекових і триголовий м'язів гомілки)[4, с.114].

Оптимальна екіпірування грає важливу роль в профілактиці пошкоджень. Так, щитки для гомілки запобігають ушкодження великогомілкової кістки. Важливе значення має вибір адекватних бутс. При високому ступені тертя між взуттям та ігровий поверхнею на колінні і гомілковостопні суглоби можуть діяти значні за величиною сили, при дуже низькому терті - збільшується ймовірність того, що футболіст може посковзнутися, і це може привести до пошкодження. Імовірність ушкоджень також багато в чому пов'язана з

характеристиками ігрової поверхні. Так, зокрема на «жорстких» полях ймовірність пошкоджень гравців вища. Перед тим як проводити гру, діти мають оволодіти найпростішими прийомами: передавати мяч один одному в парах (відстань 3-4 м) правою і лівою ногою, обводити мяч навколо предметів (кеглів, кубиків) змієюю, вести мяч 5-8 м і забивати його у ворота правою і лівою ногою, зупинити мяч, який котиться по землі, внутрішньою стороною ступні. Діти під час гри повинні бути уважними і доброзичливими один до одного [1, с. 219].

Отже гра у футбол пов'язана з тривалим фізичним навантаженням на весь організм спортсмена, серцево-судинну та нервову систему, опорно-руховий апарат. Найбільше ж навантаження припадає на нижні кінцівки, із наростанням втими часто спостерігається порушення координації руху.

Виходячи з дослідження впливають наступні ситуації, що ведуть до пошкодження у футболістів: Біг, різка зупинка, щоб відкритися або отримати м'яч; удар по м'ячу; різка зупинка, щоб виконати удар; зупинка одним кроком, щоб змінити напрямок; удар стопи об штучне покриття; стрибок через лежачого гравця; блокування; приземлення після удару головою та ін.

Щоб бути здоровим і витривалим - потрібні власні зусилля постійні і значні. Величина зусиль визначається стимулами. Стимули - значимістю мети. Кожному необхідне здорове і щасливе життя, оволодіння собою, сила волі, здатність фізично напружуватися, безсумнівно, сприяють успіхам у навчанні, роботі, сім'ї.

Жага до життя і досягнення поставлених цілей - ось головне, про що повинен пам'ятати кожен. Здоровий спосіб життя, фізична культура, загартовування - наші надійні помічники.

Література

1. Вільчковський Е.С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Університетська книга, Суми: 2008. - 428 с.
2. Вихров К. Л. Футбол в школі / К. Л. Вихров. – Київ: Радянська школа, 1990.-192 с.
3. Велітченко В.К. Фізкультура без травм / В.К. Велітченко.-Пособие. М.: ФиС, 1997. — 220 с.
4. В.В. Кузьменко, С.М. Журавльов. Травматологічна та ортопедична допомога / В.В. Кузьменко, С.М. Журавльов.

УДК 378:371.13

МОЧАН Т. М.

Мукачівський державний університет

ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ В УМОВАХ ВНЗ

Стратегія нової педагогічної освіти ґрунтується на пріоритетах професійного розвитку-саморозвитку учителя, формування майбутнього педагога як суб'єкта власної професійної діяльності та розвитку.

У дослідженнях Н. Бібік, В. Бондар, Л. Коваль, С. Мартиненко, О. Савченко, С. Скворцова, Г. Тарасенко, І. Титаренко, всебічно представлені теоретико-методичні засади професійного розвитку особистості майбутнього вчителя. Е. Зеєр, Л. Мітіна, А. Маркова, розкривають систему взаємовпливу розвитку особистісного та професійного потенціалу, аспекти професійного становлення майбутнього педагога.

Професійне становлення студента можливе за умови наявності рушійної сили, яка спрямована на оволодіння психологічними знаннями, методами і методиками взаємодії з учнями у різних умовах їх життєдіяльності та вмілого застосування набутих знань у реальних життєвих та професійних ситуаціях; у пізнанні себе як особистості та інших людей, свого рівня самоактуалізації та професійної готовності, особливостей розвитку кожного з аспектів цього процесу; в оволодінні засобами розвитку і вдосконалення окремих якостей та самоуправлінням саморозвитком з метою особистісно-професійного зростання [1].

Підготовки майбутнього вчителя з позицій категорії професіоналізму є досить складним процесом без чіткого усвідомлення механізму створення ситуації професійно-особистісного розвитку. Саме на це наголошує у своїх дослідженнях О. Ярошницька.

Науковець звернула увагу на проблемі активізації процесу професійно-особистісного розвитку та саморозвитку майбутнього вчителя в умовах освітнього середовища професійної підготовки. Автором зроблено акцент на теоретичних та практичних засадах створення ситуації професійно-особистісного розвитку майбутнього вчителя початкових класів через механізм включення можливостей освітнього середовища у процес становлення майбутнього фахівця та формування його свідомого ставлення до процесу вдосконалення. Виявлено умови активізації процесу професійно-особистісного розвитку та саморозвитку майбутнього педагога. Представлено підходи (індивідуальний, груповий, програмний) щодо впровадження механізму створення ситуації професійно-особистісного розвитку майбутніх учителів початкової школи [2].

Ми погоджуємося з думкою, що активізація процесу професійно-особистісного розвитку та саморозвитку майбутнього фахівця буде ефективною, якщо:

- спроектувати та реалізувати різні підходи включення студентів у свідомий професійно-особистісний розвиток, у процесі якого майбутні вчителі підвищують свою суб'єктність;

- реалізувати технології підтримки і супроводу професійно-особистісного розвитку студентів як суб'єктів самореалізації в освітньому середовищі;

- студенти в процесі включення в едукативну ситуацію постійно підвищують рівень саморозвитку [2, с. 232].

Процес особистісно-професійного становлення майбутніх педагогів залежить у першу чергу від взаємодії суб'єктів освітнього середовища в умовах спроектованої моделі О. Ярошницько. В основі внутрішнього механізму взаємодії автором визначено едукативну (від лат. *educatiya* – навчання, виховання) ситуацію.

Трансформація едукативної ситуації в ситуацію професійно-особистісного розвитку майбутнього вчителя початкової школи визначено через механізм

включення можливостей освітнього середовища у розвиток майбутнього фахівця та формування його свідомого ставлення до процесу вдосконалення. Даний механізм дії представлено послідовністю: компоненти освітнього середовища → включення їх можливостей в едукативну ситуацію → оволодіння студентами особистісним досвідом → співвіднесення досягнутих результатів з соціальним професійним запитом → ситуація професійно-особистісного розвитку → саморегуляція та самоуправління в процесі професійної підготовки [2, с. 232].

Багатоаспектність процесу професійної підготовки вчителя полягає в застосуванні та апробації різних за концептуальною спрямованістю педагогічних технологій. Завдання сучасної дидактики професійного навчання полягає в розробці підходів до створення кожним конкретним викладачем професійно орієнтованих дисциплін персоніфікованої (авторської) педагогічної технології, що складається з часткових технологій, які розчиняються в загальному освітньо-професійному просторі, підвищуючи його ефективність [3, с. 42].

Отже, становлення майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки виступає пріоритетом, важливою умовою ефективності навчально-виховного процесу у ВНЗ, так і провідним засобом формування їх готовності до цілеспрямованого професійного зростання.

Література

1. Долинська Л. В. Саморегулятивні механізми особистісно-професійного становлення майбутнього [Електронний ресурс] / Л. В. Долинська. / – Режим доступу: <https://www.google.com.ua/search>
2. Ярошницька О. Механізм створення ситуації професійно-особистісного розвитку майбутніх учителів початкової школи / Олена Ярошницька/ Педагогічний дискурс. –2014. – Випуск 17. – С. 231–236.
3. Цина А. Педагогічні технології зменшення дії негативних впливів особистісно-професійних обставин у особистісно-професійному розвитку майбутніх учителів / Андрій Цина/ Педагогічні науки. – 2012. – № 3 (56.) – С. 41–48.

УДК 373.313.8:372.851

НЕБИЛЮК М.

ЛІБА О. М.

Мукачівський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ОКРЕМИХ ТЕМ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Метод проектів набуває все більшої популярності і стає одним із найбільш ефективних засобів управління й організації навчального процесу. Огляд педагогічної преси дозволяє стверджувати, що існує вже багато напрацювань із цієї галузі. Це роботи таких авторів як В. Афанасьєв «Проектування педагогічних технологій», Г. Гаджиєв «Навчально-технологічний комплекс підготовки школярів до проектно-перетворювальної діяльності», І.Жуковський «Особливості роботи

навчального закладу в проектному режимі», О. Мармаза «Проектний підхід до управління навчальним закладом», Н. Пугачова «Проектування інноваційної діяльності освітнього закладу», З.Таран «Трансформація ролі педагога в управлінні творчими та практико-орієнтованими проектами», Ф. Шагєєва «Проектування освітніх технологій». [1]

Переважає більшість вітчизняних і зарубіжних педагогів і психологів переконані в тому, що проектне навчання не повинно витіснити класно-урочну систему і ставати панацеєю, його слід використовувати як доповнення до інших видів навчання. Проектне навчання варто будувати на принципах взаємодоповнення щодо класно-урочної системи. [1]

Впровадження методу проектів у практичну роботу школи повинно обов'язково включати в себе:

- вивчення методу проектів колективом учителів на теоретичному і методологічному рівнях;
- підготовку учнів до роботи над навчальним проектом;
- включення навчальних проектів у тематичне планування уроків;
- впровадження даної технології в практику викладання предметів шкільного курсу: розробку і здійснення навчальних проектів;
- організація моніторингу формування проектних умінь;
- діагностику рівня сформованості проектних умінь;
- оцінку виконання педагогічних задач в результаті виконання навчального проекту;
- узагальнення досвіду роботи за методом проектів як способу навчальної діяльності на уроках з різних предметів шкільного курсу. [1]

Метод творчих проектів разом з іншими активними методами навчання потрібно починати застосовувати вже в початкових класах.

Узагальнюючи досвід проектної роботи в початковій школі навчальних закладів України, підкреслимо такі вимоги до неї:

- контроль за виконанням проектних завдань повинен бути більш ретельним (більша кількість консультацій і спостережень за веденням проектної документації), бо і теоретичних, і практичних знань та вмінь у молодших школярів ще мало;
- проекти для початкової школи у більшості випадків мають бути короткотривалі (обдаровані учні, які випереджають у своєму розвитку однолітків, можуть з успіхом розробляти і довготривалі проекти);
- у роботі з усім класом перевагу слід віддати рольовим, інформаційним, творчим проектам – ці види діяльності завжди викликали інтерес з боку молодших школярів;
- для пошукової діяльності бажано спочатку залучати дітей з підвищеною навчальною мотивацією – їхні дослідження можуть зацікавити інших учнів;
- у ролі перших проектів варто обрати групові;
- значну увагу необхідно приділяти презентації проектів: запрошувати на неї батьків, учнів інших класів (такий підхід створює мотивацію для подальшої роботи);
- учитель на початку проектування повинен підвести учнів до вибору теми;

– теми учнівських проектів мають бути різноманітними , їх не слід регламентувати та виділяти більш значимі;

– робота над проектом у початкових класах не повинна бути вимушеною, учні мають працювати добровільно. [1]

Під час використання технології вирішується ціла низка різнорівневих дидактичних, виховних і розвивальних завдань: розвиваються пізнавальні навички учнів, формується вміння самостійно конструювати свої знання, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, активно розвивається критичне мислення, сфера комунікації тощо.

Виконуючи проектні завдання, діти виходять за межі штучного середовища, в якому відбуваються традиційна навчальна діяльність, у реальний світ. Зокрема, на проектних уроках діти активно використовують свої знання про довкілля. Вони можуть бути одержані з найрізноманітніших джерел і вимагають уточнення та коригування . Саме тому обговорення є важливою частиною проектного уроку.

Працюючи над проектами, діти використовують свої знання, здобуті на уроках математики, але прийоми і засоби роботи вони добирають самостійно. тому їхню діяльність доцільно обмежувати тільки постановкою завдання. Навіть більше того, в ході реалізації деяких проектів молодші школярі можуть уточнювати і змінювати завдання. [2]

Орієнтовні теми навчальних проектів на уроках математики в початкових класах : «Як легше вивчити таблицю множення?», «Математичні загадки», «Які числа називають «магічними»?», «Найдавніші математичні знаки», «Математика в казках», «Математика на кухні», «Веселий задачник», «Як виникла математика», «У магазині іграшок».

Література

1. Косогова О.О. Метод проектів у практиці сучасної школи.-Х.:Вид-во «Ранок», 2010.-144с.
2. Руденко Н.М. Інтерактивність як спосіб ефективної взаємодії навчання студентів./Н.М.Руденко//Нова педагогічна думка, –2014. – №1– с.25-29.

УДК 377:372

НОС Л. С.
ПАНЧУК Б. Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

На сучасному етапі розвитку шкільної освіти однією з найбільш актуальних проблем, що вимагають нових шляхів вирішення, є необхідність якісного поліпшення знання англійської мови. Успішне оволодіння іноземною мовою сьогодні – це необхідна передумова для отримання цікавої роботи в країні і за кордоном, зміцнення дружби з представниками різних країн. Однак, на жаль,

більшість шкільних програм, за винятком таких для спеціалізованих лінгвістичних шкіл, передбачають 1-2 уроки англійської мови на тиждень. Цього далеко не достатньо для забезпечення належного рівня знання мови при використанні традиційних методів і форм роботи на уроці.

Необхідно розробляти та використовувати нові підходи і технології, націлені на підвищення мотивації навчальної діяльності школярів, а відповідно і рівня володіння мовою. Саме нові інформаційні технології відповідають цим вимогам, так як суть їх полягає в тому, щоб зацікавити учнів, зробити його активним учасником освітнього процесу [5, с. 109].

У педагогічній інтерпретації інформаційні освітні технології означають нововведення, що поліпшує хід та результати навчально-виховного процесу. Вивченням даної проблеми займалися такі дослідники, як В. П. Беспалько, І. М. Дичківська, С. О. Сисоева. Загалом, інформаційні технології - це сукупність методів та програмно-технічних засобів, об'єднаних у технологічний ланцюжок, що забезпечує збирання, оброблення, зберігання, поширення та відображення інформації, з метою зменшення трудомісткості процесів використання інформаційного ресурсу, а також підвищення їхньої надійності та оперативності [2, с. 3].

До інформаційних технологій належать: інтерактивне навчання, технологія проектного навчання, інформаційно-комунікативні технології. Надзвичайно важливо використовувати їх саме під час формування в учнів навичок діалогічного мовлення, адже відповідно до вимог Державного стандарту, метою вивчення англійської мови є формування в учнів комунікативної компетентності з урахуванням комунікативних умінь, сформованих на основі мовних знань і навичок діалогічного мовлення [1, с. 3]. Діалогічне мовлення – це процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування. Тому в межах мовленнєвого акту кожен з учасників по-черзі виступає як слухач і мовець [3, с. 146].

Варто зазначити, що для формування в учнів навичок діалогічного мовлення найкраще використовувати інтерактивні технології: «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Займи позицію», «Навчаючи – вчуся», «Робота в парах», «Ток – шоу», «Розігрування правової ситуації в ролях», «Ажурна пилка». У процесі навчання здійснюється взаємодія вчителя і учня.

Є. Полат, досліджуючи інноваційні технології, а саме використання комп'ютера на уроках, зазначав, що його застосування на уроках іноземної мови значно підвищує інтенсивність навчального процесу, засвоюється значно більша кількість матеріалу, ніж при традиційному навчанні. Необхідно також зазначити, що комп'ютер нівелює такий негативний психологічний фактор, як відповідобоязнь; під час традиційних занять – різні фактори такі, як дефект вимови, страх зробити помилку, невміння вголос формулювати свої думки. Такі перешкоди можуть завдавати учневі проявити свої реальні знання. Залишаючись наодинці з комп'ютером, учень, як правило, не відчуває ніяковості і намагається проявити максимум своїх знань [4, с. 24].

Новітні комп'ютерні технології навчання і використання Інтернету, дають змогу вчителю організувати самостійну роботу кожного учня. У процесі навчання кожен учень має змогу слухати діалоги іноземною мовою, виконувати граматичні

вправи і досягати кращих результатів. Найбільш ефективними на уроках англійської мови є такі комп'ютерні програми, як Triple play plus in English, English on holidays, English Gold, Hello, America!, Bridge to English, Professor Higgins, English for communication. Практично до будь-якого розділу підручника можна підібрати матеріал однієї з вищезгаданих програм та застосувати його на уроці як допоміжний засіб при введенні нового лексичного чи граматичного матеріалу [6, с. 34].

Тож, застосування на заняттях інноваційних технологій - це якісно новий етап, досить ефективний та доцільний засіб у навчанні учнів іноземної мови, спрямований на розвиток комунікативних здібностей учнів. Саме комунікаційні технології забезпечують учням вільний доступ до різноманітної інформації, набуття навичок діалогічного мовлення, вміння вирішити різноманітні проблеми на основі їх всебічного дослідження і аналізу, здобуття певних знань в різноманітних галузях. Крім цього використання Інтернету і комп'ютера дозволяє відійти від традиційних форм навчання й підвищити індивідуалізацію навчальної діяльності учнів, оптимізувати засвоєння мовних структур та граматичних правил, а також подолати монотонність заняття при формуванні діалогічного мовлення у молодших школярів.

Література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс] / Постанова Кабінету Міністрів від 20 квітня 2011 року № 462. - Режим доступу - http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/17911/
2. Муц Л.Б. Роль інформаційних технологій в освіті / <http://intkonf.org/muts-lb-rol-informatsiynih-tehnologiy-v-osviti/>
3. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : Підруч. для студ. вищ. навч. закладів / С. Ю. Ніколаєва. - К. : Ленвіт, 2002. - 327 с.
4. Полат Е.С. Интернет на уроках иностранного языка //Иностранные языки в школе. -2001. -.№ 3. - С. 24.
5. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі. Навчальний посібник. - К.: Ленвіт, 2009. - 216 с.
6. Щанникова Л. М. Особливості застосування мультимедійних технологій на уроках іноземної мови на початковому рівні навчання [Електронний ресурс] / Л. М. Щанникова. — Режим доступу: <http://www.confcontact.com/2009specpr/shanni.htm>].

УДК 378:331.548](477) «20»

ОРЛОВА Т. В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ОСВІТА І ПРОФЕСІЯ У СВІТЛІ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ

ЮНЕСКО проголосила «єрою освіти» «інтелектуальне», за її визначенням, ХХІ століття. Головною тенденцією має стати поступове формування суспільства

знання, що дає можливість вийти за рамки поняття навчання, сконцентрованого у визначеному періоді часу, а саме в молодіжному віці, і визначеному просторі, а саме у школі (середній або вищій) під керівництвом одного чи кількох вчителів / викладачів. Гібридизація видів доступу до знань і диверсифікованість провідників освіти є необхідними для створення такої форми освіти і такого суспільства, які не відстоять один від одного.

На жаль, в сучасній Україні таке дистанціювання має місце. Конкретно воно виявляється у тому, що вища освіта не враховує потреб суспільства, а саме тих умов, що складаються на ринку праці. Проблема дуже складна, багатогранна. Вона має і внутрішні, і зовнішні аспекти. Одна з глибинних причин кризової ситуації полягає у недостатньому розумінні тенденцій сучасного світу, до якого Україна вже чверть століття намагається приєднатися.

Домінуючою тенденцією його розвитку є інноваційність. Однак українське суспільство на всіх рівнях неадекватно реагує на цю вимогу часу.

Начебто молодь є найбільш динамічною соціальною групою, яка має найкраще адаптуватися до навколишніх змін. Українські молоді люди зіштовхнулися з новими соціальними реаліями: ринок, бізнес-середовище, розвиток центрів економічної і соціальної влади, видозмінений набір причинних взаємозв'язків. Деякі психологи кажуть про пам'ять поколінь, яка зберігається впродовж чотирьох генерацій. Серед провідних рис цієї пам'яті слід акцентувати патерналізм, а саме: переконання у тому, що хтось (насамперед, держава) повинен забезпечити людині все необхідне, наразі – вищу освіту і місце роботи із гідною заробітною платою. У більшості молодих українців патерналістські настрої домінують досі. Орієнтуючись на передові країни світу, чомусь не часто вказується та обставина, що у жодній з них держава не забезпечує випускників вищої школи місцем роботи. Натомість – жорстка конкуренція на тлі значного безробіття. Наші студенти також не розуміють, що вища школа дає освіту, а професійна реалізація залежить від них самих.

Вітчизняна система освіти і виховання аж ніяк не готує молодих людей до конкуренції, в якій треба доводити свою цінність на ринку праці, як би це бридко не здавалося претенденту на вакансію («Я що – товар?!»). Але ринок є ринок, на якому взаємодіють пропозиція і попит. При чому обирається «товар» кращої якості. Наша молодь засвоїла елементи ринкової економіки вибірково, залишаючи поза своєю увагою те, що здається складним, важким і неприємним. Певну роль відіграють міркування престижності і очікування високих зарплат. Підтвердженням є дисбаланс у підготовці, скажімо інженерів і юристів. Конкурси на ці спеціальності за чисельністю відрізняються в рази. На ринку праці – колосальний попит на «технарів». 75% «гуманітаріїв» потім працюють не за фахом. Часто можна чути скарги самих випускників та їхніх батьків: «От стільки років вчився, а роботи немає». Виявляється ще одна риса вдачі людини традиційної свідомості: невміння бачити і працювати на перспективу. А для цього треба вивчати ринок праці, враховувати тенденції його розвитку.

У США від 1940-х рр., у Західній Європі від 1950 – 1960-х рр. знали про «закон зміни праці». Питання риторичне: а чи багато хто з нашого населення про нього знає? Це – соціально-економічний закон, що встановлює залежність і

відповідність між технічним і технологічним рівнем розвитку продуктивних сил, з одного боку, і характером виробничої діяльності, а також рівнем кваліфікації включених у виробничий процес працівників – з іншого. Його суть полягає у наступному: інтереси прогресивного розвитку суспільного виробництва вимагають постійного приведення кількісного й якісного характеру робочої сили – освітнього, кваліфікаційного, психологічного та ін. – у відповідність до діючих на даний момент технічних та організаційно-технологічних рівнів виробництва, що швидко змінюються. Це, в свою чергу, зумовлює необхідність постійної готовності учасників виробничого процесу до того, щоби привести у таку ж відповідність свої знання, вміння та навички як у кількісному, так і в якісному відношенні (аж до зміни спеціальності або навіть професії).

Цей закон є об'єктивним, тобто він діє поза і незалежно від волі окремих людей, від того, чого вони хочуть або не хочуть, усвідомлюють чи не усвідомлюють, із сліпою, інколи навіть руйнівною силою природного закону. Скасувати, знищити або принаймні загальмувати його дію не дано нікому. Його можна і треба лише враховувати, тобто пристосовуватися до нього. Його сила буде дійсно руйнівною, але тільки доти, поки ми не зуміємо пристосувати до нього своє життя.

Закон зміни праці вступає у повну силу на стадії виникнення великої промисловості і з розвитком промислової, а потім інформаційної революції заявляє про себе все більш потужно.

Дія цього закону стимулює розвиток інтелекту. Тому важливо готувати всебічно розвиненого індивіда, для якого різноманітні суспільні функції є способом життєдіяльності, що змінюють одна одну. «Всебічний розвиток» – це не те, що мали на увазі радянські суспільствознавці часів М.Хрущова в ейфорії очікування настання комунізму. Насправді йдеться про здатність і готовність працівника швидко трансформувати рід своєї професійної діяльності, навчитися виконанню нових технічних функцій, коли цього вимагатиме змінення техніко-технологічних умов суспільного виробництва.

У сучасній економіці все більшого значення набувають такі форми виявлення закону зміни праці, як підвищення кваліфікації, оволодіння новими спеціальностями, чергування видів діяльності, суміщення професій, вивільнення й перекваліфікація працівників, перерозподіл робочої сили між підприємствами і галузями.

Питання: наскільки вища школа і ринок праці України відповідають наведеним вимогам?

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ ШКІЛЬНОЇ
НЕУСПІШНОСТІ**

Проблема неспішності дітей і способи її запобігання здавна хвилює науковців. Прогресивні педагоги минулого в різні історичні періоди приділяли велику увагу вивченню природи дитини, врахування вікових, психологічних особливостей, індивідуальному підходу в її навчанні та вихованні тощо.

Увага до проблеми шкільної неспішності зверталася філософами, педагогами-практиками ще у період Стародавньої Греції. Значна роль у вирішенні вищезазначеного питання приділялася в епоху Відродження. Просвітителі-гуманісти проголошували загальну повагу до дитячої особистості, заперечували сувору дисципліну та тілесні покарання. Вони відзначали необхідність враховувати особливості дитячого віку, індивідуалізувати навчання і виховання, вказали на нові підходи та методи до організації навчально-виховного процесу з нестигаючими учнями.

Велике значення приділяв проблемі попередження та подолання неспішності учнів і видатний чеський педагог Я. Коменський. Перш за все дидакт, слідом за Аристотелем, наполягав на тому, що всі діти від природи мають нахил, прагнення до знання, що всіх їх можна вчити. Вирішальне значення в запобіганні неспішності надавав правильній постановці процесу навчання і виховання. Педагог був одним із перших мислителів, який почав шукати теоретичну основу для розв'язання практичних питань неспішності у вихованні і навчанні. Він вважав, що всі діти здібні до навчання, яке потрібне пристосувати до їх природжених здібностей. «Для того щоб вони не падали духом, треба дати їм пережити радість успіху», – писав Я. Коменський. Таким чином, він підкреслював значення особистих переживань дітей у процесі навчання і вважав, що «всі вони можуть бути успішними в навчанні» [3, с.27].

В 20-х роках ХХ століття у зв'язку з розвитком масової освіти дане питання розглядалась як пошук соціальних чинників виникнення неспішності. Протягом цього періоду змінювалися підходи до трактування понять «неспішність», «невстигання». У вітчизняних психолого-педагогічних дослідженнях розглядають різні аспекти проблеми навчання слабковстигаючих учнів: визначення видів слабкої успішності та пошук її причин, виявлення типів та характерних ознак слабковстигаючих учнів (Ю.Бабанський, Л.Божович, А.Бударний, Ю.Гільбух, М.Данилов, Н.Локалова, Н.Мурачковський, Л.Славина, В.Цетлін та ін.). Ці автори аналізують можливості підвищення успішності відстаючих учнів з окремих предметів, зазначають необхідність диференційованого й індивідуального підходу, вивчають особливості проявів різних психічних функцій, загальні та специфічні розумові здібності дітей.

Як ніхто інший, багато корисного для вирішення проблеми неспішності учнів зробив А. Макаренко. Ефективно виховувати і перевиховувати

слабковстигаючих учнів, на його думку, можна лише в колективі. Фундаментом макаренківської теорії виховуючого колективу є вчення про розвиток особистості. Дитячий колектив виховує своїх членів лише тоді, коли він у навчанні, в праці реально просувається до поставленої мети, коли все його життя пронизане почуттям завтрашньої радості, що буде загострювати думки, відкривати «таємницю» насолоди працею і творчістю, боротьбою та подоланням труднощів, загартовувати волю і характер. Повага і вимогливість – двоєдиний діалектичний принцип колективного виховання неуспішної дитини [2, с.24].

Аналіз праць В. Сухомлинського підтверджує, що особливу його увагу привертала слабковстигаючі діти. У своїх педагогічних дослідженнях він виявив, зокрема, залежність успішності від здоров'я або нездоров'я дітей. Головним є те, що учні із середніми здібностями ніколи не були для нього загальною недиференційованою «сірою» масою. На його думку, саме такі учні, із середніми здібностями, привертають увагу вчителя в останню чергу. Ці діти «непомітні в колективі», нічим не заявляють про свою індивідуальність, не спричиняють турбот. Саме тому їх він вважав найбільш складними, вказуючи у своїх працях напрями виховання індивідуальності «непомітного учня». Необхідна участь дитини в такій діяльності, «котра була б для неї не тільки обов'язком, але й перш за все захопленням, щоб вона вважала цю справу глибоко особистою, своєю, а згодом пережила відчуття гордості» [3, с.38].

Цінними для нашого дослідження є погляди Г. Цукермана. Він вважав, що неуспішний учень – це не обов'язково двієчник, який не встигає за мінімальними вимогами шкільної програми. Таке глибоке відставання, на думку автора, завжди пов'язане з вираженою неблагонадійністю дитини – з порушеннями або затримкою психічного розвитку, аномаліями сімейних взаємин, хворобами. Але, уважно вглядаючись у будь – який клас, незмінно переконаєшся, що навіть серед благонадійних дітей важко: знайти дитину, яка ніколи б не потребувала допомоги в подоланні шкільних труднощів [1, с.45].

Таким чином, аналізуючи проблему попередження та подолання неуспішності школярів, слід звертати увагу як на досвід та дослідження психолого-педагогічних підходів відомих вітчизняних і зарубіжних науковців так і педагогів-практиків, які досить системно вивчають дану проблему. Вони створили систему поглядів на такі складні соціально-біологічні явища, якими є неуспішність і відхилення в поведінці, а також розкрили реальні механізми процесу, що детермінує негативну поведінку дитини. Це все дає змогу сучасним педагогам модернізувати профілактику і подолання неуспішності учнів шкільного віку, визначати оптимальну структуру перевиховання особистості.

Література

1. Казачінер О.С. Діагностика як один із засобів подолання неуспішності молодих школярів. / О.С.Казачінер // Початкова школа. – 2011. – №1. – С.4–6.
2. Кондратенко Л. Первинне обстеження та виявлення потенційних навчальних труднощів. / Л.Кондратенко // Психолог. 2004. - № 36. – С.18–22.
3. Левківський М.В. Історія педагогіки: Навч. - метод. посібник. Вид. 4-те., Навч. пос / М.В.Левкінський. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – С.190.

ЗАГАЛЬНІ РИСИ ТА ОСОБЛИВОСТІ УНІВЕРСИТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ МОДЕРНОЇ ДОБИ В КОНТЕКСТІ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ ТА СУЧАСНОСТІ

В контексті ринкової філософії, трансформаційних змін, які динамічно, хоч і не завжди осмислено відбуваються на сучасному етапі в системі вітчизняної університетської освіти, важливе науково-пізнавальне значення має комплексне дослідження основних історичних тенденцій підготовки вчителів у класичних університетах України ХІХ- початку ХХ ст., еволюції змісту, форм та методів його педагогічного процесу.

Як свідчить історичний досвід, на різних етапах суспільно-політичного та соціокультурного розвитку України її класичні університети виконували роль інтелектуальних, духовно-культурних, просвітницьких осередків, науково-педагогічних центрів. Адже саме тут фундаментальні наукові дослідження розвиваються в атмосфері поєднання традицій та інновацій, міждисциплінарної взаємодії та віковичного діалогу природознавства та гуманістики. Тут генерується інтелектуальна енергія нації [4]. Вагомий внесок у світову інтелектуальну скарбницю, в модернізацію освітньо-наукової сфери здійснили вітчизняні університети, зокрема, Київський, Харківський, Львівський та ін. Такі вищі навчальні заклади мають стати символами інтелектуального потенціалу країни.

Зазначимо, що ХІХ століття в історії українського, як і інших цивілізованих народів Європи, стало добою кризи старого режиму та переходу до нової модерної епохи. Її визначальною тенденцією були процеси модернізації, що поступово охопили всі сфери соціально-економічного, політичного та культурно-освітнього життя суспільства. З початком ХІХ століття історія вищої освіти в Україні, у тому числі педагогічної, стає тісно пов'язаною з історією університетів, які маючи у своєму складі училищні комітети, протягом тривалого часу визначали напрями діяльності всіх навчальних закладів у своєму освітньому окрузі [3, с.69].

Спираючись на аналіз вітчизняної та зарубіжної історико-педагогічної літератури, документальних видань, архівних джерел можна стверджувати, що класичними університетами, створених у цей період на східноукраїнських та західноукраїнських землях, закладено теоретичні та організаційно-практичні підвалини вищої педагогічної освіти. В Харківському, Київському, Новоросійському, Львівському та Чернівецькому університетах та їх структурних підрозділах було вироблено та пройшли відповідну апробацію основні напрями, історичні форми та моделі загально-педагогічної підготовки вчителів.

На нашу думку, сутність провідних історичних тенденцій становлення та розвитку вітчизняної університетської педагогічної освіти модерної доби визначається такими чинниками: 1) обумовленість стратегічних завдань та напрямів вітчизняної університетської педагогічної освіти у ХІХ-на початку ХХст.

суспільним вектором урядових освітніх реформ, загальноросійськими та статутами класичних університетів України; 2) здійснення університетами організаційно-методичного керівництва діяльністю шкіл, гімназій та училищ у навчальних округах (XIX-початок XXст.); 3) підготовка вчителів для середніх навчальних закладів Наддніпрянщини у педагогічних інститутах, створених при Харківському та Київському університетах (1804-1858pp.); 4) забезпечення спеціальної педагогічної освіти викладачів гімназій, шкіл та училищ через університетські педагогічні курси (1858-1867); 5) зміцнення системи університетської педагогічної освіти за рахунок розширення мережі класичних університетів (др. пол. XIX ст.); 6) посилення загально-педагогічної підготовки на факультетах університетів України (др.пол. XIX –початокXXст.); 7) участь університетів у діяльності педагогічних курсів, створених при навчальних округах (поч. XIX ст.). Слід підкреслити, що у XIX –на початку XXст. суттєві еволюційні зміни відбулися у змісті, формах та методах педагогічного процесу у системі університетської освіти України. Наприклад, у другій половині XIX ст. зазнали певних трансформацій навчальні програми та плани Львівського університету. Вони були спрямовані на оновлення змісту університетської педагогічної освіти, перерозподіл навчальних курсів між семестрами, поглиблення загальноосвітньої підготовки студентів [2,с.110]. Загалом, трансформація змісту вітчизняної університетської педагогічної освіти у зазначений період здійснювалася шляхом коригування навчальних програм та планів, внесення змін у структуру обов'язкових та рекомендованих предметів, постійним зростанням питомої ваги філософських та психолого-педагогічних дисциплін у загальнопрофесійній підготовці вчителів університетського типу. Якщо у першій половині XIX ст. навчальні програми та плани мали переважно загальнофілософську та загальнонаукову парадигму, то з другої половини XIX ст. розпочалось значне посилення фахової та загальнопедагогічної підготовки студентів.

Необхідно вказати на те, що процеси становлення та розвитку університетської педагогічної освіти в Україні в модерну добу органічно пов'язані з удосконаленням традиційних, а також розробкою і впровадженням нових ефективних форм і методів університетського викладання. Незважаючи на те, що лекції у XIX-му на початку XXст. вважалися основною формою педагогічного процесу у системі класичних університетів України, проте також зазнали відповідних еволюційних змін. Ці зміни, зокрема, були пов'язані з поглибленням наукового та методичного рівня лекційних занять, впровадженням у їх зміст основних принципів дидактики. Не випадково дослідники історії університетської педагогічної освіти у своїх працях зазначали, що основна риса навчального процесу в університеті полягає у « вислуховуванні та розумінні лекцій, які читаються». На їх думку, лекції протягом всього XIX ст. залишались «головним і переважаючим способом академічного вивчення науки на відміну від гімназійного, який полягає в засвоєнні підручників [3,с.100].

Зміст лекцій, їх науковий та методичний рівень визначались професійно-педагогічними якостями викладача. Згідно відгуків тогочасних студентів, всі університетські викладачі поділялись на три категорії: «видатні лектори, середні та незадовільні». Потрібно сказати, що саме «видатні лектори» забезпечували якість

навчального процесу в університетах, визначали рівень фундаментальної та загальнопедагогічної підготовки вчителів. Наприклад, в університеті св. Володимира глибоким науковим та методичним рівнем відзначались лекції заслуженого ординарного професора С.Гогоцького, який читав загальний курс психології з елементами педагогіки. Разом з тим, переважна більшість лекцій університетських професорів була позбавлена «глибини змісту», достатнього теоретичного рівня, а тому з таких лекцій, як зауважив професор В.Шульгін, «позитивних знань студенти виносили мало» [5,с.122]. Здебільшого університетські лекції більше відповідали рівню середніх класичних навчальних закладів. На популярному рівні читалися практично усі лекції викладачами в Львівському університеті. Їх проблематика мала переважно пізнавально-прикладний характер [2,с.103]. До нових форм та методів педагогічного процесу в університетах України у ХІХ-на початку ХХ ст. слід віднести практичні заняття, семінари, просемінарії, колоквиуми. Їх новизни полягала в активізації розумових та педагогічних здібностей студентів, сприянні виробленню у них практичних та методичних навичок, пов'язаних з майбутньою вчительською діяльністю. Якщо в першій половині ХІХст. проведення практичних занять в університетах Східної України ще не мало регулярного характеру, то після прийняття університетського статуту у 1884р., на думку професора Харківського університету В.Бузескула, практичні заняття «отримали подальший розвиток і стали одним із головних засобів засвоєння навчальних предметів та знайомства з методами та прийомами викладання»[1,с.70]. В якості особливої навчально-допоміжної установи для організації навчального процесу в університеті на історико-філологічному факультеті було відкрито кабінет практичних занять. Важливою рисою практичних занять з математики та історичних дисциплін, які вивчалися у класичних університетах України в другій половині ХІХст., було поглиблення їх змістовного наповнення та посилення педагогічної спрямованості. Як засвідчують архівні документи, під час проведення практичних занять в університеті св. Володимира університетські викладачі приділяли особливу увагу питанням розумового та морального розвитку своїх вихованців, виявленню у них педагогічних здібностей.

Слід також зазначити, що в др. пол. ХІХ ст. на історико-філологічному факультеті Київського університету з метою обговорення рефератів студентів з педагогічної проблематики проводилися колоквиуми. На межі ХІХ-ХХст. в університеті св. Володимира у навчальний процес було впроваджено таку особливу форму семінарських занять як просемінарії. Професорські семінарії були невідкладною складовою здобуття студентами науково-педагогічного досвіду. Зміни у змісті, формах і методах навчального процесу у тогочасних класичних університетах України стали вагомим підґрунтям для розвитку вітчизняної університетської педагогічної освіти ХІХ-початкуХХст., її окремих складових.

Отже, загальні риси та особливості вітчизняної університетської педагогічної освіти ХІХ –початку ХХ століття були обумовлені змістом та структурою загальнопрофесійної підготовки вчителів в умовах класичного університету, історичними тенденціями його розвитку.

На наш погляд, з врахуванням історико-педагогічного досвіду діяльності університетів України у зазначений період, новітніх детермінант модернізації

освітньої галузі, викликів сучасної епохи, навчально-виховний процес у вітчизняних університетах має спиратись на гармонійне поєднання кращих національних та зарубіжних педагогічних традицій минулого та сьогодення і базуватись на принципах наукової раціональності, плідних, проте оновлених ідеях В.Гумбольдта, який теоретично обґрунтував модель «класичного» університету, що забезпечує інтеграцію вищої освіти та науки.

Література

1. Бузескул В.П. История Харьковского университета при действии устава 1884г.– Х., Тип. Адольфа Дарре, 1905.–89с.
2. Курляк І.Є. Класична освіта на західноукраїнських землях (XIX-перша половина XX століття): історико-педагогічний аспект/Н.Г. Ничкало (наук.ред.); АПН України, Інститут педагогіки і психології професійної освіти.– Т.: Підручники і посібники, 2000.–328с.
3. Павко А.І., Курило Л.Ф. Трансформаційні процеси в системі університетської освіти України (XIX-початокXXст.): Монографія.– К.: Відкрита педагогічна школа, 2009.–276с.
4. Павко А. Класичний університет у контексті Болонського процесу//Урядовий кур'єр.–2011.–23 листопада.
5. Шульгин В.Я. История университета Св. Володимира(1834-1839).– Спб, Тип. Рюмина и комп., 1860.– 230с.

УДК 37. 015. 3

ПАУК І.
Гуманітарно-педагогічний коледж МДУ
ТОВКАНЕЦЬ Г.В.
Мукачівський державний університет

ЗМІСТ І МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

Специфічним періодом формування правової культури є молодший шкільний вік. З одного боку цей вік сприятливий до засвоєння норм життєдіяльності у суспільстві, а з іншого молодші школярі ще нездатні сприйняти складні юридичні терміни, здійснювати аналіз та давати належну юридичну кваліфікацію тим чи іншим діям. Складність правової освіти у цей період визначається відсутністю у молодшій школі самостійної навчальної дисципліни правового спрямування.

Важливим є врахування таких принципів їх правового виховання: зв'язку правового виховання з практичними життєвими ситуаціями; поєднання колективного та індивідуального підходу у вирішенні проблем учнів, гнучкого, оперативного реагування на прояви протиправної поведінки та перспективних потреб учнів; єдності правового і морального виховання; логічної послідовності правового виховання: від одержання знань про норми, до засвоєння їх на практиці, і надалі до формування усвідомленої установки щодо необхідності дотримання їх

кожною людиною; пріоритету ігрових методів правового навчання та виховання з метою активізації інтересу до засвоєння норм проживання у суспільстві.

Зміст формування правової культури у дітей молодшого шкільного віку мають бути загальні уявлення про основні правові норми, які тісно переплітаються з моральними нормами та окремі норми конституційного, цивільного, сімейного, адміністративного та кримінального законодавств. Основними поняттями, які можуть і мають бути засвоєні молодшим школярем, це: Держава Україна. День народження України. Суверенітет і незалежність. Державна символіка: Державний Герб України, Державний Прапор України, Державний Гімн України. Влада в Україні: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів. Закони як обов'язкові правила для всіх людей, які упорядковують життя, охороняють і захищають інтереси людей. Конституція України як Основний Закон нашої держави. Декларація прав дитини. Поняття злочину. Кримінальна відповідальність неповнолітніх. Організації, які покликані опікуватись правами дитини: соціальні служби для дітей та молоді, відділи у справах неповнолітніх при місцевих органах влади, кримінальна міліція у справах неповнолітніх, правозахисні організації.

Необхідно використовувати можливості навчального процесу та позаурочної роботи. У процесі викладання навчальних предметів особливо широкі можливості закладено в предметах:

- «Громадянська освіта» (теми: «Великий дім – держава, лад у ньому – закон», «Скарби України», «Твоя країна - Україна, і ти – її громадянин» та інші);
- «Природознавство» (теми: «Збережемо природу», «Збережемо повітря чистим», «Без води немає життя», «Гірські породи потребують охорони», «Охорона ґрунту», «Охорона рослин», «Охорона тварин», «У природі все взаємопов'язано»);
- «Читання» (розділ : «Рідна домівка, рідна сім'я – тут виростає доля моя»);
- «Основи здоров'я» (теми: «Стосунки між людьми», «Поведінка учня», «Уміння контролювати емоції», «Цінність і неповторність людського життя» та теми, у яких розкриваються шляхи само- і взаємодопомоги у небезпечних життєвих ситуаціях).

Широкі можливості щодо здійснення правового виховання молодших школярів є у позаурочній роботі. У залежності від мети та обставин можуть використовуватися роз'яснення; розповіді; колективні та індивідуальні бесіди; аналіз життєвих ситуацій; обговорення з учнями літературних, літературно-публіцистичних творів, газетних статей і повідомлень з відповідною правовою оцінкою, того що трапилось; читання художніх творів; вікторини; конкурси; написання творів на правову тематику; створення спеціальних педагогічних ситуацій морального вибору; екскурсії; включення дітей у процес вибору органів самоврядування (наприклад, вибору президента класу, чергових, відповідальних за певні напрямки життєдіяльності колективу); ділові ігри, запрошення представників органів внутрішніх справ та інших правоохоронних органів з відповідними виступами на правову тематику тощо.

Особливе місце серед зазначеного переліку методів і форм, на нашу думку займають ділові ігри. Найважливішими їх задачами є зацікавлення дітей правовою проблематикою, навчання спілкуванню з іншими людьми, вирішенню типових життєвих ситуацій, саморегуляції своєї поведінки. Саме за допомогою практичних

вправ і тренувань можливе формування стану безпосередньої готовності дотримуватись певних норм. Перед виконанням завдання учні повторюють питання, пов'язані нормами суспільного життя; вирішують завдання, які моделюють можливі життєві ситуації. Незважаючи на деяку умовність, ця робота створює у них уявні моделі бажаної поведінки.

Окремим моментом розробки планів таких тренінгів має бути обґрунтування системи практичних ситуацій, що моделюють реальне життя. Кожна нова проблемна ситуація має бути не схожою на попередню, якомога ширше охоплювати типові ситуації, демонструвати багатоваріантність вірогідних напрямків їх розвитку й завершення, можливих позитивних та негативних наслідків, способів їх урегулювання тощо.

Тематика правових ігор для молодших школярів має бути обмежена найбільш типовими життєвими ситуаціями, які мають між собою логічний взаємозв'язок і не повинна ототожнюватись із дресируванням.

Література

1. Фіцула М.М. Правове виховання учнів: Методичний посібник М.М.Фіцула – К.: ІЗМН, 1997. – 148 с.

УДК 811.111'25'276.6

ПЕТРУШЕНКО О. О.

ПВНЗ «Хмельницький економічний університет»

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ НА ЗАНЯТТЯХ З ДІЛОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Розширення міжнародних стосунків України у галузях економіки, культури, науки, інтеграція з європейськими країнами, вибір Україною курсу на входження в європейський економічний та освітній простір зумовлює соціальне замовлення суспільства на підготовку високоосвічених фахівців зі знанням іноземних мов, які повинні володіти навичками та вміннями професійного іншомовного спілкування у всіх сферах діяльності.

Зважаючи на це, великого значення в системі нашої освіти набуває навчання студентів вищих навчальних закладів фахової лексики, оскільки відповідно до сучасних міжнародних освітніх вимог випускники ВНЗ мають володіти вміннями вільно висловлюватися іноземною мовою у процесі досягання ними соціальних, академічних і професійних цілей.

У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема удосконалення існуючих та пошуку нових методик формування у майбутніх спеціалістів іншомовної лексичної компетенції, під якою у Рекомендаціях Ради Європи з мовної освіти розуміється «знання і здатність використовувати словниковий запас мови, яка вивчається» [3, с. 3].

Основні аспекти формування іншомовної лексичної компетенції досліджувалися у працях таких вітчизняних і зарубіжних учених як В. О. Артемов,

І. М. Берман, Н. Г. Вишнякова, Ю. В. Гнаткевич, О. Ю. Долматовська, В. С. Коростильов, Е. В. Мірошніченко, О. Б. Тарнопольський, О. В. Чічкова, С. П. Шатілов, R. Ellis, D. Gardner, M. Lewis, L. Taylor та ін., але ще й сьогодні деякі аспекти цієї проблеми залишаються відкритими. Ця обставина слугує вагомим мотиваційним чинником для обґрунтування актуальності.

Незважаючи на наявні здобутки у розв'язанні проблеми навчання спеціальної лексики іноземної мови, практика викладання свідчить про необхідність підвищення якості оволодіння студентами англійським лексичним матеріалом. Це стосується, зокрема, навчання термінологічної лексики студентів, які спеціалізуються у галузі міжнародних економічних відносин та зовнішньоекономічної діяльності.

Зауважимо на тому, що проблема вивчення термінологічної лексики студентами неможливих вузів була і є актуальною у сучасній методичній науці. Термінологічна лексика необхідна студентам насамперед при читанні спеціальних текстів за фахом у вищому закладі освіти з метою отримання професійної інформації, для ведення професійно-орієнтованої бесіди або дискусії із зарубіжними фахівцями, а також при написанні анотацій, реферату чи повідомлення. Тому викладачу ділової англійської мови необхідно розуміти основні властивості термінологічної лексики, особливості її будови та вивчення на заняттях з ділової англійської мови [2, с. 24].

Очевидно, що вивчення термінологічної лексики при викладанні іноземної мови професійного спрямування буде тим успішнішим й ефективнішим, чим краще зроблений вибір іншомовного фахового матеріалу, який залучається до навчального процесу. Таким базовим матеріалом для студентів економічних спеціальностей є, перш за все, тексти фахового спрямування, які вважаються джерелом для розширення фахового термінологічного словника, предметом читання та обговорення на заняттях, основою для використання в ситуаціях мовлення, для аудіювання, тобто для цілеспрямованої і продуктивної мовленнєвої діяльності студентів.

Особливої уваги заслуговує те, що в основі термінологічної системи ділової англійської мови лежить лексичний пласт, який називають фінансовим, торговельним, економічним.

Варто зазначити, що методика засвоєння термінів при вивченні англійської мови професійного спрямування йде за відпрацьованою схемою:

- усна презентація термінів, їх семантизація;
- виконання вправ із застосуванням, як правило, комп'ютера, графічних опор тощо: заповнення пропусків у тексті, підбір визначень термінів з кількох варіантів, завершення речень, зіставлення термінів та їх дефініцій та ін.;
- написання ділових документів з метою закріплення термінології у писемному мовленні.
- моделювання мовленнєвих ситуацій з реального життя, під час програвання яких студенти автоматизують вживання певного терміна у конкретній ситуації спілкування [1, с. 32].

Отже, вивчення економічних термінів пронизує весь курс ділової англійської мови у вищих навчальних закладах економічного профілю. І саме викладач

повинен знайти такі форми і методи, щоб цей процес був цікавим і бажаним для студентів. Щоб цього досягти, необхідно використовувати новітні інформаційні технології, інтерактивні методи та прийоми навчання, що, своєю чергою, навчить студентів чітко формулювати і висловлювати свою позицію, спілкуватися, дискутувати, сприймати й оцінювати інформацію, тобто активно вживати терміни у всіх видах мовленнєвої діяльності.

Література

1. Овсянников В. В. Переводческие проблемы терминологии делового английского / В. В. Овсянников // Язык и культура. Выпуск 7. Том VIII. Теория и практика перевода. – Киев : Издательский Дом Дмитрия Бураго, 2004. – 280 с. – С. 75 – 79.
2. Орищин І. С. Вивчення фахової лексики у курсі англійської мови для студентів комп'ютерних спеціальностей / І. С. Орищин – Львів: «Світ», 2006.
3. Семенчук Ю. О. Формування англомовної лексичної компетенції у студентів економічних спеціальностей засобами інтерактивного навчання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 , «Теорія та методика навчання: германські мови» / Ю. О. Семенчук – К., 2007. – 26, [1].

УДК 371.132

ПОВІДАЙЧИК О. С.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ФАКТОРИ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ

Останні десятиліття в Україні пов'язані з розвитком соціальної роботи як феномену сучасного суспільства. Діалектичний характер соціальної роботи, а також змінні умови, за яких вона здійснюється, зумовлюють низку соціально-економічних факторів, які актуалізують науково-дослідницьку роботу (НДР) як у теорії, так і в практиці цієї сфери.

Узагальнюючи наукові праці вчених (Т. Дьячек, С. Гончаренка, П. Горкуненка, І. Іващенко, Ю. Макарової та ін.) зазначимо, що під науково-дослідницькою роботою соціальних працівників будемо розуміти один з видів їхньої діяльності, спрямований на пізнання й перетворення соціальної реальності на основі досягнень науки та застосування наукових методів у практиці вирішення певних проблем.

Серед чинників, які зумовлюють необхідність підготовки майбутніх соціальних працівників до НДР виокремлюють соціально-економічні, які проявляються в загостренні традиційних для суспільства проблем, модифікації раніше існуючих і виникненні нових; постійному розвитку нормативно-правової бази, що змінює правові межі соціальної роботи тощо.

Тривала історія України і західних країн засвідчує, що в процесі їхнього формування певний спектр соціальних проблем у них зберігається,

видозмінюючись і трансформуючись, причому ці зміни іноді відзначаються значними масштабами. У різні періоди існування держав соціальні проблеми можуть змінюватися відчутно, наприклад у час економічних криз, в процесі структурної перебудови економіки та ін. Показовим у цьому аспекті є приклад зміни ставлення соціальної роботи до проблеми малозабезпеченості та бідності, в тому числі завдяки посиленню ролі дослідницької діяльності вчених і соціальних працівників-практиків.

У різних країнах і на різних етапах їхнього соціально-економічного та політичного розвитку робилися різноманітні спроби вирішення проблеми бідності – від її повного викорінення як відображення соціально-економічної нерівності до усунення крайніх форм прояву бідності. Щоб організувати соціальну роботу з бідними, потрібно, зокрема, вирішити, кого ж відносити до цієї категорії. Пошуки критерію бідності з використанням якісних та кількісних методів дослідження, наприклад у США, робилися вже з початку ХХ століття. Вченими і соціальними працівниками була проведена значна дослідницька робота, присвячена вивченню об'єктивних і суб'єктивних причин бідності, а також структури бюджетів різних типів сімей. Її результатом стало введення поняття «мінімальний бюджет сім'ї», який став трактуватися як умовна межа бідності.

Однак, хоча дослідницька діяльність і дала позитивні результати, але сформулювати на їх основі грошовий еквівалент межі бідності протягом тривалого часу ні в США, ні в інших країнах не вдавалося через проблеми стандартизації бюджету середньостатистичної сім'ї. Для його визначення значні дослідницькі кроки були зроблені в США в шістдесятих роках ХХ-го століття. У 1964 р. спільними зусиллями наукової громадськості і практиків соціальної роботи, які брали участь у багаторічному дослідницькому проекті, було введено поняття «офіційної межі бідності» як мінімальної кількості коштів, необхідних для підтримки середньостатистичної сім'ї на найнижчому рівні існування відповідно до об'єктивних стандартів прожиткового мінімуму країни [1; 2].

Окрім посилення масштабів бідності останні десятиліття внесли в цю проблему низку нових аспектів, які змушують соціальних працівників здійснювати безперервний дослідницький пошук: відбувається зміна соціального складу бідних, з'являються «нові бідні» – люди, які не мають можливості гідно прожити на зарплату (в Україні – це вчителі, лікарі, інші представники державного сектору); відзначається посилення утриманської форми поведінки населення, якому надається соціальна допомога; спостерігається формування специфічної культури бідності в поведінковій моделі наступних поколінь, які виходять із бідних і малозабезпечених сімей.

Актуальною для України є також проблема модернізації пенсійного забезпечення, що передбачає перехід до накопичувальної системи. Це радикально змінює позицію соціальних працівників по відношенню до клієнтів. Якщо раніше основним їхнім завданням було правильне нарахування пенсій і контроль за їх своєчасною виплатою, то в нових умовах акцент зміщується на активізацію життєвої позиції людини. Соціальні працівники тепер націлені на пошук засобів і методів, що забезпечують посильне залучення кожного члена суспільства в процес підвищення якості його життєдіяльності. Нові підходи в системі пенсійного

забезпечення вимагають наявності в соціальних працівників дослідницької складової, яка передбачає вивчення джерел життєвих сил конкретної людини, виявлення чинників, які заважають реалізації суб'єктності особистості, розвитку способів підвищення відповідальності людини за своє майбутнє.

Таким чином, аналіз соціально-економічних факторів засвідчує, що на всіх етапах розвитку соціальної сфери від соціальних працівників вимагається активне включення в творчу дослідницьку діяльність, яка забезпечує розробку адекватних форм, методів і засобів соціального захисту населення.

Література

1. Дьячек Т. П. Традиции исследований в социальной работе: опыт зарубежных стран: Учеб.-метод. пособие / Т. П. Дьячек. – Тамбов: Изд-во ТГУ им. Г.Р. Державина, 2000. – 147 с.
2. Радаев В.В. Работающие бедные: велик ли запас прочности / В.В. Радаев // Социс. – 2000. – №8. – С. 28 – 38.

УДК 373.311.1.064:316.7

ПОЛОВКА М.
ТОВКАНЕЦЬ Г.В.

Мукачівський державний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК УМОВА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Сучасна професійна підготовка майбутнього вчителя передбачає становлення нової філософії педагогічної освіти, в якій сам учитель виступає на перший план. Це пов'язано із здійсненням результативної самоорганізації, співорганізації, організаційної культури, ознаки сформованості якої визначаються рівнем інноваційних знань, умінь і ціннісних орієнтацій, формуванням ціннісних установок особистості, прийняттям норм, правил, стандартів освітньо-виховного закладу, причетності до нього і відносинами в колективі.

Для ефективного здійснення процесу формування організаційної культури майбутніх учителів початкової школи необхідно врахувати внутрішні і зовнішні чинники. До внутрішніх факторів відносимо: усвідомлення особистої значущості організаційної культури; установка на оволодіння цінностей загальної культури і культури самоорганізації; розуміння особистістю узагальненого правила і актуалізації знань; участь у практичній діяльності, проектах і акціях з розвитку організаційної культури; розуміння сутності організаційної культури як певної сукупності особистісних якостей, дій і операцій його складових і способів виконання дій. До зовнішніх факторів: державна політика у сфері освіти, ресурс кадрової служби: можливість молодим фахівцям отримати робоче місце і рефлексія за рівнем розвитку у них організаційної культури; врахування і оцінка ходу і результатів діяльності.

Фактори, що визначають соціально-психологічний портрет майбутніх учителів початкової школи в чималій мірі впливають на успішність навчання. Їх

можна розділити на дві категорії: ті, з якими студент прийшов до вузу, – їх тільки можна брати до уваги, і ті, які з'являються в процесі навчання, – ними можна управляти.

До першої категорії відносяться: рівень підготовки, система цінностей, ставлення до навчання, інформованість про вузівські реалії, уявлення про професійне майбутнє.

Ці чинники багато в чому визначаються загальною атмосферою в країні і конкретними «побутовими знаннями» тих, хто був безпосереднім джерелом інформації. Впливати на них можна лише побічно, констатуючи і використовуючи їх як відправну точку для впливів на студентів.

Фактори першої категорії працюють переважно на етапі адаптації, коли першокурсники намагаються зрозуміти, «куди я потрапив» і «хто мене оточує». «У чужий монастир зі своїм статутом не ходять», – це студенти чують на кожному кроці, кожен викладач встановлює свої правила і вимагає їх дотримання, в групах між хлопцями йде «війна» за право лідерства, пошук «своїх» людей. Студент повинен дуже швидко зорієнтуватися і з нових позицій освоїти способи і методи навчальної діяльності, зрозуміти систему норм і правил, що є на факультеті і в його навчальній групі, розробити свою систему цінностей по відношенню до навчання, майбутньої професійної діяльності, викладачів.

Поступово вплив факторів першої групи слабшає і вирішальну роль починають відігравати фактори другої групи. До них можна віднести: організацію навчального процесу, рівень викладання, тип взаємин викладача і студента і т.п.

Розвиток особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою може здійснюватися за різними напрямками:

- зміцнення ідейної переконаності, професійної спрямованості, розвиток необхідних здібностей;
- удосконалення, «професіоналізація» психічних процесів;
- підвищення почуття обов'язку, відповідальності за успіх професійної діяльності;
- підвищення наполегливості студента у вивченні предметів у сфері своєї майбутньої професії;
- інтенсифікація передачі соціального і професійного досвіду і формування потрібних якостей, зростання загальної зрілості і стійкості особистості студента;
- підвищення питомої ваги самовиховання студента у формуванні якостей, досвіду, необхідних йому як майбутньому фахівцю;
- зміцнення професійної самостійності і готовності до майбутньої практичної роботи.

Психолого-педагогічні умови формування організаційної культури студентів, які забезпечують цілісність процесу, включають реалізацію соціально-культурних заходів розвиваючого змісту (професійного, культурного, особистісного) через конструювання культурно-смыслового освітнього простору; застосування соціально-культурних технологій, які ініціюють здатність до самоорганізації в процесі соціалізації.

Оптимальними формами формування організаційної культури студентської молоді є активні способи залучення студентів в соціально-культурну діяльність

ВНЗ, засновані на ініціативі і практичній участі кожного студента. У практиці роботи ВНЗ склалися різноманітні види залучення студентів в соціально-культурну діяльність: клуби за інтересами; організація діяльності творчих колективів; організація діяльності спортивних секцій; організація культурно-дозвіллевих заходів, клуб випускників, клуб відмінників, літературний клуб, літературна вітальня, музична вітальня, клуб фольклорний ансамбль, вокально-хорова студія, клуб любителів класичної музики, клуб любителів гітарної музики, клуб авторської пісні, музичний театр, поетичний клуб, студія естрадного співу, студія спортивного бального танцю, студія сучасного танцю, театр моди, студія художнього моделювання одягу, театральньо-драматична студія та ін.

УДК 372.8083:808.3

ПОПАДИЧ О. О.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК, УМІНЬ ТА КОМУНІКАТИВНИХ ЯКОСТЕЙ ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Однією з якостей духовно багатой та розвиненої особистості, необхідних для освітньої, науково-дослідницької та організаційно-управлінської діяльності педагога вищої школи є високий рівень мовної та мовленнєвої культури.

Актуальною проблемою учених-мовознавців та педагогів є розробка цілісної концепції навчання і пошуків нових форм і методів, які б сприяли формуванню культури ділового мовлення як основи, гаранта високого інтелекту майбутніх педагогів вищої школи. Зокрема, мовні питання формування навичок, умінь та комунікативних якостей ділового мовлення досліджували О.Біляєв, В.Виноградов, М.Вашуленко, Б.Головін, М.Жовтобрюх, С.Єрмоленко, А.Коваль, Л.Мацько, С.Ожегов, М.Плющ, І.Синиця, В.Русанівський та ін. Проте доводиться констатувати відсутність узагальнювальних досліджень щодо формування навичок, умінь та комунікативних якостей ділового мовлення у майбутніх педагогів вищої школи.

Завдання вищого навчального закладу у навчанні культури мовлення полягає в тому, щоб визначити основний об'єкт навчання, яким має бути мовна діяльність студента, яка, за визначенням Л. Паламар, «являє собою процес активної цілеспрямованої взаємодії людей між собою, опосередкований мовою і зумовлений ситуацією спілкування» [3, с.7]. В основі мовної діяльності має бути мовна дія, спрямована на виконання конкретних завдань. На думку Е. Палихати, у системі мовної діяльності є три підсистеми дій, які співвідносяться з трьома сторонами мовлення – структурною (або граматичною), семантичною (або лексичною) та виражальною (або фонетичною для усної форми мовлення і графічною для писемної форми мовлення) [2, с.30].

Для здійснення мовної діяльності необхідно володіти певними діями, які б сприяли розвитку мовлення у різних сферах суспільного життя. В основі мовних

дій лежать навички, в основі мовної діяльності – вміння. Усі навички ділового мовлення формуються у процесі виконання мовних дій, спрямованих на виконання граматичних (морфолого-синтаксичних) завдань [1, с.139]. Щоб стати навичкою, мовна дія має набути певних якостей, серед яких найважливішими вважаються її автоматизованість, стійкість, гнучкість тощо. Формування культури ділового мовлення здійснюється завдяки виробленню репродуктивних навичок в єдності таких найважливіших якостей, як автоматизованість, стійкість, гнучкість [4, с.43].

Для ефективного формування вищевказаних навичок мовлення слід дотримуватися певних науково обґрунтованих принципів, якими є: структурний; принцип комунікативної спрямованості; принцип ситуативності та принцип свідомості.

У навчанні лексичних, граматичних структур ділового мовлення важливу роль відіграє структурний принцип. На сьогодні найпоширенішим способом організації одиниць мовлення (словоформи, фрази, надфразової єдності) з метою засвоєння їх структури є взірці мовлення, моделі, які у практиці навчання найчастіше використовуються на рівні фрази. Проте в багатьох методичних ситуаціях доцільно використовувати взірці мовлення на рівні словоформи або словосполучення, що вживаються у мовленні як самостійні речення. Одним з провідних принципів методики навчання української мови, культури мови, культури ділового мовлення є принцип комунікативної спрямованості. Згідно з принципами комунікативності викладач і студент виконують на практичних заняттях лише такі мовні дії, які, як правило, матимуть місце у процесі природної комунікації. Принцип комунікативності впливає як на весь процес навчання культури ділового мовлення в цілому, так і на презентацію нового мовного матеріалу, вправління та контролю його засвоєння. Важливим у виробленні практичних навичок та вмінь ділового мовлення є принцип ситуативності, в основі якого – використання реальних та уявних ситуацій мовлення, створених різними засобами – за допомогою вербального опису, ілюстративного, предметного унаочнення. Визначаючи принципи навчання культури ділового мовлення, не можна не вказати на загальнодидактичний принцип свідомості. Студент під час мовної діяльності має усвідомлювати форму чи зміст мовлення. Це, в першу чергу, залежить від форми мовлення – усної чи писемної; від рівня автоматизованості у вживанні лексичних, граматичних форм, мовних кліше тощо; від усвідомлення форми, що забезпечується головним чином взірцем мовлення; від функціональної спрямованості структури, її ситуативного оточення. Практика викладання цієї навчальної дисципліни потребує багатоаспектного, об'ємного висвітлення мовних одиниць у всьому багатстві їх структурних, семантичних, функціональних властивостей.

Таким чином, вивчення культури ділового мовлення, формування мовленнєвої компетенції студентів є невід'ємною частиною формування професійних і ділових якостей кожної людини, органічною потребою національного виховання фахівців економічної галузі та суспільства в цілому. Для ефективного формування культури ділового мовлення майбутнього педагога вищої школи слід дотримуватися науково обґрунтованих принципів: структурного, принципу комунікативної спрямованості, ситуативності, свідомості навчання.

Література

1. Культура української мови: Довідник / Авт. колектив: С.Я.Єрмоленко (керівник) та ін./ За ред. Русанівського В.М. – К.: Либідь, 1990. – 304 с.
2. Палихата Е. Лінгвістичні особливості діалогічного мовлення // Дивослово. –1995. – №3. – с.29-31.
3. Паламар Л.М. Проблеми функціонування української мови у вузі в період національного відродження. // Українська мова у вищих навчальних закладах України. – К.: ІСДО. – 1993. – с.3-11.
4. Савченко Л. Г. Особливості методики викладання курсу ділового мовлення для слухачів з вищою освітою // Українська мова у вищих навчальних закладах України. – К.; ІСДО. – 1993. – с. 42-45.

УДК 371.06:001.8

ПОПОВИЧ В.М.
КУЗЬМА-КАЧУР М.І.
Мукачівський державний університет

ДЕФІНІЦІЙНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНА ВЗАЄМОДІЯ ВЧИТЕЛЯ»

Фундаментальна ідея відносин підлягає у цілеспрямованому й всебічному дослідженні, щоб максимально наблизити навчання і виховання до конкретних здібностей дитини, її сутності. Проблема впливу відносин на розвиток особистості і на результативність педагогічного процесу завжди привертала значну увагу науковців (Ю. Бабанський, І. Бех, О. Заболотна, Т. Левченко, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, О. Степанов та ін.) Феномен «відносин» був затребуваний у всі історичні періоди. «Відносини» як категорія педагогічна має міцне філософське підґрунтя. Найпереконливіше одвічну актуальність і значення відносин у житті людини і розвитку науки довів С. Рубінштейн [1, с. 219]. Він наголошував, що два типи відносин визначають життя: ставлення до людини і ставлення до буття. І саме відношенням до людини характеризується ставлення до буття. У цьому науковому висновку яскраво простежується значення в людському житті відносин «людина-людина», «вчитель-учень» та інших діад.

Наприкінці 20-х років минулого століття А. Макаренко переконував, що підґрунтям його новаторської виховної системи є нові відносини між людьми, між людьми і суспільством, гармонізація індивідуальних і суспільних інтересів. На практиці він довів, що «... істинним об'єктом педагогічної роботи є відносини». А В. Сухомлинський у 1960-і рр. всією педагогічною творчістю засвідчив, що виховання є не лише формування певних якостей особистості, а навчання – не проста передача знань, а світ складних людських взаємин.

Проте тільки наприкінці 80-х – на початку 90-х років того ж століття науковцями була доведена фундаментальність ідеї відносин для педагогічного процесу всіх типів, був обґрунтований сам феномен «відносини» як всезагальна, родова, вихідна категорія педагогіки.

Для означення сутності «суб'єкт-суб'єктні відносини» звернемося спочатку до категорії «суб'єкт». У «Психологічній енциклопедії» О. Степанова суб'єкт (лат. *subjectum* – підкладене) трактується як «конкретний індивід або соціальна спільнота, що володіє свідомістю, волею і здатна цілеспрямовано перетворювати дійсність і себе» [5, с.348]. Тут же зазначається, що перетворення індивіда на суб'єкта відбувається через його взаємодію з іншими людьми, у спільній діяльності. У цьому розумінні «суб'єкт» є носієм активного, діяльного, творчого потенціалу, здатний свідомо планувати й організовувати власну діяльність, впливати на партнера, сприймати, аналізувати та оцінювати власну діяльність і взаємозв'язки з іншими людьми. Саме таке трактування означеної категорії найбільш прийнятне до діяльності учителя.

У сучасних умовах суб'єкт-суб'єктні відносини вчителя й учнів потребують подальшого сприйняття й усвідомлення їх учительством на прикладному рівні. Причиною таких вимог є нові тенденції в освіті, підґрунтям яких є реформування освітньої галузі та збереження індивідуальності дитини, її унікальності, різнорівневості. Суб'єкт-суб'єктні відносини дають можливість учням усвідомити на рівні їх розуміння сенс власного життя і діяльності, визначити особистісну траєкторію розвитку, розробляти і реалізувати плани на майбутнє, нехай ще трохи фантастичні.

В «Енциклопедії освіти» поняття «суб'єкт-суб'єктні відносини» характеризується як «міжособистісна педагогічна взаємодія, що реалізує базову потребу дитини в залученні її до соціуму і культури суспільства на основі рівноправного партнерства з учителем, характеризує готовність суб'єктів виховання до взаєморозуміння і взаємоповаги у процесі спілкування і діяльності» [3, с.883]. За суб'єкт-суб'єктної взаємодії педагогічний процес розглядається як спільна діяльність учня і вчителя, при якій вчитель реалізує педагогічну, а учень – освітню функції.

Науковець О. Лінник зміст поняття «суб'єкт-суб'єктна взаємодія» характеризує як «рівноправний взаємообмін навчальними смислами між суб'єктами педагогічного процесу, що відбувається в спільній навчальній діяльності та опосередковується міжособистісними стосунками» [4, с. 70].

Нині у період реформування освіти України в цілому та початкової, зокрема, проблема суб'єкт-суб'єктних відносин є глобальною. Тільки здійснюючи навчання на основі суб'єкт-суб'єктності, можливо досягти єдності поколінь, конкурентоспроможності, інноваційного типу мислення молоді. І до такої діяльності треба готувати майбутніх учителів. В. Кремінь зазначав: «Вчитель повинен бути людиною, яка супроводжує процес самопізнання і саморозвитку дитини, скеровує й динамізує його відповідно до конкретних суспільних задатків кожного школяра. У цій площині нової професійної ролі потрібно розглядати і готовність учителя до нових функцій навчального процесу. Сьогодні не можна звести навчальний процес лише до засвоєння учнем суми знань, а треба навчити його вчитися ...» [2: 137].

Таким чином, освітньо-виховні суб'єкт-суб'єктні відносини свідомо формуються під керівництвом учителя і спрямовані на досягнення мети навчання і виховання.

Література

1. Абульханова-Славская К. А. Философско-психологическая концепция С. Л. Рубинштейна / К. А. Абульханова-Славская, А. В. Брушлинский. – М., 1989. – 243 с.
2. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г. Кремень. – К. : Грамота, 2005. – 448 с.
3. Кремень В. Енциклопедія освіти / В. Кремень ; Акад. пед. наук України ; головний ред. В. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Лінник О. О. Майбутній учитель як суб'єкт педагогічної взаємодії: підготовка до співробітництва з молодшими школярами: монографія / О.О.Лінник. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. – 304 с.
5. Степанов О. Психологічна енциклопедія / автор-упорядник О. Степанов. – К. : Академвидав, 2006. – 424 с

УДК 821.161.2-93

ПОПОВИЧ Н.Ф.

Мукачівський державний університет

ТВОРЧИСТЬ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ДЛЯ ДІТЕЙ

Визначну роль у розвитку української дитячої літератури відіграла Леся Українка (Лариса Петрівна Косач). Найбільше уваги літературі для дітей вона приділяла на початку 90-х років ХІХ ст. Саме тоді письменниця написала для дітей кілька віршованих творів та прозових авторських казок, брала активну участь у роботі журналу «Дзвінок», турбувалася про розвиток дитячої літератури.

Леся Українка прагнула, щоб дитячому журналові «Дзвінок» дати добре спрямування, зробити його змістовним і цікавим, через нього виховувати у дітей високі моральні якості, добрий художній смак. У ньому були надруковані її вірші «Мамо, іде вже зима», «Вишеньки» тощо.

Вірш «Мамо, іде вже зима» написаний у формі діалогу між сином і матір'ю. Під час цієї розмови дитина одержує простенькі, але важливі для неї знання про те, які зміни відбуваються в природі з настанням зими, про зимівлю птахів, які залишаються у рідному краї. Мова дитини жвава, емоційна, безпосередня, насичена запитаннями та вигуками. А мова матері має іншу інтонацію, інший темп. Мати говорить більш повільно, вдумливо, підбираючи слова, щоб син зрозумів відповідь:

«Мамо, іде вже зима,
Снігом травицю вкриває,
В гаю пташок вже нема...
Мамо, чи кожна пташина
В вирій на зиму літає?» –
В неньки спитала дитина.

«Чом же вона не втіка?
Нащо морозу чека?»

«Не боїться морозу вона,
Не покине країни рідної,
Не боїться зими навісної.

Жде, що знову прилине весна» [3].

«Ні, не кожна, – одказує мати, –

Онде, бачиш, пташина сивенька
Скаче швидко отам біля хати, –
Ще зосталась пташина маленька»

У вірші «Вишеньки» Леся Українка майстерно змалювала невеликий епізод: дівчинка і хлопчик не можуть зірвати вишні, які вирости високо на дереві. Поетеса дуже яскраво змальовує невдачу дітей, виразно описує силу дитячого бажання:

Дівчаточко й хлоп'яточко
Під деревцем скачуть,
Простягають рученята
Та мало не плачуть.
Раді б вишню з'їсти,
Та високо лізти,
Ой раді б зірвати,
Та годі дістати! [1]

У вірші наявний діалог між дітьми і вишнями, у якому використано художні засоби народної пісні: звернення, повторення, форма запитання й відповіді, персоніфікацію (олюднення рослин):

«Ой вишеньки-черешеньки,
Червоні, спілі,
Чого ж бо ви так високо
Вирости на гіллі!»
«Ой того ми так високо
Вирости на гіллі, –
Якби зросли низесенько,
Чи то ж би доспіли?» [1]

Окремі свої вірші для дітей Леся Українка вмістила в альманасі «Перший вінок», як-от: «На зеленому горбочку», «Літо краснее минуло».

Вірш «На зеленому горбочку» належить до пейзажної лірики. У ньому поетеса змальовує красу української природи, створює чудові зорові образи, дає можливість дітям відчутти красу й лагідність рідної мови. Діти легко можуть уявити осяяну сонцем хатинку у вишневому садочку. У вірші авторка використала цікаве порівняння: хатина порівнюється з дитиною, а сонце – з матір'ю. Уся змальована поетесою картина природи сприймається, як жива. Адже авторка в поезії зображує дію: хатинка «притулилася», дитинка «стиха вийшла виглядати», сонце – «вийшло», «засвітило і хатинку звеселило». Використання метафор надає поезії динамічності, робить її цікавою для дітей.

У вірші «Літо краснее минуло» Леся Українка відзначає, що принади й радощі літа діти не помічали доти, поки не настав холод. І тільки тоді, коли закінчилася тепла пора року, вони збагнули красу і привабливість літа й засумували за ним. Адже поки холодно вони змушені нудитися в хатині.

Літо краснее минуло,	– І нащо зима та люта? –
Сніг лежить на полі;	Все вони питають. –
Діти з хати виглядають	Он все поле сніг завіяв,
В вікна... шкода волі!	Хоч не йди із хати!
Діти нудяться в хатині,	У замкнуті дивись вікна,

Нудять, нарікають: Ніде й погуляти! [2]

Поетеса відтворила також бажання дітей швидше дочекатися, коли настане весна.

У творчому доробку для дітей Лесі Українки важливе місце посідають казки. У журналі «Дзвінок» були надруковані її казки «Метелик», «Біда навчить», у журналі «Молода Україна» – «Казка про Оха-чудотвора». Усі вони дуже цікаві, повчальні. Казки письменниці навчають дітей цінувати досвід, мудрість, не боятися труднощів, долати їх, жити в злагоді з друзями, сумлінно працювати тощо.

Як бачимо, творчість Лесі Українки для дітей пройнята світлими почуттями. Її твори будять у дітей думку, сприяють розвиткові найкращих почуттів та розвивають естетичні смаки.

Література

1. Мовчун А. І. Рідне слово. Українська дитяча література. Книга перша/А.І.Мовчун, З.Д.Варавкіна. – К.: Арій, 2007. – 656 с.
2. Українка Леся. Літо краснее минуло/Леся Українка. – К.: Веселка, 1970. – 16 с.
3. Українська дитяча література: Хрестоматія/Упоряд. Л. П. Козачок. – К.: Вища школа, 2002. – 519 с.

УДК 378.035.3

ПОПОВИЧ Р. В.
Міжгірський медичний коледж

ШЛЯХИ І ЗАСОБИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Процес підготовки майбутніх фахівців за сучасних умов орієнтований на здібності і нахили студента, рівень його початкової підготовки, прагнення самостійно збирати інформацію, аналізувати її, співвідносити з реальним світом. Тому кожен студент може будувати власну модель самовиховання і саморозвитку.

Професійне самовиховання передбачає таку послідовність дій: вибір особистісно значущих цілей і завдань самовиховання; планування діяльності і створення програми самовиховання; вибір методів і прийомів самовиховання; зіставлення досягнутих результатів з очікуваними; корекція програми самовиховання з урахуванням результатів самоконтролю і самооцінки. Щоб отримати бажаний результат і наблизити свій реальний образ до ідеалу, слід уміти керувати власним розвитком.

Серед цілей самовиховання виокремлюють:

1) досягнення згоди із самим собою. Для цього слід навчитися приймати себе таким, яким є насправді, визнати власні вади;

2) досягнення гармонії з найближчим оточенням. Щоб досягти свободи і злагоді з найближчим оточенням, потрібно навчитися змінювати своє ставлення до нього, шукати в усьому позитивні аспекти, уміти прощати і не бути рабом речей. Крім того, слід контролювати власні емоції, тобто усвідомити ті розумові операції, унаслідок яких вони виникають;

3) усунення поганих звичок. Необхідно намагатися позбутися їх якомога швидше, адже деякі з них можуть блокувати досягнення певної життєвої мети;

4) контроль власних потреб та керування ними.

Для реалізації програми самовиховання використовують такі методи: самоспостереження, самоаналіз, самотестування, порівняння себе з іншими людьми та ін.; самостимулювання; самопрограмування; методи і прийоми самовпливу (самонаказ, самоконтроль, самозаохочення, самопокарання, самозаборона, самозауваження, самопереконавання, самопідбадьорення, самонавіювання, аутотренінг, самозвіт, ведення щоденника самовиховання тощо). Особлива роль серед методів самовпливу належить методам управління своїм психічним станом, тобто методам саморегулювання. До них зараховують самонавіювання, самопідбадьорення, самопереконавання, самозмушування, самонаказ, самохвалення, самоконтроль, самозаохочення, самопокарання, самокритику тощо [2].

Побачити близькі і далекі перспективи професійного становлення – це означає визначити, які конкретні якості чи професійні вміння треба самоформувати в першу чергу, а які – трохи пізніше. Є й такі вміння, формування яких вимагає ґрунтовних специфічних знань. Отже, процес оволодіння ними, можливо, співпаде з навчанням на четвертому чи п'ятому курсах.

Систему методів стимулювання самовиховної активності складають:

1) методи стимулювання процесу перетворення знань про модель фахівця і теорію самовиховання в особистісні цінності (самохарактеристика відповідності ступеня сформованості професійно значущих умінь вимогам до фахівця; створення ситуацій порівняння майбутнім фахівцем самооцінки і оцінок з боку однокурсників і викладача ступеня сформованості певних умінь чи якостей тощо);

2) методи стимулювання інтересу до самовиховної діяльності (вправи на творче уявлення себе в якості людини, для якої самовиховання є дуже цікавою справою; сюжетно-рольові ігри з питань оцінки самовиховної роботи відомих в історії людства людей та ін.);

3) методи стимулювання процесу прийняття і реалізації мотивів самовиховання (демонстрація готових програм, зразків кращих планів професійного самовиховання; розширення відносин студентів із соціальною дійсністю; вправи на створення, виконання й удосконалення програм і особистих планів самовиховання професійно-духовних якостей та ін.);

4) методи стимулювання зростання досвіду самовиховної діяльності (заохочення ініціативи у самовихованні; розкриття особистісного сенсу оволодіння новими методами, прийомами або засобами професійного самовиховання, вправи щодо опанування ними та ін.) [1].

Вагомими засобами професійного самовиховання є самозобов'язання, самозвіт, самоконтроль і самонаказ. Самозобов'язання – природний наслідок зобов'язань студента перед колективом факультету (групи), суспільством. Самозвіт – це об'єктивний засіб визначення рівня усвідомлення людиною внутрішніх психологічних процесів, показник ступеня усвідомлення якостей особистості. Як важлива властивість особистості, самоконтроль розвивається на основі здатності людини контролювати будь-яку свою діяльність і виконує функцію засобу сприяння реалізації та уточненню вже розробленого особистого плану

самовиховання (види самоконтролю: довільний і недовільний). Самонаказ пов'язується з розвитком афективної сфери особистості. Він вимагає сформованості вольових якостей – цілеспрямованості, відповідальності, рішучості, виконавчої дисципліни тощо [3].

Без самовиховання неможливе досягнення успіху в навчанні, професійній діяльності, сімейних стосунках і в житті загалом.

Література

1. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи. – Київ «Кондор», 2008. – 272с.
2. Курлянд З.Н. Педагогіка вищої школи – К.:Знання, - 2007. – с. 226 – 333
3. Власова О. І. Педагогічна психологія. – К.: Либідь, - 2005. – с. 315 – 318.

УДК 37:022.332 (4-13) : 001.82 -043.86

ПОСТРИГАЧ Н.О.

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ РОЗВИТКУ НЕПЕРЕРВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КРАЇНАХ ПІВДЕННОЇ ЄВРОПИ (КІНЕЦЬ ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТ.)

Загальноцивілізаційні зміни кінця ХХ – початку ХХІ століть, глобальне прискорення суспільного розвитку, збільшення тривалості життя суттєво посилили роль незалежної, самодостатньої особистості, яка має інтелект, волю, здатна діяти в динамічно змінюваному контексті, що загалом вимагають удосконалення системи освіти впродовж життя. Нині цей освітній напрям є загальновизнаною необхідністю, яку Європейський Союз розглядає як важливий елемент соціальної моделі сучасного суспільства [1, с. 5].

Сформульовані ще в семидесяті роки ХХ ст. (П. Ленгранд, Р. Дейв, Е. Фор та ін.) концептуальні ідеї теорії неперервної освіти протягом всього життя, за твердженням О. Матвієнко, по суті визначили магістральний напрямок реорганізації всієї системи освіти за якісно новим соціальним імперативом – орієнтацією на демократичний пафос загальнолюдських цінностей – як фундамент системного поєднання всіх форм і типів формальної і неформальної освітянської діяльності [2, с. 254].

Сучасна багатоступенева система підготовки педагогічних кадрів є новим етапом розвитку системи педагогічної освіти. Вона варіативна, більш гнучка й гуманна, краще відповідає інтересам як розвитку суспільства, так і майбутнього вчителя. Ця система впевненими кроками наближається до міжнародного стандарту в галузі вищої освіти [3, с. 62].

ХХ століття характеризувалося тим, що переважна більшість країн світу відчула необхідність здійснення реформування систем освіти, приведення їх у відповідність до потреб і перспектив соціально-економічного розвитку [4, с. 176]. З огляду на це, історико-педагогічні дослідження покликані сприяти науково-

обґрунтованому, зваженому використанню досвіду минулого при вирішенні проблем сучасності [5, с. 183].

Сучасна Південна Європа є регіоном, де сьогодні інтенсивно відбуваються інтеграційні та загально-цивілізаційні процеси, які охопили економіку, соціальні відносини і педагогічну освіту зокрема. Неперервна педагогічна освіта Греції, Італії та Іспанії традиційно характеризується співіснуванням, зближенням і взаємним доповненням різних за своїми ідейними джерелами напрямків, підходів, концепцій та моделей. Ретроспективний погляд на історію становлення і розвитку педагогічної освіти у Південній Європі свідчить про існування загальноєвропейських культурно-освітніх традицій у підготовці вчителів. Витоки цього теоретико-методологічного плюралізму лежать в площині поширених уявлень загально-педагогічної філософії провідних країн Західної Європи про те, що чим неодноріднішим, структурно й функціонально різноманітнішим у економічному, політичному, соціальному та культурному аспектах стає суспільство, тим воно є життєздатнішим та успішнішим.

Відтак, система неперервної педагогічної освіти Греції, Італії та Іспанії – це загально-філософська концепція, згідно з якою педагогічна освіта розглядається як процес, що охоплює усе життя педагога, як важлива актуалізація такого аспекту освітньої теорії та педагогічної практики, яка виражає освіту вчителя як безупинне і цілеспрямоване освоєння особистістю соціокультурного досвіду з використанням усіх ланок системи освіти дорослих.

Реалізація концепції неперервної педагогічної освіти країн Південної Європи має потенційну можливість призвести до змін парадигм педагогічної діяльності та розвитку педагогічного мислення на базі накопиченого прагматичного досвіду розвитку систем освіти і є прикладом діалектичного переходу до якісно нового етапу розвитку систем педагогічної освіти у континуумі. Врахування соціокультурної специфіки країн Південної Європи та правильна установка на зміцнення і збереження унікальних традицій у вищій освіті в цілому та педагогічній освіті зокрема, призвели ці країни до завоювання міжнародного авторитету.

Таким чином, науково-обґрунтоване вивчення багатої спадщини південно-європейського педагогічного досвіду може слугувати певною мірою орієнтиром у прогнозуванні процесів та перспектив розвитку вітчизняної неперервної педагогічної освіти з урахуванням особливостей українського соціуму та тих специфічних завдань, які ставляться сьогодні перед педагогічною освітою України у XXI столітті.

Література

1. Лук'янова Л. Розвиток освіти дорослих: теоретико-методологічні засади // Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади: [монографія] / авт. кол. : Лук'янова Л. Б., Сігаєва Л. Є., Аніщенко О. В. та ін. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 272 с.
2. Матвієнко О. В. Стратегії розвитку середньої освіти у країнах Європейського Союзу : [монографія] / О. В. Матвієнко. – К. : Ленвіт, 2005. – 381 с.
3. Пехота О. М. Завдання кафедри педагогічних технологій в умовах реформування вищої педагогічної освіти / О. М. Пехота // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2000. – №1. – С. 62– 67.

- 4.Проценко О. Б. Розвиток освіти Греції : аспекти реформування [Електронний ресурс] / О. Б. Проценко. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jm/soc_gum/pptp/2007_3/Procenko.pdf.
5. Сігаєва Л.Є. Неперервна освіта дорослих : історико-педагогічний аналіз[Електронний ресурс] / Л. Є. Сігаєва, О. І. Мартіросян. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jm/soc_gum/pptp/2007_3/Sigayeva.pdf].

УДК 371.026:372.881

ПРИЙМИЧ Л. В.
КУРИЛО О. Й.

Мукачівський державний університет

ЛІНГВОДИДАКТИЧНА КОНЦЕПЦІЯ О. ДУХНОВИЧА

У педагогічній науці є імена, під знаком яких проходить професійна діяльність багатьох поколінь. Серед них – ім'я видатного українського педагога Олександра Духновича, найбільш визначного представника культурно-освітнього руху на Закарпатті. Стрижнем його педагогічної спадщини є вчення про рідну мову. Це основне лінгводидактичне кредо Олександра Васильовича як громадянина своєї вітчизни, методиста, педагога, вчителя, вченого. За його ініціативою та безпосередньою участю було організовано народні школи майже у всіх селах. Не було підручників – виступав і їх автором, і видавцем, і розповсюджувачем. Однією із спонук взятися за написання свого букваря рідною мовою краян була така: згідно з тодішнім законодавством, русини-українці історичного Закарпаття мали право навчатися рідною мовою. Та щоби навчати, потрібні були підручники, а їх не існувало в природі. Тому наприкінці 40-х років XIX ст. він видав перший на теренах України український буквар народною материнською руською (українською) мовою. Його буквар був першим народним для Закарпаття. Духнович вважав, що врятувати народ від асиміляції можна лише вихованням підростаючих поколінь на народних традиціях, на плеканні рідної материнської мови. Його твори сповнені ненав'язливими повчаннями, виховують високу моральність школярів, будять їх думку та почуття гордості за свій народ.

Нині, коли Україна розбудовує свою державність українською мовою, вчення педагога щодо місця рідної мови у процесі навчання і виховання підростаючого покоління є надзвичайно актуальним. Він не тільки сприяв розвитку передових педагогічних ідей свого часу, але й творчо розвинув їх на принципах народності, демократизму та гуманізму.

У характеристиці рідної мови педагог виступив за глибокий патріотизм, любов до свого народу. Мова є повним відображенням Батьківщини і духовного життя народу; вона є тлумачем рідної природи.

Видатний педагог підкреслює важливу рису рідної мови: її роль у навчанні і вихованні підростаючого покоління. У процесі виховання на думку педагога повинен мати місце широкий вибір методів впливу в гармонійному їх поєднанні, бо «слова вчать, а приклади приваблюють». Особливу роль у зростанні молоді він

надає прикладу старших: батьків, вихователів, яких застерігає від необачних вчинків, закликає до мудрості та виваженості в діях.

О. В. Духнович наводить сентенцію про те, що «діти розбещених батьків теж розбещеними бувають, а розбещений вихователю всіх дітей розбещеними зробить і замість добродетелі розплодить злонравність і розбещеність у цілому суспільстві». Педагог сподівається на усвідомлення дорослими свого призначення в родині, дитячому садочку, школі, у цілому в житті.

Виховання передбачає засвоєння дітьми звичаїв свого народу шляхом вправ і наставляння. Першими наставниками і вихователями дітей є їх батьки. Звертаючись до батьків, педагог пише: «Дай сину твоєму здоровий розум, дай йому добрий норов, дай йому науку, здібності, працьовитість, добре серце... Дай йому добру волю... – і дав йому все».

О. Духнович, як і його попередник Г. Сковорода, вважав, що виховання має враховувати природу дитини, він закликав вихователів, батьків глибоко вивчати природні особливості дітей, виявляти сили, надані їм природою, і не чинити опору, сприяти всебічному їхньому розвитку: «Щоб сили людські, тілесні, і духовні, природою людині надані, з молодості... зберегти і удосконалити». У зв'язку з тим, що діти не однакові за природою, вони потребують індивідуального підходу, «Адже від натури деякі діти схильні суттю на деякі витівки». У такому разі педагог зобов'язаний вживати засобів, якими б розвивалися бажані, гальмувалися негативні якості. При цьому Духнович застерігає вихователя від того, «щоб пристрастями, тими не нашкодив, але ще примножив і збільшив в учневі такому...».

Дитячий садок має бути доступним усім дітям і слугувати їх інтересам. У ньому діти мають навчатися рідною мовою, яка всебічно розвиває природні сили. Навчання чужою мовою є протиприродним і затримує розвиток здібностей дітей, воно безсиле й гальмує поступ особистостей народу. Рідна мова має становити «предмет головний, центральний, що входить до всіх інших предметів і забирає до себе їх результат». Мова має сприяти розумовому, моральному та естетичному вихованню дітей. Педагог вважав, що в процесі навчання діти мають засвоювати реальні знання. Сільські діти мають користатися ними у своїй праці на землі, при опануванні певними ремеслами і видами діяльності.

Тобто, О. В. Духнович обстоював реальні знання, але водночас дбав і про те, щоб у процесі пізнання у дітей розвивалися пізнавальні можливості. Навчаючись у садочку, діти мають засвоїти мораль, що зміцнює духовні сили, прищеплює любов до рідної землі, не дозволяє вихованцеві вбиратися у «чуже пір'я». Педагог щиро вірив у те, що шляхом поширення освіти поліпшується мораль людей, а це, у свою чергу, робить суспільство гуманнішим і веде до злагоди та згоди в ньому. О. Духнович – один з перших професійних вчених-педагогів на Західній Україні, якому належить достойне місце у вітчизняній історії педагогіки.

Література

1. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: Підручник / За ред. А. М. Богуш. – К.: Вища шк., 2007. – 542 с.
2. Левківський М. В. Історія педагогіки: Підручник. / М. В. Левківський – Київ, Центр навчальної літератури, 2003. – 360 с.

3. Любар О. О. Історія української школи і педагогіки: Навч. посіб. / О. О. Любар, М.Г.Стельмахович, Д.Т.Федеренко – К.: Знання, 2006. – 447 с.

УДК 811.161. 2 42:821. 161. 2 – 1 «19»

ПРОКОПОВИЧ Л.С.

Мукачівський державний університет

СЕМАНТИЧНЕ НАПОВНЕННЯ ЕКСПРЕСЕМИ *БІЛЬ* В ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Українська поезія другої половини ХХ ст. з її багатством мовних засобів і стилістичним (тропо-фігуральним) розмаїттям, модифікацією традиційної поетики – явище цікаве й оригінальне. Активні процеси розвитку художнього слова, що відбулися за цей час і супроводжувалися зміною світоглядних та буттєвих домінант, зумовили особливу зацікавленість дослідників окресленим періодом.

Теоретичні та ідіостилістичні проблеми лінгвоаналізу художнього тексту (з увагою до функціонування слова у відповідних текстових репрезентаціях), моделювання особливостей художньо-образного мовомислення висвітлено у працях багатьох учених, зокрема С. Єрмоленко, Н. Бабич, С. Бирик, Г. Вокальчук, М. Голянич, В. Калашника, Ю. Лазебника, Л. Лисиченко, А. Мойсієнка, Л. Пустовіт, Н. Сологуб, Л. Ставицької, С. Форманової.

Незважаючи на безумовну наукову новизну, вагомість висновків і спостережень дослідників, сьогодні цілісне уявлення про поетичну картину світу, маніфестовану українською поезією означеного періоду, зокрема лексико-семантичне поле страждання, поки що не сформоване. Отже існує проблема виявлення й аналізу семантико-стилістичних домінант на означення страждання в українському поетичному дискурсі другої половини ХХ ст., потреба в розв'язанні якої зумовлює і актуальність обраної теми нашої розвідки. Однією з таких домінант є експресема *біль*.

Як зазначає А. Бондаренко, страждання виявляє в творах В.Стуса загальнолюдський філософський зміст – «по вітчизні вічні страсті» – одвічний болісний пошук людиною втраченого раю, обітваної землі, не лише як індивідуального, територіального, соціокультурного середовища, а насамперед як пристановища духу, «гармонії всередині внутрішнього світу» [1, с. 48].

На вершині ціннісної ієрархії авторської мовно-поетичної системи перебуває лексема *біль*. ВТСУМ фіксує *Біль* - відчуття фізичного страждання [2, с. 48]. "Вірші ті – оголений біль"[4, с. 138]. Через *біль* матеріалізується усвідомлення поетом своєї творчої індивідуальності і неповторності свого шляху-дороги. Це одночасно і каталізатор творчості «*так тяжко мною пише біль*» [9, с. 106], і її результат «*І ти підносишся гінкий, як слово – біль*» [9, с. 183]. «Зрештою сам ліричний об'єкт Стусових поезій може окреслюватися через метафоризовну сполуку «кавалок болю», де це почуття розглядається як перспектива самоформування, знаходження себе – подібно до того, як із шматка глини скульптор робить свій витвір» [1, с. 49]: *Мені здається, що живу не я, / а інший хтось живе за мене в світі / в моїй подобі.*

Ні очей, ні вух, / ні рук, ні ніг, ні рота. Очуждлий / в своєму тілі. І кавалок болю, / і самозамкений, у тьмуцій / тьмі завис [9, с. 155].

Спостережено, що в поетичних текстах В. Стуса лексема *біль* метафоризується. Отже, вона виконує роль особи, має її ознаки або ж виступає у ролі особи (*біль німіє, біль стрибає, валує, біль грає, біль сповиває*): *Хай мовкне горе і німіє біль, / одягнені у камінь, мов у панцир* [9, с. 64]; *Як Господь нас оком поминає, / тоді, болю, грай без кунтуша!* [9, с. 9]; *стрибнув біль геть і срібним / павуком геть посмугами / обсотив свічадо* [9, с. 135].

«*Біль – зауважує А. Бондаренко реалізується у спектрі дотикових, світлотіньових, відчуттєвих властивостей, акустичних параметрів (грім болю, голос болю, відлуння болю, крик болю, зойк болю), досягаючи особливої виразності в опрєдмечені (овали болю)*» [1, с. 49].

Власну мікропарадигму експресеми *біль* створюють прикметникові словосполучення *вечоровий біль, пелехатий біль, чорнобривий засмучений біль, маленький біль, променистий біль, лагідний біль, загусклий біль* тощо.

Стилістично маркованими у творах поета є тавтологічні звороти *біль болю, крик крику, самота самоти*. М. Павлишин називає такі конструкції «поняття у квадраті» [9, с. 159]. Якісний його бік – «у підсиленні, акцентуації шляхом взаємодії однакових понять у складі мікрообразу, їх смислової квінтесенції: *біль болю* – це *біль* у найвищому вияві його сутності» [1, с. 50].

У поетичному словнику Д. Павличка експресема *біль* виявляє безпосередній зв'язок із семантичними площинами:

– *'дитинство'*: *Я битий був малим. І кінь мені на вуха / Шепнув: «Терпи, не плач! Переболить, братухо! / Донині ще болить, бо я не сплакав біль. / О коню, коню мій, як вчив ти легкодухо!»* [6, с. 114], де в індивідуальній інтерпретації Д. Павличка в метафоричній сполучі *бо я не сплакав біль* образ *біль* інтенсифікує вияв психологічного і фізичного стану дитини.

– *'спогади про батька'*: *Між мозолями сині розколини, / Наче між горами ріки сині. / Біль їхній тихий і безконечний, / тече і спадає в небесну синь* [6, с. 57]. Лексико-семантичне мікрополе «*біль*» розширюють епітетні означення *тихий і безконечний*.

– *'життя та смерть'*: *Я над глибинами того болю / В думці, неначе в ракеті згораю. / О космосе мій!. О космосе труду! / Не знаю твого ні початку, ні краю!* [6, с. 57]; *Гули не пізнані ще нами зорі / В згасаючому всесвіті чола. / На скелях болю в чорній порожнечі / Вони померли... і його труна / Нам обривала руки молодечі* [6, с. 92]. Відчуття, переживання болю вербалізують оригінальні образи, в основі яких метафоричні механізми: генітивні метафори *скелі болю, глибини болю*.

В ідіостилі В. Симоненка спостерігаємо контекстну семантику, оказіональне звучання цього мовного знака, який засвідчує інтенсивний стилістичний розвиток психоемоційного стану відчуття людини: *Я жив не раз, хоч не в одній оправі, / Вмирав не раз і знову воскресав, / Серцями людськими, мов камінь воскресав,*

втопивши біль у віковій зазраві [8, с. 73]; Біль у груді мої закрадається вужем, / відчай груді мої розпанахує, рве [8, с. 106].

У тому ж мовно-мисленневому і аксіологічному ракурсі окреслює образ *біль* М. Вінграновський: *І коли ж у розпачну хвилину / Гриз я землю з болю у гаю, / Ти будив копитом Україну / Й журно ржав на молодість мою* [3, с. 99]; *Я задихаюсь! Біль – до млости! / Я всі прокляття роз прокляв / І, фіолетовий від злості, / Ножами серце обіклав* [3, с. 137]. Моделювання паронімічного ряду у рамках єдиного віршованого фрагменту – *прокляття розпрокляв* внутрішня ідіостильова ознака поезії М. Вінграновського.

Помічено, що концептуально важливим для окреслення психологічного образу людини є експресема *біль, болить* в поетичному дискурсі Б. Олійника: *Солов'ям вишнево одспівається, / Журавлям осінньо відболить* [5, с. 180]; *Тільки сніг, наче сіль, / Опадає на біль / За тобою* [5, с. 243]; *А ночі тягли крізь ночі / Сухого безпліддя біль* [5, с. 234]; *І так спадають дні, немов рубці / Тамують біль* [5, с. 83].

Про певну стереотипність асоціацій, навіюваних звуковим образом слова *біль*, свідчать паралельні актуалізовані співвіднесення в поетичному дискурсі М. Вінграновського та Б. Олійника: *Ми з вами ідемо дорогою старою, / Дорогою старою, по дорозі / І болі не болять мені* [3, с. 175]; *Зболений одним наскрізним болем, / У нейлонових спіножених роках, / Прокотився я перекотиполем / По дівочих снах та іменах* [3, с. 126]; *Вітчизно – сльозе – мріє – сну, / Прийми болінь моїх весну* [3, с. 143]; *Стодоли дум – в одну стодолу / Любов болить! Любов болить* [3, с. 165]; *Відлебеділа, ніби мить, / Як дивен сон – поза літами. / А щось болить... / А щось болить – / позамітало* [5, с. 289].

Порівняльні конструкції набувають більшої виразності завдяки атракції співзвучних слів: *А ти заплакала й пішла...[...]* / *Та затверділий біль в очах, / Та той вогонь, що не дочах* [3, с. 204]. Мовно-естетичне чуття автора підтверджує вибір епітета *затверділий*, який надає емоційно-оцінного забарвлення усьому поетичному мікроконтекстові: *Раптом серце защеміло (біль – як злива)* [5, с. 42]. Екзистенційна семантика вербалізується тут через порівняння *біль – як злива*

Проведений нами аналіз свідчить, що характер семантичного наповнення експресеми *біль*, її стилістична роль у мовотворчості означеного періоду визначені не тільки національно-культурними установками, а й індивідуально-авторським світобаченням.

Література

1. Бондаренко А. І. Лексична парадигма «страждання» в поезиці В. Стуса. / А. Бондаренко // Мовознавство. – 1995. – № 2–3. – С. 47–54.
2. Великий тлумачний словник української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел – К., Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
3. Вінграновський М. Вибрані твори: в 3 т. – Т1. / М. Вінграновський – Тернопіль: Богдан, 2004. – 400 с.
4. Осієнко В. «Ми канемо у вічність молодими»... / В. Осієнко // Вітчизна. – 1994. – № 7–8. – С. 138–144.
5. Олійник Б. Вибрані твори: в 2 т. Т. 1. / Б. Олійник. – К.: Дніпро, 1985. – 269 с.
6. Павличко Д. Вибрані твори: в 2 т. / Т1. – Д. Павличко. – К. Дніпро, 1979. – 517 с.

7. Павлишин М. Квадратура круга: прологомени до оцінки В. Стуса / М. Павлишин // Всесвіт. – 1993.– №11.– С.159 – 162.
8. Симоненко Василь. Зажинок/ В.Симоненко – Черкаси: Брама – Україна, 2011.– 536с.
9. Стус В. Палімпсести: Вибране/ В. Стус .– К.: Факт, 2006.– 432с.

УДК 378:658.8

РЕГА М. Г.
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

У трансформаційний період в умовах недостатності державної підтримки освіти в Україні особливо актуальною є необхідність впровадження маркетингу в систему управління навчальними закладами всіх форм власності. Маркетинг у сфері освіти формує особливі відносини з кінцевим споживачем-особистістю, сприяє упорядкуванню її розвитку, активізує потреби в освітніх послугах в цілому і цим сприяє нарощуванню інтелектуального потенціалу держави.[1,с.49].

Роль держави і її органів управління має особливе значення в маркетингу освітніх послуг порівняно з маркетингом інших товарів і послуг. До традиційних для ринкових країн маркетингових функцій держави як правило відносять правовий захист суб'єктів маркетингу (насамперед споживачів) від монополізму, несумлінності в бізнесі та рекламі, забезпечення якості освітніх послуг, ведення статистики, сприяння проведенню масштабних ринкових досліджень та ін. [2, с.75].

Об'єктами маркетингу є освітні послуги, що надаються споживачам для задоволення їхніх потреб на певних умовах і користуються попитом. Щоб переконати споживача, виробники намагаються формалізувати найбільш суттєві для покупця параметри послуги і представити їх по можливості наочно. В освіті цим цілям служать: сертифікати, ліцензії, дипломи; інформація про методи, форми й умови надання послуг; освітні стандарти, навчальні плани та програми.

Сегментація ринку освітніх послуг дає можливість його комплексного дослідження, яким охоплюються всі основні суб'єкти маркетингових досліджень: цільові групи споживачів, можливі конкуренти, асортимент і якість самих освітніх послуг, ціноутворення, розподіл і комунікацій освітніх послуг на ринку, а також власні можливості і ресурси навчальних закладів.

Можна сказати, що цілісної теорії маркетингу для сфери освіти в умовах економіки, що трансформується, не існує. В наукових публікаціях не відображена система категорій маркетингу освітніх послуг. Відсутні роботи, в яких аналізуються процеси становлення та розвитку сучасних ефективних форм організації відносин споживачів та виробників освітніх послуг, управління їхньою діяльністю. Не розроблені системи конструктивних принципів, які дозволяли б синтезувати методи та інструменти прийняття стратегій маркетингу, а також теоретичні й практичні засади маркетингового комплексу для навчальних закладів. Інформація не розглядається як рівноправний ресурс формування плану маркетингу.[3, с.69].

Таким чином, об'єктивно необхідним і нагальним стає вирішення проблеми розробки теоретичних і методичних засад маркетингу освітніх послуг в умовах трансформаційного періоду економіки, який відрізняється структурною трансформацією вищої освіти за напрямками, освітньо-кваліфікаційними рівнями, спеціальностями і спеціалізаціями підготовки фахівців, відповідно до суттєвих якісних і кількісних змін попиту на ринку праці.

Література

1. Бутенко Н. Маркетинг освітніх послуг у системі вищої освіти України // Вища освіта України №3 2004 – с.49.
2. Блінов А. Територіальний маркетинг і управління розвитком муніципальної освіти // Маркетинг №4 2002 – с.75.
3. Корчагова Л. Управління маркетингом освітніх послуг // Маркетинг №6, 2004р.– с.69.

УДК 371.1.008.4

РЕПКО І. П.
ОДАРЧЕНКО В. І.

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

ПЕДАГОГІЧНЕ ДОРАДНИЦТВО В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасні пріоритети інноваційного розвитку української держави зумовлюють посилення уваги суспільства до функціонування освітньої сфери, пошуку дієвих способів підвищення її ефективності шляхом збагачення практики роботи освітніх установ новітніми результатами науково-педагогічних досліджень і передового педагогічного досвіду. Це зумовлює подальше розширення та поглиблення функцій професійної діяльності педагогічних працівників, їх осучаснення, зокрема формування готовності до проведення консультування різних соціальних інститутів як специфічного виду науково-практичної педагогічної діяльності.

Консультування (від лат. *consultare* – радитись, піклуватися) передбачає надання спеціально підготовленим фахівцем кваліфікованої поради, допомоги, роз'яснення, послуги, інформаційної підтримки тощо людині під час вирішення низки проблем, що в українському культурному просторі найбільше співвідноситься з терміном «дорадництво» [1, с.53].

Педагогічне консультування (дорадництво) є специфічним видом науково-практичної професійної діяльності, що відповідає сучасним тенденціям демократизації освітньо-виховної сфери, реалізації особистісно орієнтованих педагогічних стратегій і технологій, спрямованих на забезпечення ефективного психолого-педагогічного супроводу особистісного й професійного зростання суб'єктів освітнього процесу, гармонізацію їх взаємодії на основі тенденції позитивних змін. До основних видів сучасних дорадницьких послуг належать консультування дитини в ситуаціях дидактичних ускладнень, розвитку творчих обдарувань і успішної інтеграції в соціум; консультування сім'ї щодо проблем навчання, виховання та розвитку дитини; консультування педагогічних працівників

щодо створення й реалізації освітніх інновацій, моніторингу якості освіти, підготовки методичного забезпечення, атестації та підвищення кваліфікації, аналізу і впровадження передового педагогічного досвіду; консультування управлінського персоналу закладів освіти різних освітньо-кваліфікаційних рівнів стосовно формування корпоративної культури педагогічного колективу, маркетингової діяльності та аудиту, зв'язків із громадськістю тощо[2].

Таким чином, педагогічне дорадництвоможна розглядати, як особливий різновид взаємодії між консультантом (викладачем, методистом, керівником навчального закладу, науковцем тощо) і об'єктом консультування, що спрямований на виявлення труднощів, проблем, координації інноваційних аспектів у професійно-педагогічній діяльності тау взаємодії учасників навчально-виховного процесу, внесення позитивних змін.

На сьогодні в Україні існує різноспрямована мережа різних закладів, установ, організацій, які надають різні педагогічні дорадчі послуги не тільки керівникам освіти та педагогічним працівникам, а й населенню. До її складу належать: шкільні методичні кабінети, районні (міські) методичні кабінети, центри навчально-методичної роботи, психолого-медико-педагогічні консультації, освітні консалтингові центри, інститути післядипломної педагогічної освіти, громадські освітні організації тощо. Професійну дорадчу діяльність у зазначених структурах здійснюють методисти, педагогічні консультанти, дорадники відповідно дочинних нормативно-правових документів, функціями та напрямками, визначеними консультаційною організацією тощо [3, С.156].

На основі аналізу науково-педагогічної літератури виявлено, що педагогічне дорадництво колективом зазначених установ переважно здійснюється в предметно-методичному, інформаційно-комунікаційному, професійно-кваліфікаційному, соціальному, моніторинговому, маркетинговому, консалтинговому напрямках. Педагог-консультант самостійно обирає проблемне поле для дорадницького супроводу, спираючись на найбільш суперечливі й непродуктивні моменти в професійно-діяльнісній, індивідуально-особистісній, мотиваційній сферах розвитку. Суть проблеми значно ширше і результатом дорадницьких послуг має стати набуття об'єктом консультування нових значущих знань, а в педагогічних працівників – сформованість сталої мотивації до подальшого вдосконалення педагогічної майстерності в умовах неперервної освіти [2].

Нажаль, на даному етапі розвитку нашого суспільства майже відсутня цілеспрямована підготовка дорадника освітньої сфери, що негативно позначається на якості реалізації ними професійних дорадчих функцій, а саме: програмно-цільових, інструктивно-методичних, експертних, інформаційних, проектних, діагностичних, коригувальних, адаптаційних тощо.

Таким чином, вирішення існуючих протиріч між нагальною потребою у підготовці кваліфікованих педагогічних дорадників та її практичною відсутністю актуалізує проблему запровадження вищих в Україні магістерської програми підготовки специфічних категорій фахівців за напрямом «педагогічне дорадництво» на основі базової або повної педагогічної освіти за переліком галузей знань, напрямів підготовки й спеціальностей, за якими присвоюється кваліфікація вчителя або викладача.

Література

1. Саюк В. І. Становлення та розвиток педагогічного дорадництва в Україні / В. І. Саюк // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: збірник наукових праць. – Випуск 25 (35) / ред. кол. : Н. В. Гузій (відп. ред.). – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – С. 52-57.
2. Гузій Н. В., Щербина Д. В. Методика викладання загальнопедагогічних дисциплін у системі підготовки дорадника освітньої сфери / Н. В. Гузій, Д. В. Щербина [Електронний ресурс] // II Всеукраїнська дистанційна науково-практична конференція «Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм: проблеми теорії і практики підготовки та перепідготовки освітянських кадрів» – Режим доступу: http://pedtvor.npu.edu.ua/images/fbfiles/files/74_Shcherbyna_D_V.pdf
3. Данилова Г. С. Методичні служби України: проблеми управління, професійна підготовка: Навч.-метод. посібник / Г. С. Данилова. – К. : ІЗМН, 1997. – 256 с.

УДК 94(477):314. 848

РИБАК Т. М.

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ В ДІАСПОРНИХ ШКОЛАХ

Зміни в системі гуманітарної освіти, зокрема навчання української мови і літератури зумовлені новими цивілізаційними викликами. Викладання означених навчальних предметів в поліетнічному середовищі вимагає неабияких зусиль, нових освітніх концепцій і технологій. В історії педагогіки досі залишаються «terra incognita» дидактичні умови навчання української мови і літератури в освітніх установах західної діаспори. Хоча цій проблемі спорадично приділяли увагу діаспорні науковці-філологи Я. Рудницький, І. Огієнко, О. Копач-Яворська, Н. Пазуняк, Є. Федоренко та інші. Позитивні кардинальні зміни в суспільно-політичному житті нині сприяють науковому обґрунтуванню історико-педагогічного процесу стосовно вивчення української філології в діаспорному середовищі ХХ століття, оприявнюють основоположні концепти, дидактичні закономірності засвоєння знань, умінь і навичок учнів.

Важливим фактором в дослідженні, вважаємо, є акцентація на формуванні переконань засобами рідного слова, його поширення в поліетнічному середовищі, як і, утім, розкриття удосконалення методів й організаційних форм навчання. Потребує нового підходу відповідно до сучасних науково-методологічних концепцій й обґрунтування значення вивчення української мови і літератури в структурі навчального процесу. Відтак означені нами параметри вказують на актуальність дослідження маловивченої наукової проблеми в історії української педагогіки.

На даний момент існує певна кількість робіт, присвячених проблемам

дослідження вивчення української філології в школі. Варто зазначити, що істотний внесок у розвиток відповідних досліджень внесли такі відомі лінгвісти, як: І. Огієнко, Я. Рудницький, Л. Білецький, Н. Пазуняк, В. Чапленко, Д. Нитченко, С. Караванський, Л. Мацько але ще й сьогодні деякі аспекти цієї проблеми залишаються відкритими. Означена вище проблема слугує вагомим мотиваційним чинником для обґрунтування мети нашої статті, а саме: дослідити вивчення української мови і літератури в освітніх навчальних закладах західної діаспори, назвати кращих учителів-словесників й розкрити їхній внесок у розвиток вітчизняної освіти за межами нашої держави.

Тому однією з ключових ролей в освітній діяльності належить саме вчителям. «Учительська професія, зазначав В.О. Сухомлинський, це людинознавство, постійне проникнення в складний духовний світ людини, яке ніколи не припиняється. Прекрасна риса повсякчас відкривати в людині нове, дивуватися новому, бачити людину в процесі її становлення один з тих коренів, які живлять покликання до педагогічної праці» [2, 15].

Серед педагогів, які активно долучалися до навчання дітей емігрантів на основі викладання рідного слова, варто назвати знакові прізвища педагогів Ольга Мак, Аполонія Книш, Наталія Чапленко, Ніна Мудрик, Олександра Костюк, Антоніна Горохович, Роман Завадович, Іван Боднарчук, які і вчителювали і писали твори для дітей. На думку Катрі Гриневичевої, щоб писати для дітей треба мати особливе, Богом дане обдарування. На ділі треба мати не тільки знання, не тільки розуміти дитячу психологію, але ще й вроджений дар розуміти дитячу душу, їх своєрідний спосіб думання і відчування, дар уміти з ними поводитись. Ті слова, таке розуміння можна з повним успіхом застосувати до вчителів. Діти інстинктивно відчувають і відрізняють «свого» вчителя, людину, яка не тільки виконує совісно свої обов'язки, але теж має цей, Богом даний, дар – розуміти і любити дітей [3, 10].

Яскравою «зіркою» серед емігрантського шкільного життя сяє засновниця школи українознавства в Торонто Олександра Копач. Вона по закінченні гімназії студіювала славистику в Краківському університеті, свою магістерську працю на тему покутського говору Городенщини писала у проф. І. Зілинського. Вчителювала в рідній Городенці, а потім на Підляшші. Пізніше велика мандрівка завела її до Канади і в 1950 році дала почин до заснування перших середньошкільних курсів українознавства ім. Г. Сковороди в Торонто. Сотні молодих людей вона навчила розуміти й любити українську літературу [1, 10].

Нині в школах українознавства діаспори панує творче піднесення. Школярі, отримавши диплом, мріють про вищу освіту. Так, у обіжнику від 13 січня 2014 р. за підписом Є. Федоренка, йдеться про те, що до шкільної ради часто звертаються батьки учнів з проханням надати їм назви коледжів чи університетів, які приймають дипломи українських шкіл і надають кредити.

Отже, проведений історико-педагогічний аналіз переконує в тому, що в країнах Заходу вивчення української мови та української літератури при школах українознавства, українських гімназіях були обов'язковими. Навчальні заклади переважно були суботніми й утримувалися при українських церквах, в містах великого скупчення української громади. Школи фінансово підтримувалися за рахунок батьків. Поряд з відвідуванням основної школи тієї чи іншої держави,

українські діти мали змогу раз на тиждень удосконалювати знання рідної мови і літератури. Учителями шкіл українознавства, гімназій були переважно випускники педагогічних закладів, вони проходили стажування, удосконалювали кваліфікацію на курсах, що їх влаштовували працівники Шкільної ради. Навчання проходило за підручниками та посібниками, авторами яких були вчителі-практики Д. Нитченко, А. Юриняк, Б. Романенчук, О. Копач-Яворська, Є. Федоренко та інші.

Проілюстровані вище приклади наочно засвідчують намагання українців у сприятливих, а здебільшого несприятливих, умовах полікультурного етносу навчати дітей емігрантів української мови і літератури з тим, щоб не втрачався зв'язок поколінь, щоб діти, народжені за кордоном, не забували прабатьківське коріння, зростали патріотами, несли у світ горде ймення українця, примножували славу України, її працьовитого народу. Порушена нами проблема не претендує на вичерпність, вона неодмінно знайде продовження у наступних дослідженнях.

Література

1. Копач О. Нова докторська праця / Олександра Копач // Наше життя. – 1968. – №3. – С. 10.
2. Сухомлинський В. Сто порад учителю / Василь Сухомлинський. – К.: Радянська школа, 1988. – 304 с.
3. Уляна Любович 25 літ праці на педагогічній ниві / У.Л. [Уляна Любович] // Наше життя. – 1977. – Ч. 4. – С. 13.

УДК 373.3:372.851:004

РОШКО М. М.

ЛІБА О.М.

Мукачівський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Розвиток українського суспільства на сучасному етапі потребує нового якісного рівня освіти, який відповідав би міжнародним стандартам і був орієнтованим на особистість. Тому весь дидактичний процес спрямовується на формування в учнів інтересу до навчання, знаходження тих внутрішніх мотивів, які спонукають їх розвиватись. Навчання математики має сприяти розвитку інтелектуальної сфери особистості учня, а саме: пізнавальних інтересів, аналітичності розуму, вміння віднаходити оптимальне розв'язання; дослідницького інтересу, прагнення пошуку; логічного, дивергентного мислення; якостей мислення: гнучкості, самостійності, критичності; схильності до винахідливості. Здійснення такого розвитку можливе за умови використання вчителем на уроках математики інтерактивних технологій навчання.

Затвердження парадигми особистісно орієнтованої розвивальної освіти, системно-діяльнісного підходу до навчання школярів зумовлено істотними змінами в системі освіти України, викликаними кардинальними якісними трансформаціями в суспільстві, що відбулися в останні десятиліття, в тому числі у визначенні

життєвих пріоритетів, цінностей, особистісних орієнтацій, мотиваційної сфери, структури розумової діяльності людини та ін. Значимість і актуальність змін, що відбулися в українській освіті, визначені основними вимогами соціального замовлення, яке розглядає в якості освітніх результатів цілісний розвиток особистості на основі освоєння універсальних способів діяльності, набуття духовно-морального та соціального досвіду. [3, 220]

До вивчення інтерактивного навчання зверталось багато вітчизняних та зарубіжних учених, серед яких: Л. Бекірова, О. Пометун, С. Сисоєва, В. Химинець, С. Мургатройд, Х. Реттер та ін. Особливістю інтерактивного навчання є головний принцип його методик – кожен учень має стати активним суб'єктом навчання.

Застосування на будь-якому уроці інтерактивних технологій навчання допоможе вчителю внести у навчальний процес елементи дослідження, пошуку, порівняння різноманітних фактів, явищ, позицій, висновків допоможе учневі чіткіше визначити власну точку зору. До інтерактивних технологій навчання належать: мікрофон, мозковий штурм, займи позицію, навчаючи – вчуся, робота в парах, розігрування сюжетної задачі, ажурна пилка, коло ідей, акваріум та інші.

Інтерактивне навчання у початковій школі може відбуватися: у парах (2 учнів); у мікрогрупах (3 – 4 учнів); у малих групах (5 – 6 учнів) разом з учителем. Враховуючи вікові психологічні особливості учнів початкової школи, констатуємо факт, що не всі інтерактивні технології можна використовувати одразу. Тут потрібно застосувати принцип послідовності та поступово переходити від простих до складних технологій. У 1 класі доцільно використовувати такі технології: «Знайди когось», «Мікрофон», «Чарівна паличка», «4 кути», «Робота в парах», «Мозковий штурм», «Незакінчені речення». У 2 класі вже можна додати такі технології: «Карусель», «Займи позицію», «Робота в малих групах», «Навчаючи – вчуся», «Коло ідей». У 3 та 4 класах долучаємо технології: «Графіті», «Мозаїка», «Акваріум», «Синтез думок», «Пошук інформації», «Проект», «Шкала думок», «Прес», «Дерево рішень» тощо. [1, 135]

Інтерактивні технології можуть використовуватися майже на всіх структурних етапах уроку як під час перевірки домашнього завдання, так і під час узагальнення і систематизації знань.

Поєднуючи інтерактивні технології з традиційними методами навчання вчитель не тільки навчає своїх учнів математики, а й розвиває особистісні якості школяра.

Найкориснішим при такому навчанні є те, що зникає негативне ставлення до предмета, адже немає нічого складного, коли вчити разом зі своїм товаришем – можеш його виправити, а він може щось підказати.

Система уроків з математики, проведена за інтерактивними технологіями, дозволяє нам зробити висновки про те, що це надзвичайно цікаві для дітей уроки, які сприяють активізації навчання школярів, формують у них відповідальність за себе і за колектив, покращують мовленнєві здібності тощо.

Учитель початкових класів, працюючи впродовж чотирьох років із одним контингентом учнів, покликаний створювати педагогічні умови, за яких розкривається позитивний потенціал навчання, виховання і розвитку особистості. [3, 66]

Література

1. Скороход Г. І. Методика викладання фахових дисциплін у вищій школі. [Текст]: навч. посіб. для магістрів за спеціальністю «Прикладна математика» / Г. І. Скороход, В. Д. Ламзюк. – Д.: РВВ Д
2. Ліба О. М. Інноваційна діяльність вчителя початкових класів / О. М. Ліба // Пріоритетні напрями вирішення актуальних проблем виховання і освіти : матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 24-25 липня 2015 р.). – Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2015. – С.63–66.
3. Ліба О. М. Використання інноваційних технологій навчання математики в початковій школі як педагогічна проблема / О. М. Ліба // Педагогічна освіта: теорія і практика. – Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка, 2015. – С. 219–224.

УДК 372.4.035.3.036:746.3

РЯБЕЦЬ Д.В.
МАЙБОРОДА І.Е.

Мукачівський державний університет

РОЗВИТОК ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ВИШИВКИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

У сучасних умовах, коли зниження духовного потенціалу суспільства стає відчутною реальністю, необхідність зорієнтованості на розвиток духовного ставлення особистості є одним з пріоритетних напрямів у розробці концепції виховання та освіти підростаючого покоління. З огляду на це особливого значення набувають питання культурного розвитку та естетичного виховання учнів засобами народного декоративно-прикладного мистецтва.

Вишивка – один з найпоширеніших і улюбленіших в Україні різновидів народної творчості, вироби якої піднесений світ краси і фантазії, поетичного осмислення природи, схвильована розповідь про думки та почуття людини, світ натхненних образів, що сягають своїм корінням у далеке минуле. Узори вишивки – це мистецтво високої естетичної наснаги, простого і водночас мудрого декоративного мислення. В орнаментах вишивки, в гармонії кольорових поєднань, у ритмі ліній узору відчувається глибока змістовність. Адже у вишивці, як і в народній пісні, майстрині відбивали свої заповітні мрії про краще майбутнє, своє споконвічне прагнення до прекрасного.

Створюючи візерунки для вишивання, люди з глибокої давнини користувалися умовними знаками – символами, де кожна лінія чи фігура мала певне значення. Знаки – символи мали охороняти, захищати, оберігати від злих духів, приносити щастя – тому їх називали оберегами.

Мистецтво вишивки має багатовікову історію. В давні часи, коли люди жили розрізнено, кожен народ, а іноді й невеличке поселення, мав свої особливості у вишиванні та інших видах народної творчості. З розширенням зв'язків між

окремими районами місцеві особливості збагачували один одного. Із покоління в покоління відпрацьовувались і поліпшувались візерунки та кольорова гамма, створювались зразки вишивання з характерними національними особливостями.

Вишивка найбільше збереглася в традиційному народному вбранні. Це підтверджують колекції народного одягу, сформовані науковими працівниками Державного музею народної архітектури і побуту України (м. Київ) і Закарпатського музею народної архітектури та побуту (м. Ужгород). Народне вбрання, як і предмети побуту, з давніх – давен задовольняли духовні потреби людини, відтворювали її світогляд, виконуючи водночас необхідні побутові й обрядові функції. Як пісня, казка, слово, народне вбрання жило своїм повнокровним життям, стверджуючи власний колорит, орнаментальну витонченість, композиційну довершеність.

Своєю витонченістю вишивка славиться і на Закарпатті, зокрема на Виноградівщині, Міжгірщині, Воловеччині, Хустщині, Тячівщині, Ужгородщині, Рахівщині, Іршавщині, Свалявщині [1].

В Україні вишивати вміли скрізь, але кожен район, навіть кожне село мало свої улюблені кольори, свої місцеві узорі й техніку виконання. В орнаментах вишивок майстрині завжди відтворювали красу рідної природи, особливо в період квітування.

З раннього віку за роботою дорослих спостерігали діти, привчалися до способу життя та прийомів обробки матеріалів, оволоділи секретами майстерності, створювали своїми руками нескладні побутові речі.

Робота з вишивання не лише цікава, а й корисна для дітей, вона має загальноосвітнє й виховне значення. Під час занять з вишивки учні набувають певних трудових умінь, оволодівають доступними їм прийомами ручного шиття, навчаються практично осмислювати свою роботу, працювати індивідуально. Водночас вони ознайомлюються з народним декоративним мистецтвом, яке пробуджує любов до рідного народу, сприяє розвитку художнього смаку, навчає оцінювати художні якості речей. Крім того, заняття з вишивання сприяють розвитку тонких і точних рухів рук і пальців дітей, що дуже важливо для видів обробки матеріалів, зокрема тканин.

Учні початкової школи вишивкою оздоблюють значну частину виробів з тканини. В процесі вивчення вишивки учні оволодівають трудовими навичками мистецтва вишивки; у них розвиваються здібності, здатність естетичного сприймання творів декоративно-прикладного мистецтва; розвивається зацікавленість до народної вишивки і розшифровки її символіки (ознайомлення з елементами «знакового письма»); школярі ознайомлюються з художніми традиціями нашого народу. Під час уроків, на яких вивчаються теми з вишивання, учні повинні навчитися: організації робочого місця; техніки безпеки під час вишивання; правил санітарії і гігієни; основам виконавчої дисципліни; правильного тримання тканини, голки і затягування нитки в голку; самостійного шиття швів та оздоблення ними речей.

Молодші школярі вивчають такі види швів як стебловий, тамбурний, оксамитовий, мереживний, хрестом. Вчать підбирати традиційні кольори та гармонійні кольори за власним задумом. Навчання вишиванню слід розпочинати з

оволодіння шиттям простих швів із поступовим переходом до комбінування вивчених швів і ускладнення візерунків. Візерунок для вишивки учні можуть копіювати із вдалих зразків або створити самостійно [2].

Життя доводить, що художньо-естетичний розвиток підростаючих поколінь на основі народних традицій сприяє приросту художньо-мистецьких талантів краю, піднесенню естетичних смаків і уподобань широких верств населення, посилює в них почуття національної самосвідомості, гідності, громадської активності.

Отже, вишивка - це мистецтво яке сприяє формуванню у молодших школярів не тільки певних трудових навичок, а й високих естетичних ідеалів та художньо – творчих здібностей.

Література

1. Гал О. Особливості народного вбрання села Хижа Виноградівського району / О.Гал // Культурологічні джерела.–№2 (14).– 2011. – С. 64 –66
2. Яременко Г. Мистецтво вишивання – різновид народної творчості / Г.Яременко // Трудова підготовка в закладах освіти. - №3 (43). – 2006. – С.23– 24.

УДК 378:373.31.13.033:004

САВКО Я. М.
КУЗЬМА-КАЧУР М.І.
Мукачівський державний університет

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ СФОРМОВАНOSTІ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА НА КОНСТАТУВАЛЬНОМУ ЕТАПІ

Ступінь підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності в школі залежить від оволодіння студентами різних методик викладання дисциплін, вмілого застосування традиційних та інноваційних методів навчання, комплекту посібників, використання новітніх технологій у навчальному процесі, вивчення перспективного педагогічного досвіду вчителів щодо вдосконалення процесу викладання дисциплін у своїй майбутній діяльності.

З метою виявлення ступеня готовності студентів педагогічних факультетів до використання у навчальному процесі початкової школи інтерактивних технологій, був здійснений констатувальний експеримент. Для його проведення розроблені критерії і рівні готовності студентів до такого виду діяльності. Основними критеріями ми виділили: мотиваційний (наявність позитивного ставлення респондента до необхідності спеціальної інтерактивної організації навчально-пізнавальної діяльності), теоретичний (знання умов проведення занять за інтерактивними технологіями; знання можливих варіантів взаємодії учителя і учнів, його керівної ролі в процесі інтерактивного заняття; знання особливостей взаємодії учнів у процесі проведення навчання за інтерактивними технологіями), практичний (уміння організувати навчання молодших школярів за інтерактивними технологіями: використовувати індивідуальні, групові форми навчання, роботу в парах і трійках, проводити дискусії).

У відповідності до визначених критеріїв і показників були означені рівні готовності студентів для здійснення природознавчої освіти молодших школярів: нульовий рівень (НР), початковий рівень (ПР), середній рівень (СР) і високий рівень (ВР).

Високий рівень готовності студентів до застосування інтерактивних технологій у початковій школі (18 – 22 бали). Студенти глибоко усвідомлюють значимість навчання молодших школярів за інтерактивними технологіями, необхідність застосування різних інтерактивних вправ у процесі формування природознавчої освіти молодших школярів, мають виражену направленість на застосування інтерактивних вправ на уроках природознавства.

Середній рівень готовності студентів до застосування інтерактивних технологій у початковій школі (13 – 19 бали). Студенти усвідомлюють значимість організації навчання молодших школярів природознавству з використанням інтерактивних технологій, необхідність впровадження на уроках інтерактивних вправ. Вони володіють достатньо стійкими теоретичними знаннями суті інтерактивного навчання, особливостей їх застосування у навчально-виховному процесі природознавства у початковій школі.

Початковий рівень (8 – 12 балів) характерний для студентів не в повній мірі усвідомлюють необхідність застосування інтерактивних технологій при навчанні молодших школярів природознавству і які не дуже прагнуть їх застосовувати. Вони мають теоретичні знання відносно визначень і сутності

організації навчання за інтерактивними технологіями. Проте, у визначеннях допускають неточності, практичні роботи виконують за зразком. Під час практики використовували лише найпростіші інтерактивні вправи.

Нульовий рівень (≥ 8 балів) характерний для студентів, які не усвідомлюють необхідності застосування інтерактивних технологій у навчально-виховному процесі природознавства, не мають теоретичних знань і стосовно понять і означень по організації інтерактивної діяльності, особливостей застосування інтерактивних форм та методів навчання на сучасному уроці початкової школи. Під час практики не використовували інтерактивні вправи.

На констатувальному етапі проводилось дослідження готовності студентів до застосування інтерактивних технологій у початковій школі на базі Мукачівського державного університету. У ньому взяли участь 20 студентів третього курсу спеціальності «Початкова освіта». Результати дослідження подані у таблиці 1.

Таблиця 1.

Діагностика готовності студентів до використання інтерактивних технологій на уроках природознавства

К – сть балів	Рівні готовності	К – сть студентів
18 – 22	Високий	9
13 – 17	Середній	4
8 – 12	Початковий	8
≥ 8	Нульовий	18

На даному етапі оволодіння студентами знань щодо організації навчально-виховного процесу природознавства з використанням інтерактивних технологій досить низький, тому подальші наші дослідження спрямовані на вивчення складників навчальних програм та форм і методів підготовки студентів з означеної проблеми.

УДК 371.382.026

САВЧУК М.
ТОВКАНЕЦЬ Г.В.
Мукачівський державний університет

РОЛЬ ГРИ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Звернення до навчальних ігор не лише виправдане назрілими суперечностями між вимогами, які ставляться перед школою і існуючим у її розпорядженні арсеналом засобів, а й підготовлене низкою педагогічних досліджень.

Потрапляючи до школи після дитячого садка, дитина зустрічається з іншим видом діяльності – навчанням. Але гра залишається важливим засобом не лише відпочинку, а й творчого пізнання життя. Ігрова позиція – могутній засіб виховного впливу на дітей.. гра, її організація – ключ в організації виховання. В грі формується багато особливостей особистості дитини. Гра – це своєрідна школа підготовки до праці. В грі виробляється спритність, витримка, активність. Гра – це школа спілкування дитини. Гра тільки здається легкою. А насправді вона потребує, щоб дитина яка грається віддавала грі максимум своєї енергії, розуму, витримки, самостійності. Гра постійно стає напруженою працею і через зусилля веде до задоволення. Ігри в школі – перш за все дидактичні, повинні приковувати нестійку увагу дітей до матеріалу уроку, давати нові знання, заставити їх напружено мислити.

Важливою являється виховна сторона. Гра вимагає від дітей уяви, вміння швидко знаходити правильне рішення. Гра є найприроднішою і найпривабливішою діяльністю для молодших школярів

Рольові відношення між учасниками гри є основними параметрами, що визначають характер емоцій. Залежно від конкретної дидактичної мети нестандартного уроку, його, індивідуальних вікових і психологічних особливостей дітей, сюжетно-рольову гру можна проводити з одним учнем, групою або з цілим класом.

Дидактичні ігри бажано широко використовувати як засіб навчання, виховання і розвитку школярів. У будь-якій грі розвивається увага, спостережливість, кмітливість. Сучасна дидактика звертаючись до ігрових форм навчання на уроках, вбачає в них можливість ефективної взаємодії педагога і учнів, продуктивної форми їх спілкування з властивими їм елементами змагання, непідробної цікавості. У процесі гри в учнів виробляється звичка зосереджуватися, самостійно думати, розвивати увагу. Захопившись грою, діти не помічають, що навчаються..

Вікторина. Її ще називають грою переможців. У ній змагаються, аби швидше і повніше відповісти на поставлені запитання. Отже, вікторина – це конкурс, під час якого учні самостійно відповідають на запитання.

Щоб урок був цікавим і ефективним, на його різних етапах можна використати кросворди за темами уроку чи розділу.

Структура, класифікація дидактичних ігор та їх особливості в навчанні молодших школярів

Особливість дидактичних ігор в тому, що вони створені дорослими з метою навчання і виховання дітей. Однак створені в дидактичних цілях, вони залишаються іграми.

Саме ця особливість дидактичних ігор обумовлює їх цінність як методу навчання: у грі діти краще засвоюють складний матеріал. Сутність дидактичних ігор полягає у вирішенні пізнавальних завдань, поставлених в цікавій формі. Саме рішення пізнавальної задачі пов'язано з розумовою напругою, з подоланням труднощів, що привчає дитину до розумової праці.

Одночасне розвивається логічне мислення дітей. Засвоюючи або уточнюючи в дидактичній грі той чи інший програмний матеріал, діти вчаться спостерігати, порівнювати, класифікувати предметними чи іншими ознаками; вправляти пам'ять, увагу; вчаться застосовувати чітку і точну термінологію, зв'язно розповідати, описувати предмети, називати його дії та якості, проявляти кмітливість.

У дидактичній грі діють два начала: навчальний, пізнавальне і ігрове, цікаве. Це обумовлено потребою пом'якшення переходу від однієї провідної діяльності до іншої, а також тим, що в процесі гри діти легше засвоюють знання, отримують уявлення про навколишнє життя.

На відміну від навчальних занять, в дидактичній грі навчальні та пізнавальні завдання ставляться не прямо, коли педагог пояснює, вчить, а побічно, коли учні опановують знаннями, граючи. Навчальна задача в таких іграх замаскована, на першому плані для грає мотивом його виконання стає природне прагнення дитини грати, виконувати певні ігрові дії.

Навчання у формі дидактичних ігор засноване на одній з закономірностей ігрової діяльності дитини - на його прагненні входити в уявну ситуацію, діяти за мотивами, що їх диктують ігровою ситуацією. Педагогіка розробила ігри, засновані на ігрових діях в ігрових ситуаціях, але при цьому і в ігрову дію, і в ігрову ситуацію були введені дидактичні завдання. У такій дидактичній грі дитина може вчитися й мови, і рахунком, і письму.

За ступенем активності дітей і вчителя дидактичні ігри ділять на три групи: ігри - заняття; ігри - вправи; ігри із спеціальними предметами.

Література

1. Вахрушева Л.М. Проблема інтелектуальної готовності дітей до пізнавальної діяльності в початковій школі // Початкова школа. 2006. - № . - С. 63-68.
2. Вікова та педагогічна психологія: Хрестоматія / За заг. ред. І.В. Дубровиной. - М.: Академія, 1999. – 320 с.

МОНІТОРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ

Моніторинг як процес у сфері національної освіти поки що формується і не носить системного характеру. Створення системи оцінки якості освіти відбувається в період введення освітніх стандартів і появи необхідності оцінювати їх досягнення в масштабах усієї країни. У зв'язку з цим ставиться задача створити систему отримання об'єктивної інформації про результати навчання відповідно до освітніх стандартів (у тому числі визначення комплексу критеріїв, процедур і технологій оцінки, організацію педагогічного моніторингу та його використання як невід'ємного інструменту управління якістю освіти) на рівні освітньої установи, на основі якої можна буде приймати управлінські рішення. Сучасна педагогічна наука та практика поставлені перед необхідністю переходу від традиційних способів збору відомостей про школу до педагогічного моніторингу.

На сьогодні у психолого-педагогічній літературі поняття «моніторинг» трактується по-різному. Однак, більшість авторів погоджуються з думкою, що освітній моніторинг – це система, яка охоплює збирання, обробку та оцінювання інформації про стан освітнього процесу, напрацювання рекомендацій щодо підвищення якості освіти, реалізацію відповідних заходів та оцінювання результатів вжитих заходів.

Мета моніторингу визначається стосовно об'єкту або процесу і націлена в кінцевому результаті на забезпечення прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо зміни стану цього об'єкту (процесу). До основних завдань моніторингу як окремого виду діяльності відносяться:

- збирання достовірної і об'єктивної інформації про об'єкт моніторингу і формування відповідних інформаційних фондів;
- системний аналіз і оцінювання отриманої інформації;
- надання у встановленому законодавством порядку інформації усім зацікавленим сторонам;
- підготовка пропозицій з питань реалізації державної політики в галузі, де розміщується об'єкт моніторингу.

У визначенні підходів до побудови системи моніторингу результатів навчання особливу роль відіграють такі ключові питання:

1. З якою метою використовуватиметься створена система? Що оцінюватиметься?
2. Наскільки об'єктивними, надійними та валідними повинні бути результати? Чи можлива їх інтерпретація?
3. Які висновки треба зробити на основі цих результатів?
4. Які проблеми можуть виникнути у процесі розробки інструментарію та проведення оцінки?

Існують три основні підходи в оцінці освітніх досягнень учнів. Проаналізуємо їх.

– Критеріально-орієнтований, що дозволяє оцінити, наскільки учні досягли заданого рівня знань, умінь і відносин, наприклад, визначеного як обов'язковий результат навчання (освітній стандарт). У даному випадку оцінка конкретного учня не залежить від того, які результати отримали інші учні. Результат показуватиме, чи відповідає рівень досягнень даного учня соціально-культурним нормам, вимогам стандарту або іншим критеріям. При даному підході результати можуть інтерпретуватися двома способами: у першому випадку робиться висновок про те, освоєний чи не освоєний матеріал (досяг учень стандарту чи ні), що перевіряється, у другому – дається рівень, або відсоток освоєння матеріалу, що перевіряється (на якому рівні освоєний стандарт або який відсоток зі всіх вимог стандарту засвоєний).

– Орієнтований на індивідуальні норми конкретного учня, реальний рівень його розвитку в даний момент часу. Результатом оцінки в цьому випадку є теми засвоєння й обсяг засвоєного матеріалу в порівнянні з його початковим стартовим рівнем.

– Нормативно-орієнтований, тобто орієнтований на статистичні норми, визначені для даної сукупності учнів. Навчальні досягнення окремого учня інтерпретуються залежно від досягнень усієї сукупності учнів, вище або нижче середнього показника – норми. Відбувається розподіл учнів за рангами. Даний підхід не співвідноситься зі змістом процесу навчання, а якщо перевірку проводить учитель, то його оцінка частіше за все суб'єктивна, оскільки він робить свою оцінку у стосунку до середнього рівня підготовки класу.

При оцінці досягнень освітніх стандартів використовуються різні підходи залежно від того, що розуміється під стандартами: досягнення певної мети освіти, освоєння певного змісту навчального предмета чи досягнення певного рівня підготовки. До введення системи оцінки необхідно чітко визначити, що має знати й уміти учень і на якому рівні. На підставі вищезазначеного для організації системи моніторингу в освітніх установах необхідно використовувати перспективні підходи до організації системи оцінювання, зокрема: поєднання зовнішнього та внутрішнього контролю освітніх досягнень, створення механізмів забезпечення якості розробки тестів, більш широке залучення вчителів у процес контролю освітніх досягнень тощо.

Література

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 189 с.
2. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи / за заг. Ред. О. І. Локшиної. – К. : К.І.С., 2004. – 128 с.
3. Поважна Л. І. Організаційно-методичне забезпечення контролю якості навчання у закладі освіти : навч-метод. посібник / Л. І. Поважна, Г. С. Цехмістрова. – К. : КІТЕП, 2001. – 94 с.

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В ІННОВАЦІЙНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ**

Нова парадигма освіти визначає нові змістовно-ціннісні орієнтири освітнього процесу. Основними завданнями навчально-виховної роботи вже є не просто надання людині певної суми знань, а її розвиток, становлення особистості, формування мотивації та навичок до самонавчання, саморозвитку, самоактуалізації, що вимагає оновлення системи підготовки майбутніх фахівців на засадах компетентнісного підходу. На сучасному етапі розвитку системи вищої освіти метою фахової підготовки в педагогічному навчальному закладі є формування професійної компетентності майбутніх педагогів, що потребує широкого використання новітніх технологій.

Розглянемо термін «професійна компетентність» як головне поняття модернізації освітнього процесу. Поняття «професійна компетентність» ширше за знання, уміння й навички, не є їхньою сумою, тому що включає всі сторони діяльності: операційно-технологічну, ціннісно-мотиваційну тощо [2, с. 7].

Таким чином, професійна компетентність вчителя – це:

- властивість особистості, що виявляється в здатності до педагогічної діяльності;
- єдність теоретичної і практичної готовності педагога до професійної діяльності;
- здатність результативно діяти, ефективно розв'язувати стандартні та проблемні ситуації, що виникають у професійній діяльності [1, с. 9].

Завдання вищої педагогічної освіти полягає у формуванні майбутнього педагога-професіонала. Використання інтерактивних технологій у освітньому процесі дозволить виконати це завдання.

Термін «інтерактивна методика» до наукового обігу ввів у 1975 р. німецький дослідник Ганс Фріц. Дослідниця О. Пометун вважає, що інтерактивними можна вважати технології, які здійснюються шляхом активної взаємодії учасників у процесі навчання.

На думку багатьох дослідників (І. Авдєєва, І. Кларіна, Н. Суворова, О. Пометун та ін.), суттєвими характеристиками інтерактивної освіти є:

- спільна діяльність у режимі рівноправного спілкування;
- суб'єктивне переживання успіху учасниками педагогічної взаємодії;
- обов'язкова рефлексія процесу навчання і виховання;
- поглиблена робота з особистим суб'єктивним досвідом учасників навчально-виховного процесу [3, с. 13].

Варто відмітити, науковцями та практиками доведено й загально визнано, що інтерактивна освіта стимулює пізнавальну діяльність і сприяє формуванню як предметних компетентностей, так і загально виховних: оволодіння етапами навчальної діяльності; розвиток критичного мислення; формування впевненості у

власних силах; розвиток самостійності; укріплення позитивної «Я-концепції»; розвиток креативності; розвиток організаторських і комунікативних здібностей; формування відповідних життєвих і професійних компетентностей; створення атмосфери співробітництва й ефективної взаємодії; зростання успішності.

Розглянемо класифікацію інтерактивних технологій, що найбільш часто використовуються на практиці.

Інтерактивні технології кооперативного (групового) навчання – педагогічна технологія, що застосовується в навчальній роботі учасників у групах і робить їх відповідальними за навчання одне одного; при цьому кожен особисто підзвітний за своє навчання. До даного виду інтерактивної технології належать робота в парах, ротаційні трійки, «Карусель», «Акваріум», робота в малих групах.

Інтерактивні технології колективно-групового навчання, що передбачають спільну фронтальну роботу всіх учасників. До даного виду відносять методи обговорення проблеми, мозковий штурм, «відкритий марафон» дерево рішень, методику «навчаючи – учусь» тощо.

Технології ситуативного моделювання – це рольові та ділові ігри, організаційно-діяльнісні ігри, ігрове моделювання явищ, розігрування ситуацій.

Технології опрацювання дискусійних питань – широке і публічне обговорення суперечливого питання із використанням методів: «прес», дебати, дискусії, круглі столи, форуми, симпозіуми тощо [4, с. 79].

Таким чином, інтерактивні технології відіграють важливу роль у сучасній освіті, їх учасники засвоюють усі рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, оцінка). Використання інтерактивних технологій в освітньому процесі в педагогічному навчальному закладі забезпечує формування професійних компетентностей, що сприяє творчому та професійному росту майбутніх вчителів початкових класів, формуванню їх готовності до роботи з сучасними учнями і взагалі становленню їх як вчителя-майстра.

Література

1. Віаніс-Трофименко, К.Б. Підвищення професійної компетентності педагога / К.Б. Віаніс-Трофименко, Г.В. Лісовенко. – Х.: Вид. група «Основа», 2007. – 176 с.
2. Носко, О.О. Професійна компетентність педагога – потреба часу / О.О. Носко // Педагогічна майстерня: Науково-методичний журнал. – 2013. – № 12. – С. 7–15.
3. Пометун, О. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. Пометун. – К.: А. С. К., 2007. – 144 с.
4. Химинець, В.В. Інноваційна освітня діяльність / В.В. Химинець. – Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2007. – 364 с.

ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ПРАЦІ

Сформованість психологічної системи діяльності є одним з компонентів якості підготовки фахівців у ВНЗ. Щадриков В.Д. розглядає професійну діяльність як багаторівневе, поліструктурне утворення і встановлює в ній такі рівні: особистісно-мотиваційний, компонентно-цільовий, індивідуально-психологічний і психофізіологічний. У генезисі професійної діяльності він виділяє наступні структурні компоненти [1]:

1. Мотивація. Динаміка мотиваційної структури виявляється у: формуванні мотивів професійної діяльності на основі загальних потреб особистості; зміні мотивів діяльності в ході професіоналізації.

2. Ціль, яка може бути представлена в двох формах: ціль-образ, що направляє і регулює діяльність на всьому її протязі, і ціль-завдання, що регулює діяльність через кінцевий результат, який виступає у формі знання.

3. Програма діяльності, яка повинна відображати її компонентний склад, способи виконання окремих дій, що і як повинен робити суб'єкт для досягнення мети професійної діяльності. Для досягнення цієї мети студенту спочатку потрібно представити компоненти виконавчої частини, а потім уявлення про способи її виконання зафіксовані у вигляді певної схеми дій.

4. Інформаційна основа діяльності, яка повинна представляти предметні й суб'єктивні умови діяльності, що в кінцевому результаті дозволяє організувати діяльність відповідно до цілі.

5. Прийняття рішення. Якість рішень, що приймаються визначаються здібностями суб'єкта діяльності, які виступають у ролі внутрішніх умов, через які відбиваються зовнішні впливи. Психологічними особливостями процесу прийняття рішення є: мотивація прийняття рішення, відповідальність за прийняття рішення, право вибору, можливість усвідомлення оцінки і корекції рішень.

6. Професійно важливі якості, які впливають на ефективність професійної діяльності й успішність її засвоєння. Літературні джерела визначають найбільш важливі професійні якості майбутнього менеджера туристичного бізнесу [2]:

– педагогічні – уміння здійснювати навчання підлеглих, розвивати потрібні професійні навички персоналу, організувати загальнокультурне, естетичне, фізичне виховання, чітко та логічно формулювати розпорядження, аргументувати свої погляди;

– морально-психологічні – високі життєві ідеали, гуманізм, чесність і правдивість, справедливість і об'єктивність, розвинуте почуття обов'язку і відповідальності, тактовність у взаємовідносинах, емоційна стриманість, ввічливість, комунікативні здібності, ділова та особиста репутація;

– ділові – управлінські вміння: діагностувати організаційну систему, інтерпретувати ситуацію і робити правильні висновки, оперативно приймати і реалізовувати нестандартні рішення, мотивувати персонал до високопродуктивної праці, об'єктивно підбирати, оцінювати, розставляти кадри, забезпечувати самоорганізацію трудового колективу, створювати сприятливий психологічний мікроклімат, орієнтуватися в людях, розуміти їх характери, здібності й психологічний стан, вміти вести розмову, виразно, переконливо, аргументовано проводити переговори, мати високу ерудицію, здатність ефективно діяти в умовах економічного ризику;

– професійні – навички роботи з людьми, мистецтво керівництва, комплексний системний підхід до роботи, політична культура, здібність генерувати ідеї, трансформувати їх у практичні дії, креативність, сучасне економічне мислення, культура спілкування, знання іноземних мов.

На сьогодні обов'язковою константою компетентнісної моделі фахівця з туризму має стати вироблення індивідуального стилю діяльності.

Індивідуальний стиль діяльності – це обумовлена типологічними особливостями стійка система способів, що складається у людини, яка прагне до найкращого здійснення даної діяльності [2]. При цьому, говорячи про способи, не обов'язково мати на увазі тільки виконавчі і тим більше рухові акти – це і гностичні, орієнтовані дії і зміна функціональних станів, якщо вони виступають як засіб досягнення мети. Найбільш загально визнаними формальними ознаками індивідуального стилю діяльності можна вважати наступні: стійка система прийомів і способів діяльності; ця система обумовлена визначеними особистими якостями; ця система є засобом пристосування до об'єктивних вимог.

Таким чином, психологічну систему діяльності доцільно розглядати як багаторівневе, поліструктурне утворення. Формування психологічної системи професійної діяльності є одним з важливих завдань навчання, а «критерії діагностики навчіння повинні відображати рівень сформованості окремих компонентів психологічної системи діяльності (мотивів, цілей, інформаційної основи, правил вирішення, критеріїв досягнення і переваги). Найважливішим критерієм процесу професійної підготовки є сформованість оперативності всіх ланок психологічної системи діяльності, а також вироблення індивідуального стилю професійної діяльності (індивідуально-своєрідної системи психологічних засобів, до яких свідомо або стихійно вдається людина з метою найкращого зрівноважування своєї (типологічно обумовленої) індивідуальності з предметними, зовнішніми умовами діяльності).

Література

1. Щадриков, В.Д. Проблема системогенеза професійної діяльності / В.Д. Щадриков. – М. :Наука, 1982. – 185 с.
2. Саух, І.В. Моделі професійної компетентності менеджера туристичної індустрії як основа конкурентоспроможності галузі / І.В. Саух // Економіка. Управління. Інновації. - 2010. - №2 (4).

ПРОБЛЕМИ СТУПЕНЕВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КЛАСИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Система освіти є суспільним пріоритетом будь-якої розвинутої країни. Сучасні глобалізаційні процеси, формування світової інформаційної системи, розбудова єдиного європейського освітнього простору ставлять нові вимоги до якості освіти.

Залишаючись рівноправним партнером у контексті загальноєвропейських перетворень, підписавши у Лісабоні на спільній конференції Ради Європи та ЮНЕСКО конвенцію про визнання кваліфікацій, що належать до вищої освіти у Європейському регіоні, Україна, попри всі труднощі в державі, почала поступовий перехід до ступеневої освіти європейського зразка.

Новий проект моделі вищої ступеневої освіти «має являти собою перший досвід переводу системи принципів і вимог із площини знанневої парадигми на компетентнісну. Йдеться про систему параметрів педагогічної освіти, складовими якої є кілька груп компетенцій, що мають знайти своє відображення у змісті освітньо-кваліфікаційної характеристики вчителя початкової школи» [1, с. 3] в динаміці: молодший бакалавр – бакалавр – магістр.

Проблеми підготовки вчителів початкових класів в умовах ступеневої освіти стали предметом вивчення у працях Н. Бібік, М. Вашуленка, Н. Голуб, Ю. Завалевського, Л. Калмикової, В. Кисільова-Білої, О. Пометун, О. Савченко, В. Сидоренко, Г. Шелехової.

У структурі професійної компетентності, як зазначає Ю. Завалевський, можна виокремити проєктувальний, інформаційний, організаторський, комунікативний та аналітичний компоненти [2, с. 6].

На рівні молодшого бакалавра першочерговим завданням реалізації комунікативного компоненту є формування лексико-граматичної компетенції вчителя початкових класів. Мовленнєві функції реалізуються в рамках уміння грамотно спілкуватися з дітьми, батьками, колегами по роботі, виконувати прості комунікативні завдання. Ці уміння потрібні вчителеві «для виконання типових завдань, що передбачені для первинних посад у відповідній галузі професійної діяльності» [3, с.9].

Науково-теоретичною базою формування комунікативної компетентності вчителя початкових класів на цьому етапі є лінгвістичні дисципліни: *сучасна українська мова з практикумом, техніка і культура мовлення, українська мова професійного спрямування*. Це забезпечує належний рівень комунікативної готовності вчителя початкових класів до здійснення ним професійної педагогічної діяльності на рівні початкової ланки освіти.

Завдання формування професійної компетентності на рівні підготовки бакалавра (перший рівень вищої освіти) поглиблюється в плані удосконалення

комунікативної компетентності шляхом збагачення (накопичення) і узагальнення практичного педагогічного досвіду, вміння його систематизувати, сформулювати висновки, запропонувати нові ідеї, вміти їх обґрунтувати, вміти узагальнити та визначати пріоритети в педагогічній діяльності, обґрунтовувати нові педагогічні технології та необхідність їх впровадження, аргументувати свої думки, аналізувати навчально-виховний процес у початковій школі, виступати на педрадах, методичних об'єднаннях вчителів початкових класів, брати участь в обговоренні відкритих уроків, писати методичні розробки.

З цією метою студентам бакалаврату (крім нормативних дисциплін – сучасна українська мова з практикумом, основи культури і техніки мовлення, риторика) у циклі вибіркового навчальних дисциплін доречним буде вивчення курсу *“Основи теорії мовної комунікації”*, який допоможе майбутнім учителям опанувати основами теорії мовної комунікації і забезпечити належний рівень організації комунікативної роботи в навчально-виховному процесі.

На другому рівні вищої професійно-педагогічної освіти (магістр) магістерські програми фокусуються на науково-дослідній роботі з метою залучити студентів до практичної наукової діяльності. З точки зору кінцевого продукту магістерські програми готують «професійних дослідників». На думку багатьох учених, елемент дослідження був, є, і ще більшою мірою буде найважливішим елементом практичної діяльності педагога. Диверсифікація програм підготовки бакалавра і магістра означає не лише постановку різних освітніх цілей, але й застосування різних освітніх технологій.

З метою вироблення навичок культури наукового мовлення доцільно в навчальні плани магістрів ввести дисципліну (на рівні спецкурсу) *«Культура української наукової мови»*, яка покликана розвинути наукове мислення слухачів магістратури, поглибити знання про основні категорії, властивості, структуру, мовні засоби наукового тексту, основи майстерності наукового виступу, опанувати технології роботи з науковим текстом.

Наступним кроком у дослідженні цього питання може стати практична реалізація та експериментальна перевірка ефективності запропонованої моделі формування комунікативної компетентності як складової професійної компетентності вчителя початкових класів.

Література

1. Бондар В. Філософія стандартизації змісту професійної освіти вчителя початкової школи в умовах двоциклової підготовки у ВНЗ / В. Бондар // Початкова школа. – 2012. – № 12. – С. 2–4.
2. Завалевський Ю. Становлення конкурентоспроможного педагога в сучасному навчальному закладі / Ю. Завалевський // Початкова школа. – 2012. – № 12. – С. 4–6.
3. Закон України «Про вищу освіту»: чинне законодавство: (офіц. Текст). – к.: паливода а.в., 2014. – 100с. – (Закони України).

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Розвиток здібних і талановитих учнів відповідає потребі формування творчого потенціалу будь-якого демократичного суспільства, забезпечує можливість інтенсивного прогресу, подальшого розвитку науки та культури, всіх галузей виробництва й суспільного життя. Майбутнє держави пов'язане з молодими людьми, які конкурентоспроможні в будь-якій галузі знань, здатні адекватно сприймати інноваційні процеси в суспільстві, генерувати власні ідеї, активно й незалежно мислити, творчо вирішувати різні виробничі ситуації, зможуть у подальшому працювати на певному рівні. Водночас без потягу до творчості людина не зможе сьогодні просунути в галузі навіть самих вузьких і суто специфічних знань. Як показують психологічні дослідження, творчі здібності при ускладненні та зміні сучасних технологій стають необхідним компонентом будь-якого виду діяльності, а їх розвиток відбувається на основі уяви та розумової діяльності. Тому створення умов – одне з найважливіших завдань освіти на сучасному етапі розвитку шкільництва.

Проблема розвитку творчих здібностей особистості завжди була в полі зору вчених різних галузей знань. Зокрема, психологічні основи творчих здібностей вивчали Л. Виготський, В. Дружинін, В. Крутецький, Г. Костюк, В. Кузін, Я. Пономарьов, Б. Теплов – сформулювали основні умови розвитку творчих здібностей; педагогічний аспект зазначеної проблеми досліджували В. Андреев, І. Волощук, М. Данилов, М. Скаткін, С. Сисоева, Т. Шамова – виявили специфіку впливу різних засобів виховання на розвиток творчих здібностей особистості. Деякі дослідники окреслили особливості прояву творчих здібностей у різних видах діяльності: ігровій – Ю. Косенко; трудовій – В. Сьомін; образотворчій – С. Діденко, В. Кардашов; художньо-конструкторській – Л. Шпак тощо.

Розвитку творчих здібностей учнів сприяє впровадження відкритих методів навчання, що передбачають семінари, дискусії, оригінальні експерименти, учнівські проекти тощо. Дбаючи про розвиток творчих здібностей учнів, маємо вчити їх не тільки того, як розв'язувати проблеми, а й того, де можна знайти відповідь на поставлені запитання. Уже в молодшому шкільному віці учні мають вміти користуватися довідковою літературою, знати, кому яке запитання можна поставити. Повноцінний розвиток творчих здібностей молодших школярів може забезпечити така організація навчання, яка передбачає залучення учнів до наукового пошуку й використання отриманих знань на практиці.

Аналіз психолого-педагогічної та методологічної літератури з проблеми дослідження підвів нас до висновку, що ефективними методами і прийомами розвитку творчих здібностей учнів початкових класів є:

– стимулювання творчого інтересу, що передбачає введення цікавих прикладів, дослідів, парадоксальних факторів, розповідей про казкові чи фантастичні передбачення;

– емоційне переживання – це створення ефекту здивування, захоплення, недовіри, незвичайності наведеного факту, парадоксальність досліду, грандіозність і несподіваність цифрових даних;

– розвивальні ігри, що моделюють сам творчий процес, сприяють розвитку різних інтелектуальних рис, а саме: уваги, пам'яті, особливо зорової, вміння знаходити закономірності, класифікувати й систематизувати матеріал, здібності до комбінування, вміння знаходити помилки й недоліки; просторове уявлення; здатність передбачати наслідки власних дій;

– підвищення стимулюючого впливу змісту навчального матеріалу. Існують і деякі спеціальні методи, спрямовані на підвищення стимулюючого впливу змісту; створення ситуації новизни, актуальності, наближення до найважливіших відкриттів у науці й техніці, до досягнень сучасної культури, мистецтва, літератури тощо;

– метод відкриття. Дещо детально зупинимось на цьому методі. Він передбачає створення в процесі навчання ситуації проведення науково-дослідної роботи, що стимулює активну дослідницьку діяльність учнів, підвищує їх зацікавленість у навчальному процесі, сприяє активності учнів у засвоєнні навчального матеріалу, стимулює їх інтелектуальну діяльність, закріплює впевненість у своїх можливостях, виховує незалежність поглядів.

Однією з головних умов ефективності застосування методів і прийомів розвитку творчих здібностей є створення творчої атмосфери в класі, тобто такої атмосфери, яка позитивно впливає на появу нових, оригінальних ідей. Дитина має впевнитися у власних силах продукувати оригінальні ідеї. Без такої впевненості дитяча думка завжди буде скутою, а отже, втрачатиме оригінальність. Щоб діти продукували оригінальні ідеї, потрібно заохочувати до цього. Іншими словами, вчитель, якщо він прагне створити творчу атмосферу в класі, має так спланувати навчальний процес, щоб учні могли висловлювати свої думки про прочитане, побачене, почуте, зроблене тощо. Розвиток творчих здібностей учнів – це справа не одного дня, тижня чи місяця, а результат наполегливої і систематичної праці впродовж року, терміну навчання в школі, всього життя.

Література

1. Антипова О. Й. У пошуках нестандартного уроку / О. Й. Антипова, Д. І. Рум'янцева, В. Ф. Паламарчук // Початкова школа. – 2011. – № 1. – С. 65–69.
2. Бондар В.І. Теорія, методика, технологія і педагогічна техніка: сутність, зв'язки, взаємозбагачення/ Наукові записки: Збірник наукових статей Національного педагогічного університету ім.М.П. Драгоманова / Укл. П.В. Дмитренко, О.Л. Макаренко. – К.: НПУ, 2000. – 4.1. – 278 с.

**ВИВЧЕННЯ ДОСВІДУ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НІМЕЧЧИНИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ**

Німецькі вузи в умовах міжнародної конкуренції: німецькі вузи – поряд з американськими та британськими – найбільш відомі у світі. Після університетської реформи Вільгельма фон Гумбольдта (1767 - 1835) вони стали ідеалом для академічного світу. Гумбольдт розробив концепцію університету, в якому ведеться незалежний науковий пошук. Наукові дослідження та викладання повинні складати єдине ціле. Це означає, що тільки ті професори мали право викладати студентам, які своїми науковими дослідженнями збагатили свій предмет. Одночасно професори, як і студенти, повинні присвячувати себе тільки науці і не піддаватися ніякій державній цензурі.

У Німеччині було здійснено цілий ряд реформ, мета яких закріпити систему наукових досліджень і викладання в умовах гострої міжнародної конкуренції. Зміни у вузівському законодавстві представляють студентам більше свободи дій, оплата праці професорів залежить від проробленої ними роботи. Університети з великим іменем намагаються більш чітко виділити свій профіль. Крім того, конкуренцію визначають різні рейтинги якості і популярності у вузах.

Головну відповідальність за реалізацію «ініціативи якості» несе Німецьке науково-дослідне товариство (DFG), важливий фінансист наукових досліджень.

Вузівська система. Сьогодні в Німецьких вузах навчаються більше ніж 2 млн. молодих людей. Бажаючі отримати вищу освіту мають можливість вибрати між 372 вузами. Більше третини абітурієнтів одного року випуску починають навчання у вищих навчальних закладах. Але, незважаючи на ці показники, Німеччина в порівнянні з іншими країнами, все ще знаходиться на рівні, нижчому за середній. З одного боку, причина цього – мала кількість випускників з атестатом зрілості, що дає право на вступ до вузу. З другого – майже третина абітурієнтів вибирає шлях професійного навчання в рамках дуальної системи. По багатьох професіях дається профосвіта, отримати яку в інших країнах можна тільки у вузі.

Приватні університети. Крім того, на відміну від інших країн, приватні університети відіграють тут порівняно невелику роль: 97 % студентів навчаються в державних вузах. Вони функціонують під наглядом держави, яка координує їх діяльність. З'являються також незалежні від держави неконфесійні вузи, що фінансують свою діяльність за рахунок плати за навчання та пожертвувань.

Технічні університети та спеціалізовані вузи. Тоді як класичні університети присвячують себе науці і пропонують багато різних спеціальностей, технічні університети зосереджуються на інженерних та природничо-наукових спеціальностях і мають хорошу репутацію. В сучасних умовах добре розвиваються спеціалізовані вузи, де навчаються більше чверті всіх студентів. Перш за все, надається можливість більш швидше отримати професію, навчання триває, як правило, три роки, а також орієнтація на практичне навчання приваблює студентів.

Чітко організовані курси навчання та екзамени дають можливість скоротити середній час навчання, але це не означає відмову від наукової діяльності. У 170 вузах також ведуться наукові дослідження, але в основному зорієнтовані на потреби промисловості.

Іноземні студенти. Німеччина – приваблива країна для молодих людей з інших країн, що хочуть отримати вищу освіту. Майже 246 000 іноземців навчаються в німецьких вузах, що складає 10 %. Це в основному зі Східної Європи та Китаю. Після США та Великобританії, Німеччина – найбільш важлива країна для іноземних студентів. Важливу роль в реалізації такої ініціативи відіграє Німецька служба академічних обмінів (DAAD), що сприяє обміну студентами та вченими по всьому світу. Вона має свої представництва вузівських викладачів більш ніж у 100 країнах. DAAD брала участь також у створенні в німецьких вузах курсів навчання на іноземних мовах (частіше англомовних).

Крім того, дедалі більше факультетів переходять на систему навчання, яка дає можливість випускникам отримати ступінь бакалавра та магістра міжнародного зразка. Всі вузи повинні перейти на нову систему навчання: так вимагає підписана європейськими державами «Болонська декларація». Завдяки цьому повинен бути полегшений не тільки обмін студентів у рамках європейського контингенту. Європа прагне бути більш цікавою для випускників вузів із-за океану.

Література

1. Абашкіна Н.В. Професійна підготовка соціальних педагогів у Німеччині // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2004. – Випуск 1. – С.126
2. Гончар Л.К. Аналіз зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх соціальних працівників [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.archive.nbuv.gov.ua/portal/soc.../Gonchar.pdf>>. – Загол. з екрану. – Мова укр.
3. Коваль Л.Г. Соціальна педагогіка/Соціальна робота: Навч.посібник /Л.Г.Коваль, І.Д.Зверева, С.Р.Хлеб'юк. – К.:ІЗМН, 1997. – С.37-44
4. Косолапова М.А. Сопровождение педагогической практики студентов как важный аспект профессиональной подготовки будущего педагога [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.cyberleninka.ru/Научные статьи/Народноеобразование.Педагогика>>. – Загол. з екрану.
5. Приходько М.І. Професійна підготовка соціальних педагогів у Німеччині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.archive.nbuv.gov.ua/portal/...2/154-158.pdf>>. – Загол. з екрану.
6. Пришляк О.Ю. Професійна підготовка соціальних педагогів у ВНЗ Німеччини: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика проф.освіти» / Оксана Юріївна Пришляк. – АПН України; Тернопільський національний педагогічний університет ім.В.Гнатюка. – Тернопіль, 2008. – 21с.
7. Павловські Іра. Процес централізованого прийняття рішення та адміністрування щодо впровадження модульної форми навчання при підготовці бакалаврів та магістрів на університетському рівні. Досвід університету м. Піссен, Німеччина : Досвід та проблеми країн Європи з реалізації ідей Болонської конвенції : матеріали міжн. наук.-практ. конф., ч. 1., Біла Церква, 2007.

8. Вища освіта України і Болонський процес : навч.-метод. посіб. / [укладачі: Л. В. Барановська, А. І. Дьомін, Л. Л. Побережна.], Біла Церква : БДАУ, 2007.

УДК 378:811.111

ТЕЛИЧКО Н.В.

Мукачівський державний університет

STRATEGIES FOR DEVELOPING LISTENING SKILLS

Language learning depends on listening. Listening provides the aural input that serves as the basis for language acquisition and enables learners to interact in spoken communication. Effective language instructors show students how they can adjust their listening behavior to deal with a variety of situations, types of input, and listening purposes. They help students develop a set of listening strategies and match appropriate strategies to each listening situation.

Listening strategies are techniques or activities that contribute directly to the comprehension and recall of listening input. Listening strategies can be classified by how the listener processes the input.

Top-down strategies are listener based; the listener taps into background knowledge of the topic, the situation or context, the type of text, and the language. This background knowledge activates a set of expectations that help the listener to interpret what is heard and anticipate what will come next. Top-down strategies include: listening for the main idea, predicting, drawing inferences, summarizing.

Bottom-up strategies are text based; the listener relies on the language in the message, that is, the combination of sounds, words, and grammar that creates meaning. Bottom-up strategies include: listening for specific details, recognizing cognates, recognizing word-order patterns.

Strategic listeners also use *metacognitive strategies* to plan, monitor, and evaluate their listening. They plan by deciding which listening strategies will serve best in a particular situation. They monitor their comprehension and the effectiveness of the selected strategies. They evaluate by determining whether they have achieved their listening comprehension goals and whether the combination of listening strategies selected was an effective one.

To extract meaning from a listening text, students need to follow four basic steps:

- 1) Figure out the purpose for listening. Activate background knowledge of the topic in order to predict or anticipate content and identify appropriate listening strategies;
- 2) Attend to the parts of the listening input that are relevant to the identified purpose and ignore the rest. This selectivity enables students to focus on specific items in the input and reduces the amount of information they have to hold in short-term memory in order to recognize it;
- 3) Select top-down and bottom-up strategies that are appropriate to the listening task and use them flexibly and interactively. Students' comprehension improves and their

confidence increases when they use top-down and bottom-up strategies simultaneously to construct meaning;

4) Check comprehension while listening and when the listening task is over. Monitoring comprehension helps students detect inconsistencies and comprehension failures, directing them to use alternate strategies.

Given the findings and limitations of the present study, the following recommendations are suggested for further research. First, because quantitative and qualitative methods each have their strengths and limitations, a combination of methods is necessary to develop multifaceted insights into language strategy use and provide a clearer picture of the process of language teaching and learning.

References

1. Anderson, J. (1980). Cognitive psychology and its implications. New York: Freeman.
2. Benson, M. J. (1994). Lecture listening in an ethnographic perspective. In J. Flowerdew (Ed.), Academic English: Research perspectives (pp. 181-198). Cambridge, England: Cambridge University Press.
3. Dunkel, P. A. (1991). Listening in the native and second/foreign language: Toward an integration of research and practice. TESOL Quarterly, 25(3), 431-457.

УДК 378.014

ТОВКАНЕЦЬ О.С.

ВНЗ «Східно-європейський слов'янський університет», м. Ужгород

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ В ОСВІТНІЙ ПОЛІТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

В умовах розвитку інтеграційних процесів освітня політика європейських країн прагне до вироблення спільних траєкторій національних систем освіти, до створення «гармонізації» систем освіти.

Пріоритетами розвитку європейської освітньої політики є: оптимізація функцій управління і розподілу повноважень; ресурси управління і розвитку освіти; моніторинг освіти і його громадська підзвітність; роль освіти в міжнаціональних і міжконфесійних конфліктах; ринкові механізми в наданні освітніх послуг; ефективність використання фінансових і матеріальних ресурсів для цілей освіти; рівність освітніх можливостей, справедливість доступу; стандарти і ресурс свободи [2, с. 161 - 162].

Діяльність ЄС в освітній сфері здійснюється із залученням міжвідомчих структур в рамках інститутів євроспільноти, а також за участю зацікавлених недержавних організацій, які займаються питаннями розробки та реалізації європейської політики підготовки до професійної діяльності.

Особливе значення в розробці освітньої політики європейських країн мають міжнародні дослідження TIMSS, PISA, PERLS. При аналізі освітньої політики на сучасному етапі європейської інтеграції безсумнівний інтерес представляють аналітичні доповіді фахівців Світового Банку з людського розвитку, в яких дається загальний аналіз основних проблем, що стоять перед системами освіти країн з

перехідною економікою. У рекомендаціях [1, с. 25] виділено п'ять основних проблемних сфер і запропоновані способи їх вирішення на основі використання досвіду реформування систем освіти європейських країн з розвинутою ринковою економікою. Для країн з перехідною економікою Європи наголошено на таких проблемних сферах:

1. Переорієнтування систем освіти на потреби ринкової економіки і відкритого суспільства. Необхідно змінити повсякденну професійну поведінку педагогів, що є більш складним завданням, ніж створення нових навчальних планів або підручників.

2. Боротьба з бідністю шляхом підвищення справедливості системи освіти. Політика соціальної справедливості сьогодні базується на застосуванні різних рішень, що відштовхуються від конкретних умов, індивідуалізації та цільової допомоги, що вимагає перегляду інституційних цілей, реалізації нових адміністративних підходів і змін..

3. Фінансування стійкості, якості та справедливості системи освіти. Уряди країн повинні використовувати фінансування як новий регулюючий інструмент, що доповнює або навіть замінює інші інструменти регулювання, які часто є не популярними діями для представників окремих груп [1, с. 45].

4. Більш ефективне використання ресурсів. Важливим є збір інформації про різні конкретні причини неефективності та її інтерпретація, вироблення життєздатної політики реформ для підвищення ефективності освітньої діяльності [1, с. 62].

5. Перегляд порядку управління освітньою системою і її підзвітності. В умовах децентралізованої системи досягнення таких основних цілей державної політики, як якість, справедливість і ефективність стає складнішим завданням. При цьому підкреслюється, що надзвичайно важливим завданням є підвищення відповідальності, обліку і контролю у сфері забезпечення якості наданих освітніх послуг [1, с. 77].

Основним механізмом формування освітньої європейської політики стає узгодження дій та позицій, що спрямовано на забезпечення високої якості документального забезпечення через максимальне врахування різноманітності думок; змістовної суспільної підтримки пропонованих змін; створення демократичного клімату в системі освіти, в якому всі учасники освітнього процесу відчувають свою відповідальність за реалізацію завдань і результати; зростання компетентності освітньої і педагогічної громадськості.

Література

1. Образование в странах с переходной экономикой: задачи развития. Всемирный Банк, 2000. – 183 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecsocman.hse.ru/text/19209336/>

2. Фруммин И. Д. Образовательная политика: практика анализа / И. Д. Фруммин. – М.: ЦИОП, 2012. – 168 с.

ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ВИКИДНИХ МАТЕРІАЛІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У системі освіти особливе місце займає початковий ступінь навчання, в якому в учнів закладається фундамент майбутніх знань. Перехід до ринкових відносин, який зумовив докорінні зміни в суспільстві, вимагає нового підходу до навчальної, розвиваючої і виховної функцій загальноосвітньої школи і вдосконалення навчально-виховного процесу.

Значення і функції початкової школи в системі безперервної освіти визначаються не тільки її наступністю, але і, в першу чергу, неповторною цінністю цього ступеня в становленні і розвитку особистості дитини. У зв'язку з цим, основною функцією початкового ступеня є формування інтелектуальної, емоційної, ділової комунікативної готовності учнів до активно-діяльної взаємодії з навколишнім світом, що сприяє всебічному творчому розвитку здібностей і самої дитини в цілому.

Педагогічний словник визначає творчу особистість як особистість, що має «...здібності, мотиви, знання і уміння, завдяки яким створюється продукт, який відрізняється новизною, оригінальністю, унікальністю» [1].

В даний час трудове навчання в початковій школі змінюється за своїм змістом в залежності від системи навчання, типу навчального закладу та його призначення. Більшість програм носять інноваційний характер, тобто відносяться до розряду нетрадиційних, а їх зміст заснований на базових (традиційних) навичках і вміннях, якими повинні оволодіти учні в початковій школі. Це – безліч різних технологічних операцій: згинання, різання, склеювання, ліплення, аплікація, навички з'єднання деталей різними способами і багато іншого, що вивчається на уроках початкової школи.

Програми з трудового навчання в початковій школі зазвичай будуються на вивченні матеріалів, що застосовуються на уроках, їх технологічній обробці і знаннях про використовувані інструменти, які можна використати і при обробці викидних матеріалів.

Для того, щоб ввести нове і нестандартне в цю стабільно незмінну схему, науковці пропонують нову групу нетрадиційних матеріалів, яка допоможе значно розширити і урізноманітнити перелік видів діяльності на уроках трудового навчання за даними розділам. Підбір викидного матеріалу для вивчення технологічних операцій для кожної індивідуальної програми в різній послідовності сприятимуть логічному поєднанню двох предметів – образотворчої діяльності і трудового навчання, які дають можливість створення закінченого художнього образу і грамотне виконання при цьому всіх технологічних операцій.

Для якісного навчання молодших школярів роботі з цими матеріалами необхідно підготувати і грамотного вчителя. Тому сьогоднішній студент –

майбутній вчитель – повинен набувати такі навички та вміння в області трудового навчання в навчальному закладі, за допомогою яких він міг би вільно маніпулювати будь-якими, навіть самими неймовірними, матеріалами даючи їм друге життя. У дослідженнях цього напрямку вагомий внесок зробили науковці В.В. Вдовченко, В.Ф. Сидоренко, В.П. Тименко та ін..

Наприклад, Володимир Тименко неодноразово зазначав, що психологічний аспект творчої діяльності полягає у розкритті закономірностей творчого процесу і створення атмосфери, яка його стимулює [2]. Створенню атмосфери розвитку творчих здібностей, властивих кожній людині, сприяє робота з викидними матеріалами.

Використання викидних матеріалів у навчальному процесі початкової школи в першу чергу зумовлено зростаючою потребою у вихованні людини як розумного і дбайливого господаря, здатного жити в умовах поступового скорочення природно-економічних ресурсів, і недостатньою увагою до виховання цих особистісних якостей у дітей в системі початкової освіти, а також своєрідністю психолого-вікових особливостей учнів початківців і незначною розробленістю ціннісно-орієнтованих педагогічних технологій, що забезпечують становлення дитячої компетентності у вирішенні повсякденних побутових проблем, що вимагають розумного споживання наявних матеріальних ресурсів. Все це знайде відображення у екологічному вихованні, яке базується у навчанні молодших школярів знайти викидним матеріалам застосування – надати друге життя.

Використання викидних матеріалів на уроках трудового навчання сприяє розвитку творчих здібностей учнів початкових класів. Творчість – діяльність людини, яка створює нові матеріальні і духовні цінності, які, в свою чергу, мають суспільну значимість [3].

Оновлення змісту трудового навчання та виховання в початкових класах за рахунок включення в програму навчання роботи з нетрадиційними матеріалами виправдане, тому що при роботі з ними (особливо якщо це доступний «викидний» матеріал) яскраво проявляються доцільність, практична значимість роботи, як у виробі так і в засвоєних вправах. Виготовлення виробів з нетрадиційних матеріалів сприяє естетичному розвитку учнів, набуття ними умінь грамотно підбирати матеріали, кольорові сполучення, форми, розміри, комплектуючі деталі. Учні при роботі з ними, крім придбання певних знань і практичних умінь, знайомляться з їх фізичними, механічними та технологічними властивостями, одержують відомості про виготовлення і призначення даних матеріалів. Це розширює їх загальний політехнічний кругозір. Робота по виготовленню виробів з нетрадиційних матеріалів також сприяє розвитку м'язів кистей рук, вдосконалює окомір, закріплює трудові вміння і навички, отримані при роботі з іншими матеріалами. Це пояснюється типовістю робочих операцій, характерних для всіх видів праці за програмою початкової школи.

Література

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко // – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
2. Тименко В. П. Зміст і педагогічні засоби розвитку творчості школярів: метод. рекомендації / За ред. В. П. Тименка. – Бердянськ, 1996. – 44 с.

3. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – М.: Просвещение, 1946. – 704 с.

УДК 373.3.013.82.037:77

ТЯГУР Л. М.
Гуманітарно-педагогічний коледж МДУ

ФОТОТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ СФЕРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

На даному етапі розвитку у вітчизняній і зарубіжній літературі часто використовується таке поняття, як фототерапія. Фототерапія – це один з видів терапії мистецтвом, пов'язаний із застосуванням фотографії для вирішення різного роду психологічних проблем, а також для розвитку та гармонізації особистості.

Зарубіжна основоположниця Д. Вайзер започаткувала цей метод. «Фототерапія – це лікувально-корекційний метод застосування фотографії, її використання для вирішення психологічних проблем, а також розвитку і гармонізації особистості» [1, с. 30].

Для фототерапії характерно використання фотознімків як інструменту психологічного взаємодії між фахівцем в галузі психічного здоров'я і школярем. Цей фахівець повинен мати хорошу підготовку в психологічному консультуванні, володіти деякими методами психологічного впливу.

Фототерапія включає в себе багато видів творчої діяльності, які використовуються в різних поєднаннях, тим самим забезпечуючи різнобічний вплив на психіку дитини.

На сьогоднішній день, на думку А. І. Копитіна, «фототерапія об'єднує в собі ті форми роботи, які застосовуються з метою вирішення психологічних проблем молодших школярів з різноманітними емоційними і психічними розладами, і передбачають створення, сприйняття і обговорення ними фотографічних образів, що доповнюється обговоренням і різними видами творчої діяльності» [2, с. 7]. Це може бути твір історій, використання додаткових образотворчих технік і прийомів, виготовлення з фотографій фігур, різних рухів, опис будь-яких подій.

Й. Е. Кук визначила можливості застосування фотографії при проведенні ігрової діяльності з дітьми. Вона зазначає, що «використання фотоапарата в роботі з дітьми має безліч переваг. Цінні не тільки готові знімки, але і сам процес вибору кадрів і зйомки. Дитина може зробити спеціальний альбом, присвячений друзям, улюбленій тварині, захопленням, успіхам в різних справах» [3, с. 404].

В цьому випадку фототерапія виступає як форма творчого самовираження особистості. Завдяки цій роботі дитина може висловлювати свої позитивні емоції за допомогою створення альбомів.

А. І. Копитін стверджує: «Різні варіанти здоров'язберігаючого і розвиваючого застосування фотографії можна класифікувати з урахуванням складу учасників: заняття можуть бути індивідуальними або груповими, а також проводитися з

сім'ями. Крім того, при заняттях в групі, техніки і вправи можуть бути розраховані на індивідуальну, парну, мікрогрупову або групову роботу» [4, с. 35].

Естетичні критерії не мають в фототерапії великого значення. Вчитель, що працює зі школярами не навчає їх техніці фотографії (або таке навчання не є першочерговим завданням). Пріоритетними завданнями при цьому є відновлення і зміцнення психічного або фізичного здоров'я дітей, підвищення якості життя.

Таким чином, А. І. Копитін зазначає, що «фотографія може стати частиною ефективної здоров'язберігаючої технології. Її різнопланові можливості і потенційна доступність для багатьох клієнтських груп здатні зробити її цінним інструментом роботи практичних психологів і лікарів-психотерапевтів, педагогів і соціальних працівників, а також художників і професійних фотографів, які намагаються застосувати свій талант і вміння з метою оздоровлення особистості» [2, с. 6].

Одна з італійських фотохудожниць, К. Нуез, використовує у своїй роботі різні фотоавтопортретні техніки, вони включають серію вправ, що спрямовані на розвиток здібностей молодших школярів бачити, відчувати і розуміти себе. Ці техніки також дають можливість вивчати різні сторони людської сутності дитини, які актуалізуються і розкриваються як в приватному середовищі фотозйомки, так і в момент перебування в колі інших людей і в природному середовищі.

Фотоавтопортретні техніки К. Нуез використовуються не в окремому вигляді, а в серії занять, на яких виконується певні завдання. Наприклад, одна з груп технік, з розвитку емоційно-вольової сфери особистості молодших школярів, об'єднана однією назвою «Я», спрямована на стимулювання інтроспекції, занурення дітей в свій внутрішній світ. Дитина при цьому повинна налаштуватися на свій емоційний стан, досліджувати світ своїх емоцій, передаючи їх в серії фотоавтопортретів.

Таким чином, фототерапія – це процес, що сприяє «зверненню людини на себе», за допомогою фотографічних образів відбувається вираження внутрішніх конфліктів, потреб і переживань. Завдяки фотографії людина може словесно описати і визначити своє ставлення до них. В процесі відтворення фотографій в ній оживають усвідомлювані і неусвідомлювані переживання.

Отже, фототерапія передбачає, що молодші школярі не тільки взаємодіють зі знімками або їх створюють, а й досліджують власні переживання, викликаних фотознімками, і роблять це під керівництвом педагога – для того, щоб ця інформація сприяла кращому розумінню школярами себе і своїх відносин. Фотографія дає можливість створювати образи, які допомагають сформувати чіткий образ «Я» і представити його собі і оточуючим. Також після роботи з фототерапією, молодший школяр стає відкритим, менш агресивним, уважним, самостійним, спостережливим, у нього розвивається творча активність. Всі ці якості є запорукою сприятливого розвитку особистості.

Література

1. Weiser J. Phototherapy techniques. Exploring the secrets of personal snapshots and family albums. Vancouver: Phototherapy Center, 1999.
2. Копитин А.И. Техники фототерапии / Александр Иванович Копытин. – СПб: Речь, 2010 – 128 с.

3. Кук Й. Использование фотоаппарата в ходе игровой терапии // Практикум по игровой психотерапии / Под ред. Х. Кэдьусон и Ч. Шеффера. – СПб.: Питер, 2000.
4. Копытин А.И. Тренинг по фототерапии / Александр Иванович Копытин. – СПб.: Издательство «Речь», 2003. – 96 с.

УДК 37.16

ТУРОВА Ж.М.
ТОВКАНЕЦЬ Г.В.
Мукачівський державний університет

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ

Під педагогічним моніторингом розуміють систему відбору, обробки, аналізу, зберігання інформації про діяльність педагогічної системи в конкретному напрямку, що забезпечує безперервне тривале відстеження її стану, наступну корекцію навчально-виховного процесу та прогнозування подальшого розвитку освітньої системи [2, с.75-76].

Педагогічний моніторинг постає як багаторівнева ієрархічна система відстежування педагогічного процесу, яка дозволяє одержувати та використовувати інформацію про адекватність реалізованих у ньому дидактичних засобів (зміст, форми, методи навчання, режим учбової роботи) до визначених цілей педагогічної підготовки, індивідуально-типологічних особливостей суб'єктів педагогічного процесу та специфіки середовища їхньої життєдіяльності.

Основними функціями педагогічного моніторингу профілактики девіантної поведінки школярів, на наш погляд, є :

1.Орієнтовно-інформаційна. Вона дає можливість визначити результативність профілактичного процесу, отримати відомості про стан об'єкта, забезпечити зворотний зв'язок. Педагогічний моніторинг дозволить досягти позитивного ефекту розвитку, конкретні ж резерви для його посилення постійно виявляються при відстеженні всіх поточних процесів. При проведенні педагогічного моніторингу основна увага спрямовується на особливості перебігу, розвитку самого профілактичного процесу (його труднощі, зміни), а не тільки на його результати.

2.Конструктивно-культурологічна. Участь у педагогічному моніторингу допомагає суб'єктам освітнього процесу сформулювати власні позиції, визначити характер взаємодії між ними, а також підвищити рівень їх педагогічної культури, інтерес до профілактичної роботи, спонукати до детальнішого вивчення підлітків, самоаналізу своєї педагогічної праці, посприяти підвищенню професійної компетентності суб'єктів освітнього процесу.

3. Організаційно-діяльнісна (або формуюча), на основі якої результати вивчення дають можливість приступити до їх впровадження в роботу освітніх

установ. Спираючись на результати моніторингової оцінки, педагог підбирає методи і прийоми індивідуально для кожного підлітка, враховуючи його можливості, що допоможе уникнути випадання з зони уваги педагога яких-небудь недоліків і труднощів у формуванні особистості дитини.

4. Корекційна. У процесі моніторингової діяльності виникають різного роду проблеми, складнощі, породжені дією як закономірних, неминучих, так і випадкових, супутніх чинників. Необхідна ситуація «зустрічних зусиль», спрямована на подолання «суперечностей», корекцію спільних дій. Педагогічний моніторинг сприятиме коригуванню процесу профілактики девіантної поведінки підлітків.

5. Системоутворююча. Вимога науковості при проведенні педагогічного моніторингу передбачає перш за все його організацію та проведення на основі системного підходу. «Системний підхід заснований на положенні про те, що специфіка складного системного об'єкта (системи) не вичерпується особливостями складових її елементів, а пов'язана, перш за все, з характером взаємодії між елементами. На перший план висувається завдання пізнання характеру цих зв'язків і відносин» [1, с.36]. Технологізація процесу педагогічного моніторингу дозволяє організувати системне спостереження за ходом процесу, спрямованого на профілактику девіантної поведінки школярів.

Таким чином, опора на функції педагогічного моніторингу сприяє забезпеченню наукового підходу до організації профілактичної діяльності щодо девіантної поведінки школярів. Педагогічний моніторинг може дати можливість педагогу, психологу, соціальному працівнику, отримати достатньо об'єктивне уявлення про стан проблеми і визначити ефективні шляхи її вирішення.

Педагогічний моніторинг у роботі освітніх закладів мусить будуватися відповідно до загальнонаукових принципів, що склалися в сучасній педагогіці та принципів педагогічного моніторингу: неперервності, науковості, доцільності, діагностико-прогностичної спрямованості, прогностичності моніторингу, принцип цілісності й наступності процесів стеження, діагностики, прогнозування та управління профілактичним процесом. Всі елементи педагогічного моніторингу структурно і функціонально пов'язані між собою і становлять єдиний цикл.

Література

1. Дробинская А,О, Школьные трудности нестандартных детей, – М.: Школа-Пресс, 2000, – 144 с.
2. Козубовська І.В. Моніторинг якості освіти як засіб підвищення ефективності навчально – виховного процесу // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. Випуск 22. – Ужгород, 2011. – С.75-76.

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА У ФОРМУВАННІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МОЛОДИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Кінець двадцятого і початок двадцять першого століття відзначені посиленням уваги до проблем перспектив розвитку людства. Стало очевидним, що світ підійшов до рубежу, який вимагає радикальної зміни ціннісної орієнтації кожної людини і людства в цілому, дотримання пріоритетів природних передумов в природно-історичному розвитку.

У міру розвитку людського суспільства виявляється дедалі більша взаємозалежність і взаємозумовленість процесів, які відбуваються в системі «природа-людина-суспільство». Екологічна ситуація, що склалася на початку ХХІ століття, вивела на передній план проблеми взаємодії суспільства і природи, гостро поставивши питання про роль екологічної освіти в оптимізації цієї взаємодії.

Оскільки екологічна освіта є єдністю пізнавального і ціннісного компонентів, то має чималі можливості і в соціалізації особистості, і гуманізації суспільства. Воно готує людину до певного виду діяльності, яка буде спрямована на виживання людства, а не сприяти наближенню екологічної катастрофи, формує ціннісні орієнтації особистості. Пізнавальна і виховна складові екологічної освіти не мають абсолютного розмежування. Вони взаємопов'язані, взаємодоповнюють один одного.

Розробка загальних стратегій екологічної освіти та охорони природи, координація зусиль різних країн у цій сфері здійснюється на рівні Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО). ЮНЕСКО вважає своїм стратегічним завданням створення «глобальної мережі освіти». Це є одним із завдань конференції ООН з проблем навколишнього середовища, яка відбулася в 1992 році в Ріо-де-Жанейро. Концепція сталого розвитку, прийнята на цій конференції, відкриває нову еру в осмисленні взаємовідносин суспільства і природи. Сталий розвиток – це самовідтворюючий, самоорганізований процес збалансованого розвитку людського суспільства в режимі гармонії з навколишнім природним середовищем.

Визначено, що найважливішим чинником вирішення екологічних проблем на початку ХХІ століття має стати Глобальне Виховання, яке передбачає постановку екологічних питань в центр всіх навчальних програм, починаючи з дитячих дошкільних установ і закінчуючи вузами, підготовкою вчителів і управлінського апарату. Стратегія прогресу спирається на інтеграцію загальної та екологічної освіти. «Наше виживання, захист навколишнього середовища можуть виявитися лише абстрактними поняттями, якщо кожна дитина не усвідомить, що людина – це частина природи, і ми повинні любити наші дерева і річки, ріллі і ліси, як ми любимо саме життя» [1, с. 7].

Метою і результатом екологічної освіти є екологічна культура, яка, охоплює сферу відносин людини, суспільства до природи. У цьому сенсі екологічна культура розглядається як специфічний спосіб оптимізації діяльності людей, який має на меті гармонізацію відносин людини, суспільства з природою. Екологічна культура суспільства визначає реальні можливості в будівництві ноосфери. Концепція ноосфери в даний час близько підходить до подання про оптимізацію, гармонізації взаємодії суспільства з природою. Становлення екологічної культури суспільства носить в більшій мірі цілеспрямований, свідомий характер. Зростає роль і значення екологічних аспектів культури серед інших аспектів, посилюється його визначальний вплив на культуру в цілому.

Екологічна освіта ще не стала взаємозалежним цілісним комплексом освітніх послуг, форм, способів і засобів придбання, поглиблення і розширення екологічних знань, умінь, навичок для розвитку і становлення екологічної культури особистості і суспільства. Роль екологічної освіти в суспільстві полягає в соціалізації і інкультурації його членів, тобто залученні до культури. Вона повинно забезпечувати передачу тих видів знань і досвіду, ціннісних відносин, які слугуватимуть опорою новому поколінню в подальшому соціокультурному житті. Необхідна орієнтація екологічної освіти на майбутнє, що може здійснюватися шляхом реалізації випереджаючої моделі освіти.

Екологічна освіта є важливим чинником становлення сталого розвитку суспільства на початку XXI століття. Вона спрямована на зміну свідомості людей щодо природи, сформованих стереотипів мислення і поведінки, механізмів економіки та соціального розвитку, на прийняття кожною державою і кожною людиною нових принципів етики, культури і справедливості.

Література

1. Мамедов Н.М. Основания экологического образования // Философия экологического образования. Под общей ред. Лисеева И.К. М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 173 с.
2. Писанка К.О. Проблеми екологічної освіти та виховання в різних країнах світу // Young Scientist. – 2014. – № 4 (07). – 65 – 71.

УДК: 371.132

УДИЧ З. І.
ТНПУ імені Володимира Гнатюка

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: ВИКЛИК У ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНОГО УЧИТЕЛЯ

Проект Закону про освіту № 3491-д від 04.04.2016, який має вагомі підстави для прийняття Верховною Радою України, відображає усі аспекти реформування української системи освіти на основі національної спадщини та зарубіжного досвіду. Закон передбачає вагомі зміни не лише у структурі загальної середньої освіти, але і в ідеології та ціннісних орієнтаціях навчально-виховного процесу у школі.

Зокрема, у Статті 12 визначено мету повної загальної середньої освіти: різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві і цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності. Передбачено також, що її реалізація забезпечить формування в учнів-випускників ключових компетентностей: здатність спілкуватися державною мовою та однією з іноземних мов, математична грамотність і обізнаність у галузі природничих наук, техніки і технологій, готовність використовувати інформаційно-комунікаційні технології у своїй діяльності, уміння вчитися впродовж життя, здатність до соціальної комунікації й активності, життя в громадянському суспільстві, володіння навичками підприємницької діяльності, загальнокультурна й екологічна грамотність та готовність до здорового способу життя та інші компетентності, передбачені стандартом освіти [1].

Зважаючи на мету і очікувані результати, має відбутися і зміна у системі підготовки майбутніх педагогів. Без цього реформа освіти не стане дієвою.

В загальному, підготовка учителя в Україні спрямована на формування у нього компетенцій, необхідних для здійснення педагогічної діяльності з метою організації навчально-виховного процесу. Аналіз робочих програм педагогічних дисциплін вищих навчальних закладів свідчить, що перевага у такій підготовці надається теоретичному аспекту, ознайомленню із нормативно-правовою базою, педагогічним процесом з орієнтацією на середньостатистичного учня та учнівський колектив. Сьогодні кількість кредитів ECTS, аудиторних годин на вивчення психолого-педагогічних дисциплін з метою інтенсифікації навчального процесу зменшено. Але в умовах, коли студенти, вчорашні випускники шкіл, не володіють такою компетентністю як умінням навчатися, це призводить до зниження якості їх підготовки.

Щодо формування практичних навиків і первинного педагогічного досвіду, то їх майбутні учителі здобувають під час педагогічних практик, які часто перевантажені звітною документацією і не є тривалими, обмежені проведенням класичних уроків та деякими формами виховної роботи. Таким чином, студенти оволодівають лише певним обсягом компетенцій, щоб працювати у сталій системі, яка чітко визначає межі діяльності педагогіка, його функціональні обов'язки, вимагає неухильного дотримання змісту навчальних програм і не стимулює його до професійного самовдосконалення та самовираження. Цю ситуацію необхідно змінити з метою підвищення якості освітнього процесу.

У Концепції «Нова школа. Простір освітніх можливостей» одним із пріоритетів визначено формування умотивованого учителя. Учителю, який матиме академічну свободу, зможе готувати власні авторські навчальні програми, підбирати підручники, методи, стратегії, способи і засоби навчання; активно виражати власну фахову думку. Академічна свобода покликана дати більше самостійності та незалежності учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова, думки і творчості, поширення знань та

інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів з урахуванням обмежень, установлених законами України. Цікаво, що поняття академічної свободи учителя до сьогодні було не актуальним через неможливість її реалізації. Із прийняттям нового Закону «Про освіту» це вже стане реальністю.

Крім цього, зміщуються акценти у роботі вчителя з учнями. Він перестає бути керівником, контролером та джерелом знань. Натомість, має володіти методикою тьюторства, коучингу, бути фасилітатором, модератором в індивідуальній освітній траєкторії учня [2].

Таке оновлення ролі вчителя вимагає і змін у його підготовці, перегляді змісту освіти вищої школи, акцентуації на особистісно орієнтованому та компетентнісному підході в едукативному процесі, психології групової динаміки, формування здатності управляти педагогічним процесом і брати на себе відповідальність, критично мислити, будувати взаємодію із учнями на засадах партнерської педагогіки, працювати в мультидисциплінарній команді, багатокультурному середовищі, взаємодіяти із дітьми з інвалідністю, здійснювати професійне самовдосконалення. Школа очікує на прихід нового покоління учителів, які є активними, ініціативними, креативними, гнучкими суб'єктами освітнього процесу. Цього можна досягнути тоді, коли ці якості будуть сформовані ще під час оволодіння спеціальністю. З цією метою необхідно переглянути, збагатити і урізноманітнити дидактичні підходи до організації навчання у вищій школі.

Таким чином, нова школа потребує нових учителів. Реформа освітньої галузі має відбутися в усіх напрямках.

Література

1. Проект: Закону про освіту № 3491-д від 04.04.2016 // База даних «Законопроекти» Верховної Ради України. – URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58639 (дата звернення: 29.09.2016)
2. Концепція «Нова школа. Простір освітніх можливостей» // База даних Міністерства освіти та науки України. Дата оновлення: 17.08.2016. URL: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%2016/08/21/2016-08-17-3-.pdf>

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сучасний етап суспільно-економічного розвитку України вимагає від сучасної педагогіки вдосконалення підходів та принципів організації процесу навчання, що давало б можливість: забезпечувати такий рівень фахової підготовки спеціалістів, який визначатиме високий потенціал конкурентоздатності на ринку праці; створювати у системі вищої освіти умови для формування вмотивованої до навчально-пізнавальної діяльності, здатної до саморозвитку особистості; формувати у спеціалістів такі необхідні в сучасних реаліях компетентності, як професійна мобільність, комунікативна компетентність, адаптивність до змін, відповідальність за результати власної професійної діяльності та розвитку, управління особистою ефективністю.

Викликом сучасності є адаптація особи до нових умов виконання діяльності, підвищення професійної компетентності, яка потребує наявності технологій, зокрема і в освіті, що здатні забезпечити людині саме такі зрушення. Окрім того, зміна парадигми навчання з предметної на особистісно-зорієнтовану актуалізує необхідність пошуку нових педагогічних технологій та методів навчання, які б забезпечили можливість реалізації завдань сучасної педагогіки.

Аналіз наукової літератури та власний педагогічний досвід автора в системі вищої освіти дає змогу стверджувати, що такою інноваційною для спеціальної педагогіки технологією, яка дасть змогу задіяти особистий потенціал тих, хто навчається, сформувані у них готовність та здатність до самостійної навчально-пізнавальної діяльності, згенерувати вміння використовувати всі можливі ресурси для досягнення поставлених цілей та реалізації завдань, вміння самостійно здійснювати, коригувати та контролювати свою діяльність, є коучинг [2].

Маючи всі ознаки педагогічної технології, оскільки є моделлю спільної педагогічної діяльності з проектування, організації та проведення навчального процесу з безумовним забезпеченням комфортних умов для магістрантів і викладачів, коучинг може бути органічно «вписаний» в структуру різноманітних форм організації навчальних занять, а також реалізації інших видів взаємодії суб'єктів педагогічного процесу в системі вищої освіти.

Аналіз літературних джерел, у яких досліджуються різноманітні аспекти зазначеного кола проблем, дозволяє виявити деякі закономірності, а саме: має місце значна розробленість принципів використання коучингу в зарубіжній практиці, яка, проте, відображує суттєвий прояв уваги до коучинг-технології як форми індивідуального консультування; є спроби з'ясувати потенціал використання в закладах вищої освіти (зокрема, українською дослідницею Т.А. Боровою була запропонована концепція освітнього коучингу,

сформульовані методологічні підходи та принципи використання його як елемента адаптивного управління у ВНЗ [1]).

Вочевидь, що сучасні умови розбудови підготовки магістрів спеціальної освіти підштовхують до усвідомлення доцільності постановки питання про розширення меж наукового пошуку у цьому напрямку.

Література:

1. Борова Т.А. Теоретичні засади адаптивного управління професійним розвитком науково-педагогічних працівників вищого навчального закладу: монографія / Т.А. Борова. – Харків: СМІТ, 2011. – 381 с.

2. Бородієнко О.В. Коучинг як особистісно-розвивальна технологія: особливості застосування коучингового підходу в процесі розвитку професійної компетентності керівників / О.В. Бородієнко // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Додаток 5 до Вип. 31: Тематичний випуск «Проблеми емпіричних досліджень у психології». – К.: Гнозис, 2014. – С. 19-25.

УДК 374.7.03:372.881:316.628

FELTSAN I.M.
Mukachevo State University

THE OFFICIAL EUROPEAN AGING STATISTICS AS A KEY FACTOR FOR ADULT EDUCATION PROMOTION IN THE WORLD

The latest aging statistics of European countries reveals the demography problematics which challenges the world to struggle for new strategies of individual self-realization in modern society. The development of medicine and improvement of life quality have led to maiden age growth almost in all European countries. There appears an urgent necessity for upgrading the professional and basic skills as a guarantee of personal economic stability. At present, it's not enough to use the 10-20-years-ago-obtained knowledge and use them effectively in modern world. The Europe 2020 strategy for smart, sustainable and inclusive growth acknowledges lifelong learning and skills development as key elements in response to the current economic crisis. There exist formal, non-formal and informal learning, to engage adults in up-skilling or re-skilling to improve their employment opportunities and lives in general. The two key facts which speak for educational demand among those who need to get new or refresh the old knowledge are as follows:

1. The population of the EU-28 on 1 January 2015 was estimated at 508.5 million. Young people (0 to 14 years old) made up 15.6 % while persons considered to be of working age (15 to 64 years old) accounted for 65.6 % of the population.

2. The median age of the EU-28's population was 42.4 years on 1 January 2015. This means that half of the EU-28's population was older than 42.4 years, while half was younger. The median age in the EU-28 increased by 4.1 years between 2001 and 2015, rising from 38.3 years to 42.4 years. Between 2005 and 2015 the median age increased in

all of the EU Member States, rising by 5.5 years in Romania and by more than 4.0 years in Lithuania, Portugal, Greece and Germany.

Lifelong learning strategies imply investing in people and knowledge — promoting the acquisition of basic skills and providing opportunities for innovative, more flexible forms of learning. They aim to provide people of all ages with equal access to high-quality learning opportunities, and to a variety of learning experiences designed to increase employability, social inclusion and active citizenship.

The majority of adult education and training in the EU-28 is non-formal education and training, in other words, outside of formal institutions of schools, colleges and universities. In 2011, the majority of the non-formal education and training that was undertaken in the EU-28 by people aged 25–64 was job-related rather than for personal fulfillment. Training courses, seminars, conferences and guided-on-the-job training are key elements for providing job-related training; while the latter type is usually very short the other types tend to be of a slightly longer duration (typically one or two days). The field of study reveals that in 2011 almost one quarter (22.8 %) of the total instruction (formal and non-formal) that was given to adults aged 25–64 in the EU-28 concerned social sciences, business or law. There were three fields of study which each accounted for 14–15 % of the total hours spent by adults in instruction: health and welfare; humanities and arts (predominantly foreign languages); and services. In Sweden and Luxembourg, the share of the working-age population participating in education and training rose to over 70 %. In 2011, the highest proportions were recorded in Sweden (71.8 %) and Luxembourg (70.1 %), while 50–60 % of working-age adults in Germany, France, Finland, Denmark and the Netherlands participated in some form of education and training.

Adults with a low level of educational attainment and a lack of skills are more likely to earn lower than average wages and tend to feel less safe in labour market. These individuals often suffer from a lack of basic skills that are increasingly considered as essential for a modern-day economy: literacy, numeracy and technological skills (‘digital literacy’). Literacy competence might be considered in two aspects: native and foreign language competences. The promotion of foreign language competence is something that deserves much attention and investment as it assures the idea of cultural/economic/technical globalization in the world.

The EU Member States prerogative is at least 15 % of adults who would participate in lifelong learning by 2020. It implies to develop vocational education and training; promoting work-based learning; promoting partnerships between public and private institutions and promoting mobility. There has been officially noted that expanding access to adult education can create new possibilities for active inclusion and enhanced social participation.

Yet there is a growing consensus that adult learning is currently the weakest link in developing national lifelong-learning systems. The latest tendencies in Ukrainian economy show the political will to change the retirement age for men and women, thus the country will have the same challenges as most world countries – the need of re-skilling the workers in order to guarantee their professional efficiency internationally. As in other sectors, adult learning should embrace the shift to policy based on learning outcomes in which the autonomous learner is central, regardless of where he/she learns — at work, at

home, in the local community, in voluntary activities, or in education and training institutions — and develop the multifaceted model of governance that this requires.

In order to achieve an adult-learning sector capable of supporting educational strategy, there must be a relevant financing of the field. State cannot impose the responsibility on private sponsorship only, it must develop a new approach to adult education and training, foster greater awareness among adults that learning is a lifelong endeavor which they should pursue at regular intervals during their lives, and particularly during periods of unemployment or career transition, encourage higher education institutions to embrace less traditional groups of learners, such as adult learners, as a means of displaying social responsibility and greater openness towards the community.

References

1. Eurostat Statistics Explained: *Adult learning statistics - characteristics of education and training* (2015). Retrieved from http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Main_Page (in Eng.)
2. European Commission: *Education and Training. Supporting education and training in Europe and beyond* (2012). Retrieved from http://ec.europa.eu/education/policy/adult-learning/adult_en (in Eng.)
3. EUR-Lex. Access to EU law: *Communication from the Commission to the European Parliament* (2011). Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52008DC0425> (in Eng.)

УДК 74.202.4

ФЕНЬОВ Я. І.

Гуманітаро-педагогічний коледж МДУ

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ІЗ УРАХУВАННЯМ СУЧАСНИХ ПРІОРИТЕТІВ ОСВІТИ

Інноваційна діяльність педагогів стає на сьогоднішній день основним напрямом реалізації модернізаційних реформ в освіті і одним із суттєвих напрямів переходу до моделі інноваційного розвитку України в цілому. Тому впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес початкової школи є провідною ідеєю.

Слово інновація має латинське походження і в перекладі означає оновлення, зміну, введення нового. У педагогічній інтерпретації інновація означає нововведення, що поліпшує хід і результати навчально-виховного процесу. Інновацію можна розглядати як процес (масштабну або часткову зміну системи і відповідну діяльність) і продукт (результат) цієї діяльності. Таким чином, інноваційні педагогічні технології як процес – це «цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчальний процес від визначення його мети до очікуваних результатів» [1, с. 29].

Серед учених, які вели дослідження у даному напрямку, слід відзначити праці І. Д. Беха, Л. І. Даниленка, І. М. Дичківської, М. В. Кларіна, О. М. Пехоти, О. В. Попової, Л. С. Подимової, А. І. Прігожина, В. А. Сластьоніна, А. В. Хуторського. Дослідники проблем педагогічної інноватики (О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльов, Н. Юсуфбекова, А. Ніколс та ін.) намагаються співвіднести поняття нового у педагогіці з такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове. Зокрема, В. Загвязинський вважає, що нове у педагогіці – це не лише ідеї, підходи, методи, технології, які у таких поєднаннях ще не висувались або ще не використовувались, а й той комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, які мають у собі прогресивне начало, що надає змогу під час зміни умов і ситуацій ефективно вирішувати завдання виховання та освіти.

Інноваційна діяльність є специфічною і досить складною, потребує особливих знань, навичок, здібностей. Впровадження інновацій неможливе без педагога-дослідника, який володіє системним мисленням, розвиненою здатністю до творчості, сформованою й усвідомленою готовністю до інновацій. Педагогів-новаторів такого типу називають педагогами інноваційного спрямування, їм властиві чітка мотивація інноваційної діяльності та викристалізована інноваційна позиція, здатність не лише включатися в інноваційні процеси, але й бути їх ініціатором.

У сучасній початковій школі дитину недостатньо навчити тільки читання, рахунку і письму. Її необхідно забезпечити новими вміннями – це універсальні навчальні дії, що становлять основу уміння вчитися, а також сформована свідомо мотивована до навчання, самоорганізація і саморозвиток. Необхідно створити такі умови, які дозволять підвищити у дітей інтерес до навчання, навчити усвідомлювати, що залишилося незрозумілим, а в кінцевому підсумку навчити вчитися. І тоді учень почне отримувати радість від процесу самостійного пізнання і від результату своєї навчальної праці. У вирішенні цих проблем провідна роль відводиться вчителю. Необхідно переглянути його роботу, освоїти нові методи навчання сучасного молодшого школяра, по-новому поглянути на саму побудову уроку, форму його проведення [2, с.56].

Сьогодні вчителями використовуються такі сучасні освітні технології: особистісно-орієнтоване навчання; інформаційно-комунікаційні технології; проектно-дослідницька технологія; інтерактивні технології; технологія проблемного уроку; технологія роботи з портфоліо; здоров'я зберігаючі технології; колективно-індивідуальна розумова діяльність; блочно-модульна технологія; розвивальна система Л. В. Занкова; ігрові технології [3, с. 95].

Відповідно, основні завдання підготовки вчителів початкової школи до впровадження інноваційних технологій в системі освіти полягають в тому, щоб: допомогти кожному вчителю у розвитку його ціннісних орієнтацій; надати педагогу можливість усвідомити методологію вирішення професійно-педагогічних проблем, яка ґрунтується на гуманістичній парадигмі; розкрити перед ним способи побудови конкретних концепцій роботи навчального закладу і самого вчителя, враховуючи своєрідність умов їх діяльності; віднайти разом із вчителем способи реалізації концептуальних схем у досвіді діяльності, особливо в організації дослідно-експериментальної роботи; орієнтувати педагога на осмислення ним

результатів педагогічних нововведень, сприяти виробленню критеріїв їх оцінки і самооцінки.

Впровадження інноваційних технологій вимагає від учителя початкової школи: вивчення спеціальної літератури; аналіз педагогічного досвіду вчителів-новаторів; розробки плану запровадження нової техніки; оптимальне поєднання всіх знань; знання психології людських взаємин та дитячого колективу; обізнаність у міжпредметних зв'язках (через наскрізні програми). Впровадження, в даному випадку трактується як перетворення практики на основі результатів досліджень при обов'язковому їх застосуванні з метою підвищення ефективності навчально-виховного процесу.

Таким чином, одним з найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації початкової освіти України є забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів. Розв'язання цього завдання можливе за умови зміни педагогічних методик та впровадження інноваційних технологій навчання.

Література

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник / І. М. Дичківська. – 3-тє вид., випр. – К.: Академвидав, 2015. – 304 с.
2. Телянчук В. П. Інноваційні технології в початковій школі / В. П. Телянчук, О. В. Лесіна. – Х. : Видавнича група «Основа», 2008. – 233 с.
3. Веремчук А. Інноваційна освітня діяльність сучасного вчителя початкових класів / А. Веремчук // Проблеми підготовки сучасного вчителя № 5 (Ч. 1), 2012. – С. 94-99.

УДК: 372.881.116.12

ХОМА О.М.
Мукачівський державний університет

ВИВЧЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ СИНТАКСИСУ ЗА ОНОВЛЕНОЮ ПРОГРАМОЮ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Сьогодні початкова школа змінює свої пріоритети. У процесі навчання і виховання молодших школярів формування компетентностей є одним із головних завдань. З вересня 2016 року вчителі працюють за новими навчальними програмами.

В оновленій навчальній програмі з української мови зазначено, що основна мета курсу полягає у формуванні ключової комунікативної компетентності молодшого школяра, яка виявляється у здатності успішно користуватися мовою (всіма видами мовленнєвої діяльності) в процесі спілкування, пізнання навколишнього світу, вирішення життєво важливих завдань. Навчання української мови має бути спрямоване на формування соціокультурної компетентності, яка охоплює загальнокультурний розвиток учнів, адаптацію їх до життя в певному

соціальному середовищі; громадянське, патріотичне, морально-етичне, естетичне виховання.

Вивченню синтаксичного матеріалу відводиться орієнтовна кількість годин у кожному класі, яку визначає вчитель. Це насамперед пояснюється завданням уроків української мови: допомогти молодшим школярам оволодіти нормами граматичної структури (будови) рідної мови, збагатити мовлення різноманітними формами і способами висловлення думки, сприяти розвитку зв'язного мовлення. У початкових класах вивчається синтаксичний матеріал, який є базовим для свідомого оволодіння мовою в середніх класах.

Дослідженням проблеми засвоєння теми «Речення» у початковій школі займалася низка науковців (С. Дорошенко, М. Вашуленко, М. Захарійчук та інші). Державним стандартом початкової загальної освіти галузі «Мови і літератури» [1] визначено змістові лінії та зміст вивчення теми «Речення».

У ході вивчення синтаксичного матеріалу головне завдання вчителя – добитися досконалого володіння синтаксичними темами за допомогою використання різноманітного текстового матеріалу й системи вправ. Важливу роль для розвитку та формування всебічно розвиненої особистості відіграє застосування творів письменників-класиків як дидактичного матеріалу для уроку. Вимоги програми.

1 клас. Ознайомлення з реченням у процесі навчання грамоти на практичному матеріалі (без побудови схем речень).

2 клас. Зміст і завершене інтонаційне оформлення речення. Речення, у яких є повідомлення, запитання, прохання або наказ, спонукування до дії. Спостереження за інтонацією таких речень. Побудова речень.

3 клас. Закріплення й узагальнення вивченого про речення в 1-2 класах. Речення, різні за метою висловлювання та інтонацією (розповідні, питальні, спонукальні; окличні та неокличні).

Інтонування речень під час голосного читання, зв'язних висловлювань та усного діалогу. Використання різних видів речень у висловлюваннях, створених на основі навчальних ситуацій. Розділові знаки в кінці речень. Звертання, розділові знаки при них.

Виділення звертань в усному мовленні паузами, а на письмі – розділовими знаками (практично). Використання у ролі звертань форм кличного відмінка: друже, Ольго, Василю, Наталко, Наталю, Маріє Петрівно.

Головні члени речення (підмет і присудок). Зв'язок слів у реченні. Поняття про словосполучення. Головне і залежне слово у словосполученні. Встановлення смислових і граматичних зв'язків між словами в реченнях.

4 клас. Повторення й узагальнення вивченого про види речень за метою висловлювання, про головні і другорядні члени речення. Встановлення зв'язку слів у реченнях: виділення головних і другорядних членів. Визначення, за допомогою чого зв'язуються слова (за допомогою закінчень і прийменників, тільки закінчень). Поширення речень словами та словосполученнями. Складання речень за зразком. Відновлення змісту деформованих речень.

Поняття про однорідні члени речення. Головні і другорядні однорідні члени речення. Спостереження за вживанням речень з однорідними членами в тексті. Кома при однорідних членах речення.

Поєднання однорідних членів за допомогою інтонації, сполучників. Інтонація перелічування та протиставлення.

Складання речень з однорідними членами, поширення їх залежними словами; використання речень з однорідними членами у побудові текстів. Граматичні питання до однорідних членів речення.

Учні повинні знати такий синтаксичний матеріал:

- види речень за метою висловлювання (розповідні, питальні, спонукальні) та за інтонацією (окличні та неокличні);
- головні і другорядні члени речення;
- звертання;
- однорідні члени речення;
- застосовування у мовленні речення за метою висловлювання та інтонацією.

М. Вашуленко у навчально-методичному посібнику [2] рекомендує методи й прийоми навчання означеної теми, враховуючи комунікативну спрямованість навчання рідної мови.

Таким чином, робота над темою «Речення» у початковій школі проводиться у певній системі та спрямована на формування комунікативної компетентності.

Література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова освіта. — №18. Травень 2011. — С.8-30.
2. Методика навчання української мови у початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів /За наук.ред. М.С.Вашуленка. — К.: Літера ЛТД, 2010. — 364с.

УДК 159.922.73

ЧЕКАН К.В.

БРЕЦКО І. І.

Мукачівський державний університет

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ ЯКІ СТИМУЛЮЮТЬ ВИНИКНЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ДЕПРИВАЦІЇ

У складних трансформаційних умовах нестабільності соціально-політичної обстановки, інфляції, безробіття і вимушеної міграції населення, зниження загального життєвого рівня сімей та інших депресивних суспільно-економічних і духовних індикаторів нашого часу відбувається значне збільшення розмірів соціального сирітства.

Девіантні сім'ї, зокрема пияцтво, наркоманія, аморальність батьків стають визначальними чинниками ускладненого і кризового життєвого шляху знедоленої дитини (М. Алексєєва, Г. Бєвз, Дж. Боулбі, М. Буянов, Я.Гошовський, І. Дубровіна,

Н. Карасьова, М. Лісіна, Г. Лялюк, Н. Максимова, В. Мухіна, Л. Осьмак, А. Прихожан, А. Рuzська, Т. Юферєва та ін.) [2].

У сім'ях, де не надається достатня увага вихованню власних дітей унаслідок надмірної турботи своїми справами, роботою, кар'єрою, теж виникають численні труднощі, які сповільнюють або спотворюють становлення підростаючого покоління (Л. Божович, В. Васютинський, Л.Виговська, Л.Галігузова, Й. Лангмейєр, З. Матейчек та ін.). Окремого наукового статусу набуває проблема дистантних сімей, оскільки економічна депривація стимулює батьків до трудової еміграції, масового і тривалого заробітчанства, що спотворює саму природу сімейної комунікації, істотно ускладнює виховний потенціал та нівелює впливає на особистісне і соціальне становлення дітей. Типовою психоемоційною реакцією на відсутність батьків, повноцінного сімейного спілкування стають розлади й перепади настрою, фрустраційні й тривожні синдроми, сенсорний голод і емоційне вигорання [1].

Можна вичленувати дві основні групи несприятливих соціально-психологічних факторів, які здійснюють деструктивний вплив, викликають порушення у розвитку особистості дитини-сироти і стимулюють виникнення комунікативної депривації та психоемоційне вигорання. Першу групу складають чинники, зумовлені недоліками виховання в колишніх сім'ях (негативна спадковість, безпритульність, бездоглядність, жорстоке ставлення, занедбаність, агресивність і девіантність міжособистісного спілкування тощо), другу групу наповнюють фактори, зумовлені наслідками недосконалої системи виховання в інтернатних закладах (обмеження хронотопу, постійне перебування в закладі закритого типу, регламентація вільного часу режимними моментами і відсутність контактів з довкіллям, звужене коло спілкування і перенасичення ним, комунікативний вакуум, неповноцінне конфліктне спілкування з дорослими через відсутність достатньої кількості персоналу і його велику плінність тощо)[4].

Сімейна депривація зумовлює нестачу міжособистісних взаємин на рівні «батьки-діти», в результаті чого виникає дефіцит спілкування та ненабуваються вкрай важливі перцептивні складові (М. Буянов, Л. Виговська, О. Виноградова, Я. Гошовський, О. Кізь, Г. Лялюк, Л. Осьмак, Л. Рюмшина, М. Шкопоров та ін.). Порушення комунікативної діалогічності, трансформація й викривлення інтеракційних функцій, розбалансованість партнерської взаємодії призводять до появи психічних відхилень у розвитку дитини, породжують відчуття особистісної неповноцінності, негативно впливають на становлення всіх конструктів, тактик і стратегій міжособистісного спілкування.

Пережита в дитинстві депривація спілкування викликає складне переплетення всіх видів депривації (сенсорної, емоційної, когнітивної, економічної), що ускладнено позначається на самосвідомості й на подальшому особистісному розвитку. Через негативний вплив таких мегафакторів, як соціально-економічні трансформації суспільства, що мають типовим проявом трудову міграцію та інші ускладнюючі повномірну комунікацію форми і чинники, виникає ціла низка істотних перепон, що гальмують розвиток комунікативної активності депривованої дитини, яка відчуває вакуум спілкування на найважливішому

соціально-генетичному рівні – на рівні сімейно-родинного комунікативно-перцептивного досвіду [3].

Звичайно, внаслідок перерваної або відсутньої сімейної взаємодії появляються обтяжливі деприваційні фактори, що виступають могутніми комунікативними бар'єрами та заважають міжособистісній перцепції, що несприятливо позначається на самосвідомості дитини, звужуючи та збіднюючи розімкнуті параметри її поліфонічного спілкування із соціумом.

Література

1. Балабанов А. С. Социальное неравенство: факторы углубления депривации. / А. С. Балабанов, Е. С. Балабанова. – Нижний Новгород, 2003. – 182 с.
2. Бевз Г. Вплив деприваційних чинників на психічний розвиток дитини / Г. Бевз, О. Дорошенко // Проблеми загальної та педагогічної психології : збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / За ред. Максименка С.Д. – К., 2003. – Т.У, ч.5. – С.25–34.
3. Гошовський Я. Комунікативна депривація у субкультурі блокованого спілкування вихованців закритих установ / Ярослав Гошовський // Психологічні перспективи. – Випуск 8. – 2006. – С.130–137.
4. Улунова Г. Є. Психологічна корекція ускладненого спілкування в учнів шкіл-інтернатів : дис... канд. психол. наук: 19.00.07. «Педагогічна та вікова психологія». / Г.Є.Улунова – К., 2006. – 185 с.

УДК 159.922.7:316.47:316.356.2

ЧЕРЕПАНЯ Н.І.

Мукачівський державний університет

ТИПИ ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКИХ ВІДНОСИН ТА ЇХ ВПЛИВ НА ДИТИНУ

П. Ф. Лесгафт виділив шість позицій батьків стосовно дітей, що впливають на поведінку дитини:

1. Батьки не звертають уваги на дітей, принижують, ігнорують їх. У таких родинах діти часто виростають лицемірними, брехливими, у них часто спостерігається невисокий інтелект чи затримка розумового розвитку.

2. Батьки постійно захоплюються своїми дітьми, вважають їх зразком досконалості. Діти найчастіше виростають егоїстичними, поверхневими, самовпевненими.

3. Гармонічні відносини, побудовані на любові і повазі. Діти відрізняються добросердям і глибиною мислення, прагненням до знань.

4. Батьки постійно не задоволені дитиною, критикують і сварять її. Дитина росте дратівливою, емоційно хиткою.

5. Батьки надмірно балують і оберігають дитину. Діти ростуть ледачими, соціально незрілими.

6. Батьки, на позицію яких впливають фінансові труднощі. Їхні діти ростуть з песимістичним відношенням до навколишнього світу. Якщо ж не впливають, то діти спокійні, скромні [2].

А.С. Макаренко звертає увагу на такі відносини в родині як співіснування, конфронтація, співдружність.

У своїх дослідженнях С.В. Ковальов виділяє наступні типи сімейних відносин: антагонізм, конкуренція, змагання, паритет, співробітництво. Є.М. Волкова розглядає лише типи благополучних сімей. А.В. Петровський виділяє диктат, опіку, паритет і співробітництво.

Вивчивши виділені С.В. Ковальовим, А.В. Петровським, Є.М. Волковою типи сімейних відносин, ми визначили наступні:

Диктат – систематичне придушення ініціативи іншого.

Опіка – відносини, при яких батьки забезпечують своєю працею задоволення всіх потреб дитини.

Невтручання – припускає співіснування двох світів: «дорослих» і «дітей».

Співробітництво – припускає опосередкованість міжособистісних відносин загальним цілям і завданням спільної діяльності.

Паритет – рівні «союзницькі» відносини, засновані на взаємній вигоді всіх членів союзу.

А.Б Добрович виділяє ролі дитини в сім'ї, визначені для неї батьками: «кумир родини», «мамин скарб», «паїнька», «хвороблива дитина», «жахлива дитина», «Попелюшка» [3]

У своїх дослідженнях А.Я. Варга та В.В. Столін виділили наступні критерії батьківських відносин:

1.«Прийняття – відкидання».

Прийняття: батькам дитина подобається такою, якою вона є. Вони поважають індивідуальність дитини, симпатизують їй.

Відкидання: батьки сприймають свою дитину поганою, непридатною, невдачливою, по більшій частині відчувають до дитини злість, досаду, роздратування, образу. Вони не довіряють дитині, не поважають її.

2.«Кооперація» – батьки зацікавлені у справах і планах дитини, намагаються в усьому допомогти їй. Високо оцінюють її інтелектуальні і творчі здібності, відчувають почуття гордості за неї.

3.«Симбіоз» – батьки постійно відчувають тривогу за дитину, вона здається їм маленькою і беззахисною. Батьки не надають дитині самостійності.

4.«Авторитарна гіперсоціалізація» – батьки жадають від дитини беззастережної слухняності і дисципліни. Вони намагаються в усьому нав'язати їй свою волю, за прояв свавілля дитини суворо карають. Батьки пильно стежать за соціальним поведінням дитини і вимагають соціального успіху.

5.«Маленький невдаха» – у батьківському відношенні мається прагнення інфантилізувати дитину, приписати їй особисту і соціальну неспроможність. Дитина представляється непристосованою, неуспішною, відкритою для дурних впливів. Дорослий намагається відгородити дитину від труднощів життя і строго контролювати її дії [4].

Аналіз літератури показує, що, незважаючи на розмаїтість понять, що описують батьківські відносини, практично у всіх підходах можна помітити, що батьківське відношення по своїй природі суперечливо. Є.О.Смірнова та М.В.Бикова виділяють два протилежних моменти в батьківських відносинах: безумовний

(містить такі компоненти, як прийняття, любов, співпереживання і т.д.) та умовний (об'єктивна оцінка, контроль, спрямованість на виховання визначених якостей).

Таким чином, у нас є всі підстави зробити висновок про те, що взаємини в сім'ї можуть носити різносторонній характер. На дитячо-батьківських відносинах позначається тип сім'ї, позиція, що займають дорослі, стилі відносин та роль, що вони відводять дитині в сім'ї. Під впливом типу батьківських відносин формується її особистість.

Література

1. Батьків не обирають...: Проблеми відповідального батьківства в сучасній Україні / За ред. Ю.М. Лкубової та ін. – К.: АЛД, 1997.
2. Лебеденко Н. Дітям про сімю-родину // Палітра педагога. – 2009. – №4. – С.8
3. Постовий В., Кравченко Т. Гармонія і дисгармонія стосунків батьків і дітей у сучасній родині. // Рідна школа. – 2001. – №7. – с.7–18.
4. Ярошинська О. Розвиток поглядів на інститут батьківства у працях вітчизняних педагогів. // Рідна школа. – 2003. – №33. – с.9.

УДК 658.310.8:330.16

ЧЕРНИЧКО Т. В.,
КУЧІНКА Т. В.

Мукачівський державний університет

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ ЯК ПРОЦЕС ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Нові вимоги щодо рівня професіоналізму управлінської діяльності обумовлені зміною зовнішнього економічного середовища, рівня конкуренції та необхідністю покращення управлінського впливу на розвиток національної економіки. Досить часто саме неефективний менеджмент є основною причиною повільного впровадження економічних реформ та недоліків у здійсненні інноваційних перетворень. Одним з варіантів підвищення ефективності управлінської діяльності є розвиток управлінського професіоналізму та вдосконалення системи менеджменту як на макро-, так і мікроекономічному рівні.

Серед вітчизняних науковців за напрямками проведених досліджень слід виділити: теоретико-прикладні засади загального та кадрового менеджменту (Г.В.Щокін, А.І.Кредісов, І.В.Іванова, В.В.Бурега та ін.), окремі розробки на методологічній базі психології та соціології управлінської діяльності (Є.Ф.Зеер, А.К.Маркова, Л.Е.Орбан-Лембрик, М.П.Пірен, Ю.П.Сурмін та ін.).

Категорія «професіоналізація» досить часто використовується в науковій літературі з проблем професій та професійної діяльності. За результатами аналізу відповідної літератури В.А. Цвик у науковій праці «Професіоналізація як соціальний процес» обґрунтував існування таких груп визначення змісту поняття [1]: педагогічне визначення: професіоналізація як професійне навчання; соціологічне визначення: професіоналізація як професійна реалізація, приналежність до визначеного професійного співтовариства, набуття соціального

статусу через професію; соціально-економічне визначення: професіоналізація як розвиток та реалізація людських ресурсів у процесі професійної діяльності.

В основу професіоналізації закладено протиріччя між рівнем професійного потенціалу працівника і характеристиками, що сформувались на ринку праці.

Шляхом узагальнення наведених вище визначень можна зазначити, що професіоналізація це процес оволодіння необхідними професійними знанням, вміннями та навичками, адаптація до існуючого професійного середовища, результатом якої буде професіоналізм [2].

В сучасних умовах питання професіоналізації управлінської діяльності є вагомим чинником забезпечення усталеного економічного розвитку та є неможливим без формування людського потенціалу, поліпшення якісних і кількісних характеристик людського розвитку.

Людський розвиток – це процес поліпшення характеристик людських ресурсів в різних сферах та гарантування людині її основних прав та свобод. Метою людського розвитку є створення умов, за яких життя було б більш тривалим, здоровим і наповненим творчістю.

О. Турчинов у праці «Професіоналізація і кадрова політика: проблеми розвитку теорії і практики» зазначає, що професіоналізація це «... багатопланове явище, яке необхідно розглядати з різних точок зору, – це комплекс психологічних, соціологічних і економічних питань... в єдиній системі координат перехрещуються інтереси людини і суспільства та фокусуються основні напрями і способи впливу суспільства на професіоналізацію людей» [3, с. 102]. Автор обґрунтовує професіоналізацію як соціально-економічне явище, зумовлене розвитком професійної діяльності у суспільстві. Його зміст відображає процес набуття діяльністю професійного характеру (професіоналізація праці), людиною – оволодіння професією (професіоналізація особистості) та виникнення соціальних інститутів, покликаних надавати допомогу людині у становленні його як професіонала (система професіоналізації персоналу) [3, с. 18].

Професіоналізація управлінської праці спрямована на покращення ефективності використання наявних трудових ресурсів і включає наступні складові: оптимізація нормативно-правового забезпечення управлінської діяльності – вирішення правових питань трудових відносин, узгодження розпорядчих документів; вдосконалення кадрової політики та стратегії управління кадрами; організація кадрового планування, формування позитивного іміджу управлінської діяльності; вдосконалення владно-управлінських відносин; формування системи мотивації та стимулювання [4].

Одним з вагомих чинників підвищення рівня професіоналізації, а відповідно і зростання ефективності участі індивідуума у створення суспільного продукту є розвиток інфраструктури професіоналізації людської діяльності, а саме: розвиток системи професійної орієнтації, мережа професійних навчальних закладів, формування професійних спільнот спеціалістів, народження професійних традицій, норм, стандартів та ін.

Література

1. Цвык В. А. Професионалізація як соціальний процес / В. А. Цвык [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecsocman.hse.ru/data/229/037/1232/Tsvyk.doc>.
2. Бідність в Україні: методика та практика аналізу [авт. кол.] / Національна академія наук України, Інститут демографії та соціальних досліджень. – К.: ПРООН, 2008. – 153 с.
3. Турчинов А. И. Професионалізація и кадровая политика: проблемы развития теории и практики / А. И. Турчинов. – М.: Моск. психолого-социальный ин-т, Флинта, 1998. – 271 с.
4. Лапшина В. Л. Професіоналізація: сутність та структура поняття / В. Л. Лапшина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukr-socium.org.ua/Arhiv/Stati/2-3.2005/54-58.pdf>.

УДК 378:004:78-051

ЧОВРІЙ М. Я.

Мукачівський державний університет

ПРОБЛЕМА ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Вища мистецька освіта сьогодні потребує модернізації фундаментальних положень, оскільки сфера музичної освіти нашої країни зазнала значних змін, що пов'язані з розвитком ринкових відносин, процесами глобалізації, євроінтеграції та інформатизації суспільства. Сучасна професійна підготовка має спрямовуватись на формування фахівців нової генерації, здатних до інформаційної діяльності в реаліях швидкозмінного світу, коли професійно значуща інформація постійно оновлюється, майбутній фахівець з музичного мистецтва має володіти уміннями й навичками щодо оперативного опрацювання інформаційних потоків, застосування інформаційних технологій як інструментарію щодо отримання нових знань, інформації, підвищення результативності та ефективності роботи.

Отже, необхідність переходу вищої освіти на якісно новий рівень пов'язана із суттєвою трансформацією функцій професійної діяльності вчителів музики, а тому й потребою у формуванні нових професійних компетенцій такого фахівця. Все це вимагає якісних змін у їхній професійній підготовці, зокрема, в організації процесу отримання, засвоєння професійних знань і набуття навичок їх застосування в практичній діяльності на основі використання сучасних інформаційних технологій.

Проблемі модернізації неперервної професійної підготовки майбутніх фахівців в сучасних умовах присвячені дослідження В.П.Андрущенка, М.Б.Євтуха, І.А.Зязюна, Н.Г.Ничкало, С.О.Сисоєвої та ін. Проблема інформатизації вищої освіти розкрита у працях В.П.Безпалька, І.Є.Булаха, Р.С.Гуревич, О.М.Довгялло, М.І.Жалдака, А.В.Катренко та ін.

Аналіз наукової літератури дає підстави зазначити, що система освіти має переорієнтуватися у напрямку підготовки кваліфікованого працівника, конкурентоздатного на ринку праці, компетентного, який вільно володіє своєю професією й орієнтується в суміжних сферах діяльності, здатного до ефективної роботи зі спеціальності на високому рівні, до постійного професійного зростання, до соціальної й професійної мобільності, а також до роботи в умовах майбутнього інформаційного суспільства [1, с.78]. Разом з цим застосування інформаційних технологій дозволяє якісно оновити і підвищити ефективність організації процесу професійної підготовки вчителя музики, забезпечивши багатогранність та високий рівень сприйняття навчального матеріалу, що зумовлює поглиблення професійно-особистісного досвіду студентів.

Варто зазначити, що на сьогодні спостерігається глибока інтеграція наукових педагогічних досліджень з інформаційно-комунікаційними технологіями, яка зумовлює розроблення принципово нових підходів для отримання нових наукових знань з використанням як відомих інформаційних засобів так і спеціально створених нових унікальних інформаційних технологій [2, с.23].

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес вищих педагогічних навчальних закладів дає змогу збільшити відсоток учбового навантаження, що його студенти виконують самостійно, саме ця умова вимагає творчого підходу у вирішенні проблемних завдань що є однією з основних умов підвищення якості підготовки фахівців у ступеневій педагогічній освіті [2, с.25].

Нами розглянуто лише деякі аспекти використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців з музичного мистецтва, що ж стосується всього спектру проблематики, пов'язаної з використанням інформаційних технологій у ступеневій освіті, особливої уваги вимагає вирішення цілого комплексу завдань, що постають перед вищими педагогічними навчальними закладами.

Отже, можливості впливу інформаційно-комунікаційних технологій на якість підготовки майбутніх фахівців з музичного мистецтва у вищих навчальних закладах полягає у активізації самостійної роботи, розвитку інтелектуальних і творчих здібностей студентів, формуванні їх професійного мислення, а також умінні креативно приймати оптимальні рішення. Застосування інформаційних систем у сфері педагогічної освіти забезпечує новий рівень отримання та узагальнення знань, умінь і навичок студентів їх використання в подальшій професійній і творчій діяльності.

Література

1. Морохов О. Готовність вчителя до роботи з інформаційно-комунікаційними ресурсами [Електронний ресурс] / О.Морохов // Проблеми підготовки сучасного вчителя: Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / Ред. кол.:Побірченко Н.С. (гол. ред.) та інші. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2010. – Випуск 1. – С.78-84. – Режим доступу: http://udpu.org.ua/files/fahovi_vydannya/prob/1.pdf.

2. Попович Н.М. Неперервна педагогічна освіта: організаційно-методичні засади. Навч. посібник / Попович Н.М. – Ужгород: Видавництво ФОП Бреза А.Е. 2014. – 124 с.

УДК 378; 5/6:005.71

ЧУЧКА І.М.
МИТРО В.Ю.

Мукачівський державний університет

ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ВНЗ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РИНКУ ПРАЦІ

Перехід економіки країни на інноваційний шлях розвитку вимагає якісно нові вимоги до розвитку людського потенціалу. На сьогодні інноваційна діяльність, наслідками якої стають процеси створення принципово нової продукції, запровадження новітніх технологій, що з'являються внаслідок наукових досліджень, вимагають від сучасного спеціаліста необхідних знань і навиків, а також відповідної компетенції, що безумовно можливо досягти лише в процесі підвищення якості освітніх послуг, як в національному масштабі, так і на локальному рівні. Наслідком такої роботи безумовно повинна стати підвищена конкурентоспроможність молодих спеціалістів на ринку праці, на якому сьогодні присутня жорстка конкуренція, яка викликана як підвищеними вимогами до потенційних претендентів на посади, так і відповідністю їх необхідним компетенціям. Зараз вже нема періоду, який можливо був у минулому, коли такий спеціаліст проходив «курс молодого бійця». Відповідно, з таким підходом відбувається переосмислення до об'єкту і предмету здобутих знань, які повинні відповідати сучасним вимогам.

Завдання щодо підвищення якості і конкурентоспроможності випускників вищих навчальних закладів вимагають і міжнародні зобов'язання нашої країни. Так, в Асоціації про зону вільної торгівлі, що укладено між Україною та ЄС, чітко наголошується, що сторони зобов'язались активізувати співпрацю в галузі вищої освіти для досягнення низки ідей, у тому числі для реформування й модернізації системи вищої освіти, сприяння конкуренції в галузі вищої освіти в контексті Болонського процесу підвищення якості та суспільної значущості вищої освіти, активізації співробітництва між вищими навчальними закладами, посилення їх потенціалу, підвищення мобільності студентів і викладачів, зокрема, співпраці в галузі базової освіти з метою полегшення доступу до вищої освіти [1]. Внаслідок реалізації вимог Угоди стане можливим розширення обміном інформацією і досвідом з метою заохочення співробітництва в галузі освіти й навчання з подальшим професійним вдосконаленням протягом життя відповідно до потреб ринку праці. І як наслідок, посилення співпраці з ЄС у галузі освіти Україна отримає додаткову мотивацію та технічну підтримку в процесі реформування системи освіти, яка сьогодні багато в чому відірвана від потреб сучасного ринку праці.

Саме тому, в сучасних умовах економічний розвиток регіону в значній мірі залежить від інноваційної активності, масштабів наукового дослідження, якості освіти і кваліфікації кадрів. Нажаль, на сучасному етапі студенти вишів дуже слабо конкурентно орієнтовані і не готові до серйозної конкуренції в боротьбі за своє майбутнє, а потреби в професійних кадрах є вельми актуальним питанням. В наш час, на молодіжному ринку праці існує серйозна проблема, яка обумовлена протиріччям між потребами суспільства в конкурентно орієнтованих, професійно-компетентних спеціалістах і рівнем їх професійної підготовки. Спостерігається також зниження попиту на молодих спеціалістів серед роботодавців, змінюються їхні вимоги до професійної підготовки випускників, а також втрачено зв'язки між навчальними закладами і організаціями – роботодавцями. І тому, багато спеціалістів, які ще не мають, або мають незначний професійний досвід і навички, із-за нездатності виживати в конкурентних умовах, отримують незначну заробітну плату і їхній рівень життя часто значно нижчий за бажаного.

Така ситуація з вищою освітою говорить про те, що основними факторами, які приторможують професійний ріст і підвищували би конкурентоспроможність молодих спеціалістів слід віднести – це відсутність життєвого досвіду, неготовність проявляти ініціативу, приймати самостійні рішення, брати на себе відповідальність, а також неготовність до інтенсивної

праці. І тому зусилля вишів, роботодавців і органів влади по розробці заходів по підвищенню конкурентно орієнтованості і конкурентоспроможності на жаль мають безсистемний характер: не відрегульовані механізми ціленаправленим управлінням даним процесом.

Сьогодні назріла негайна необхідність по формуванню нової моделі підготовки студентів до практичної діяльності, що дасть можливість підвищення конкурентоспроможності студентів випускників на ринку праці.

На наш погляд, зміни у вдосконаленні підготовки молодих конкурентоспроможних спеціалістів на сучасному ринку праці буде можливим при вирішенні наступних питань:

- засвоєння сучасних новітніх технологій навчання у вузі;
- особиста організованість, як один із основних факторів конкурентоспроможності на ринку праці;
- постійне розширення власного кругозору;
- підвищення ділової етики у спілкуванні з колегами;
- вміння працювати в команді;
- постійно збагачувати себе новітніми знаннями, що пропонує сучасна наука.

Безумовно, це не є можливо всі необхідні умови для підвищення конкурентоспроможності випускників вузів на ринку праці, але втілення їх в практичну діяльність молодих спеціалістів, дасть їм можливість вистояти в конкурентній боротьбі і зайняти гідне місце в цьому дуже різноманітному суспільстві.

Література

1. Економічна складова Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС: наслідки для бізнесу, населення та державного управління – К.: І.Е.Д і ПК, 2014 – 124 с.

ДУХОВНІ ОСНОВИ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ ІВАНА ОГІЄНКА

Для всебічного забезпечення демократизації та гуманізації нашого суспільства важливе значення має відродження духовності, формування творчого потенціалу високоморальної особистості. Від цінностей, якими керуються держави, нації, соціальні групи, індивіди в значній мірі залежить не просто зміст і напрям людської історії, але й те, чи буде ця історія мати продовження, чи вона обірветься. Тому розкриття засад формування духовності є однією з найважливіших проблем сучасної психолого-педагогічної науки.

Особливий інтерес у цьому плані становить дослідження творчої спадщини Івана Огієнка, який велику увагу звертав на духовний розвиток особистості, використовуючи цінності християнської моралі. Педагог зазначав, що творчість сприймається як найвищий акт життя, джерело духовної насолоди. Саме тому вона може бути активним засобом формування особистості, зокрема, в акті творчості виражається, на його думку, становлення людини і внутрішнє перетворення особистості. Вчений доводив, що саме через творчість здійснюється самореалізація людини. Діяльність, активність, пізнання тощо – все це внутрішня основа творчості. Цілеспрямована діяльність, яка створює в контексті даної культури соціально значущі духовно-моральні цінності, і є процес творчості, за допомогою чого виховний процес носить більш ефективний характер.

На думку педагога провідну роль у культурно-національному відродженні, в процесі формування гармонійно розвинутої особистості молодшого школяра, відіграє мистецтво. Естетичні переживання, народжені в процесі сприйняття мистецтва, являють собою особливий спосіб прилучення до духовного світу, розширення життєвого досвіду.

Неможливо не відмітити, що в сучасній школі приділяється досить велика увага відродженню культурно-національних цінностей, але, на наш погляд, звертання до християнської спадщини більш ефективно впливало б на формування моральних й естетичних почуттів та поведінки молодих людей. Можливо тоді, завдяки впливу християнських цінностей, ми зуміємо подолати ті перешкоди, які руйнують культуру українського народу. Це, в першу чергу, нав'язування нам чужих стереотипів життя у насильницьких телепрограмах, сексуальних шоу і т. ін. Спочатку це просто спостерігається нашими дітьми, а потім приймається ними за норму, що приводить до втрати національної самобутності та індивідуальності.

У проповідях митрополит Іларіон (Іван Огієнко) постійно підкреслював важливість формування у молодших школярів найкращих якостей, наводив приклади з життя суспільства та родини і цим самим шліфував погляди дітей на власну мораль, ставлення до навколишнього світу і самих себе. Виходячи із розуміння важливості і значущості духовного виховання, вчений обґрунтував у

своїй праці «Як жити на світі. Мій дарунок для молоді» (Холм, 1943) такі основні правила поведінки майбутнього громадянина:

- вивчай, шануй, оберігай і розвивай духовне багатство нації;
- не роби зла ні людям, ні природі, постійно розумій свій громадсько-патріотичний обов'язок перед суспільством;
- тільки в чесній праці твоя добра слава;
- мужньо стій за віру, бо лише вірою сильний народ та ін.

Ці правила поведінки майбутнього громадянина, на погляд педагога, здійснюються, якщо виховний процес у національній школі буде спрямований, у першу чергу, на духовні і національні цінності.

У своїх працях і виступах Іван Огієнко завжди звертав увагу на те, що педагоги обов'язково повинні спиратися на духовні здобутки минулого. Вчений наголошував, що нація, яка не пам'ятає і не шанує минулого, не буде повноцінно існувати і в майбутньому. Ось чому пропагував педагогічній громаді вивчати, аналізувати і використовувати досвід попередніх поколінь з метою покращення ефективності виховної роботи.

Національно-культурне відродження в Україні, активне духовне життя суспільства – завдання злгоденні сьогодні, як ніколи. Вирішенню цих історичних проблем мають сприяти дбайливе збереження і засвоєння, популяризація пам'яток культури, набутий народом досвід патріотичного та естетичного виховання. Слід відмітити, що духовність не дається людині в готовому вигляді, її формування проходить у складному процесі надбання кожною людиною відповідей на «вічні» запитання буття. При цьому кожний вирішує ці проблеми заново для себе і по-своєму. Сучаснику не варто змінювати традиційні виховні засоби, а потрібно, на нашу думку, більш ефективно та професійно впроваджувати в життя ті педагогічні ідеї, які накопичив наш народ протягом тисячоліття.

Література

1. Іларіон (Іван Огієнко) Як жити на світі. Мій дарунок цінностей для молоді. Холм, 1943. – 48с.
2. Кучинська І. О. Виховання духовних цінностей дітей і молоді у творчій спадщині Івана Огієнка. – Кам'янець – Подільський: «Абетка-НОВА», 2002. – 104с.

УДК 373.31.5-057.874

ШПАК М.С.,
БРИЖАК Н.Ю.

Мукачівський державний університет

РОЛЬ ПЕДАГОГА У ФОРМУВАННІ СВІДОМОЇ ДИСЦИПЛІНИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

В умовах становлення та розвитку української держави, здійснення реформування економічних та суспільно-культурних галузей життя особливу значимість здобуває статус і роль вчителя-професіонала, який осмислює проблеми дисципліни у педагогічній науці та практиці, вибирає оптимальну стратегію і

тактику роботи з недисциплінованими дітьми, реагує на зміну їх поведінки в складній ситуації, враховує психологічні особливості молодших школярів у навчально-виховному процесі, тобто шукає ефективні засоби вирішення актуальних завдань сучасної освіти.

Проблематика, яка пов'язана з формування свідомої дисципліни учнів була досить вагомим об'єктом вивчення на різних етапах розвитку світової педагогічної думки (Я.Коменський, Д.Локк, Л.Песталоцці, О.Духнович, К. Ушинський, М. Пирогов, А.Макаренко, В.Сухомлинський, С.Шацький, О.Корнев та інші).

Чеський педагог Ян-Амос Коменський шкільну дисципліну розглядає і як незмінний порядок шкільного життя, обов'язковий для всіх, і як умову для правильної постановки навчання й виховання, і як систему покарань, засіб впливу на школярів. Головним засобом дисциплінування він вважав, авторитет учителя, який повинен бути таким, щоб учню було гріх його не послухати.

Англійський філософ Дж. Локк підкреслював, що дитину треба виховувати не насильством, а ласкою, вмовлянням, роздумом, прищепленням корисних звичок і особистим прикладом вихователя.

Розглянемо такі поняття як «дисципліна» та «дисциплінованість».

Дисципліна (від лат. – вчення, виховання, розклад) обов'язковий порядок поведінки, що відповідає нормам, правам і моралі суспільства, визначається суспільними відносинами та слугує для їх підтримки [4, с. 199].

У Новому тлумачному словнику української мови поняття «дисциплінованість» визначається як позитивне ставлення учнів до виконання встановленого порядку, дотримання якого є обов'язковим для всіх учнів школи, а саме правил поведінки школярів, які не тільки регламентують життя дітей у школі, а й виступають відповідними критеріями оцінки їхньої поведінки та вчинків [3, с.84–85].

Шкільна дисципліна - це прийнятий порядок життя навчального закладу, дотримання учнями правил взаємодії з учителями й товаришами; поведінка, яка не зачіпає права інших і забезпечує успішне здійснення освітньо-виховних завдань.

У педагогіці розрізняють дві форми дисципліни: свідому й несвідому або внутрішню і зовнішню. Свідома (внутрішня) дисципліна учня формується насамперед за умови чіткої організації режиму його життя і праці, узгодженості вимог до нього школи і сім'ї. Ситуація, у яку потрапляють діти, починаючи навчання у школі, часто створює для них строго нормований світ, що пов'язано із засвоєнням ними норм і правил поведінки, взаємодії з педагогічним колективом й однокласниками [2, с.57].

Несвідома (зовнішня) дисципліна базується на почутті остраху і карі за невиконання обов'язків або на бажанні одержати схвалення, винагороду за її виконання. У цьому випадку відсутнє усвідомлення доцільності правил, що регулюють діяльність [1, с. 366].

Безсумнівно, що всі вчителі незалежно від тривалості їх педагогічної діяльності, від епохи, в якій вони проживали, обов'язково стикалися у своїй роботі з проблемою дисципліни і шукали найбільш ефективні способи попередження та боротьби з її порушеннями.

У своїй роботі вчитель повинен використовувати різні методи, форми і прийоми, які можуть стати дієвими у вихованні свідомої дисципліни молодших школярів: переконання, позитивний приклад, доручення, привчання, вправлення в поведінці, примус, заохочення, покарання та інші. Наприклад, правові ігри «Ми – охоронці правопорядку»; розв'язання ситуацій типу «Я маю право, але я не повинен» (наприклад: «Я маю право на житло, але я не повинен його псувати, ламати речі»); екологічні ігри-драматизації («Людино, хто ти на Землі?»); рухливі ігри («Збережемо красу природи»); ігри-подорожі («Подорож по Місту дорожніх знаків»); конкурс на найдисциплінованіший учень (учні беруть на себе чітко окреслені зобов'язання, виражені в певних критеріях, наприклад: чергування без зауважень, чистота в класі, охайний зовнішній вигляд, відсутність запізнь, пропуск уроків без поважних причин, відсутність зауважень під час уроків, повне виконання домашніх завдань, відсутність незадовільних оцінок) тощо.

Таким чином, формування свідомої дисципліни молодших школярів є найбільш важливою моральною проблемою. Вона досягається шляхом формування вольових якостей особистості школяра, за умови надання вчителем гідного власного прикладу, від рівня його професіоналізму, майстерності, комплексу особистісних якостей.

Література

1. Ващенко Г. Виховання волі і характеру: підручник для педагогів / Г. Ващенко. – К.: Школяр, 1999. — 385 с.
2. Макаренко, А. С. Методика виховної роботи [Текст] / А. С. Макаренко. – К. : Рад. шк., 1990. – 366 с.
3. Новий тлумачний словник української мови : у 4 т. [Текст] / уклад. В. Яременко, О. Сліпушко. – 2-е вид., виправ. – К. : Аконіт, 2005. – Т. 1. – 927 с.
4. Родинно-сімейна енциклопедія / авт. кол.: В. М. Благінін, Н. І. Белкіна та ін.; за заг. ред.. Ф. С. Арвата та ін. – К.: Богдана, 1996. – 438 с.

УДК 199.922.62

ШТИХ І. І.

Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ Я – КОНЦЕПЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В ПЕРІОД НАВЧАННЯ У ВНЗ

Я-концепція – це складна система уявлень людини про себе як суб'єкта, особистості, індивідуальності та універсума діяльності у взаємозв'язку і взаємодоповненні її когнітивного, емоційного, вчинкового і духовного компонентів у структурі особистості. З моменту свого зародження Я-концепція – активний продукт самосвідомості, що керує поведінкою людини, а також відіграє трояку роль у житті особистості: сприяє досягненню внутрішнього узгодження особистості, визначає інтерпретацію досвіду і є джерелом очікувань.

Проблемі Я-концепції приділялася значна увага, їй присвячена ціла низка теоретичних і експериментальних досліджень. Свій внесок у дослідження проблеми

Я – концепції в юнацькому віці зробили Г.С.Абрамова, Р.Бернс, І.Д.Бех, Е.Еріксон А.А.Бодальов, Е.І.Головаха, І.В.Дубровіна, І.С.Кон, Г.Крайг, І.Ю.Кулагіна, Ю.А.Міславський, А.В.Мудрик, В.С.Муліна, А.В.Петровський, Ф.Райс та ін.[1;4].

Я-концепція формується, починаючи з раннього дитинства, на основі оцінювання дитини іншими людьми. В юнацькому віці особливості Я – концепції зумовлені тим, що центральне ядро самосвідомості стає все складнішим і стійкішим новоутворенням. Я-концепція в цьому віці тенденційно спрямована на збагачення поки що нечіткого соціального Я, що утримує домінанту пошуку власної ідентичності через процес активного оволодіння новими соціальними ролями, в результаті чого змінюється самосприйняття особистістю своїх Я-образу, самооцінки і вчинкових дій.

У зрілому юнацькому віці становлення самосвідомості зумовлюється внутрішніми суперечностями особистості, найвідчутнішими серед яких є потреба в соціальному визнанні та обмежені можливості її реалізації; потреба в самостійності і протекційне ставлення до дорослих, зокрема батьків; потреба в самоосмисленні, самоідентифікації та недостатня або суперечлива інформація про себе, а також несформоване вміння інтегрувати, переосмислювати цю інформацію; потреба в розумінні і відчуття самотності, відчуженості; потреба в професійному самовизначенні та недостатні можливості, мотивація у реалізації вибору [3]. Подоланню цих суперечностей сприяє активне самопізнання юнаків, що певною мірою вирішує їх акт вибору професії та вступу до вищого навчального закладу.

Дослідження було проведено зі студентами першого курсу гуманітарного та педагогічного факультетів Мукачівського державного університету. В нашій роботі акцент зроблений на самооцінці особистості, домінуючому виді спрямованості, рівні егоцентричної спрямованості та суб'єктивного контролю.

За результатами наших досліджень самооцінка з тенденцією до завищення спостерігається у третини досліджуваних студентів, проте більшість досліджуваних студентів - першокурсників мають занижену самооцінку та частина з них має неадекватно занижену самооцінку. Нами також виявлено, що домінуючою спрямованістю є спрямованість на взаємні дії. Даний вид спрямованості є найефективнішим для юнаків, адже саме у взаємодії та ототожненні з однолітками формується позитивна Я – концепція, коли саме спільні дії сприяють саморозвитку особистості та її становлення у системі взаємозв'язків з оточуючими, які визначаються певною діяльністю. Діагностика рівня суб'єктивного контролю свідчить про те, що у досліджуваній групі рівень інтернальності та екстернальності практично однаковий, з деяким переважанням екстернального локусу контролю.

Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що досліджувані студенти – першокурсники вже на початку навчання у ВНЗ здатні взаємодіяти у колективі, адекватно усвідомлюють свої можливості щодо власної діяльності та спільної діяльності з оточуючими. Проте більшість із них мають занижену самооцінку, проявляють деяку неадаптованість та нездатність до самостійного прийняття рішень. Це може бути пов'язано більше з емоційною сферою у зв'язку з перевлаштуванням та зміною соціальної ролі внаслідок обрання ними певної професійної діяльності, відділення від батьків, що призводить до

переосмислення свого життєвого шляху, власних очікувань у минулому та реальними можливостями у значимому теперішньому.

Отже, Я – концепція у юнацькому віці має ще нестійкий, суперечливий та змінний характер. Негативна Я-концепція характеризується замкнутістю, невпевненістю, заниженою самооцінкою, низьким самоконтролем та підвищеною тривожністю, тому надзвичайно важливим у навчально – виховному процесі вищої школи є сприяння розвитку у студентів позитивної Я-концепції для забезпечення гармонії їх психічного світу, збалансованого становлення їх індивідуальності та успішної фахової підготовки.

Література

1. Копець Л.В. Психологія особистості: навч. посібник/Л.В Копець. – 2-ге вид. – Київ: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 458с.
2. Лісовецька І. Шлях до себе: Формування позитивної «Я-концепції»/ І. Лісовецька// Психолог. – 2011. – №34. – С. 3 – 26.
3. Поліщук В.М. Вхідження у дорослість як перехідний період від юнацького віку до вступу у дорослість/ В.М Поліщук// Практична психологія та соціальна робота. – 2012. - №9. – С. 1 – 5.
4. Фурман А.В., Психологія Я-концепції: навч. посібник/ А.В Фурман, О.Є Гуменюк. – Львів: Новий світ. – 2000, 2006. – 360с.

УДК 378.147

ШТАЄР М.
ПЕРЕВУЗНИК Т.
ТОВКАНЕЦЬ Г.

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНЕ ПОНЯТТЯ

Під освітою розуміється цілеспрямований процес виховання та навчання, що здійснюється в інтересах людини, суспільства, держави. У Законі України «Про освіту» зазначено: «Освіта – основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави. Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями» [1].

Високою ідеєю сучасної філософії освіти стала людинотворча функція освіти [4, с. 17]. В. Кремень, розкриваючи новий напрям у філософії – людиноцентризм, зазначає, що «освіта – це один із найоптимальніших і найінтенсивніших способів входження людини у світ науки і культури. Саме під час здобуття освіти людина засвоює духовні цінності. Водночас здобуття освіти – це процес трансляції культурно оформлених зразків поведінки і діяльності, а також сталих форм громадського життя» [2, с. 51].

Освіта забезпечує практику соціалізації і наступності поколінь, оскільки є інститутом насамперед розвитку культури, який вирішує завдання підготовки людини не тільки до професійного, а й до соціального життя, формуючи навички, даючи знання такого життя і змогу бути не просто фахівцем, а й громадянином. Освіта - це процес (або результат) освоєння суспільством певних рівнів культурної спадщини суспільства і пов'язаний з ним рівень індивідуального розвитку. Освіта дедалі більше стає провідним феноменом культури, виховним чинником, зорієнтованим на утвердження особистісних першооснов у людині. У сучасних умовах це поняття вивчається у різних контекстах, зокрема, освіта як суспільна цінність (державна, суспільна, особистісна); як система різноманітних навчальних закладів та освітніх установ; як особливий процес; як соціокультурний феномен; як соціальний інститут, що впливає на стан свідомості суспільства. Результат сучасної освіти – це внутрішній стан людини на рівні потреби пізнавати нове, здобувати знання, виробляти матеріальні й духовні цінності, допомагати ближньому, бути добротворцем. Вищий результат освіти – духовний стан нації, зростання національної самосвідомості, коли в суспільстві є ідеї, які мають загальний інтерес і можуть бути доступними для кожного громадянина [3, с. 28].

Професійна освіта – процес і результат засвоєння особистістю певної системи наукових знань, практичних умінь, навичок і пов'язаного з ними того чи іншого рівня розвитку її розумово-пізнавальної і творчої діяльності, а також морально-естетичної культури, які у сукупності визначають соціальне стан та індивідуальну своєрідність цієї особистості. Під терміном «професійна освіта» розуміють професійну підготовку та професійний розвиток осіб, причетних до навчання і виховання молодого покоління та підготовки їх до професійної діяльності у різних галузях народного господарства. Професійний розвиток — це набуття працівником нових компетенцій, знань, умінь і навиків, які він використовує чи буде використовувати у своїй професійній діяльності. Це процес підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації працівників з метою виконання нових виробничих функцій, завдань і обов'язків нових посад.

Професійна освіта також розглядається як спеціально організований процес взаємодії викладачів і студентів, спрямований на створення умов їх підготовки до професійної діяльності. Результат професійної освіти передбачає професійну компетентність, яка передбачає розуміння і цілісний погляд майбутнього фахівця на систему розвитку галузі та конкретну виробничу ситуацію в ній. Враховуючи, що поняття «освіта» визначається як процес (або результат) освоєння суспільством певних рівнів культурної спадщини суспільства і пов'язаний з ним рівень індивідуального розвитку, можемо визначити професійну освіту як культуротворчий акт, процес професійного становлення фахівця в культурі.

Важливо врахувати, що освіта як категорія педагогіки охоплює такі компоненти: цінність людини, яка розвивається, та суспільства загалом; процес навчання та виховання людини; результат процесу навчання та виховання; систему загалом. Освіта також характеризується як феномен, що виконує такі соціокультурні функції: оптимальний та інтенсивний спосіб входження людини в світ науки та культури; соціалізація людини і наступності поколінь; процес трансляції культурно-оформлених зразків людської діяльності, розвитку

регіональних систем і збереження національних традицій; освіта є соціальним інститутом, через який передаються і втілюються базові культурні цінності та цілі розвитку суспільства.

Література

1. Закон України «Про освіту» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov
2. Кремень В. Духовність і культура суспільства визначаються розвитком освіти / Василь Григорович Кремень // Edukacja wspoteczens twachwielo kulturowych // Wyzsza Szkoła Pedagogiczna ZNP, Warszawa, 2012. – 322 с. – С. 45–57.
3. Ничкало Н. Г. Проблеми педагогічної освіти у діяльності наукових шкіл / Н. Ничкало // Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В.О.Сухомлинського : зб. наук. пр. – Вип.1.28. Розвиток педагогічної освіти в контексті цивілізаційних змін / ред.: В. Д. Будак, О. М. Пехота. – Миколаїв : МДУ ім. В. О. Сухомлинського, 2010. – С. 27 – 36
4. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / Віктор Олександрович Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 450 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Авшенюк Наталія Миколаївна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, м. Київ.

Анталовська Мар'яна Василівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Барань Єлизавета Балажівна, PhD (доктор філософії з філологічних наук), доцент кафедри філології Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II, м. Берегово.

Барна Христина Василівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач, кафедра теорії та методики дошкільної освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Барчій Магдалина Степанівна, старший викладач, кафедра психології, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Бегун-Трачук Лариса Олександрівна, аспірант, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Бенца Яна Василівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Березовська Лариса Іванівна, кандидат психологічних наук, доцент, кафедра психології, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Біла Мар'яна Михайлівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Білак Христина Валеріївна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Білик Олена Віталіївна, викладач, Гуманітарно-педагогічний коледж Мукачівського державного університету, м. Мукачево.

Бойко Галина Олегівна, асистент, кафедра початкової та дошкільної освіти, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів.

Бокша Наталія Іванівна, аспірант, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Брецко Ірина Іванівна, кандидат психологічних наук, доцент, кафедра психології, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Брижак Надія Юріївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач, кафедра теорії та методики початкової освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Бровді Аліна Петрівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Бурч Інга Михайлівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Вагерич Наталія Сергіївна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Василинка Марія Іванівна, старший викладач, кафедра теорії та методики початкової освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Вернигора Олена Леонідівна, аспірант відділу змісту та організації педагогічної освіти, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, м. Київ.

Воронова Ольга Юріївна, старший викладач, кафедра психології, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Гаврилець Олеся Василівна, кандидат економічних наук, доцент, кафедра обліку і оподаткування та маркетингу, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Гавришко Сергій Гаврилович, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри фізичного виховання, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Ганькович Яна Олександрівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Гарапко Людмила Іванівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Герц Тетяна Сергіївна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Гіптерс Зінаїда Василівна, доктор педагогічних наук, доцент, Львівський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи», м. Львів.

Гоблик Володимир Васильович, доктор економічних наук, перший проректор, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Гопко Златослава Міланівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Горват Маріанна Василівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач, кафедра теорії та методики початкової освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Грегірчак Дмитро Богданович, кандидат політичних наук, викладач суспільних дисциплін, Гуманітарно-педагогічний коледж Мукачівського державного університету, м. Мукачево.

Гричка Мирослава Василівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Гуйван Наталія Іванівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Гукливська Аліна Анатоліївна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Гусар Олеся Василівна, студентка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці.

Гучканюк Андріанна Миколаївна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Давиденко Андрій Андрійович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри природничо-математичних дисциплін, Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського, м. Чернігів.

Далекорей Оксана Іванівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Дешко Марія-Христина Василівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Добош Олена Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Єсин Ганна Федорівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Зарічна Олена Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент, кафедра обліку і оподаткування та маркетингу, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Іванова Вікторія Вікторівна, кандидат психологічних наук, доцент, кафедра теорії та методики дошкільної освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Ігнатишин Марія Василівна, кандидат економічних наук, доцент, кафедра фінансів, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Йовбак Наталія Вільгельмівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Каленський Андрій Анатолійович, доктор педагогічних наук, доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ.

Кампо Володимир Михайлович, кандидат юридичних наук, доцент, суддя Конституційного Суду України, м. Київ.

Кампов Світлана Петрівна, кандидат педагогічних наук, асистент, кафедра теорії та методики дошкільної освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Карпович Тетяна Анатоліївна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Кас'яненко Оксана Миколаївна, старший викладач, кафедра теорії та методики дошкільної освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Качур Мирослава Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри співу, диригування і музично-теоретичних дисциплін, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Кертис Корнелія Валеріївна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Кертис Наталія Володимирівна, викладач, завідувач дошкільного відділення Гуманітарно-педагогічного коледжу Мукачівського державного університету, м. Мукачево.

Кирчей Ярина Орестівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Кляп Маріанна Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра фізичної реабілітації, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород.

Козубовська Ірина Василівна, доктор педагогічних наук, професор, в. о. завідувача кафедри педагогіки та психології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород.

Козубовський Ростислав Володимирович, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра соціології та соціальної роботи, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород.

Колачук Тетяна Юріївна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Копин Едіта Мирославівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Костенко Степан Андрійович, кандидат сільськогосподарських наук, старший викладач, кафедра фізичного виховання, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Креденець Надія Ярославівна, викладач, Львівське міжрегіональне вище професійне училище залізничного транспорту, м. Львів.

Кузьма-Качур Марія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра теорії та методики початкової освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Курило Людмила Федорівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра суспільних та політичних наук, Національна академія управління, м. Київ.

Курило Олександра Йосипівна, кандидат філологічних наук, доцент, кафедра філологічних дисциплін, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Кухар Констанція Іванівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Кучінка Тетяна Василівна, аспірант, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Кушнір Іван Іванович, кандидат педагогічних наук, директор Гуманітарно-педагогічного коледжу Мукачівського державного університету, м. Мукачево; заслужений працівник освіти України.

Лабощ Катерина Ярославівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Лабощ Олександра Михайлівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Лавренова Марія Василівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач, кафедра теорії та методики початкової освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Лалак Наталія Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра теорії та методики початкової освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Лаппо Віолетта Валеріївна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра педагогіки і психології, Коломийський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», м. Коломия.

Левкулич Діана Семенівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Лесишин Андріана Олегівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Лесів Сніжана Олегівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Ліба Оксана Миколаївна, старший викладач, кафедра теорії та методики початкової освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Лоїк Г. Б., Відокремлений підрозділ «Львівська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Львів.

Лузан Петро Григорович, доктор педагогічних наук, професор, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ.

Луца Маріанна Василівна, старший викладач, кафедра філологічних дисциплін, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Майборода Ірина Емільянівна, старший викладач, кафедра теорії та методики початкової освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Макух Марія Ігорівна, студентка, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів.

Марко Марина Михайлівна, викладач, Гуманітарно-педагогічний коледж Мукачівського державного університету, м. Мукачево; аспірант, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич.

Марценюк Марина Олексіївна, кандидат психологічних наук, доцент, кафедра психології, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Микуліна Антоніна Костянтинівна, старший викладач, кафедра теорії та методики дошкільної освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Митро В.Ю., студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Мішко Марія Василівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Мішкулинець Олена Олексіївна, кандидат психологічних наук, викладач психолого-педагогічних дисциплін, Гуманітарно-педагогічний коледж Мукачівського державного університету, м. Мукачево.

Міщур Тетяна Леонідівна, кандидат філологічних наук, доцент, кафедра суспільних дисциплін, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Мовчан Катерина Миколаївна, директор Наукової бібліотеки Мукачівського державного університету, м. Мукачево.

Молнар Тетяна Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра теорії та методики початкової освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Моргун Алла Володимирівна, кандидат філологічних наук, доцент, декан гуманітарного факультету, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Мороз Федір Васильович, старший викладач, кафедра фізичного виховання, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Мочан Тетяна Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра теорії та методики початкової освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Небилюк Марія Павлівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Нос Любов Степанівна, кандидат педагогічних наук, заступник декана факультету педагогічної освіти, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів.

Одарченко Вероніна Ігорівна, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», м. Харків.

Орлова Тетяна Володимирівна, доктор історичних наук, професор, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ.

Островка Антоніна Іванівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Павко Анатолій Іванович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних та політичних наук Національної академії управління, лауреат премії імені М. С. Грушевського НАН України, відмінник освіти України, м. Київ.

Панчук Богдана Богданівна, студентка, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів.

Паук Іванна Василівна, студентка, Гуманітарно-педагогічний коледж Мукачівського державного університету, м. Мукачево.

Перевузник Тамара, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Петрушенко Ольга Олександрівна, кандидат філологічних наук, доцент, кафедра гуманітарної підготовки та туризму, ПВНЗ «Хмельницький економічний університет», м. Хмельницький.

Повідайчик Оксана Степанівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра соціології та соціальної роботи, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород.

Половка Мирослава Володимирівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Попадич Олена Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра педагогіки і психології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород.

Попович Віталія Михайлівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Попович Надія Ференцівна, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Попович Руслана Василівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Міжгірський медичний коледж, м. Міжгір'я.

Постригач Надія Олегівна, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, м. Київ.

Приймич Лідія Василівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Прокопович Лідія Сигізмундівна, кандидат філологічних наук, доцент, кафедра філологічних дисциплін, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Рега Марина Георгіївна, кандидат економічних наук, доцент, кафедра обліку і оподаткування та маркетингу, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Репко Інна Петрівна, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», м. Харків.

Рибак Тетяна Миколаївна, аспірант, Хмельницька гуманітарнопедагогічна академія, м. Хмельницький.

Рошко Мирослава Михайлівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Русин Надія Михайлівна, старший викладач, кафедра теорії та методики дошкільної освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Рябець Діана Василівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Савко Яніанна Михайлівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Савчук Марина Михайлівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Свирида Яніна Іванівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Синевич Інна Сергіївна, викладач, Гуманітарно-педагогічний коледж Мукачівського державного університету, м. Мукачево.

Старова Юлія Василівна, викладач, Гуманітарно-педагогічний коледж Мукачівського державного університету, м. Мукачево; аспірант, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ.

Стахів Марія Олексіївна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра початкової та дошкільної освіти, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів.

Стецько Марія Михайлівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Теличко Марія Іванівна, викладач, Гуманітарно-педагогічний коледж Мукачівського державного університету, м. Мукачево.

Теличко Наталія Вікторівна, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології та методики викладання іноземних мов, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Товканець Ганна Василівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики початкової освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Товканець Оксана Сергіївна, кандидат педагогічних наук, доцент, ВНЗ «Східно-європейський слов'янський університет», м. Ужгород.

Товтин Крістіна Іванівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Тягур Василь Михайлович, кандидат педагогічних наук, заступник директора з навчальної роботи Гуманітарно-педагогічного коледжу Мукачівського державного університету, м. Мукачево.

Тягур Любомира Миронівна, викладач, Гуманітарно-педагогічний коледж Мукачівського державного університету, м. Мукачево.

Турова Жанна Миколаївна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Турок Оксана Юріївна, аспірант, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Удич Зоряна Ігорівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра педагогіки та менеджменту в освіті, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль.

Фалинська З.З., канд.пед.наук, доцент кафедри корекційної педагогіки та інклюзії Львівський національний університет ім. Івана Франка, м. Львів

Фельцан Інна Михайлівна, старший викладач, кафедра англійської філології та методики викладання іноземних мов, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Феньов Яна Іванівна, викладач, Гуманітарно-педагогічний коледж Мукачівського державного університету, м. Мукачево.

Фенчак Любов Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра теорії та методики початкової освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Хома Ольга Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра теорії та методики початкової освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Чекан Каріна Василівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Чекан Оксана Іванівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач, кафедра теорії та методики дошкільної освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Черепаня Наталія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Черничко Тетяна Володимирівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку та фінансів, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Човрій Маріанна Ярославівна, аспірант, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Чучка Іван Михайлович, кандидат економічних наук, доцент, Мукачівський державний університет, м. Мукачево

Щербан Тетяна Дмитрівна, доктор психологічних наук, професор, ректор, Мукачівський державний університет, м. Мукачево; заслужений працівник освіти України.

Шинкар Марія Юріївна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Шпак Мирослава Сергіївна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Шпеник Тетяна Емілівна, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Штих Ірина Ігорівна, старший викладач, кафедра психології, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Штаєр Марина, студентка, Мукачівський державний університет, м. Мукачево.

Наукове видання

Вища школа і ринок праці: інтеграція, модернізація, інтернаціоналізація

19 -21 жовтня 2016р.

Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції

Редактор випуску: *Товканець Ганна Василівна*
Відповідальні за випуск: *Кузьма-Качур Марія Іванівна*
Хома Ольга Михайлівна
Верстка: *Мороз Іван Федорович*

Підписано до друку 11.10.2016. Формат 60*84/16.
Папір офсет. Ум.друк.арк. 17.33.
Тираж 300 прим. Зам. № 16.

Видруковано у видавництві
Мукачівського державного університету

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів та розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

Адреса видавництва:
Мукачівський державний університет,
вул. Ужгородська, 26, м. Мукачево, Закарпатська обл., 89600,
тел./факс: (03131) 2-11-09. Е-mail: rvc@mail.msu.edu.ua